

ปีที่ 8
ฉบับที่ 1
(ก.ค.65-ธ.ค.65)
ISSN 2286 6779

วารสาร มนุษย์กับสังคม

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Journal of Man and Society

Faculty of Humanities and Social Sciences
Mahasarakham University

ภาพปกจาก: <https://pixabay.com> (spinheike-30915)

วารสาร
มนุษย์กับสังคม

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

JOURNAL OF MAN AND SOCIETY

FACULTY OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 (ก.ค. 65 - ธ.ค. 65)

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Faculty of Humanities and Social Sciences

Maharakham University

ISSN 2286 6779

วารสารมนุษย์กับสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

Journal of Man and Society Faculty of Humanities and Social Sciences

ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 (ก.ค. 65 - ธ.ค. 65)

เจ้าของ: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
วัตถุประสงค์: เพื่อเผยแพร่องค์ความรู้ใหม่ และส่งเสริมให้คณาจารย์ นักวิชาการ นักวิจัย นิสิต รวมทั้งผู้สนใจได้เผยแพร่ผลงานวิชาการ ผลงานวิจัย ทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ที่ปรึกษาวารสาร: คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองคณบดีฝ่ายวิจัยและบริการวิชาการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ขอบเขตเนื้อหา บทความวิจัยและบทความวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ได้แก่ อักษรศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ภาษาและภาษาศาสตร์ ประวัติศาสตร์และปรัชญาแห่งศาสตร์ความรู้ การพัฒนา และวัฒนธรรมศึกษา

กำหนดการออกเผยแพร่

วารสารมนุษย์กับสังคม ตีพิมพ์เผยแพร่ราย 6 เดือน (ปีละ 2 ฉบับ)
มกราคม-มิถุนายน
กรกฎาคม-ธันวาคม

ทุกบทความที่ตีพิมพ์ต้องผ่านการพิจารณาเห็นชอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Reviewed) ในสาขาวิชานั้นไม่น้อยกว่าสองท่าน ทักษะและความคิดเห็นของบทความในวารสารฉบับนี้เป็นของผู้เขียนแต่ละท่าน ไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ

ส่งบทความตีพิมพ์ได้ที่: <http://human.msu.ac.th/husocjournal>

ติดต่อกองบรรณาธิการวารสารมนุษย์กับสังคม

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม 44150
อีเมล: husoc.msu.journal@msu.ac.th
โทร: 095-167-4698
เว็บไซต์: <http://human.msu.ac.th/husocjournal>

พิมพ์ทั้งหมด 50 เล่ม

สงวนลิขสิทธิ์ตามกฎหมาย

ISSN 2286 6779

พิมพ์ที่: บริษัท มาตา การพิมพ์ จำกัด

77/261 หมู่ 4 ตำบลบางคูรัด

อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี 11110

คณะกรรมการกองบรรณาธิการ วารสารมนุษยศาสตร์กับสังคม

<p>บรรณาธิการ กองบรรณาธิการ</p>	<p>รองศาสตราจารย์ ดร.ภาคภูมิ ทรนภา ศาสตราจารย์ (เกียรติคุณ) ดร.อานันท์ กาญจนพันธุ์ ศาสตราจารย์ ดร.บุษบา กนกศิลป์ธรรม ศาสตราจารย์ ดร.ปริศน์ ยืนแสน ศาสตราจารย์ ดร.สุวิทย์ ชีระศาสตร์ รองศาสตราจารย์ ดร.กตัญญู แก้วหานาม รองศาสตราจารย์ ดร.กฤษ ทองเลิศ รองศาสตราจารย์ ดร.จักรกริช สังขมณี รองศาสตราจารย์ ดร.จารุวรรณ ธรรมวัตร รองศาสตราจารย์ ดร.ดารรัตน์ เมตตาริกานนท์ รองศาสตราจารย์ ดร.ธัญญา สังขพันธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.นิตยา วรรณกิติร์ รองศาสตราจารย์ ดร.โยธิน แสงวดี รองศาสตราจารย์ ดร.สมชัย ภัทรธนานันท์ รองศาสตราจารย์ ดร.อริญญา ศิริผล รองศาสตราจารย์ ดร.นันทนัย ประสานนาม รองศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญประภา ภัทรานุกรม รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริพร ปัญญาเมธีกุล รองศาสตราจารย์ ดร.สมเกียรติ รัชมณี รองศาสตราจารย์ ดร.สิริวรรณ นันทจันทุล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เก็ทตวา บุญปราการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชุมพร มูรพันธุ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ญาณินทร์ รักรวงศ์วาน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนพฤษภ์ ชามะรัตน์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาสิต ลีนิวา อาจารย์ ดร.โสภี อุณหยา</p>	<p>มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยรังสิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยนเรศวร มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอม เกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง สถาบันเทคโนโลยีพระจอม เกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยกรุงเทพ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม</p>
<p>ผู้ช่วยบรรณาธิการ</p>	<p>ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยยนต์ ทองสุขแก้ง, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิศักดิ์ สุขยิ่ง, อาจารย์ ดร.พิมพ์พร ภูครองเพชร</p>	
<p>เลขานุการ</p>	<p>อาจารย์ ดร.มูจลินทร์ ลักษณะวงษ์</p>	
<p>ผู้ช่วยเลขานุการ</p>	<p>นางสาวปภาวรินทร์ วรหิน</p>	
<p>พิจารณาตรวจสอบภาษาอังกฤษ</p>	<p>ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิศักดิ์ สุขยิ่ง</p>	
<p>พิจารณาตรวจสอบภาษาไทย</p>	<p>อาจารย์ ดร.มูจลินทร์ ลักษณะวงษ์, นางสาวนงนุช บุญทา</p>	
<p>ออกแบบรูปเล่ม ปก/ตุล และพัฒนาเว็บไซต์ และระบบสารสนเทศ</p>	<p>อาจารย์พงษ์ศักดิ์ สังขมณี</p>	

บทบรรณาธิการ

วารสารมนุษยศาสตร์กับสังคมได้เข้าสู่ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา วารสารมนุษยศาสตร์กับสังคมได้มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนองค์ความรู้สู่สาธารณะ จากการค้นคว้าวิจัย บูรณาการสรรพความรู้ต่าง ๆ ของเหล่านักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิที่มาจากหลากหลายแหล่งชุมชนปัญญาทั่วประเทศ ซึ่งประกอบเป็นผลงานทางวิชาการที่ปรากฏเป็นภาพสะท้อนสู่สังคม และการแสดงบทบาทในการร่วมกันพัฒนาประเทศชาติให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนในหลากหลายประเด็นตามแนวทางการกำหนด SDGs ของสังคมโลกร่วมกัน เฉกเช่นในวารสารฉบับนี้ มีบทความที่ได้กล่าวถึง การปกป้องรากเหง้าทางวัฒนธรรมด้วยมาตรการทางกฎหมาย การสืบหา และการใช้ภาษาเพื่อการถ่ายทอดทางวัฒนธรรม การศึกษาประเด็นการพัฒนาสังคมด้านการเป็นอยู่ เช่น บทความที่กล่าวถึงการผลักดันอาชีพเกษตรกรขึ้นสู่มาตรฐานการเกษตรแนวใหม่ การศึกษาด้านเยาวชนกับสื่อสังคมออนไลน์ และการขับเคลื่อนองค์กรภาครัฐให้เกิดการพัฒนาที่ตีผ่านเจ้าหน้าที่บุคลากรในหน่วยงาน กองบรรณาธิการวารสารมนุษยศาสตร์กับสังคมหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ประเด็นความรู้ ดังที่ปรากฏในวารสารฉบับนี้จักสามารถเป็นเครื่องมือหนึ่งที่ทำให้ทุกท่านที่ได้เข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการสรรค์สร้างความรู้ ท่านผู้อ่าน ท่านผู้ติดตามทุกท่าน สามารถนำมาซึ่งประโยชน์ ในการพัฒนาประเทศชาติต่อไปไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม แล้วพบกันใหม่ในฉบับต่อไป

ภาคภูมิ ทรนภา
บรรณาธิการ

สารบัญ

มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองย่านชุมชนประวัติศาสตร์ในประเทศไทย <i>ตุลญา โรจน์ทั้งคำ</i>	7
วิธีการสืบหาคำไทย: การศึกษาตามแนวภาษาศาสตร์ <i>จินดา งามสุทธิ</i>	25
กลวิธีการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อถ่ายทอดคำทางวัฒนธรรมไทย <i>กัญชลิลา ตรีกลางตอน, อังคนา สุขวิเศษ, นันทน์ลิน อินเสมียน</i>	51
การถอดเสียงพยัญชนะภาษาเวียดนามเป็นภาษาไทยโดยใช้หลักการเปรียบเทียบต่างทางภาษา <i>หนึ่งฤทัย จันทรคามิ</i>	71
เนื้อหาและรูปแบบหนังสือเรียนรายวิชาภาษาไทย ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง หลักสูตรปีพุทธศักราช 2557 และหลักสูตรปีพุทธศักราช 2563 <i>ปิยะพงษ์ ยอดอินทร์</i>	91
แนวทางการเสริมสร้างศักยภาพเกษตรกรเข้าสู่การรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ แบบมีส่วนร่วมของเครือข่ายเกษตรอินทรีย์วิถีชัยภูมิ <i>สุนันทา โรจน์เรืองไร, กรรณวิชฌน์ ช่วยอุปการ</i>	111
โครงการพัฒนานอนจากรัฐตลาด (FMR) ในสาธารณรัฐฟิลิปปินส์: วิเคราะห์สัญลักษณ์ ในอุดมการณ์เสรีนิยมใหม่ที่ครอบคลุมหลังประธานาธิบดีมาคอส <i>มา โจชิพิน เทเรส อิมลี จี ทีเวส</i>	125
การศึกษาผลของการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่มีความเสี่ยงต่อการมีภาวะซึมเศร้าและแนว โน้มจะฆ่าตัวตาย กรณีศึกษากลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ ในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม <i>สกวาใจ พุ่งจันทร์, ศศิวิภา เสริมศิริ, ศิริลักษณ์ เจริญจิตต์พรชัย, วิชญา รัตนเมธาวี, สุจิตตา สุระระภี</i>	149
ความตระหนักรู้ของเจ้าหน้าที่รัฐต่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี <i>พนารัตน์ มาคณมาดล</i>	167
บทวิจารณ์หนังสือ สงครามเย็น (ใน) ระหว่าง โบว์ขาว <i>สมชัย ภัทรธนานันท์</i>	185
ข้อกำหนดการเสนอบทความวิชาการ/วิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารมนุษย์กับสังคม	191
จริยธรรมการตีพิมพ์ผลงาน	195

มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองย่านชุมชนประวัติศาสตร์ ในประเทศไทย

ตุลญา โรจน์ทองคำ
คณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
E-mail: saosmoc@gmail.com

วันที่รับบทความ: 11 พฤศจิกายน 2563
วันแก้ไขบทความ: 10 ธันวาคม 2563
วันที่ตอบรับบทความ: 29 พฤศจิกายน 2564

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นการศึกษาถึงมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองย่านชุมชนประวัติศาสตร์ในประเทศไทย โดยทำการศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลทางเอกสารในด้านกฎหมายและนำเสนอในเชิงพรรณนา ผลการศึกษาพบว่า กฎหมายโบราณสถาน วัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 และ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 มีขอบเขต ข้อจำกัดในการนำมาคุ้มครองย่านชุมชนอันเนื่องมาจากกฎหมายมีเจตนารมณ์ของการให้ความคุ้มครองที่มุ่งเน้นทรัพย์สินที่เป็นวัตถุโบราณ หรือสถานที่โบราณส่วนใหญ่ที่เป็นของรัฐ แต่ไม่ได้มีเจตนารมณ์ในการให้ความคุ้มครองย่านชุมชนประวัติศาสตร์ที่เจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินโดยส่วนใหญ่ที่เป็นเอกชน ดังนั้น กฎหมายโบราณสถานฯ จึงไม่มีความเหมาะสมในอันที่จะนำมาคุ้มครองย่านชุมชนประวัติศาสตร์ ข้อเสนอแนะ จึงควรมีมาตรการกฎหมายในการให้ความคุ้มครองย่านชุมชนประวัติศาสตร์ที่มีลักษณะเป็นกฎหมายเฉพาะเพื่อให้การคุ้มครองนั้นบังเกิดผลอันดำรงไว้ซึ่งมรดกวัฒนธรรมย่านชุมชนประวัติศาสตร์ที่เป็นเอกลักษณ์และทรงคุณค่าของประเทศไทยสืบไป

คำสำคัญ: มาตรการทางกฎหมาย การให้ความคุ้มครอง ย่านชุมชนประวัติศาสตร์

บทความนี้ เป็นส่วนหนึ่งของดุษฎีนิพนธ์ หลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
This article is submitted in partial fulfillment of the requirements for the Degree of Doctor of Laws,
Faculty of Laws, National Institute of Development Administration

Legal Measures for Protection of Historical Communities in Thailand

Tunlaya Rojthangkham
Faculty of Law, MahaSarakhm University
E-mail: saosmoc@gmail.com

Received: November 11, 2020

Revised: December 10, 2020

Accepted: November 29, 2021

Abstract

This article presents a study on legal measures for the protection of historical communities in Thailand. The study was conducted as qualitative research by analyzing law documents and presenting through description. The study found that the Act on Ancient Monuments, Antiques, Objects of Art and National Museums, B.E. 2504 (1961) as amended by Act (No.2), B.E. 2535 (1992) as the existing main law imposed some limitations on the protection of historical community areas. This was due to the intention of the law aimed at the protection of antiques and most of the ancient sites belongs to the state. The protection did not cover the historical communities surrounding where the majority of private owners or occupants of the properties lived. Therefore, this historical site law was not regarded suitable to protect the historical communities. For this reason, it was suggested that legal measures be issued as specific laws so that such protection can be effective. As a result, the historical communities as unique and valuable cultural heritage of Thailand are sustainably preserved.

Keywords: Legal measures, Protection, Historical community

บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศเก่าแก่ที่มีย่านชุมชนเก่าแก่ดั้งเดิม (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2555: 2) กระจายอยู่ในทั่วทุกภาคของประเทศไทยแทบทุกจังหวัด (ยงธนิศร์ พิมลเสถียร, 2556: 95) อาทิ ย่านชุมชนริมคลองอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ย่านชุมชนเก่าเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต ย่านชุมชนวัดเกตฯ จังหวัดเชียงใหม่ ย่านชุมชนวัดสิงห์ท่า จังหวัดยโสธร เป็นต้น โดยย่านชุมชนเหล่านั้นมีรูปแบบลักษณะที่ต่างกันไปตามลักษณะภูมิประเทศ บริบทของเมือง หรือชุมชน เป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติเป็นสัญลักษณ์แสดงออกถึงความเป็นอดีตที่มีความสัมพันธ์ที่เกี่ยวเนื่องกับการตั้งถิ่นฐานของคนไทยมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันสะท้อนถึงวิถีชีวิตของผู้คนในอดีตผ่านทางสถาปัตยกรรมเฉพาะ สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ ปรากฏทางกายภาพที่โดดเด่นตามแต่ละวิถีของการตั้งถิ่นฐานในชุมชนนั้น ๆ สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรม ภูมิปัญญา ประเพณีที่สำคัญต่าง ๆ อันสร้างความเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละเมือง แต่ละชุมชน

อย่างไรก็ดี ในปัจจุบันย่านชุมชนเก่าดั้งเดิมในหลายแห่งเริ่มประสบกับปัญหาในหลายประการด้วยกัน อาทิ ปัญหาความเสื่อมโทรมทางกายภาพของย่านชุมชน ปัญหาการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของตัวสถาปัตยกรรมและผังบริเวณ ปัญหาการเปลี่ยนแปลงวิถีการดำรงชีวิต รูปแบบระเบียบประเพณี และกิจกรรมทางเศรษฐกิจ (ยงธนิศร์ พิมลเสถียร, 2556: 95) สืบเนื่องมาจากการพัฒนาพื้นที่ในย่านชุมชนอันเกิดจากภาคเอกชนผู้เป็นเจ้าของพื้นที่เพื่อจะนำพื้นที่มาทำการพัฒนาสู่ความทันสมัยหรือนำที่ดินมาใช้ประโยชน์เพื่อพัฒนาในเชิงพาณิชย์กรรม ทำให้เกิดการผลักดันผู้คนเดิมออกไปแทนที่ด้วยคนกลุ่มคนใหม่ รวมถึงการพัฒนาอันเกิดจากหน่วยงานภาครัฐ เช่น การสร้างรถไฟฟ้า การก่อสร้างทางด่วนเพื่อความสะดวกทางด้านคมนาคม (ชลธิรา สัตยาวัฒนา และคณะ, 2535-2540: บทคัดย่อ) จึงเกิดการไล่รื้อย้ายย่านชุมชนเก่าดั้งเดิมที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ อันเป็นแหล่งอนุรักษ์วัฒนธรรม (Gentrification) โดยขาดการยึดโยงหรือประสานสอดคล้องกับวิถีชีวิตย่านชุมชนเดิม ทำให้เอกลักษณ์ทั้งกายภาพและวิถีวัฒนธรรมอันโดดเด่นที่แสดงถึงความเป็นมาของการตั้งถิ่นฐาน ประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ วัฒนธรรม เศรษฐกิจชุมชน ของชุมชนย่านเก่าดั้งเดิมค่อย ๆ หายสูญหายหรือถูกลดคุณค่าลงไปพร้อมกับความเจริญของพื้นที่ที่เข้ามาแทนในหลาย ๆ ชุมชน และเพื่อมิให้ย่านชุมชนดั้งเดิมทางประวัติศาสตร์เหล่านั้นสูญหายไปจากประเทศไทยจึงจำเป็นต้องได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย

เมื่อพิจารณาถึงมาตรการที่จะนำมาคุ้มครองย่านชุมชนเพื่อให้รอดพ้นจากสภาพวิกฤตที่เป็นอยู่ กลับพบว่าประเทศไทยไม่มีกฎหมายเฉพาะโดยตรงในการนำคุ้มครองย่าน

ชุมชนประวัติศาสตร์ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมุ่งเน้นทำการศึกษาเฉพาะกฎหมายโบราณสถาน วัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 และ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 เพราะเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับคุ้มครองโบราณสถานฯ ของไทยที่มีอยู่ในปัจจุบันซึ่งมีลักษณะที่ใกล้เคียงกับย่านชุมชนมากที่สุดเพียงแต่ย่านชุมชนโดยส่วนใหญ่แล้วนั้นเจ้าของหรือผู้ครอบครองจะเป็นเอกชน อย่างไรก็ตาม ในส่วนของการศึกษากฎหมายฉบับดังกล่าวนี้จะทำการศึกษาถึงข้อจำกัดทางกฎหมายอันเป็นอุปสรรคต่อการนำมาคุ้มครองเท่านั้น เพื่อหาแนวทางในการกำหนดมาตรการทางกฎหมายเฉพาะในการคุ้มครองย่านชุมชนประวัติศาสตร์และสามารถบังคับได้อย่างครอบคลุมย่านชุมชนประวัติศาสตร์ทั้งหมดต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. ศึกษาข้อจำกัดทางกฎหมายของพระราชบัญญัติโบราณสถาน วัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 และ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 ในอันที่จะนำมาคุ้มครองย่านชุมชนประวัติศาสตร์
2. เพื่อได้แนวทางการกำหนดมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองย่านชุมชนประวัติศาสตร์ในรูปแบบที่เหมาะสมและมีความยั่งยืนทางวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ที่ทรงคุณค่าของประเทศไทย

วิธีการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แนวทางการศึกษาด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยศึกษาด้วยวิธีการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) และนำเสนองานด้วยการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive) ทางด้านนิติศาสตร์ต่อไป

สรุปผลและอภิปรายผล

จากการศึกษาพระราชบัญญัติโบราณสถาน วัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 และ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 รวมทั้งประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 308 ลงวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2515 พบว่า กฎหมายโบราณสถานฯ มีข้อจำกัดทางกฎหมายอันเป็นอุปสรรคต่อการนำมาคุ้มครองย่านชุมชนประวัติศาสตร์ ในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

ประเด็นที่ 1 คำนิยาม

จากการศึกษากฎหมายโบราณสถานฯ ไม่พบประเด็นคำนิยามของความเป็นย่านชุมชนในการให้คำนิยามไว้ในกฎหมายนี้แต่อย่างใด มีเพียงคำนิยามที่เกี่ยวกับคำว่า “โบราณสถาน” เท่านั้น จึงเป็นการแสดงให้เห็นแล้วว่ากฎหมายฉบับนี้ มีขอบเขตที่ไม่

ครอบคลุมขยายมายังโบราณสถาน หรืออาคาร หรือสิ่งก่อสร้างอื่น ๆ รวมถึงพื้นที่สภาพแวดล้อมที่ประกอบอยู่เป็นย่านชุมชนนั้นด้วย จึงทำให้เกิดข้อจำกัดในการคุ้มครองเนื่องจากเจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับดังกล่าวนี้มุ่งที่จะให้ความคุ้มครองสถานที่ที่เป็นแหล่งโบราณคดี แหล่งประวัติศาสตร์และอุทยานประวัติศาสตร์ แต่ย่านชุมชนนั้นจะประกอบไปด้วยอาคารบ้านเรือนทั้งที่เป็นสถาปัตยกรรมอันทรงคุณค่า รวมถึงอาคารเก่าอันเป็นบ้านเรือนธรรมดาที่ไม่มีค่าเพียงแต่มีลักษณะการตั้งถิ่นฐานที่มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาอย่างยาวนานบอกเล่าถึงวิถีชีวิตของชุมชนนั้นและส่วนใหญ่จะมีเจ้าของหรือผู้ครอบครองเป็นเอกชน การตีความให้ต้องมีการควบคุมเหมือนโบราณสถานจึงไม่อาจจะกระทำได้เพราะจะเป็นการขัดกับค่านิยมของกฎหมายโบราณสถาน มาตรา 4 วรรคแรก ที่ได้ให้ความหมายของโบราณสถานไว้ว่า “โบราณสถาน” หมายความว่า อสังหาริมทรัพย์ซึ่งโดยอายุหรือโดยลักษณะแห่งการก่อสร้างหรือโดยหลักฐานเกี่ยวกับประวัติของอสังหาริมทรัพย์นั้นเป็นประโยชน์ในทางศิลปะ ประวัติศาสตร์ หรือโบราณคดี ทั้งนี้ ให้รวมถึงสถานที่ที่เป็นแหล่งโบราณคดี แหล่งประวัติศาสตร์และอุทยานประวัติศาสตร์ด้วย นอกจากนี้ระเบียบกรมศิลปากรว่าด้วยการอนุรักษ์โบราณสถาน พ.ศ. 2528 ซึ่งออกตามความหมายในมาตรา 10 และมาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถานวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 ได้ให้ความหมายของโบราณสถานไว้ว่า “โบราณสถาน” หมายถึง อสังหาริมทรัพย์ซึ่งโดยอายุหรือโดยลักษณะแห่งการก่อสร้างหรือโดยหลักฐานเกี่ยวกับประวัติของอสังหาริมทรัพย์นั้นเป็นประโยชน์ในทางศิลปะ ประวัติศาสตร์ หรือโบราณคดี และให้หมายรวมถึงศิลปวัตถุที่ติดตั้งประจำที่บอสังหาริมทรัพย์นั้นด้วย จากความหมายดังกล่าว สิ่งก่อสร้างใดที่จะเป็นโบราณสถานจะต้องเป็นอสังหาริมทรัพย์และสถานที่ที่เป็นแหล่งโบราณคดี แหล่งประวัติศาสตร์ และอุทยานประวัติศาสตร์และโดยส่วนใหญ่แล้วอสังหาริมทรัพย์ตามกฎหมายโบราณสถานนี้ มักจะเป็นอาคารหรือสิ่งก่อสร้างเดียวหรือกลุ่มอาคารที่อยู่ในบริเวณเดียวกัน เช่น อุทยานประวัติศาสตร์ในจังหวัดอยุธยา หรือจังหวัดสุโขทัย เป็นต้น ประกอบกับการที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายโบราณสถานนั้น ต้องผ่านการประเมินคุณค่าว่า เป็นโบราณสถานที่ควรจะได้รับ การคุ้มครองหรือไม่ เมื่อพิจารณาจากเกณฑ์การประเมินที่ได้กำหนดไว้ในกฎหมายโบราณสถานฯ

เห็นได้ว่า มีการพิจารณาตามเกณฑ์ของอายุ ลักษณะของการก่อสร้าง หรือหลักฐานเกี่ยวกับประวัติของอสังหาริมทรัพย์นั้นว่า อสังหาริมทรัพย์ที่จะขอขึ้นทะเบียนเพื่อให้ได้รับความคุ้มครองเป็นโบราณสถานนั้นเป็นประโยชน์ในทางศิลปะ ประวัติศาสตร์ หรือโบราณคดีหรือไม่ แม้ว่าเกณฑ์ที่จะนำมาพิจารณานี้อาจมิได้เป็นเกณฑ์ที่กำหนด

ไว้ตายตัวก็ตามแต่อาจเป็นการใช้ดุลพินิจของผู้มีอำนาจประกอบการเพื่อตีความด้วย ก็ตาม อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาตามเจตนารมณ์ของการออกกฎหมายโบราณสถานฯ พบว่า การอนุรักษ์โบราณสถานนั้นมีจุดเริ่มต้นจากความเชื่อความศรัทธาในทาง พุทธศาสนาและสถาบันพระมหากษัตริย์ การดูแลรักษาไม่ว่าจะด้วยวิธีการอนุรักษ์ ปรับปรุงฟื้นฟู บูรณะต่าง ๆ ย่อมเป็นไปเพื่อประโยชน์หรือความเชื่อในทางศาสนาหรือ เพื่อสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นหลักจึงส่งผลให้การดำเนินการให้ความคุ้มครองด้วยการ อนุรักษ์ของประเทศไทยนั้นจึงมุ่งเน้นหรือให้ความสำคัญกับโบราณสถานประเภทวัดและวัง

เมื่อนำคำนิยามดังกล่าวนี้มาพิจารณาเพื่อให้ความคุ้มครองความเป็น ย่านชุมชนจึงก่อให้เกิดข้อจำกัดทางกฎหมายในอันที่จะนำกฎหมายโบราณสถานฯ นั้นมาบังคับได้ ด้วยเหตุเพราะย่านชุมชนนั้นล้วนประกอบด้วยอาคาร หรือกลุ่มของอาคาร ที่สถาปัตยกรรมอันทรงคุณค่าและบ้านเรือนธรรมดาแม้เป็นอสังหาริมทรัพย์แต่บางอาคาร บ้านเรือนนั้นกลับมิได้มีรูปทรงหรือรูปลักษณะที่ก่อให้เกิดประโยชน์ทางศิลปะ ประวัติศาสตร์ หรือโบราณคดีแต่อย่างใด ทั้งไม่ใช่พื้นที่เขตเมืองทั้งหมดเนื่องจากย่านเก่าอันเป็นย่าน ชุมชนนั้นอยู่กระจัดกระจายในแทบทุกจังหวัดโดยปรากฏอยู่ในลักษณะของย่านการค้า ย่านชุมชนริมน้ำ ย่านเมืองเก่า เป็นต้น ลักษณะของย่านชุมชนดังกล่าวนี้จึงมีลักษณะที่ค่อนข้างจะซับซ้อนกว่าอาคารหรือสิ่งปลูกสร้างตามความหมายของกฎหมายโบราณสถานฯ เมื่อประกอบกับในย่านชุมชนนั้นมีทั้งอาคารที่มีคุณค่าและไม่มีค่าแต่มีคุณค่าในเชิงความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ในการบอกเล่าเรื่องราวของการตั้งรกรากถิ่นฐานของผู้คนในชุมชน นั้น จึงย่อมเป็นการยากต่อการให้ความคุ้มครองตามกฎหมายโบราณสถานฯ

ประเด็นที่ 2 การประกาศและขึ้นทะเบียน

ย่านชุมชนส่วนใหญ่ประกอบไปด้วยอาคาร สิ่งปลูกสร้าง พื้นที่แวดล้อม ย่านและมีผู้คนอาศัยอยู่ วิถีชีวิตประจำวันของผู้เป็นเจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคาร สิ่งปลูกสร้างหรือพื้นที่รอบย่านนั้น จึงอาจเป็นเหตุผลประการหนึ่งที่ทำให้หน่วยงานของรัฐไม่ได้ให้ความสำคัญในการที่จะจัดให้อยู่ในความคุ้มครองของกฎหมาย โบราณสถานฯ เพราะเกิดความยุ่งยากในการดำเนินงานในทางปฏิบัติ ซึ่งแตกต่างกับ โบราณสถานที่เป็นของรัฐ หรือหากเป็นของเอกชนเดี่ยว ๆ รัฐสามารถที่จะเข้ามามี ส่วนเกี่ยวข้องโดยง่ายในการจัดการควบคุมดูแลมากกว่ากลุ่มอาคารบ้านเรือนสิ่งปลูก สร้างหรือพื้นที่ในย่านชุมชนที่ยังคงมีผู้คนดำเนินชีวิตอย่างปกติ ฉะนั้น การดำเนินการ ประกาศและขึ้นทะเบียนโบราณสถานที่เป็นแหล่งประวัติศาสตร์ แหล่งโบราณคดี จำพวก วัดหรือวังจึงเป็นการง่ายและสอดคล้องกับการดำเนินการตามกฎหมายโบราณสถานฯ เพราะเป็นอำนาจแต่ผู้เดียวของอธิบดีกรมศิลปากรในการดำเนินการดูแลในส่วนของ

การประกาศและขึ้นทะเบียน ประกอบกับขั้นตอนในการดำเนินการที่ค่อนข้างยุ่งยากต่อ การจะนำมาใช้กับย่านชุมชนที่ยังคงมีผู้คนดำเนินกิจกรรมทางสังคมอย่างหลากหลาย จะเป็นการยาก ส่งผลต่อความล่าช้าในการดำเนินงานได้แม้ตามกฎหมายโบราณสถานฯ

เมื่อพิจารณาตามวัตถุประสงค์ของการขึ้นทะเบียนดังกล่าว เห็นได้ว่า กฎหมาย ได้ให้ความคุ้มครองทั้งทรัพย์สินที่เป็นโบราณสถานที่ครอบครองโดยรัฐ และให้ความ เคารพต่อทรัพย์สินของเจ้าของหรือผู้ครอบครองที่เป็นเอกชนด้วยก็ตาม โดยพิจารณา จากการขึ้นทะเบียน มาตรา 7 กำหนดไว้ว่า จะต้องเป็นสิ่งหาทรัพย์สินเท่านั้นและ เป็นอำนาจของอธิบดีกรมศิลปากรที่จะเป็นผู้ที่มีอำนาจในการประกาศขึ้นทะเบียนเป็น โบราณสถาน ทั้งมีอำนาจในการกำหนดเขตที่ดินอันเป็นเขตของโบราณสถานตามที่เห็น สมควร สำหรับการให้ความคุ้มครองด้านโบราณสถานของประเทศไทยจะมีวิธีการประกาศ ขึ้นทะเบียนโดยรัฐและส่วนใหญ่จะเน้นไปที่ทรัพย์สินของรัฐ มีส่วนน้อยที่เป็นทรัพย์สิน ของเอกชน แต่ลักษณะของการขึ้นทะเบียนส่วนที่เป็นทรัพย์สินของเอกชนมิใช่มุ่งจะยึด กรรมสิทธิ์ให้ตกเป็นของรัฐ หากแต่เป็นการจำกัดสิทธิบางประการในการดำเนินการเกี่ยว กับทรัพย์สินที่เอกชนเป็นเจ้าของหรือครอบครองอยู่ซึ่งอาจจะก่อให้เกิดความไม่สะดวก หรือจำกัดอำนาจในการตัดสินใจแต่เพียงผู้เดียวของผู้เป็นเจ้าของหรือผู้ครอบครองนั้น เนื่องจากการดำเนินการโดยอ้อมจะต้องขออนุญาตจากอธิบดีกรมศิลปากรตามที่กฎหมาย โบราณสถานฯ กำหนดไว้นั่นเอง การให้ความคุ้มครองโบราณสถานของประเทศไทยจะมี รูปแบบของการประกาศขึ้นทะเบียน โดยการขึ้นทะเบียนนั้นจะแบ่งออกเป็น 2 ประการ

1) กรณีโบราณสถานที่รับการขึ้นทะเบียนนั้นมีเจ้าของหรือผู้ครอบครอง โดยชอบกฎหมายโดยผู้เป็นเจ้าของนั้นอาจเป็นรัฐหรือเอกชนก็ได้

กล่าวได้ว่า กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจของอธิบดีกรมศิลปากร ที่จะต้องทำหน้าที่แจ้งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินนั้นทราบตามสิทธิของตนในการที่จะทราบและสามารถจะใช้สิทธิโต้แย้งคัดค้านในเวลาต่อมานั่นเอง หาก เจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินนั้นไม่พอใจย่อมสามารถใช้สิทธิร้องต่อศาลได้ภายใน สามสิบวันนับแต่วันที่แจ้งให้ทราบ หากศาลมีคำสั่งให้ระงับการขึ้นทะเบียนหรือการ กำหนดเขตที่ดิน ย่อมส่งผลให้อธิบดีต้องระงับการขึ้นทะเบียนนั้น แต่หากเจ้าของหรือผู้ ครอบครองมิได้ร้องขอต่อศาล หรือศาลมีคำสั่งคดีถึงที่สุดให้ยกคำร้องขอ อธิบดีย่อมมี อำนาจขึ้นทะเบียนได้ จะเห็นได้ว่าวิธีการขึ้นทะเบียนวิธีการแรกนี้ เป็นการขึ้นทะเบียน เป็นโบราณสถานในลักษณะที่เป็นการแจ้งเพื่อให้ทราบว่าทรัพย์สินดังกล่าวนี้ได้รับการ ขึ้นทะเบียนตามกฎหมายโบราณสถานฯ แล้ว จึงเป็นการแจ้งสิทธิให้เจ้าของหรือผู้ครอบ ครอบทราบเพื่อจะได้ดำเนินการแต่มิใช่เป็นการเป็นแจ้งเพื่อขออนุญาตดำเนินการประกาศ

ขึ้นทะเบียนแต่อย่างใด จะเห็นว่าวิธีการขึ้นทะเบียนนี้เป็นลักษณะของการบังคับให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินที่ได้รับการขึ้นทะเบียนนั้นต้องปฏิบัติตามที่ได้รับแจ้งมา จึงเป็นลักษณะของการใช้อำนาจของรัฐเป็นผู้ประกาศการขึ้นทะเบียนนั่นเองโดยไม่ต้องขออนุญาตหรือผู้ความยินยอมจากเจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินนั้นก่อนแต่อย่างใด เพียงแต่กฎหมายกำหนดให้ต้องแจ้งเป็นหนังสือไปให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองทราบตามมาตรา 7 เท่านั้นก็เป็นการประกาศการขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานโดยชอบแล้ว

2) กรณีการขึ้นทะเบียนโบราณสถานที่ไม่มีเจ้าของหรือถูกผู้ครอบครองทิ้งร้างไว้ สำหรับโบราณสถานที่ไม่มีเจ้าของหรือถูกผู้ครอบครองทิ้งร้างไว้เมื่อมีการตรวจสอบแล้วว่าสมควรจะขึ้นทะเบียนเพื่อประโยชน์ในการดูแลรักษาและการควบคุมโบราณสถาน ให้เป็นอำนาจของอธิบดีกรมศิลปากรประกาศขึ้นทะเบียน

เห็นได้ว่า การขึ้นทะเบียนอสังหาริมทรัพย์ทั้งกรณีที่เป็นอสังหาริมทรัพย์ที่มีเจ้าของหรือผู้ครอบครอง รวมทั้งกรณีอสังหาริมทรัพย์ที่ไม่มีเจ้าของหรือผู้ครอบครองก็ตาม การประกาศขึ้นทะเบียนย่อมเป็นอำนาจของอธิบดีกรมศิลปากรทั้งสิ้น และครอบคลุมรวมไปถึงอำนาจในการเพิกถอนการขึ้นทะเบียนหรือแก้ไขเพิ่มเติมการขึ้นทะเบียนโบราณสถานนั้นได้ โดยการประกาศขึ้นทะเบียนหรือประกาศเพิกถอนหรือประกาศแก้ไขเพิ่มเติมการขึ้นทะเบียนโบราณสถาน ต้องประกาศในราชกิจจานุเบกษาและโบราณสถานที่ได้จัดทำบัญชีและประกาศในราชกิจจานุเบกษานั้นถือว่าเป็นโบราณสถานที่ขึ้นทะเบียนแล้ว

ดังนั้น การขึ้นประกาศและขึ้นทะเบียนของโบราณสถานในประเทศไทยจะมีลักษณะเดียว คือ การประกาศและขึ้นทะเบียนโดยรัฐเท่านั้น แต่ไม่ได้เปิดโอกาสให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินนั้นได้ขึ้นทะเบียนเอง ทั้งนี้ อาจเนื่องจากกฎหมายโบราณสถานฯ ไม่ได้เปิดช่องทางรองรับไว้นั่นเอง แต่อย่างไรก็ดี การขึ้นทะเบียนนั้น อธิบดีกรมศิลปากรย่อมมีอำนาจกำหนดเขตพื้นที่ตามที่เห็นสมควรให้เป็นเขตของโบราณสถานและให้ถือว่าเป็นโบราณสถานด้วยก็ได้ ซึ่งการขึ้นทะเบียนเช่นนี้จะเป็ผลดีในกรณีเป็นการระงับ ยับยั้งการทำลาย การรื้อถอน หรือทำให้โบราณสถานนั้นเสื่อมค่าลงไปได้นั้นเองจึงจำเป็นต้องอาศัยอำนาจของอธิบดีกรมศิลปากรและผลการขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานจะทำให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินนั้นถูกจำกัดสิทธิในการกระทำการใด ๆ โดยลำพังหากจะต้องได้รับความยินยอมจากอธิบดีกรมศิลปากร

นอกจากนี้หากพิจารณาตามมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถานฯ ยังได้ครอบคลุมถึงทรัพย์สินแม้ยังไม่ได้ขึ้นทะเบียนแต่หากอสังหาริมทรัพย์นั้นมีคุณสมบัติตรงกับคำนิยามของโบราณสถานก็ย่อมถือว่าเป็นโบราณสถานด้วย กรณีเป็นโบราณสถานประเภทที่ยังไม่ได้ขึ้นทะเบียนแต่กฎหมายโบราณสถานฯ มีผลบังคับใช้ครอบคลุมไปถึงด้วย

ดังนั้น ข้อจำกัดดังกล่าวนี้หากนำมาใช้บังคับกับย่านชุมชนประวัติศาสตร์โดยที่ย่านชุมชนดังกล่าวยังประกอบกิจกรรมในชีวิตประจำวันในย่านชุมชนนั้น เป็นผลให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินนั้นโดยเฉพาส่วนใหญ่เป็นเอกชนย่อมถูกระทบสิทธิในการดำเนินการในทรัพย์สินของตนหรือที่ตนเป็นผู้ครอบครองในการที่จะมีสิทธิใช้สอย หรือดำเนินการใดๆ กับทรัพย์สินที่ตนครอบครองอยู่ โดยเฉพาะตัวย่านที่สำคัญนั้นประกอบด้วยตัวอาคารหรือสิ่งปลูกสร้าง หรือกลุ่มอาคาร การที่ให้ราชการส่วนกลางเป็นผู้ดำเนินการโดยที่ประเทศไทยนั้นยังไม่มีกระบวนการและการจัดบัญชีความเป็นย่านเพราะการดำเนินการที่ผ่านมาจะเป็นการดำเนินการเฉพาะในส่วนที่เป็นโบราณสถานหรือวัดเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์เท่านั้น เมื่อมิได้มีการระบุความเป็นย่านกำหนดขอบเขตที่ชัดเจนหากมีการนำกฎหมายโบราณสถานฯ มาบังคับใช้ย่อมไม่เอื้ออำนวยต่อการคุ้มครองย่านชุมชนประวัติศาสตร์ได้หากแต่กลับเป็นปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการของเจ้าของหรือผู้ครอบครองด้วยซ้ำไป

ประเด็นที่ 3 ลักษณะของการให้ความคุ้มครอง

สาเหตุหลักอันเป็นข้อจำกัดในทางกฎหมาย คือ

1) การกำหนดเขตโบราณสถานตามกฎหมายโบราณสถานฯ นั้นมีผลทำให้พื้นที่เหล่านั้นต้องอยู่ภายใต้เขตการควบคุมของอธิบดีกรมศิลปากร การดำเนินการใด ๆ ที่มีผลต่อเขตโบราณสถานต้องได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมศิลปากร เมื่อพิจารณาถึงพื้นที่ย่านชุมชนประวัติศาสตร์นั้นเห็นได้ว่าในพื้นที่ดังกล่าวประกอบไปด้วยทั้งอาคารที่มีคุณค่าและอาคารธรรมดาที่ไม่มีคุณค่าในเชิงสถาปัตยกรรม เพียงแต่มีลักษณะการตั้งถิ่นฐานที่มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาอย่างยาวนานบอกเล่าถึงวิถีชีวิตของชุมชนนั้นได้เป็นอย่างดี การตีความให้ต้องมีการควบคุมเหมือนโบราณสถานจึงไม่อาจกระทำได้เพราะเป็นการขัดแย้งกับค่านิยมของกฎหมายโบราณสถานมาตรา 4 นั้นที่มีเจตนารมณ์หรือความมุ่งหมายในการให้ความคุ้มครองสถานที่อันเป็นแหล่งโบราณคดี แหล่งประวัติศาสตร์และอุทยานประวัติศาสตร์ เป็นผลให้ในส่วนบริเวณของพื้นที่ย่านชุมชนประวัติศาสตร์ รวมทั้งอาคารเก่าที่ทรงคุณค่าหลายแห่งในประเทศไทยที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี ไม่เข้าข่ายในอันที่จะได้รับความคุ้มครองในฐานะที่เป็นโบราณสถานตามกฎหมายโบราณสถานฯ นี้

2) การกำหนดเขตโบราณสถานมีหลักเกณฑ์ที่สำคัญประการหนึ่ง คือ กรณีที่โบราณสถานนั้นมีเจ้าของหรือผู้ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมาย มาตรา 7 วรรคสอง กำหนดให้เป็นอำนาจของอธิบดีกรมศิลปากรต้องทำหนังสือแจ้งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายทราบ เมื่อพิจารณาถึงย่านชุมชนประวัติศาสตร์หรือพื้นที่แวดล้อมย่านชุมชนดังกล่าวนี้มีเจ้าของหรือผู้ครอบครองในลักษณะหลายรายด้วย

กันและหากได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายโบราณสถานฯ ย่อมต้องปฏิบัติตามกฎหมายดังกล่าวอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ กรณีเป็นการยากที่เจ้าของหรือผู้ครอบครองเหล่านั้นจะให้ความยินยอมด้วย ทั้งมีโอกาสในการโต้แย้งและคัดค้านการขึ้นเป็นโบราณตามกฎหมายโบราณสถานฯ นี้สูงมากเพราะลักษณะของกฎหมายเป็นการจำกัดสิทธิของความเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในอันมีอำนาจเหนือตัวทรัพย์สินของตนในการดำเนินการได้อย่างอิสระประกอบกับการที่กฎหมายให้เป็นอำนาจอธิบดีกรมศิลปากรแต่เพียงผู้เดียวในการขึ้นทะเบียนโบราณสถานเพื่อให้ความคุ้มครอง จึงเป็นผลให้เกิดความล่าช้าในการดำเนินงานอันเนื่องมาจากข้อจำกัดต่าง ๆ ในการดำเนินการ อาทิ ขั้นตอนกระบวนการในการประกาศที่ค่อนข้างยุ่งยากมีหลายขั้นตอน การขาดงบประมาณ และความไม่เพียงพอด้านอัตราค่าจ้างของพนักงานเจ้าหน้าที่ เป็นต้น และในตัวกฎหมายเองไม่ได้กำหนดระยะเวลาที่อธิบดีกรมศิลปากรในการพิจารณาอนุญาตไว้ หากเป็นการพิจารณาอนุญาตซ่อมแซมอาคารปลูกสิ่งสร้างต่าง ๆ ส่งผลให้อาคารต่าง ๆ เหล่านั้นเสื่อมโทรมหรือเสียหายจนยากจะเยียวยาแก้ไขได้ทันเป็นผลให้เกิดความสูญเสียทางเศรษฐกิจตามมา กล่าวโดยสรุปได้ว่า ลักษณะของกฎหมายโบราณสถานฯ นี้เป็นลักษณะของกฎหมายที่มีการบังคับแบบเข้มงวดโดยมีการบังคับให้ผู้เป็นเจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินที่ได้รับการขึ้นทะเบียนโบราณสถานหรืออาจเข้าข่ายเป็นโบราณสถานแต่ยังไม่ได้ขึ้นเป็นโบราณสถานก็ตาม ย่อมต้องปฏิบัติตามกฎหมายแม้ในความเป็นจริงตนจะเป็นเจ้าของทรัพย์สินหรือเป็นผู้ครอบครองอันมีแดนกรรมสิทธิ์เหนือตัวทรัพย์สินก็ตาม แต่รัฐได้ออกกฎหมายมาจำกัดสิทธิในพึงจะมีสิทธิตามกฎหมายให้ต้องปฏิบัติตาม โดยเห็นได้ว่าหากไม่ปฏิบัติตามหรือมีการฝ่าฝืนย่อมมีบทลงโทษตามกฎหมายตามมา ดังนั้น กฎหมายโบราณสถานฯ ดังกล่าวนี้นี้ หากนำมาใช้บังคับในการให้ความคุ้มครองย่านชุมชนประวัติศาสตร์ย่อมเกิดความยุ่งยากในขั้นตอนปฏิบัติตามเป็นอันมาก

ประเด็นที่ 4 หน่วยงานที่รับผิดชอบ

การให้ความคุ้มครองด้านโบราณสถานฯ ตามกฎหมายโบราณสถานฯ นั้น ได้แบ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็น 2 หน่วยงาน คือ

- 1) หน่วยงานหลัก คือ กรมศิลปากร ซึ่งเป็นราชการส่วนกลาง มีอธิบดีกรมศิลปากรเป็นผู้มีอำนาจในการพิจารณาและขึ้นทะเบียนโบราณสถาน โดยมีคำแนะนำจากคณะกรรมการวิชาการเพื่อการอนุรักษ์ที่ทำหน้าที่เพียงให้คำปรึกษาและคำแนะนำเท่านั้น
- 2) หน่วยงานท้องถิ่น คือ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นราชการส่วนท้องถิ่น ทำหน้าที่ในการจัดการในพื้นที่ของท้องถิ่นนั้นตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542

นอกจากนี้ ในบางพื้นที่อาจมีหน่วยงานสนับสนุน คือ องค์กรเอกชน เข้ามา มีบทบาทและทำหน้าที่ในกระตุ้นให้ประชาชนมีความตระหนักถึงความสำคัญของมรดก วัฒนธรรม แต่ไม่ได้มีบทบาทใด ๆ ร่วมกับหน่วยงานหลักและหน่วยงานท้องถิ่นแต่อย่างใด จากการที่กฎหมายกำหนดให้หน่วยงานดังกล่าวทำหน้าที่ในการคุ้มครอง โบราณสถานฯ จึงเกิดปัญหาที่สำคัญเกิดขึ้น อันได้แก่

4.1 ปัญหาการดำเนินงานที่ซับซ้อนกันระหว่างหน่วยงานกลางและหน่วยงานท้องถิ่น

เมื่อกรมศิลปากรอันเป็นหน่วยงานกลาง และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอันเป็นหน่วยงานท้องถิ่นต่างมีอำนาจในการจัดการดูแลพื้นที่โบราณสถาน กรณีอาจนำมาซึ่งปัญหาในการดำเนินงานที่ซับซ้อนกันและเป็นผลให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติเพราะกฎหมายไม่ได้กำหนดแบ่งกรอบความรับผิดชอบไว้อย่างชัดเจนว่า หน่วยงานใดต้องรับผิดชอบครอบคลุมในขอบเขตใดบ้าง เช่น กรณีกรมศิลปากรเมื่อกฎหมายกำหนดให้มีอำนาจในการคุ้มครอง ป้องกัน อนุรักษ์ บำรุงรักษา ฟื้นฟู ส่งเสริม สร้างสรรค์ เผยแพร่ ค้นคว้า วิจัย พัฒนา สืบทอดศิลปะ และมรดกวัฒนธรรมของชาติ จึงส่งผลให้กรมศิลปากรมีอำนาจควบคุมดูแลทั่วราชอาณาจักร จึงเกิดการซ้ำซ้อนกับหน่วยงานท้องถิ่นที่กฎหมายกำหนดขอบเขตให้ทำหน้าที่จัดการดูแลในพื้นที่ของท้องถิ่นนั้น ๆ ดังเช่นคดีความที่เกิดขึ้นพื้นที่จังหวัดลพบุรี เนื่องจากพื้นที่ดินที่มีปัญหาอยู่เขตรับผิดชอบของเทศบาลเมืองลพบุรี แต่อำนาจในการดูแลโบราณสถานเป็นอำนาจของกรมศิลปากร (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด คดีหมายเลขดำที่ อ.463/2547 คดีหมายเลขแดงที่ อ.296/2551) การที่กฎหมายกำหนดอำนาจในการจัดการดูแลจึงย่อมส่งผลต่อการทำงานที่บางครั้งเกิดความซ้ำซ้อนหรือบางครั้งเป็นการเกี่ยงการดำเนินงานของทั้งสองหน่วยงานจึงส่งผลต่อความล่าช้าในการปฏิบัติงาน และยังส่งผลให้ทรัพย์สินที่ควรจะได้รับ การอนุรักษ์ได้เสื่อมโทรม หรือเกิดความเสียหายไม่สามารถจะรักษาหรือฟื้นฟูไว้ได้ทันทั่วทั้ง

อย่างไรก็ดี การที่จะออกกฎหมายมาเพื่อกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานท้องถิ่นดำเนินการอย่างเป็นทางการเป็นเอกภาพเด็ดขาดก็ย่อมส่งผลต่อปัญหาตามมาเช่นกัน ในประเด็นของความไม่ชำนาญหรือขาดความเชี่ยวชาญในการจัดการดูแล รวมทั้งขาดความพร้อมทั้งในด้านวิชาการ ทั้งด้านบุคลากร และขาดงบประมาณในการดำเนินการอนุรักษ์โดยปัญหาในประเด็นนี้ยังคงเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับทุกหน่วยงานแม้กระทั่งกับหน่วยงานกลางเองก็ตาม เนื่องจากการจัดการดูแลโดยการให้ความคุ้มครองในด้านโบราณสถานต้องอาศัยผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านมาดำเนินการให้ความแนะนำ และวิธีการอนุรักษ์ในพื้นที่ต่าง ๆ สำหรับย่านชุมชนประวัติศาสตร์นั้นในบางพื้นที่อาจ

ไม่ได้มีคุณค่าในเชิงสถาปัตยกรรมอันทรงคุณค่าที่ต้องอาศัยความรู้ความเชี่ยวชาญมากนัก ดังเช่นโบราณสถานจำพวกอนุสรณ์สถาน วัฒนาอาราม หรือวัง เนื่องจากประกอบไปด้วยอาคารบ้านเรือน สิ่งปลูกสร้างทั้งที่มีคุณค่าและไม่มีคุณค่าในเชิงสถาปัตยกรรม ดังนั้น ความเข้มงวดในการจัดการดูแลจึงอาจไม่จำเป็นต้องเข้มข้นขนาดโบราณสถาน

4.2 ปัญหาการขาดหน่วยงานอิสระผู้มีความรู้ความชำนาญในการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการอนุรักษ์อย่างเป็นระบบ

จากการที่กฎหมายโบราณสถานฯ กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของอธิบดีกรมศิลปากรแต่เพียงผู้เดียวในการใช้อำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจว่าควรมีการประกาศขึ้นทะเบียนหรือไม่ตามมาตรา 7 โดยมีความเห็นของ “คณะกรรมการวิชาการเพื่อการอนุรักษ์โบราณสถาน” เป็นเพียงแค่ข้อเสนอแนะและให้คำปรึกษาซึ่งอธิบดีจะนำไปประกอบในการตัดสินใจเท่านั้น เป็นผลให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินนั้นถูกกระทบสิทธิหรือสิทธิในแดนกรรมสิทธิ์อาจถูกกระทบได้ ในส่วนประเด็นดังกล่าวนี้เห็นได้ว่าอำนาจการตัดสินใจของอธิบดีกรมศิลปากรในการขึ้นทะเบียนหรือไม่นั้นเป็นการใช้หลักเกณฑ์ประกอบกับดุลพินิจของอธิบดีกรมศิลปากรอันเป็นแนวทางปฏิบัติภายในกรมศิลปากรเองที่จะใช้ดุลพินิจได้ตามความเหมาะสม หากแต่ไม่ได้มีหลักเกณฑ์ที่แน่นอนชัดเจนตามกฎหมายจึงส่งผลให้เมื่อมีการดำเนินการไปตามคำสั่งของอธิบดีกรมศิลปากร จึงกลายเป็นคำสั่งทางปกครองเป็นฝ่ายให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินนั้นถูกกระทบสิทธิได้ จึงจำต้องนำคดีดังกล่าวขึ้นสู่ศาลปกครองเพราะการประกาศขึ้นทะเบียนเพื่อเป็นทรัพย์สินที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายโบราณสถานฯ เป็นผลให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองถูกจำกัดสิทธิในการดำเนินการตามลำพังโดยปราศจากความยินยอมของหน่วยงานของรัฐก่อนได้ เมื่อถึงศาลปกครองศาลเพียงแต่ทำหน้าที่ในการตรวจสอบถึงดุลพินิจการใช้อำนาจว่ากระทำโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่เท่านั้น แต่หาสิทธิก้าวล่วงไปถึงการตรวจสอบถึงความเหมาะสมของการใช้ดุลพินิจของฝ่ายปกครองได้

เห็นได้ว่า เป็นกรณีในประเทศไทยนั้นขาดองค์กรเอกชนที่มีความรู้ความชำนาญหรือในบางพื้นที่ที่เปิดโอกาสให้องค์กรเอกชนที่มีการทำงานอย่างอิสระเข้ามา ร่วมในการพิจารณาตรวจสอบและช่วยกลั่นกรองในการที่จะขึ้นทะเบียนความเป็นโบราณสถานด้วย ทั้งที่ในประเทศไทยเองมีองค์กรเอกชนที่มีความรู้ความสามารถในการที่จะเข้ามา ร่วมดำเนินการเพื่อการพิจารณาถ่วงดุลได้ เช่น สมาคมอนุรักษ์ศิลปกรรมและสิ่งแวดล้อม สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ สยามสมาคมในพระบรมราชูปถัมภ์ เป็นต้น

ประเด็นที่ 5 ข้อจำกัดสิทธิของเจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินย่านชุมชน

กฎหมายโบราณสถานฯ กำหนดไว้ว่าเมื่อมีการขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานจะมีผลให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินนั้นจะถูกจำกัดสิทธิในการกระทำการใด ๆ แก่ตัวทรัพย์สินนั้นและเพิ่มบทบาทหน้าที่ให้แก่ผู้เป็นเจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สิน กล่าวคือ

1) กรณีที่โบราณสถานนั้นมีเจ้าของหรือผู้ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมาย มาตรา 7 วรรคสอง กำหนดให้เป็นอำนาจของอธิบดีกรมศิลปากรที่จะต้องทำหนังสือแจ้งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายทราบ

2) กรณีกำหนดห้ามมิให้ทำการปลูกสร้างอาคารลงในเขตโบราณสถานที่ยื่นทะเบียนแล้วตามมาตรา 7 ทวิ เว้นแต่จะได้รับการอนุญาตเป็นหนังสือจากอธิบดี และหากมีการฝ่าฝืนทำการปลูกสร้างโดยมิได้รับอนุญาต ย่อมเป็นอำนาจของอธิบดีที่จะสั่งระงับการก่อสร้างและให้รื้อถอนภายใน 60 วัน นับแต่ที่ได้รับคำสั่ง นอกจากนี้จะเห็นได้ว่าหากมีการฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามคำสั่งนั้น กฎหมายกำหนดให้อธิบดีดำเนินการรื้อถอนหรือส่วนแห่งอาคารนั้นได้ ทั้งตัดสิทธิในการที่เจ้าของหรือผู้ครอบครองหรือผู้ปลูกสร้างที่จะเรียกค่าเสียหายหรือจะดำเนินคดีแก่ผู้รื้อถอน และจะหากเจ้าของไม่ดำเนินการขยับยั้งการออกจากเขตโบราณสถานในกำหนด 15 วัน แต่วันรื้อถอนเสร็จ อธิบดีย่อมมีอำนาจจัดการให้ดำเนินการขายทอดตลาดสัมภาระนั้น และให้นำเงินดังกล่าวไปหักค่าใช้จ่ายในการรื้อถอนและหากมีส่วนเหลือเท่าโดยอ้อมคืนแก่เจ้าของสัมภาระจึงเป็นการที่กฎหมายได้กำหนดโดยมีลักษณะพิเศษเพราะมีทั้งมาตรการทางแพ่งและทางอาญา โดยเฉพาะในทางอาญาที่มีความผิดฐานขัดคำสั่งของเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 368 ส่วนมาตรการทางแพ่งจะเป็นไปในลักษณะของตัดสิทธิไม่ให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองหรือผู้ปลูกสร้างไม่ให้มีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายหรือดำเนินคดีแก่ผู้รื้อถอนไม่ว่าด้วยประการใด ๆ จึงเห็นได้ว่า ตามกฎหมายโบราณสถานฯ นั้นนอกจากเป็นการจำกัดสิทธิของเจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินนั้นแล้วย่อมมีบทลงโทษแก่ผู้ฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามคำสั่งด้วย อันเป็นการรอนสิทธิทั้งยังเป็นการลงโทษอีกด้วย

3) กำหนดให้มีหน้าที่จะต้องแจ้งการชำรุด บกพร่อง หักพัง หรือเสียหายไม่ว่าด้วยประการใด ๆ โดยทำเป็นหนังสือไปยังอธิบดีกรมศิลปากรภายใน 30 วัน (มาตรา 9) นับแต่วันที่โบราณสถานนั้นชำรุด หักพัง หรือเสียหาย หากไม่มีการใด ๆ จะต้องรับโทษ (มาตรา 34)

4) กรณีการกำหนดห้ามมิให้ทำการซ่อมแซม แก้ไข เปลี่ยนแปลง รื้อถอน ต่อเติม ทำลาย เคลื่อนย้ายโบราณสถานหรือส่วนต่าง ๆ ของโบราณสถาน หรือขุดค้นโบราณสถานโดยมิได้รับอนุญาตไม่ว่าจะเป็นโบราณสถานที่ได้ขึ้นทะเบียนไว้หรือไม่ได้ขึ้นทะเบียนก็ตาม (มาตรา 10 และมาตรา 15)

5) กรณีการกำหนดให้มีหน้าที่ต้องแจ้งการโอนโบราณสถานที่ได้ขึ้นทะเบียนแล้วไปยังอธิบดี โดยให้ (มาตรา 12)

5.1) ผู้โอนกรรมสิทธิ์มีหน้าที่แจ้งเป็นหนังสือระบุชื่อและที่อยู่ของผู้รับโอนและวันเดือนปีที่โอน ภายใน 30 วัน นับแต่วันโอน

5.2) ผู้ที่ได้รับโอนกรรมสิทธิ์ไม่ว่าจะโดยทางมรดกหรือพินัยกรรมจะต้องมีหน้าที่แจ้งการได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์ในโบราณสถานนั้นภายใน 60 วัน นับแต่วันที่รับกรรมสิทธิ์นั้น

6) กรณีการกำหนดการเข้าไปดำเนินการหาผลประโยชน์ในโบราณสถานที่ได้ขึ้นทะเบียนแล้ว และมีใช้เป็นโบราณสถานที่มีเจ้าของหรือผู้ครอบครองโดยชอบกฎหมาย ต้องได้รับอนุญาตจากอธิบดี (มาตรา 13 ทวิ)

เห็นได้ว่า เจตนารมณ์ของกฎหมายที่กำหนดไว้เช่นนี้เป็นไปเพื่อป้องกันมิให้มีการกระทำที่จะส่งผลให้เกิดการทำลายโบราณสถาน หรือทำให้โบราณสถานนั้นเสื่อมค่าหรือบดบังทัศนียภาพของโบราณสถานนั่นเอง แต่เมื่อพิจารณาถึงย่านชุมชนประวัติศาสตร์หรือพื้นที่แวดล้อมย่านชุมชนดังกล่าวนั้นมีเจ้าของหรือผู้ครอบครองในลักษณะหลายรายด้วยกันและส่วนใหญ่จะเป็นเอกชน ดังนั้น หากได้รับการคุ้มครองและต้องปฏิบัติตามกฎหมายโบราณสถานฯ ฉบับดังกล่าวนี้ จึงเป็นการยากที่เจ้าของหรือผู้ครอบครองเหล่านั้นจะยินยอมด้วย จึงมีโอกาสในการโต้แย้งและคัดค้านการขึ้นเป็นโบราณตามกฎหมายโบราณสถานนี้สูงมากเพราะลักษณะที่กฎหมายกำหนดไว้นั้นจะมีลักษณะการจำกัดสิทธิในความเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่มีอำนาจเหนือทรัพย์สินของตน หรือเป็นการลดทอนสิทธิในทรัพย์สินของเจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินนั้นโดยชอบด้วยกฎหมาย รวมทั้งให้ความคุ้มครองเจ้าของสิทธิครอบครองให้มีอำนาจใช้สอยทรัพย์สิน ให้ปลดเปลื้องการรบกวนการครอบครอง เรียกเอาคืนซึ่งการครอบครอง ได้ดอกผลและโอนสิทธิการครอบครองได้ และสามารถใช้สิทธินั้นยับยั้งต่อบุคคลอื่นได้ (บัญญัติ สุชีวะ, 2556: 267-268)

นอกจากนี้ ในบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ยังได้กำหนดให้ผู้เป็นเจ้าของมีแดนกรรมสิทธิ์ทั้งในเหนือพื้นดินและใต้ดินในอันที่จะกระทำใด ๆ ในพื้นที่ดินของตนได้อีกด้วย จึงเป็นการแสดงให้เห็นถึงการให้ความคุ้มครองถึงความเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในอันที่จะมีสิทธิเหนือทรัพย์สิน รวมถึงคุ้มครองความเป็นเจ้าของสิทธิครอบครองในอันที่จะมีอำนาจทำการใด ๆ แก่ตัวทรัพย์สินที่ตนมีสิทธิครอบครองนั้นด้วย เห็นได้ว่า แม้เจ้าของอาคารหรือที่ดินจะเป็นผู้มีสิทธิในทรัพย์สินก็ตาม รัฐยังคงมีอำนาจในการกำหนดสิทธิในทรัพย์สินด้วยเช่นกัน ทั้งนี้ตามระบบหลักแห่งกรรมสิทธิ์นั้น ทรัพย์สินทุกชนิดต้องอยู่ภายใต้ข้อจำกัดที่ว่าทุกคนมีสิทธิใช้สอยทรัพย์สินของตนได้ตราบที่ไม่

ทำความเสียหายให้แก่บุคคลอื่นและสังคมและรัฐย่อมมีอำนาจออกกฎหมายเพื่อมาควบคุมการใช้สอยทรัพย์สินของเอกชนได้ภายใต้เหตุผลหลักเพื่อป้องกันความมั่นคงปลอดภัยสาธารณะและส่งเสริมสวัสดิการอันดีของรัฐ สวัสดิภาพ ความดีงามร่วมกันและศีลธรรมอันดีของชุมชน เมื่อพิจารณาประกอบกับเจตนารมณ์ของกฎหมายโบราณสถานฯ จึงเกิดสภาพความขัดแย้งในเรื่องของกรรมสิทธิ์ในความเป็นเจ้าของที่จะดำเนินการใด ๆ กับทรัพย์สินของตน อันเป็นปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างประโยชน์สาธารณะและประโยชน์เอกชน (สมยศ เชื้อไทย, 2552: 40-42) โดยประโยชน์สาธารณะ (Public interest) นั้นเป็นการดำเนินงานหลักของฝ่ายปกครองที่จะต้องดำเนินกิจกรรมมีวัตถุประสงค์เป็นไปเพื่อประโยชน์ของสาธารณะเท่านั้น มิฉะนั้นเป็นไปเพื่อประโยชน์ของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือเอกชนรายใดรายหนึ่ง หลักการประโยชน์สาธารณะจึงเป็นหลักการที่สำคัญของกฎหมายมหาชนอันเป็นเรื่องของรัฐ อำนาจอรัฐและการปกครองของรัฐ โดยกิจกรรมการดำเนินการดังกล่าวของรัฐนี้จะเพิ่มมากขึ้นตามการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม

การดำเนินการคุ้มครองย่านชุมชนประวัติศาสตร์ไม่ว่าด้วยวิธีการอนุรักษ์ พื้นฟูหรือพัฒนาก็ตาม ย่อมเป็นอำนาจของรัฐเช่นกัน จึงเป็นการขัดแย้งกันด้านสิทธิระหว่างรัฐกับเจ้าของกรรมสิทธิ์ ฉะนั้น การดำเนินการตามหลักการประโยชน์สาธารณะย่อมต้องมีการสร้างดุลยภาพระหว่างประโยชน์สาธารณะที่มีรัฐและหน่วยงานของรัฐเป็นผู้รับผิดชอบฝ่ายหนึ่งกับสิทธิเสรีภาพของประชาชนอีกฝ่ายหนึ่งด้วย อันเป็นการประสานประโยชน์ให้ได้สัดส่วนที่เหมาะสม มิฉะนั้นอาจจะก่อให้เกิดเป็นข้อพิพาทในทางปกครองได้ กล่าวคือ การดำเนินงานต้องคำนึงถึงหลักได้สัดส่วนในการใช้อำนาจและก่อความเสียหายที่อาจกระทบต่อเอกชนให้น้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้หรือเท่าที่จำเป็นเพื่อประโยชน์ส่วนร่วมในกรณีที่มีความขัดแย้งระหว่างประโยชน์ของสาธารณะกับประโยชน์ของเอกชนเพื่อมิให้ประโยชน์ของเอกชนต้องเสียสะเก็นความจำเป็นในการดำเนินการ ดังเช่นกรณีการออกกฎหมายขึ้นมาเพื่อให้ความคุ้มครองย่านชุมชนประวัติศาสตร์และในย่านชุมชนประวัติศาสตร์นั้นประกอบตัวทั้งตัวอาคาร สิ่งปลูกสร้างหรือพื้นที่แวดล้อม อันมีเจ้าของกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินนั้นส่วนใหญ่จะเป็นเอกชนและเป็นเอกชนหลายรายร่วมกันในขอบเขตพื้นที่ย่านชุมชนดังกล่าวนี้ การที่จะมีกฎหมายใดออกมาบังคับยอมเป็นการจำกัดสิทธิความเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินนั้น รวมทั้งเป็นการจำกัดสิทธิของผู้มีสิทธิครอบครองด้วย แม้กฎหมายมีเจตนารมณ์เพื่อมุ่งให้ความคุ้มครองทรัพย์สินอันสำคัญในอันที่จะเป็นมรดกชาติสืบต่อไปก็ตาม แต่เมื่อมีการจำกัดสิทธิเกิดยอมผลตามมา คือ การเกิดความขัดแย้งหรือเกิดการต่อต้านในการที่จะปฏิบัติตามกฎหมายนั้นได้ ดังเห็นได้อย่างชัดเจนจากกฎหมายโบราณสถานฯ ที่มีข้อจำกัดแก่เจ้าของหรือผู้ครอบครองในหลาย ๆ ประการ

แต่ในเหตุการณ์ที่ผ่านมักไม่ค่อยเกิดปัญหามากนักเนื่องจากโบราณสถานส่วนใหญ่เป็นของรัฐ

อย่างไรก็ดี หากนำกฎหมายโบราณสถานฯ มาบังคับกับย่านชุมชนอันเป็นทรัพย์สินของเอกชนย่อมก่อให้เกิดปัญหาในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างประโยชน์สาธารณะกับประโยชน์ของเอกชนขึ้นได้ แม้จะดำเนินการอย่างไรก็ตาม สิทธิของเอกชนในฐานะผู้เป็นเจ้าของหรือผู้ครอบครองย่านชุมชนประวัติศาสตร์ย่อมถูกระทบกระเทือนเสมอจากการถูกจำกัดสิทธิบางประการ ฉะนั้น การแก้ไขปัญหาคควรเป็นการจำกัดสิทธิของบุคคลในทรัพย์สินในลักษณะข้อผูกมัดกรรมสิทธิ์มากกว่าจะเป็นการเวนคืนทรัพย์สินเนื่องจากใช้วิธีการเวนคืนย่อมอาจส่งผลกระทบต่อรัฐในการที่ต้องรับภาระในการดำเนินการทั้งหมด ส่งผลต้องงบประมาณจำนวนมากในการที่ต้องดำเนินการ ดังนั้น เมื่อเกิดข้อจำกัดสิทธิการแก้ไขปัญหาก็มักเป็นไปในลักษณะการกำหนดข้อผูกมัดกรรมสิทธิ์โดยรัฐยินยอมให้เอกชนเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินต่อไปได้แต่มีการวางเงื่อนไขอันจำเป็นบางประการโดยฝ่ายนิติบัญญัติเพื่อจำกัดตรอนสิทธิในทรัพย์สินของเอกชน และบางกรณีเป็นการที่เจ้าของทรัพย์สินมีการยินยอมให้ผู้อื่นเข้าไปใช้สอยทรัพย์สินของตนด้วย

สำหรับประเทศไทยนั้น ในการแก้ไขปัญหาคข้อจำกัดสิทธิทางกฎหมายที่เกิดขึ้นและเพื่อเป็นทางออกในการนำไปสู่การให้ความคุ้มครองต่อไป อย่างไรก็ตาม สิ่งที่ไม่อาจปฏิเสธได้ คือ ความซับซ้อนในทางปฏิบัติและการจัดเตรียมรองรับอาจจะไม่มีความพร้อมเพียงพอ แต่เมื่อเจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินในเขตพื้นที่ย่านชุมชนถูกจำกัดสิทธิในการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินของตนและหากมีกฎหมายออกมาบังคับเป็นการเด็ดขาดก็ยิ่งสร้างแรงต้าน หรือความกดดันให้กับภาครัฐที่จะสามารถดำเนินการได้ ดังนั้น ความจำเป็นในการหามาตรการสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนในพื้นที่ดังกล่าวมีความต้องการที่จะอนุรักษ์สิ่งที่ค่าทางประวัติศาสตร์ของชาติเพื่อให้ดำรงอยู่ต่อไป เพื่อทดแทนบรรเทาเยียวยาให้กับเจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินนั้นด้วย

ข้อเสนอแนะ

เมื่อมาตรการทางกฎหมายโบราณสถานฯ ที่มีอยู่เกิดปัญหาอันเนื่องจากมีข้อจำกัดทางกฎหมายในอันนำมาใช้ ดังนั้น ทางออกที่จำเป็น คือ การสร้างมาตรการทางกฎหมายใหม่ขึ้นมาอันเป็นกฎหมายเฉพาะโดยตรงเพื่อคุ้มครองย่านชุมชนประวัติศาสตร์ โดยมาตรการทางกฎหมายดังกล่าว ควรมีหลักการที่สำคัญ ดังนี้

1. การกำหนดนิยามและประเภทของความเป็นย่านชุมชนประวัติศาสตร์ในประเทศไทยให้ชัดเจนเพื่อง่ายต่อการคุ้มครอง

2. การประกาศและขึ้นทะเบียน ควรมีการกำหนดขอบเขตของความเป็นย่านชุมชนว่า ย่านลักษณะใดที่ควรเป็นย่านชุมชนประวัติศาสตร์และมีลักษณะการขึ้นทะเบียนกำหนดออกได้เป็นกี่ประเภท เช่น การขึ้นทะเบียนโดยรัฐ การขึ้นทะเบียนโดยท้องถิ่น หรือการขึ้นทะเบียนโดยประชาชน เป็นต้น

3. การกำหนดหน่วยงานที่รับผิดชอบ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนในการดำเนินงาน และหน่วยงานที่รับผิดชอบควรมีที่หน่วยงาน หน่วยงานใดเป็นหน่วยงานหลัก และหน่วยงานใดเป็นหน่วยงานรอง รวมทั้งควรมีหน่วยงานสนับสนุนเข้ามารองรับต่อการทำงานหรือไม่

4. การกำหนดลักษณะของการให้ความคุ้มครองให้ชัดเจน เพื่อป้องกันการจำกัดสิทธิของผู้เป็นเจ้าของทรัพย์สินหรือผู้ครอบครองทรัพย์สิน

5. แนวทางการสร้างมาตรการจูงใจในกรณีเกิดข้อจำกัดสิทธิเกิดขึ้น รวมทั้งแรงจูงใจในการให้ประชาชนผู้เป็นเจ้าของหรือผู้ครอบครองสิทธิเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ความคุ้มครองตามกฎหมายเพื่อป้องกันปัญหาการฟ้องร้องดำเนินคดีในอนาคตต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ชลธิรา สัตยาวัฒนา และคณะ. (2553-2540). **คุณค่าชุมชนเก่า: กรณีศึกษาชุมชนบ้านครัว**. โครงการวิจัยที่ 3 สิทธิชุมชนบ้านครัว: กรณีการสร้างทางด่วนทับชุมชน. สมยศ เชื้อไทย. (2552). **หลักกฎหมายมหาชนเบื้องต้น**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน. สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2555). **โครงการจัดทำมาตรฐาน คุณภาพสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ประเภทย่านชุมชนเก่าในพื้นที่ภาคกลางและภาคตะวันออก**. กรุงเทพฯ: บริษัท พรอพเพอร์ตี้พรินท์ จำกัด.
- บัญญัติ สุชีวะ. (2556). **คำอธิบายกฎหมายลักษณะทรัพย์**. พิมพ์ครั้งที่ 15. กรุงเทพฯ: บริษัทกรุงสยาม พับลิชชิ่ง จำกัด. เนติบัณฑิตยสภา.
- ยงนรินทร์ พิมลเสถียร. (2556). **ย่านเมืองเก่าและชุมชนดั้งเดิมกับการอนุรักษ์**. วารสารเมืองโบราณ, 39(2).
-

วิธีการสืบหาคำไทย: การศึกษาตามแนวภาษาศาสตร์

จินดา งามสุทธิ
นักวิชาการอิสระ

E-mail: chinda50@hotmail.com

วันที่รับบทความ: 3 มีนาคม 2565

วันแก้ไขบทความ: 24 พฤษภาคม 2565

วันตอบรับบทความ: 25 พฤษภาคม 2565

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อประมวลและวิเคราะห์แนวทางวิธีการสืบหาคำไทย ตามแนวภาษาศาสตร์เชิงประวัติและเปรียบเทียบจากผลงานวิจัยของนักภาษาศาสตร์ไทยและต่างประเทศ รวมทั้งแบบเรียนภาษาไทยและวรรณคดีไทยบางเรื่อง ผลงานทั้งหมดศึกษาวิจัยและวิเคราะห์คำไทย คำร่วมเชื้อสาย และคำดั้งเดิมในภาษาตระกูลไท วิธีการสืบหาคำไทยสามารถดำเนินการได้ 5 วิธีคือ 1) การศึกษาภาษาศาสตร์เชิงประวัติและเปรียบเทียบ 2) คำพื้นฐาน 3) คำศัพท์ในศิลาจารึก หนังสือแบบเรียนและวรรณคดีไทยบางเรื่อง 4) คำศัพท์ภาษาไทยที่เป็นคำร่วมเชื้อสาย และ 5) หน้า และ อ นำ เป็นคำไทย

คำสำคัญ: คำไทย คำร่วมเชื้อสาย ภาษาศาสตร์เชิงประวัติและเปรียบเทียบ ภาษาตระกูลไท

Inquiry Method in Thai words: Linguistic Approach

Chinda Ngamsutdi
Independent Scholar
E-mail: chinda50@hotmail.com

Received: March 3, 2022

Revised: May 24, 2022

Accepted: May 25, 2022

Abstract

This academic article aimed to codify and analyze the Thai words inquiry method by using the historical and comparative linguistic approach and the research results of Thai and foreign linguists. In addition, Thai words in some Thai textbooks and literature are included. All the works studied and analyzed Thai words, cognate words, and proto-words in the Tai language family. Therefore, the Thai words inquiry method could proceed by 5 principles, 1) historical and comparative linguistic studies, 2) basic vocabularies, 3) Thai words in the stone inscription, some Thai textbooks and literature, 4) the cognate Thai words in the research of Thai and foreign linguists and 5) <ห> and <อ> precede the other initial consonants are Thai words.

Keywords: Thai word, cognate word, historical and comparative linguistics, Tai family

บทนำ

บทความวิชาการเรื่องนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อประมวลและวิเคราะห์แนวทางการสืบาคำไทย เนื่องจากภาษาของเรามีคำที่รับมาจากภาษาต่างประเทศเป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นเรื่องปกติของภาษาต่าง ๆ ทั่วไปที่จะมีคำภาษาต่างประเทศเข้าไปปะปนในภาษาของตนตามทฤษฎีภาษาเหนือกว่า (superstratum theory) ที่มีแนวคิดที่ว่าภาษาของชาติที่มีอิทธิพลเหนือกว่าทางด้านวัฒนธรรมด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมือง หรืออดีตเป็นชาติที่ชนะสงคราม คำต่างประเทศจากภาษาเหนือกว่าจะนำมาใช้ปะปนอยู่ในภาษาไทยจนบางครั้งเราอาจแยกไม่ออกว่าเป็นคำไทยหรือคำเทศ แต่บางครั้งภาษาเหนือกว่า ก็อาจจะรับคำจากภาษาพื้นเดิมเข้าไปใช้ในภาษาของตนตามทฤษฎีภาษาพื้นเดิม (substratum theory) ที่มีความเชื่อว่าภาษาพื้นเดิมอาจส่งผลให้ภาษาเหนือกว่ามีการเปลี่ยนแปลงทางด้านระบบเสียงของภาษา หรือรับคำภาษาพื้นเดิมไปใช้

การที่ภาษาไทยรับคำจากภาษาต่างประเทศมาใช้ มิได้หมายความว่าภาษาต่างประเทศดีกว่าภาษาไทย เพราะตามหลักภาษาศาสตร์ถือว่าทุกภาษามีความดีเท่ากัน เนื่องจากภาษาทุกภาษามีจุดมุ่งหมายเพื่อใช้ในการสื่อสารในกลุ่มชนหรือในชาติของตน ภาษาไทยรับคำมาจากภาษาต่างประเทศที่พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546, คำชี้แจงฯ: 11) ระบุไว้จำนวน 14 ภาษา ได้แก่ ภาษาเขมร จีน ขวา ญวน ญี่ปุ่น ตะเลง เบงกาลี ปาลิ (บาลี) ฝรั่งเศส มลายู ละติน สันสกฤต อังกฤษ และฮินดี และมีการเพิ่มเติมอีก 1 ภาษา คือภาษาเกาหลี ในพจนานุกรมคำใหม่ เล่ม 1 ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2550) รวมมีคำมาจากภาษาต่างประเทศที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน จำนวน 15 ภาษา โดยมีอักษรย่อในวงเล็บท้ายบทนิยาม บอกที่มาของคำ ส่วนคำที่ไม่มีอักษรย่อในวงเล็บท้ายบทนิยามบอกที่มาจากคำซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมาก อาจทำให้เข้าใจได้ว่าทุกคำเป็นคำไทย แต่ในคำนำพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493 เมื่อพิมพ์ครั้งที่หนึ่ง (2493: ฐ) ได้กล่าวไว้เกี่ยวกับประวัติของคำว่า

“ในเรื่องประวัติของคำนั้น พจนานุกรมที่สมบูรณ์จริง ๆ จะต้องให้ประวัติของคำที่ละเอียด เช่นว่า คำนี้ใช้กันในสมัยใด มาจากภาษาอะไร ข้อนี้เป็นข้อที่ยากมากในการทำพจนานุกรมนี้ เพราะไม่สามารถสอบสวนค้นหาหนังสืออ่านได้ทุกยุคทุกสมัย ประกอบทั้งอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการสืบค้นและให้ตัวอย่างก็มีไม่พอ ถึงกระนั้นก็ดี คณะกรรมการก็ได้พยายามที่สุดที่จะให้พจนานุกรมนี้สมบูรณ์ในด้านประวัติของคำ แต่ก็ยังมีคำอีกมากคำที่สืบค้นประวัติไม่ได้มาจากภาษาอะไร หรือเป็นภาษาอะไรกันแน่ บางคำก็สืบและวินิจฉัยได้แต่เพียงราง ๆ ยังลงเนื้อเห็นไม่ได้แน่แท้ก็ไม่อาจนำมาลงไว้ในพจนานุกรมนี้ เพราะยังเป็นเพียงข้อสันนิษฐานชั่วคราวซึ่งจะต้องหาหลักฐานต่อไป”

จะเห็นว่าคณะกรรมการชำระปทานุกรมหรือพจนานุกรมฉบับนี้ได้ใช้เวลาในการดำเนินงานตั้งแต่วันที่ 29 กันยายน พ.ศ. 2475 ถึง วันที่ 8 มีนาคม พ.ศ. 2493 เป็นระยะเวลา 17 ปีเศษ และผู้ที่ประธานคณะกรรมการชำระปทานุกรมตั้งแต่การตีพิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. 2493 ถึงการตีพิมพ์ครั้งที่ 7 พ.ศ. 2507 คือ พระยาอนูมานราชชน ผู้ที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นบิดาภาษาศาสตร์ของไทยที่ท่านกล่าวไว้ในคำนำว่า “ในด้านประวัติของคำจะต้องมีการหาหลักฐานกันต่อไป” ที่ท่านกล่าวเช่นนี้เพื่อจะให้ผู้รู้ได้มีการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมต่อไป ซึ่งปัจจุบันสามารถที่จะดำเนินการได้เพื่อสืบค้นหาคำไทยและคำเทศตามแนวภาษาศาสตร์เชิงประวัติ (historical linguistics) เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของภาษา ภาษาศาสตร์เปรียบเทียบ (comparative linguistics) เป็นการศึกษาเกี่ยวกับความคล้ายคลึงและความแตกต่างของภาษาระหว่างสองภาษาหรือมากกว่าในช่วงเวลาเดียวกัน ภาษาที่นำมาเปรียบเทียบกันนั้นจะต้องเป็นภาษาร่วมตระกูลเชื้อสายเดียวกัน นอกจากภาษาศาสตร์สองสาขานี้แล้ว อาจจะต้องใช้ข้อมูลการศึกษาของภาษาศาสตร์ชาติพันธุ์ (ethnolinguistics) เป็นการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของภาษาและชาติพันธุ์วิทยา หรือภาษาศาสตร์มานุษยวิทยา (anthropological linguistics) เป็นการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างภาษาและวัฒนธรรม

การที่คำศัพท์ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ไม่มีการระบุว่ามีคำใดเป็นคำไทยบ้าง มีแต่ระบุท้ายบทนิยามคำศัพท์ที่เป็นคำยืมบางคำว่ามีมาจากภาษาอะไร ทำให้ผู้ใช้พจนานุกรมไม่ทราบชัดเจนว่าคำใดเป็นคำไทย ซึ่งแตกต่างจากพจนานุกรม (ร.ศ. 120) ฉบับกรมศึกษาธิการที่มีคำบอกภาษาที่มาของคำศัพท์ โดยใช้อักษรย่อ ท. ต่อจากคำศัพท์ที่เป็นคำภาษาไทยทุกคำ ผู้เขียนจึงมีความสนใจศึกษาวิธีการสืบหาคำไทยตามแนวภาษาศาสตร์เชิงประวัติและเปรียบเทียบ อันจะเป็นประโยชน์ในการสืบหาคำที่ขึ้นต้นด้วย ข และ ค ที่ปัจจุบันในหนังสือที่เกี่ยวกับหลักภาษาไทยบางฉบับได้มีการให้ตัด ข และ ค ออกจากระบบพยัญชนะไทยในปัจจุบัน สรุปว่าพยัญชนะไทยมี 42 ตัว ซึ่งการสืบหาคำไทยจะพบว่าเสียงพยัญชนะ ข และ ค ยังคงปรากฏอยู่ในภาษาตระกูลไทหลายภาษา จึงควรให้ ข และ ค คงไว้ในพยัญชนะไทย ผู้สอนภาษาไทยจะต้องรู้จักอธิบายแก่นักเรียนว่ารูปพยัญชนะทั้งสองเป็นพยัญชนะที่แสดงและรักษาเสียงพยัญชนะไทยดั้งเดิมไว้เป็นอย่างดีและจะทำให้ให้นักเรียนมีความเข้าใจเกี่ยวกับพยัญชนะเดิม พยัญชนะเดิมและพยัญชนะกลางของภาษาไทยดียิ่งขึ้น นอกจากนี้การศึกษาสืบหาคำไทยจะเป็นประโยชน์แก่ผู้ศึกษาให้ทราบวิธีการศึกษาตามแนวภาษาศาสตร์เชิงประวัติและเปรียบเทียบเพื่อศึกษาคำไทยได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

วิธีการศึกษาค้นคว้า

วิธีการศึกษาสืบหาคำไทยใช้วิธีการประมวลและวิเคราะห์แนวทางการสืบหาคำไทยตามแนวภาษาศาสตร์เชิงประวัติและเปรียบเทียบ จากผลการศึกษาวิจัยภาษาไทยในศิลาจารึกหลักที่ 1 หนังสือแบบเรียนภาษาไทยและวรรณคดีบางเรื่อง และจากผลการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของคำไทยและการศึกษาหาคำดั้งเดิมในภาษาตระกูลไทของนักภาษาศาสตร์ไทยและต่างประเทศ นำมาวิเคราะห์ให้เห็นแนวทางวิธีการสืบหาคำไทย โดยจำแนกเป็นข้อมูลหลักฐานการศึกษาคำไทยและวิธีการสืบหาคำไทย

ข้อมูลหลักฐานการศึกษาคำไทย

ข้อมูลการศึกษาคำไทยของนักภาษาศาสตร์ไทยและต่างประเทศที่ศึกษาวิจัยและผลงานอื่น ๆ ทั้งที่เป็นหนังสือแบบเรียนและวรรณคดีไทยบางเรื่องที่กำลังกล่าวถึงภาษาไทยและคำไทยในลักษณะต่าง ๆ ตามแนวภาษาศาสตร์เชิงประวัติและเปรียบเทียบมีเป็นจำนวนมาก ผู้เขียนได้เลือกผลงานที่แสดงไว้เกี่ยวกับคำไทย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1. ศิลาจารึกหลักที่ 1 ของพ่อขุนรามคำแหงมหาราช เป็นศิลาจารึกที่บันทึกเหตุการณ์ประวัติศาสตร์สมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราช กษัตริย์องค์ที่ 3 สมัยสุโขทัย ทรงประดิษฐ์อักษรไทยขึ้น ในปี พ.ศ. 1826 ซ่อนกลิ่น พิเศษสกุลกิจ (2526: 151) กล่าวว่า

“เราควรระลึกถึงพระมหากษัตริย์คุณของพ่อขุนรามคำแหงที่ได้ทรงประดิษฐ์อักษรไทยขึ้นใช้ ถึงแม้ว่าเค้าเอามาจากอักษรของชาติอื่นหลายชาติ แต่ก็ได้ดัดแปลงเพื่อให้เหมาะกับลักษณะของภาษาไทย มีทั้งเพิ่มอักษร ประดิษฐ์วรรณยุกต์ขึ้น เพื่อให้ออกเสียงได้ชัดเจน ทั้งดัดแปลงตัวอักษร ทั้งสระและพยัญชนะให้มีความสูงเสมอกันเป็นระเบียบ และวิธีการเขียนก็วางสระไว้บนบรรทัดเดียวกับพยัญชนะแบบยุโรป ต่างกับยุโรปที่อยู่โรวางสระไว้หลังพยัญชนะ แต่พ่อขุนรามคำแหงวางสระไว้หน้าพยัญชนะ ทั้งนี้ต่างกับวิธีเขียนของตัวอักษรที่เป็นต้นเค้า นับว่าเป็นความคิดที่ก้าวหน้าเป็นอย่างยิ่ง”

ราตรี ธันวารช (2541) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาคำในศิลาจารึกหลักที่ 1 ของพ่อขุนรามคำแหงมหาราช” พบว่าคำศัพท์ทุกคำที่ได้ศึกษามีทั้งสิ้น 451 คำ สามารถแบ่งออกได้ตามที่มาของรากศัพท์ดังนี้ คือ คำไทย 346 คำ คำเขมร 37 คำ คำมอญ 8 คำ คำบาลี 11 คำ คำสันสกฤต 20 คำ คำบาลีสันสกฤต 28 คำ และคำเปอร์เซีย 1 คำ การมีคำไทย 346 คำ คิดเป็นร้อยละของคำไทยทั้งหมดได้ถึง 76.7 ซึ่งสูงมาก อาจกล่าวได้ว่าศิลาจารึกหลักนี้เป็นหลักฐานที่ใช้คำไทยมากที่สุด ผู้วิจัยได้เลือกเสนอคำไทยที่ปรากฏในศิลาจารึกหลักที่ 1 เป็นตัวอย่างไว้ 40 คำ คือ กลวง กว่า กินดี กู แก่กม แก่ลิ่ง ขา เข้า

ชาย ช้า ขึ้น และ ใครใจ คุ่ม ซ่อย ชั่ว ไซ่ ภู ฌงง ฎิน ตีนนอน ตู เตียมแม่ ท่วย นบ บ้าน
ปวว เผื่อ พาย, พ่าย แพ้ รอด ลายสือ หลวก หวว (หมายถึง ทาง, ทิศ, ด้าน) หวว
(หมายถึง หัวเราะ) หววนอน หา (คือคำว่า หาก ในปัจจุบันแปลว่า เอง) หา (หมายถึง คั้น,
สับ, เสาะ, แสวง) อัยาว อยีน

ราตรี ธันวารชร ได้ยกตัวอย่างคำไทยไว้ 40 คำข้างต้น นอกจากจะให้ความหมาย
ของคำแต่ละคำไว้แล้วยังอธิบายเปรียบเทียบกับคำที่ใช้ในภาษาถิ่นของไทยในบางแห่ง เช่น
ภาษาอีสาน ภาษาพายัพ ภาษาเชียงใหม่ ภาษานครศรีธรรมราช และภาษากลุ่มไทนอก
ประเทศ เช่น ภาษาไทลื้อ ไทขาว ไทดำ ไทแดง ลุงโจว เมื่อเราได้ศึกษาผลงานวิจัยเรื่องนี้
แล้วจะรู้ถึงวิธีการศึกษาค้นคว้าหาคำไทย การเปลี่ยนแปลงของคำ และการเปลี่ยนแปลง
ความหมายของคำไทยที่ใช้มาแต่สมัยสุโขทัยตามแนวภาษาศาสตร์เชิงประวัติและเปรียบ
เทียบที่ชัดเจนอีกด้วย

2. จินตามณิ เป็นตำราเรียนภาษาไทยเล่มแรก พระโหราธิบดีได้แต่งขึ้นถวาย
สมเด็จพระนารายณ์มหาราช นายธนิต อยู่โพธิ์ สันนิษฐานว่าแต่งขึ้นราวปี พ.ศ. 2215 ถึง
2414 ถูกยกเลิกในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นตำราเรียนภาษาไทย
ที่ใช้กันมาถึง 200 ปี

จินตามณิเล่มนี้นับได้ว่าเป็นตำราเรียนที่ดีเล่มหนึ่งของไทยเพราะยังไม่เคย
ปรากฏว่ามีใครทำได้ในเวลานั้น แต่พระโหราธิบดีสามารถคัดเลือกแบบแผนวิธีการ
เรียนอักษรศาสตร์ อันได้แก่ แบบแผนอักษรวิธีภาษาไทยและแบบแผนแต่งคำประพันธ์
ไทยขึ้นมาได้อย่างมีระบบ แม้แต่สมเด็จพระบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ
ยังทรงออกพระโอษฐ์ว่าจินตามณิ เป็นตำราเรียนหนังสือไทย แต่งไว้พิสดาร (กระทรวง
ศึกษาธิการ, 2507: 18) จินตามณิ เป็นตำราเรียนภาษาไทยเล่มแรกและเป็นแบบแผนวิธี
การเรียนด้านอักษรวิธีของไทยที่เป็นแบบอย่างของหนังสือ ตำรา และแบบเรียนภาษาไทย
ในสมัยต่อมาเป็นอย่างมาก ปัจจุบันมีบัญชีหนังสือรายชื่อและเอกสารโบราณแบบเรียน
ของหอสมุดแห่งชาติเรื่องจินตามณิถึง 123 ฉบับ คล้ายคลึงกับในอินเดียบอราณที่มีผล
งานการศึกษาภาษาที่ดีที่สุดและมีอิทธิพลต่อการศึกษาของชาติตะวันตกเป็นอย่างมาก คือ
หนังสือไวยากรณ์ภาษาสันสกฤตของปาณินิ (Pāṇini) เรื่องอษฎฐายี (Aṣṭādhyāyī)
ซึ่งหมายถึงหนังสือแปดเล่ม ไม่เป็นที่แน่นอนว่าปาณินิได้เขียนหนังสือไวยากรณ์นี้ไว้เมื่อใด
แต่อาจจะประมาณได้ว่าอยู่ระหว่าง 600-300 ปีก่อนคริสตกาล เป็นหนังสือที่อธิบาย
ไวยากรณ์ของภาษาสันสกฤตได้อย่างละเอียดยอดเยี่ยม ไม่มีผู้ใดเสมอได้จนกระทั่งถึง
ปัจจุบันนี้ เป็นผลการศึกษาตามแนวภาษาศาสตร์เรื่องแรกของภาษาตระกูลอินโด -
ยูโรเปียน แม้แต่ เลนาร์ต บลูมฟิลด์ (Leonard Bloomfield, 1964: 11) ยังกล่าวไว้ว่า
“เป็นผลงานที่ยิ่งใหญ่ที่สุดของความรู้ความสามารถของมนุษย์”

ในเบื้องต้นของหนังสือจินตามณีได้กล่าวถึงอักษรศัพท์ที่เป็นคำจากภาษาบาลี และสันสกฤตมีตัวอย่างคำที่ใช้ ส ศ และ ษ ตามลำดับ ส่วนที่เป็นคำไทย คือการใช้ไม้้วน 20 คำ ที่แต่งเป็นกาพย์ยานี 11 ดังนี้

ใฝ่ใจแลให้ทาน	หังนอกในแลใหม่ใส
ใครใครแลยงโย	อันใดใช้แลไหลหลง
ใส่กลสไฟไ้	หังใต้เหนือแลใหญ่ยง
ใกล้ใบแลไซ่ง	ญี่สิบม้วนคือวาจา

การใช้ไม้้วน 20 คำนี้ปรากฏอยู่ในหนังสือแบบเรียนภาษาไทยในสมัยต่อ ๆ มา จนถึงปัจจุบัน เช่น ในหนังสือมูลบทบรรพกิจ (2521: 58) ของพระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร) ได้กล่าวไว้ว่า “อนึ่ง พึงให้รู้จักคำที่ต้องใช้ไม้้วน โดยกำหนดไว้ 20 คำ ดังนี้ ใฝ่ฝืน สมใจ ให้ทาน ภายใน ผ้าใหม่ สดใส ใครไปมา จะใครได้ ยองโย สิ่งใด ของใช้ หลงไหล ใส่ไค้ลี้ หลึงสะโก้ เป็นไ้ ภายใต้ ผู้ใหญ่ ทางใกล้ มิใช่ ดอกแกมใบ”

หนังสือจินตามณี ได้กล่าวถึงคำที่ใช้ไม้มลาย 80 คำ ที่เป็นคำไทยและคำเทศ ตามด้วยจำแนกอักษรเป็น 3 หมู่ แจกลูกผันอักษร และอธิบายวิธีแต่งกาพย์ กลอน โคลง และฉันท

3. กาพย์พระไชยสุริยา ผู้แต่งคือพระสุนทรโวหาร หรือที่คนทั่วไปเรียกขานนาม ท่านว่าสุนทรภู่ กวีรัตนโกสินทร์ เกิดเมื่อวันที่ 26 มิถุนายน พ.ศ. 2329 ในโอกาสครบรอบ 200 ปีชาตกาลของสุนทรภู่ องค์การยูเนสโก (UNESCO) ได้ยกย่องให้ท่านเป็นบุคคลสำคัญของโลกด้านวรรณกรรม ผลงานของสุนทรภู่มีเป็นจำนวนมาก เรื่องที่เกี่ยวข้องกับคำไทย คือเรื่องกาพย์พระไชยสุริยา แต่งขึ้นประมาณ พ.ศ. 2383-2385 เป็นนิทานที่แต่งด้วยคำ ประพันธ์ประเภทกาพย์ คือ กาพย์ยานี 11 กาพย์ฉับ 16 และกาพย์สุรางคนางค์ 28 เป็นนิทานที่แต่งขึ้นเพื่อสอนเด็กเกี่ยวกับการอ่านและการเขียนคำตัวสะกดในภาษาไทยตาม มาตรฐานตัวสะกด แม่ ก กา กน กง กก กต กบ กม และเกย ตามลำดับ แม้ว่าสุนทรภู่อาจ จะไม่ได้มุ่งหวังใช้คำไทยที่ไม่ใช่คำต่างประเทศ แต่ก็มีความปรากฏอยู่ในร้อยกรองแต่ละ บทเป็นจำนวนมาก บางบทเป็นคำไทยทุกคำ และบางบทมีคำต่างประเทศปนอยู่เพียงหนึ่ง หรือสองคำเท่านั้น ตัวอย่างเช่น

กาพย์ยานี 11	
บ้านช่องคลองเล็กใหญ่	บ้างตื่นไฟตกใจโจน
ปลุกเพื่อนเตือนตะโกน	ลูกโลดโผนโดนกันเอง
กาพย์ฉับ 16	
ป่าสูงยุงย้างข้างโขลง	อึ้งคะนึ่งฝิ่งโผง
โยงกันเล่นน้ำคล้ำไป	

ภาพยยานี 11

ลูกนกยกปีกป้อง

อ้าปากร้องซ้องแซ่เสียง

แม่นกปกป้องเคียง

เลี้ยงลูกอ่อนป้อนอาหาร

ผลงานของสุนทรภู่เรื่องกาพย์พระไชยสุริยานี้เป็นวรรณคดีสมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์ จึงเป็นข้อมูลหลักฐานการใช้คำไทยในสมัยดังกล่าวที่ควรแก่การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการใช้คำไทยต่อไป

4. มูลบทบรรพกิจ ผู้แต่งคือ พระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร) แต่งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2414 กล่าวถึงพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ การผันอักษร การแจกอักษร 3 หมู่ (อักษร 3 หมู่ เรียกว่า ไตรยางศ์) การใช้ไม้ม้วน 20 คำ (ดังที่กล่าวไว้ใน 3.2) และได้กล่าวไว้ด้วยว่า “คำใช้ไม้ม้วนในจินตามณีมีกำหนดกว่า 80 แต่ข้าพเจ้าเห็นว่าจะไม่สิ้นเชิง ควรจะกำหนดว่า คำนอกจากที่บังคับไม้ม้วน 20 คำแล้ว ก็ควรใช้ไม้ม้วนสิ้น” (2521: 58) ส่วนที่พอจะเป็นพื้นฐานการค้นคว้าหาคำไทยคือเรื่องตัวสะกดที่กล่าวไว้ว่า “ตัวสะกดนั้นถ้าจะว่าย่อ ๆ พอสำเนียงใช้ในภาษาไทย ก็ได้กำหนดแต่ย่อตั้งนี้ก่อน คือ กน สะกด น กง สะกด ง กก สะกด ก กต สะกด ต กบ สะกด บ กม สะกด ม เกย สะกด ย ว อ เท่านั้น พอใช้สะกดในคำภาษาไทย ที่ตัวสะกดที่ต่างออกไปนั้น เพื่อที่จะใช้สะกดให้ตรงกับอักษรอื่น คือ ภาษามคร เป็นต้น” (2521: 64)

พระยาศรีสุนทรโวหาร ได้กล่าวไว้ในหนังสือพิศาลการันต์ เกี่ยวกับคำที่ไม่ใช่คำไทยที่ว่า “วิธีใช้ถ้อยคำขบวนหนึ่งมีอักษรเพิ่มไว้ข้างท้ายคำแต่ไม่ใช่ตัวสะกด เติมลงไว้เพื่อจะให้เต็มคำซึ่งมาแต่ภาษามคร และเสียงภาษาอื่นบ้าง เสียงไทยอ่านไม่ตลอดถึงจึงลงไม้ไว้เป็นที่สังเกตว่าไม่อ่าน ควรเรียกชื่อว่าการันต์ ยักย้ายตามตัวที่เติมท้ายคำ คือ (ก)การันต์ (ข)การันต์ (ค)การันต์ เป็นต้น” (2521: 343-344) ฉะนั้นจึงสรุปเป็นข้อพิจารณาได้ว่าคำที่มีเครื่องหมายทัณฑฆาตกำกับอยู่เกือบทุกคำไม่ใช่คำไทย

5. ข้อสันนิษฐานว่าด้วย “ตัว” กับ “ตน” บทความวิชาการของ เมธาวิยุทธพงษ์ธาดา (2555) คำว่า “ตัว” และ “ตน” เป็นคำที่มีความหมายคล้ายคลึงมาก พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493 ได้ระบุที่มาของคำว่า “ตัว” และ “ตน” ว่าเป็นคำภาษาไทย แต่ผู้เขียนสนใจว่าทั้งสองคำเป็นคำไทยแท้หรือไม่ และตั้งข้อสันนิษฐานว่าเดิมภาษาไทยคงมีคำว่า “ตัว” ใช้อยู่เดิม และรับคำว่า “ตน” มาจากคำว่า “ตนุ” [tanu] ซึ่งเป็นภาษาบาลีสันสกฤต ผู้เขียนจึงได้รวบรวมข้อมูลจากพจนานุกรมสมัยต่าง ๆ เอกสารสมัยสุโขทัย ได้แก่ ศิลจารึก และไตรภูมิพระร่วง ภาษาไทยถิ่น และภาษาอื่น ๆ และได้พบคำว่า “ตัว” และ “ตน” มีใช้ตั้งแต่สมัยสุโขทัย คำว่า “ตน” นั้น มีปรากฏเป็นจำนวนมาก เนื่องจากเนื้อหาในจารึกทุกหลักยกเว้นจารึกหลักที่ 1 และไตรภูมิพระร่วง เป็นเนื้อหา

ที่เกี่ยวกับศาสนา และจากการศึกษาภาษาถิ่นอื่น ๆ พบว่า มีคำว่า “ตัว” แต่ไม่พบข้อมูล คำว่า “ตน” นอกจากนี้ผู้เขียนยังได้หาหลักฐานจากภาษาเขมรเพิ่มเติมพบว่า ภาษาเขมรมี คำว่า “ยูลวน” หมายถึง ตัว ร่างกาย และมีคำว่า “ตฺนุ” ใช้ด้วย จึงเป็นหลักฐานสนับสนุน ว่า “ตน” มาจาก “ตฺนุ” และมีการเปลี่ยนแปลงทางเสียงในภาษาไทย สอดคล้องกับที่ ขุนวิจิตรมาตราได้ตั้งสันนิษฐานว่าคำว่า “ตน” มาจากภาษาบาลีสันสกฤต คือคำว่า “ตฺนุ”

เมธาวี ยุทธพงษ์ธาดา ได้ใช้แนวทางของภาษาศาสตร์เชิงประวัติ พิสูจน์ข้อ สันนิษฐานคำว่า “ตัว” และ “ตน” โดยกล่าวว่าพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493 ได้ระบุที่มาของคำว่า “ตน” และ “ตัว” ว่าเป็นคำภาษาไทย แต่พจนานุกรมที่มีการระบุว่ามีคำใดเป็นคำภาษาไทยนั้นคือพจนานุกรมของกรมศึกษาธิการ (ร.ศ. 120) ตาม ที่ เมธาวี ยุทธพงษ์ธาดา กล่าวไว้ ส่วนพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493 ใน ส่วนของ “คำชี้แจงหลักการและวิธีใช้พจนานุกรม” ในหัวข้อประวัติของคำว่า “ที่มาของคำ ได้บอกไว้ท้ายคำนั้น ๆ โดยเขียนไว้ในวงเล็บเป็นอักษรย่อพิมพ์ด้วยตัวธรรมดา” (หน้า 14) และ “คำที่เป็นภาษาไทยกับคำที่ยังไม่ทราบแน่ชัดว่าเป็นภาษาอะไร ไม่ได้บอกประวัติของคำ ไว้” (หน้า 16) ฉะนั้น เมธาวี ยุทธพงษ์ธาดา จึงใช้ข้อมูลที่มาของคำว่า “ตน” และ “ตัว” ว่าเป็นคำภาษาไทย จากพจนานุกรมกรมศึกษาธิการ (ร.ศ. 120) ฉบับพิมพ์ พ.ศ. 2541 และได้มีการวิเคราะห์ตามแนวภาษาศาสตร์เชิงประวัติ คำว่า “ตน” เป็นคำที่มาจากคำว่า “ตฺนุ” ในภาษาบาลีสันสกฤต วิธีการศึกษาของเมธาวี ยุทธพงษ์ธาดา จึงเป็นแนวการสืบหา คำไทยและคำที่ไม่ใช่คำไทยตามวิธีการของนิรุกติศาสตร์ (etymology) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของ ภาษาศาสตร์เชิงประวัติ

6. ภาษาไทยดั้งเดิมสู่ภาษาถิ่นปัจจุบัน (From Ancient Thai to Modern Dialects) เป็นวิทยานิพนธ์ปริญญาเอกของ เจ. มาร์วิน บราวน์ (J. Marvin Brown) ที่ เสนอต่อมหาวิทยาลัยคอร์เนลล์เมื่อเดือนมกราคม พ.ศ. 2505 งานวิจัยเรื่องนี้บราวน์ได้ ศึกษาข้อมูลภาษาไทยที่มีผู้พูดในที่ต่าง ๆ เพื่อให้ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงของภาษาจาก ภาษาไทยโบราณถึงภาษาถิ่นในปัจจุบัน และความสัมพันธ์ของภาษาถิ่นต่าง ๆ ของไทย โดยรวบรวมคำภาษาไทยจาก 7 กลุ่ม คือ

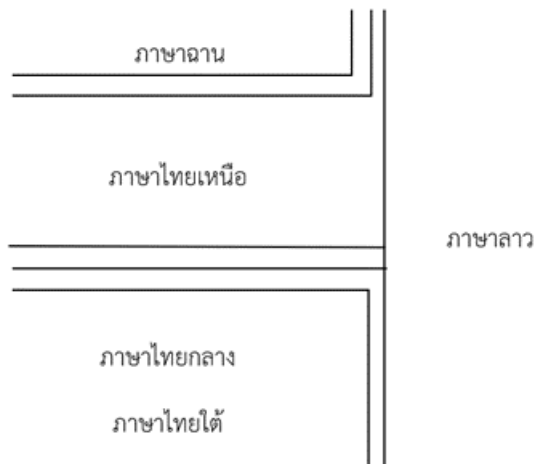
- 1) ฉาน เป็นภาษาที่พูดในรัฐฉานของเมียนมา
- 2) ไทยเหนือ เป็นภาษาที่พูดในภาคเหนือของไทย
- 3) พวน เป็นภาษาที่พูดในบางหมู่บ้านกระจายกันอยู่ในภาคกลางของไทย ส่วนใหญ่อยู่ในบริเวณจังหวัดลพบุรี
- 4) ไทยกลาง เป็นภาษาที่พูดในภาคกลางของไทย
- 5) ผู้ไท เป็นภาษาที่พูดในหลายหมู่บ้านของจังหวัดสกลนครและนครพนม

6) ลาว เป็นภาษาที่พูดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย และประเทศลาว

7) ไทยใต้ เป็นภาษาที่พูดในภาคใต้ของไทย

การศึกษาคำครั้งนี้บรวมนำได้เริ่มจากการรวบรวมคำศัพท์จากพจนานุกรมไทยจำนวน 2,870 คำ โดยตัดคำยืมออกไป ซึ่งส่วนใหญ่เป็นคำยืมจากภาษาบาลีและสันสกฤต แล้วเลือกคำร่วมเชื้อสาย (cognate) จากภาษาถิ่นที่อยู่ในไทยใต้ (นครศรีธรรมราช) และลาว (อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด) เพื่อศึกษาหาคำไทยดั้งเดิมเปรียบเทียบกับภาษาถิ่นที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน เมื่อตัดคำยืมออกแล้วเหลือคำที่ร่วมเชื้อสายจำนวน 1,387 คำ คำเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นคำมาจากคำไทยดั้งเดิม ข้อมูลนี้เป็นแนวทางหนึ่ง ที่จะศึกษาหาคำไทยได้ตามแนวภาษาศาสตร์เปรียบเทียบ แต่เราต้องตัดคำบางคำออกที่เป็นคำยืมมากกว่าที่จะเป็นคำมาจากคำไทยดั้งเดิม เช่น ครู คุณ จักร เจ็ก โจร ตรวจ เป็นต้น ตัวอย่างคำไทยจากงานวิจัยเรื่องนี้ เช่น กบ กระต่าย กระเทียม กลัวย กวาง ขมื่น ขวด ขา ข่า ข้าว ควาย (หญ้า)คา เคี้ยว ไค้ง ฆ่า งอก งู เจ็ด ใจ ฉาย ฉีก ช้าง ชู ช้าย ช้ำ ชื้อ เฒ่า ดัง ดิบ ดี แดง ตอ ตอก ตัด เต่า ถาง ถู ถู ทอ ทอง ทาง นก นม นอน น้ำ บัว บ้า บาด บ้าน ประคุด ปอด ป่า ปาก ผง ผม ผัว ผี ผน ผ้าย ไฟ พก พริก ฟัน ไฟ มด มะม่วง มะลิ เมีย แมว ย่อง ยา ยืม ยุง ร้อง รัก ราก ไร่ สม ลัก ลาน ลิง ลุง วัน วา ไว คอก คีค ส้ม สาก สาว สิบ เสือ หก หงอก หนด หนดก หนดน หนึ่ง หลาน หู อยู่ อ้อย อาย โอง เป็นต้น

บรวมนำได้แสดงแผนภูมิความสัมพันธ์ของภาษาที่จะเป็นแนวทางในการเปรียบเทียบคำที่เกี่ยวข้องกับภาษาไทยดังนี้

จากแผนภูมินี้ แสดงให้เห็นว่าภาษาไทยกลางมีความสัมพันธ์ที่ห่างไกลจากภาษาอื่นมากที่สุด (มีเส้นแบ่ง 5 เส้น) และมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับภาษาได้มากที่สุด (ไม่มีเส้นแบ่ง) คำร่วมเชื้อสายที่แสดงไว้ในงานวิจัยนี้ส่วนใหญ่เป็นคำไทยและแผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ของภาษาจะช่วยเป็นแนวทางในการค้นคว้าหาคำไทยต่อไป

7. ภาษาไทและภาษากัม-ซุย (The Tai and the Kam-Sui Languages) เป็นผลงานวิจัยของ ฟัง-กวย ลี (Fang-Kuei Li) เผยแพร่ในวารสารเมื่อปี พ.ศ. 2508 เป็นการศึกษาด้านภาษาศาสตร์เปรียบเทียบภาษาไท 3 กลุ่ม คือ ไทเหนือ ไทตะวันออกเฉียงเหนือ และไทกลาง กลุ่มภาษากัม-ซุย 4 ภาษา คือ กัม (Kam) ซุย (Sui) มัค (Mak) และ เทน (T'en) ซึ่งใช้พูดกันในช่วงแคว้นของจีน งานวิจัยนี้รวบรวมข้อมูลภาษาทั้งหมดมาเปรียบเทียบกัน 8 ภาษา คือ ภาษาลั๊ม จุงเซียง โปว มัค เทน ไทย ลุงโซว และโปไอ โดยรวบรวมคำร่วมเชื้อสายทั้งหมด 375 คำ แต่มีบางคำปรากฏในบางภาษาเท่านั้น คำร่วมเชื้อสายจำนวนนี้ไม่ปรากฏในภาษาไทย 13 คำ ตัวอย่างคำที่แสดงให้เห็นว่าเป็นคำไทยจากงานวิจัยนี้ เช่น ผัก สวน มือ ไก่ บ่อ เหลือง กา หัว(เราะ) หนู ดำ ห่าน ท้อง มิ่ง เหา ขวาน ถั่ว สะตือ ขวัญ โคล ฟีน หอย เहां เขย ดำ(นา) ฟาง ร่าง(กาย) ดง แห คั้น(นา) ลิ่น หน(ทาง) (นก)เขา เรือน เหงื่อ ปลา เห็ด มะเขือ ใหม่ หมัด(สัตว์) พร้า เขี้ยว เหล้า เชือก ขวาก (น้ำ)มูก เป็นต้น

ในงานวิจัยเรื่องนี้มีอยู่คำหนึ่ง คือ เเดิน ที่รวมอยู่ในคำเหล่านี้ด้วย ซึ่งคำนี้เป็นคำยืมจากภาษาเขมรตัดดอก คำไทยก็มีใช้อยู่ที่มีความหมายเกี่ยวข้องกันคือคำว่า ย่าง (เท้า) และยังปรากฏในภาษาอีสานด้วย

ผลงานวิจัยนี้จะมีข้อมูลเกี่ยวกับคำไทยที่น่าเชื่อถือซึ่งส่วนใหญ่เป็นศัพท์พื้นฐาน (basic vocabulary) และกระบวนการวิจัยก็จะเป็นแนวทางในการค้นหาคำไทยอีกด้วย

8. ระบบสระภาษาไทดั้งเดิม (The Proto-Tai Vowel System) เป็นวิทยานิพนธ์ปริญญาเอกของ แมรี อี. สารวิทย์ (Mary E. Sarawit) เสนอต่อมหาวิทยาลัยมิชิแกน (University of Michigan) เมื่อ พ.ศ. 2516 ผู้วิจัยตั้งจุดมุ่งหมายไว้ว่าเพื่อสืบสร้างระบบสระของภาษาไทดั้งเดิม โดยศึกษาข้อมูลทางภาษาจากภาษาตระกูลไทจำนวน 115 ภาษาถิ่น ภาษาตระกูลนี้เป็นภาษาที่ใช้พูดกันส่วนใหญ่ในบริเวณเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และภาษาชนกลุ่มน้อยในประเทศเมียนมาและเวียดนาม งานวิจัยเรื่องนี้เป็นผลงานด้านภาษาศาสตร์เปรียบเทียบศึกษาจากคำในภาษาตระกูลไทจำนวน 1,170 คำ จะเป็นข้อมูลทางภาษาที่ให้นักนิรุกติศาสตร์สามารถสืบค้นประวัติและการเปลี่ยนแปลงของคำไทยได้เป็นอย่างดีทั้งด้านสระ พยัญชนะ วรรณยุกต์ โครงสร้างคำ และความหมายของคำ

9. การเปรียบเทียบคำของภาษาไทถิ่นเหนือ (A Comparative Word List of Tai NÜa Dialects) บทความวิชาการของ จิมมี่ จี. ฮาร์ริส (Jimmy G. Harris) ในหนังสือ การศึกษาภาษาศาสตร์ภาษาไทย (Studies in Tai Linguistics) ผู้เขียนได้ศึกษาภาคสนาม เพื่อรวบรวมคำในโอกาสต่าง ๆ ระหว่างเดือนมกราคมและธันวาคม พ.ศ. 2517 นำมา เปรียบเทียบกับภาษาไทย ภาษาไทถิ่นกลุ่มแรกคือ ไทลื้อ (Tai Lue) ใช้พูดกันในเมืองเซฝาง (Chefang) มณฑลยูนนานของจีน กลุ่มที่สองคือ ไทเมา (Tai Maw) ใช้พูดกันในเมืองน้ำคำ ของเมียนมา และกลุ่มที่สามคือ ไทเหนือ (Tai NÜa) ใช้พูดกันในหมู่บ้านวานปุงตอง ใน เมืองสิบสองป็นนา มณฑลยูนนานของจีน ภาษาถิ่นทั้งสามภาษานี้มีพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ แตกต่างจากภาษาไทยเล็กน้อย ผลงานเปรียบเทียบคำของภาษาไทถิ่นเหนือ สามภาษาถิ่นกับภาษาไทย เป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าหาคำไทยเพราะ ได้รวบรวมคำไว้ 906 คำ แม้จะมีคำเพียงเล็กน้อยในภาษาไทยบางถิ่น แต่ข้อมูลผลการศึกษา ภาคสนามนี้สามารถที่จะช่วยวิเคราะห์หาคำทั้งหมดนี้เป็นคำไทยที่ใช้กันในอีกสามภาษาถิ่น ตัวอย่างคำไทยที่ปรากฏในบทความนี้ เช่น อาบ(น้ำ) อ้ม ออก ออก อ่อน อ้อย ไข่ ไข่ เบ็ด บิน จ้าว เจ็บ เจ็ด จุง ดาว กะโต แดด เดือน ฝา ฝัก ฟัง ฝน ห้า หาง หาม หัก ให้ แก้ว แก่ กลาง ไกล่ เกล็ด คำ คำ คำ ไข่ ความ ล้าง หลาย เหล่า เหลน ไม้ แมง หมี่ มีด หนาม หนาว หนัก หนึ่ง นก ไป เปิด ปลา ปลุก แพะ พี่ มะพร้าว เรา เรือ ร่ม ร้อน สาว ซ้ำ เสียง สุก ใต้ เต็ม ตัน ตีน ถาก ท้อง ถอด ถ้วย แมงวัน ย่า ยาก ใหญ่ อบอุ่น เอ็น อ้า บาง เบา บก บอด จ้ม จีบ จอบ ช้าง ชั่ง ต่าง ดาบ ดำ(นา) ดีด ฟาง ฝัน ฟืน ฝี่ หาม หนัม แห หุง กิ่ง ไกล คำ คาง คาย เครือ เป็นต้น

คำในภาษาไทถิ่นเหนือสามกลุ่ม ปรากฏว่าเหมือนกับคำในภาษาไทยเกือบทุกคำ ส่วนตาม ที่ฮาร์ริสระบุว่าไม่พบในภาษาไทยจำนวน 25 คำนั้น ปรากฏว่ามีอยู่ในภาษาไทย จำนวน 6 คำคือ เอาตาย หนาว(สันเป็นไข) ดั้ง(จุมูก) ซ้อย (เส้น)ไหม และมน อย่างไรก็ตาม คำในภาษาไทยที่สอดคล้องกับคำภาษาไทเหนือทั้งสามกลุ่มนั้นก็ข้อมูลยืนยันได้ว่าคำ เหล่านี้เป็นคำไทยที่ใช้ร่วมกันมาจนถึงปัจจุบัน

10. ระบบเสียงของภาษาไทดั้งเดิม (The Phonology of Proto-Tai) เป็น วิทยานิพนธ์ปริญญาเอกของพิทยาวัฒน์ พิทยาภรณ์ (Pittayawat Pittayaporn) ที่เสนอ ต่อมหาวิทยาลัยคอร์เนลล์ (Cornell University) เมื่อเดือนสิงหาคม 2552 ข้อมูลภาษา จาก 68 กลุ่ม (dialect) ตระกูลไทซึ่งเป็นภาษากลุ่มย่อยของตระกูลกระ-ไต (Kra-dai) ที่ แต่ก่อนเรียกตระกูลกะไต (Kadai) ใช้พูดกันในจีน เวียดนาม ลาว ไทย กัมพูชา เมียนมา มาเลเซีย และอินเดีย การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับระบบเสียงของภาษาไทดั้งเดิมมีผลงานอยู่ เป็นจำนวนมาก แต่ส่วนใหญ่เป็นการศึกษาวิเคราะห์เฉพาะด้านเสียงพยัญชนะ หรือ สระ

หรือวรรณยุกต์ ผลงานบางเรื่องศึกษาวิเคราะห์เรื่องคำภาษาตระกูลไทแต่ไม่มีวรรณยุกต์
ทั้ง ๆ ที่ภาษาตระกูลไททุกภาษาเป็นภาษาที่มีวรรณยุกต์ทั้งสิ้น แต่ผลงานวิจัยของ
พิทยาวัฒน์ พิทยาภรณ์ เรื่องนี้ได้ศึกษาวิเคราะห์ระบบเสียงภาษาไทยที่สมบูรณ์ทั้งด้านเสียง
พยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ มีการสืบสร้างเสียงดั้งเดิมของภาษาตระกูลไทครบทั้งสาม
ด้าน รวบรวมข้อมูลคำศัพท์ในภาษาตระกูลไทและสืบสร้างคำดั้งเดิมไว้มากถึง 788 คำ ตาม
แนวภาษาศาสตร์เปรียบเทียบ แสดงไว้ในภาคผนวกของวิทยานิพนธ์ที่เป็นคำร่วมเชื้อสาย
ของภาษา 8 กลุ่ม ได้แก่

- 1) ภาษาเบาเยน (Bao Yen) ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของเวียดนาม
- 2) ภาษาเซาบัง (Cao Bang) ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของเวียดนาม
- 3) ภาษาลุงโจว (Lungchow) ในภาคตะวันออกเฉียงใต้ของกวางซี
- 4) ภาษาแสก (Saek) ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย และลาวตอนกลาง
- 5) ภาษาสะปะ (Sapa) ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของเวียดนาม
- 6) ภาษาซังสี (Shangsi) ในภาคตะวันออกเฉียงใต้ของกวางซี
- 7) ภาษาสยาม (Siamese) ในภาคกลางของไทย
- 8) ภาษาโย (Yay) ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของเวียดนาม

คำร่วมเชื้อสายของภาษา 8 กลุ่มจำนวน 788 คำนี้ ทุกคำมีการสืบสร้างหา
คำภาษาไทยดั้งเดิมที่จะเป็นข้อมูลที่ดีในการศึกษาหาคำไทย และมีการแบ่งกลุ่มคำร่วม
เชื้อสายของภาษาทั้ง 8 กลุ่มนี้เป็น 9 ประเภท ดังจำนวนคำและตัวอย่างคำในภาษาไทย
แต่ละประเภท ดังต่อไปนี้

1) ส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย จำนวน 74 คำ เช่น หัว ผม ขน (หน้า)ผาก หน้า ตา
ปาก ลิ้น ฟัน เหงือก เป็นต้น

2) สัตว์ จำนวน 79 คำ เช่น หมา ควาย ม้า ช้าง กวาง ลิง ไก่ เป็ด ห่าน นก
 เป็นต้น

3) ต้นไม้ จำนวน 52 คำ เช่น ไม้ ใบ (ใบ)ตอง ดอก (หัว)ปลี เปลือก หนาม
หมาก(ผลไม้) ราก ฟาง เป็นต้น

4) ธรรมชาติ จำนวน 57 คำ เช่น น้ำ ควัน ฟืน เหล็ก เหลือ ดิน ทราย ดง ป่า
ดอย เป็นต้น

5) สังคม จำนวน 42 คำ เช่น พ่อ แม่ พี่ น้อง ปู่ ตา ยาย ลูก หลาน เหลน เป็นต้น

6) เครื่องใช้สอย จำนวน 86 คำ เช่น เหล้า ยา เรือ (ประ)ตุ (บัน)ได เส้า (หน้า)
ต่าง ของ มีด เข็ม เป็นต้น

7) คำขยาย จำนวน 105 คำ เช่น แดง ดำ มีด รุ่ง ผอม พิ หลวง หนัก ใหม่ เก่า
 เป็นต้น

8) คำกริยา จำนวน 220 คำ เช่น เย็บ ปลุก ยิง นับ ชั่ง ขาน ถาม ขอ สั่ง เหา เป็นต้น

9) คำประเภทอื่น ๆ จำนวน 73 คำ เช่น ภู มิ่ง หนึ่ง ร้อย คู่ หลาย ครั้ง อัน เส้น วัน เป็นต้น

คำจำนวน 788 คำนี้ บางคำไม่ปรากฏคำร่วมเชื้อสายในภาษาไทย แต่ก็มีข้อมูลคำไทยเป็นจำนวนมากที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าหาคำไทยและเป็นแบบอย่างที่ดีของการศึกษาคำร่วมเชื้อสายในภาษาตระกูลไทตามแนวภาษาศาสตร์เปรียบเทียบ นอกจากนี้ยังมีข้อมูลของคำในภาษาตระกูลไทที่เป็นคำดั้งเดิมอีกด้วย

11. ภาษาไทเหนือ เป็นผลงานวิจัยของ ปราณี กุลละวณิชย์ ในโครงการศึกษาวิจัยกลุ่มชาติพันธุ์ ไท-กะได ตีพิมพ์เผยแพร่ในปี พ.ศ. 2544 ในคำนำของหนังสือเล่มนี้ วิจินตน์ ภาณุพงศ์ ได้กล่าวโดยสรุปว่า ภาษาไทเหนือเป็นภาษาตระกูลไทในเขตปกครองตนเองใต้คง ในบริเวณทางตอนใต้ของแม่น้ำคงหรือแม่น้ำสาละวินในมณฑลยูนนาน ซึ่งอยู่ทางตะวันตกเฉียงใต้ของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากผู้บอกภาษาที่พูดภาษาไทเหนือที่มาศึกษาภาษาไทยที่กรุงเทพฯ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังไปตรวจสอบข้อมูลเพิ่มเติมที่เมืองซอน ในเขตปกครองตนเองใต้คงอีกด้วย

หนังสือภาษาไทเหนือ แบ่งออกเป็น 2 ภาค ภาค 1 เป็นการให้ความรู้ของภาษาไทเหนือ ทั้งด้านเสียง ตัวเขียน คำ และประโยค ภาค 2 ผู้วิจัยได้กล่าวถึง การศึกษาลักษณะบางลักษณะของภาษาไทเหนือ 4 เรื่อง คือ 1) วรรณยุกต์ในพยางค์คำถามในภาษาไทเหนือเมืองซอน 2) ลักษณะหนึ่งของภาษาไทใต้ 3) ภาษาไทใต้เมืองกึ่งหมา และ 4) หน่วยเสริมท้ายประโยคในภาษาไทเหนือเมืองซอน

ผลงานวิจัยของปราณี กุลละวณิชย์ เรื่องนี้ นอกจากจะอธิบายถึงวิธีรวบรวมข้อมูลภาษาไทเหนือ ทั้งจากผู้บอกภาษาและการศึกษาภาคสนามที่เมืองซอนแล้วยังแสดงให้เห็นถึงกระบวนการศึกษาวิจัยที่มีคุณค่าต่อการศึกษาภาษาศาสตร์เชิงปัจจุบัน ภาษาศาสตร์เชิงประวัติและเปรียบเทียบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้รวบรวมคำศัพท์ไทเหนือเมืองซอนที่เป็นตัวสัทอักษรไว้ในภาคผนวกจำนวน 265 คำ ที่จะประโยชน์ต่อการศึกษาภาษาศาสตร์เชิงประวัติและเปรียบเทียบ

12. ผลงานอื่น ๆ ที่เป็นแนวทางในการค้นคว้าหาคำไทย มีนักภาษาศาสตร์และปราชญ์ผู้เชี่ยวชาญทางภาษาอีกเป็นจำนวนมากที่ศึกษาวิจัยตามแนวภาษาศาสตร์เชิงประวัติและเปรียบเทียบที่มีผลงานเป็นแนวทางให้เราศึกษาค้นคว้าต่อไปเกี่ยวกับคำไทยโดยมีการเปรียบเทียบภาษาไทยกับภาษาต่าง ๆ ในตระกูลความสัมพันธ์ทางเชื้อสาย (genetic relationship) ไม่ว่าจะเป็นตระกูลจีน-ทิเบต (Sino-Tibetan)

ตระกูลออสโตร-ไทย (Austro-Thai) ตระกูลไทย-กะได (Thai-Kadai) หรือตระกูลไท (Tai) ที่ภาษาไทยมีส่วนสัมพันธ์ด้วยนั้น ข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าเรื่องต่าง ๆ นี้สามารถจะนำไปศึกษาต่อยอดเกี่ยวกับคำไทยได้อีกมาก ดังตัวอย่างผลงานที่เพิ่มเติม ดังต่อไปนี้

1) ภาษาจีนและภาษาถิ่นเป็นประโยชน์เพียงใดในการค้นคว้าที่มาของคำในภาษาไทย ของ ซ่อนกลิน พิเศษสกุลกิจ พ.ศ. 2489

2) คำยืมภาษาของอินเดียในภาษาพูดของไทย (Indic Loanwords in Spoken Thai) ของวิลเลียม เจ. เก็ดเนย์ (William J. Gedney) พ.ศ. 2490

3) อิทธิพลของภาษาสยามต่อห้าภาษาถิ่นของลาว (The Influence of Siamese on Five Lao Dialects) ของ วิลาวรรณ ขนิษฐานันท์ (Wilaiwan Khanitthanon) พ.ศ. 2516

4) การศึกษาความสอดคล้องของคำศัพท์ตระกูลสาขาจีน-ไทย (A Study of Sino-Thai Lexical Correspondences) ของ ประพิน มโนมัยวิบูลย์ พ.ศ. 2518

5) ภาษาและวัฒนธรรมภาษาตระกูลออสโตร-ไทย พร้อมด้วยรากศัพท์ (Austro-Thai : Language and Culture with a Glossary of Roots) ของ พอล เค. เบเนดิกต์ (Paul K. Benedict) พ.ศ. 2518

6) การศึกษาเบื้องต้นคำดั้งเดิมสัตว์วิทยาภาษาตระกูลไท (An Introduction to Proto-Tai Zoology) ของ เจมส์ อาร์. แชมเบอร์เลน (James R. Chamberlain) พ.ศ. 2520

7) หนังสือคู่มือคำภาษาตระกูลไทเปรียบเทียบ (Handbook of Comparative Tai) ของ ฟัง-กวย ลี (Fang-kuei Li) พ.ศ. 2520

8) ภาษาถิ่นตระกูลไทย ของ เรืองเดช ปิ่นเชื่อนขัตติย์ พ.ศ. 2525

9) การศึกษาคำยืมภาษาสันสกฤตในภาษาไทยและภาษาตากาล็อก (A Study of Sanskrit Loanwords in Thai and Tagalog) ของ จินดา งามสุทธิ (Chinda Ngamsutdi) พ.ศ. 2526

10) ภาษาไทเปรียบเทียบ ของ ปราณี กุลละวณิชย์ พ.ศ. 2527

11) ข, ค หายไปไหน ? ของ สุริยา รัตนกุล พ.ศ. 2537

วิธีการสืบหาคำไทย

ข้อมูลหลักฐานการศึกษาและการใช้คำไทยมีเป็นจำนวนมากดังที่กล่าวไว้ใน 3.1 ถึง 3.12 จะเป็นแนวทางให้ค้นคว้าหาคำไทยได้ง่ายและชัดเจนยิ่งขึ้นโดยวิธีการและผลการศึกษา สรุปได้ดังนี้

1. การศึกษาภาษาศาสตร์เชิงประวัติและเปรียบเทียบ ภาษาศาสตร์เชิงประวัติ เป็นสาขาแรกของภาษาศาสตร์ที่เริ่มมีการศึกษาพื้นฐานวิชาการที่เข้มแข็งก่อนที่จะมีการศึกษาภาษาศาสตร์ทั่วไป ภาษาศาสตร์เชิงประวัติเป็นการศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการเปลี่ยนแปลงของภาษาทั้งด้านเสียง คำ ประโยค และความหมาย โลล์ แคมป์เบลล์ (Lyle Campbell, 2006) กล่าวถึงความหมายของภาษาศาสตร์เชิงประวัติสรุปได้ว่า ภาษาศาสตร์เชิงประวัติบางทีก็เรียกว่าภาษาศาสตร์ข้ามสมัย (diachronic linguistics) ซึ่งเป็นการศึกษาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของภาษาในระยะเวลาต่าง ๆ ตรงกันข้ามกับภาษาศาสตร์เฉพาะสมัย (synchronic linguistics) ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับภาษาในช่วงระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง ตัวอย่างเช่น นักภาษาศาสตร์อาจจะพยายามเขียนไวยากรณ์ของภาษาอังกฤษในปัจจุบันที่พูดเฉพาะในชุมชนหนึ่ง จะมีลักษณะเป็นภาษาศาสตร์เฉพาะสมัย ในลักษณะเดียวกัน ถ้าเขียนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษโบราณที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาหนึ่ง ก็จะเป็นภาษาศาสตร์ข้ามสมัย ภาษาศาสตร์เชิงประวัติอาจจะศึกษาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของภาษาโดยการเปรียบเทียบภาษาที่สัมพันธ์กันก็จะเรียกว่าภาษาศาสตร์เปรียบเทียบ เป็นวิธีที่จะศึกษา โดยการเปรียบเทียบคำที่อยู่ในภาษาตระกูลเดียวกัน ที่เป็นตระกูลภาษาด้านความสัมพันธ์ โดยขั้นแรกต้องตัดคำที่เป็นคำยืมออกไปก่อนแม้ว่าคำ นั้น ๆ จะปรากฏในภาษาที่นำมาเปรียบเทียบกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาษาที่มีอิทธิพลต่อภาษาไทยมากคือภาษาบาลีสันสกฤต และเขมร ที่ใช้ในภาษาไทยมานานและเกิดความเคยชินจนไม่รู้สึกรู้ว่าเป็นคำยืมจากภาษาอื่นเหมือนดังที่ปรากฏอยู่ในภาษาอังกฤษที่มีคำยืมจากภาษากรีกและละตินเป็นจำนวนมาก จนผู้ใช้ภาษาอังกฤษมีความรู้สึกคุ้นชินเหมือนเป็นคำในภาษาของตน หลังจากตัดคำยืมออกแล้วจึงหาคำร่วมเชื้อสายที่ต้องพิจารณาทั้งด้านรูปคำ เสียง และความหมาย ที่อาจจะมีความแตกต่างกันบ้างตามระยะเวลาและบริบทของสังคมแต่สามารถศึกษาวิเคราะห์หาลักษณะของความแตกต่างนั้นได้ เช่น เกิดจากการตัดคำ หรือการกลายเสียง หรือ การเปลี่ยนแปลงความหมาย วิธีการนี้นักภาษาศาสตร์เปรียบเทียบจะใช้ศึกษาเพื่อหาภาษาดั้งเดิม (proto-language) จนสามารถพบการเปลี่ยนแปลงของคำที่เป็นระบบ อาจจะเป็นกฎการกลายเสียง เช่น กฎของกริมม์ (Grimm's Law) กฎของเวอร์เนอร์ (Verner's Law) และกฎของกราสส์มันน์ (Grassmann's Law) ในภาษาตระกูลอินโด-ยูโรเปียน (Indo-European) การศึกษาภาษาศาสตร์เปรียบเทียบที่เกี่ยวกับภาษาไทยมีผลงานการศึกษาเป็นจำนวนมากที่เป็นประโยชน์ต่อการค้นคว้าหาคำไทย

ผลการศึกษาภาษาศาสตร์เชิงประวัติและเปรียบเทียบที่อธิบายกระบวนการศึกษาไว้อย่างชัดเจนและเกี่ยวข้องกับภาษาไทยด้วย คือ หนังสือ “ภาษาศาสตร์เชิงประวัติและภาษาไทยเปรียบเทียบ” ของดุชฎีพร ชานีโรคสานต์ (2526) หนังสือเล่มนี้แบ่งเป็น 2 ภาค

ภาค 1 ภาษาเชิงประวัติ อธิบายความหมายของภาษาศาสตร์เชิงประวัติและภาษาศาสตร์เปรียบเทียบ การเปลี่ยนแปลงของภาษาแบ่งเป็น 3 ด้าน คือ 1) การเปลี่ยนแปลงด้านเสียง ได้แก่ การสูญเสียง การเพิ่มเสียง และการเปลี่ยนเสียง 2) การเปลี่ยนแปลงด้านศัพท์ ได้แก่ การสูญศัพท์ และการเพิ่มศัพท์ ด้านไวยากรณ์ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงหน้าที่คำระเบียบของถ้อยคำ ลำดับคำ วิธีแสดงความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์ และกฎเกณฑ์ในภาษาด้านความหมาย ได้แก่ ความหมายแคบเข้า ความหมายกว้างออก และความหมายย้ายที่ และ 3) การเปลี่ยนแปลงของภาษา ด้านกลไก ได้แก่ การใช้แนวเทียบคำ และเทียบไวยากรณ์ด้านกระบวนการ ได้แก่ การยืมโดยตรง การยืมโดยการแปล และการยืมโดยการประสานสาเหตุและการกระจาย ได้แก่ เหตุที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และการกระจายของลักษณะภาษา นอกจากนี้ยังอธิบายถึงกระบวนการศึกษาภาษาศาสตร์เปรียบเทียบ ได้แก่ การสืบสร้างภาษาต้นกำเนิด การสืบสร้างจากภายใน ระเบียบวิธีเปรียบเทียบ และตระกูลภาษา ส่วน ภาค 2 ภาษาไทเปรียบเทียบ: การสืบสร้างพยัญชนะวรรณยุกต์ในภาษาไทยดั้งเดิม กล่าวถึง การแบ่งกลุ่มภาษา ระเบียบวิธีเปรียบเทียบ การสืบสร้างวรรณยุกต์ (พยัญชนะบางเสียง) ในภาษาไทยดั้งเดิม วรรณยุกต์ในคำตาย พยัญชนะต้นในภาษาไทยดั้งเดิม สรูปการสร้างพยัญชนะต้นในภาษาไทยดั้งเดิม ความไม่สม่ำเสมอของเสียงปฏิภาคและการเปลี่ยนแปลงของเสียงในภาษาไทยดั้งเดิม การเปลี่ยนแปลงของภาษาไทยดั้งเดิมเป็นภาษาไทยถิ่น สรูปการเปลี่ยนแปลงวรรณยุกต์และพยัญชนะต้นจากภาษาไทยดั้งเดิมเป็นวรรณยุกต์และพยัญชนะต้นในภาษาไทยปัจจุบัน สระในภาษาไทยดั้งเดิม และภาษาตระกูลไท

หนังสือภาษาศาสตร์เชิงประวัติและภาษาไทยเปรียบเทียบ นอกจากจะมีการอธิบายวิธีการของการศึกษาของภาษาศาสตร์เชิงประวัติและเปรียบเทียบในภาษาตระกูลไทอย่างละเอียดและชัดเจนแล้ว ยังมีการยกตัวอย่างภาษาไทยและภาษาเปรียบเทียบ คำศัพท์ในตระกูลไทประกอบการอธิบายการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ของภาษา ภาษาตระกูลไทที่กล่าวถึงในภาษาไทยเปรียบเทียบ ได้แก่ ภาษาไทย ลาว ไทดำ ชาน ลื้อ ไทขาว อาม ไท โท่ นุง ลุงเจา เทียนเปา ยุงซุน วู่หมิง เซียนเจียง เซเฮง ลิงยูน ซีหลิน เทียนเจา และโป้อ้าย

ดุชฎีพร ขำนิโรคศานต์ ได้อธิบายวิธีการศึกษาของภาษาศาสตร์เชิงประวัติและเปรียบเทียบไว้อย่างชัดเจน สามารถเป็นเครื่องมือในการสืบหาคำไทยตามแนวภาษาศาสตร์ได้เป็นอย่างดี และยังมีตัวอย่างคำไทยที่เป็นคำร่วมเชื้อสายกับภาษาตระกูลไทในภาษาต่าง ๆ อีกด้วย อันจะเป็นแบบอย่างและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการสืบหาคำไทยต่อไป

2. คำพื้นฐาน (basic vocabulary) เป็นสมมติฐานหรือแนวทางเบื้องต้นของการค้นคว้าหาคำไทยเนื่องจากปกติคำพื้นฐานจะใช้คำในภาษาของตนที่ไม่ใช่คำยืม

ลักษณะเช่นนี้เป็นลักษณะสำคัญที่จะพบได้ในทุกภาษา คำพื้นฐานในแต่ละภาษา เช่น คำสรรพนาม คำตัวเลขจำนวนน้อย คำเครือญาติ คำส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย คำเรียกสัตว์ คำขยายทั่วไป คำปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ คำเรียกสิ่งของเครื่องใช้ เป็นต้น

ตัวอย่างคำพื้นฐาน 100 คำ ของ มอร์ริส สวาเดซ (Morris Swadesh)

ในภาษาอังกฤษ

I	you	we	this
that	what	who	not
all	many	one	two
big	long	small	woman
man	person	fish	bird
dog	louse	tree	seed
leaf	root	bark	skin
flesh	blood	bone	egg
grease*	horn	tail	feather
hair	head	ear	eye
nose*	mouth	tooth	tongue
claw	foot	knee	hand
belly	neck	breast	heart
liver	drink	eat	bite
see	hear	know	sleep
die	kill	swim	fly
walk*	come	lie	sit
stand	give	say	sun*
moon*	star	water	rain
stone	sand	earth	cloud
smoke	fire	ash	burn
path	mountain	red	green
yellow	white	black	night
hot	cold	full	good
new	round	dry	name

(Lyle Campell, 2006: 201-202)

คำศัพท์ 100 คำนี้ในภาษาอังกฤษเป็นคำพื้นฐานได้ทุกคำ แต่เมื่อแปลมาเป็นคำในภาษาไทยจะมีปัญหาในคำที่มีเครื่องหมาย * คือ grease จาระบี ไม่มีลักษณะเป็นสิ่งของเครื่องใช้ ในสังคมไทยที่จำเป็น คำว่า nose แปลเป็นคำในภาษาไทยว่า จมูก จะไม่ใช่คำพื้นฐาน เนื่องจากเป็นคำยืมจากภาษาเขมร แต่คำนี้เป็นคำเรียกส่วนของร่างกาย ซึ่งจะตรงกับคำว่า ดั่ง ในภาษาอีสาน ส่วนภาษาไทยกลางคือคำว่า ดัง ซึ่งหมายถึงส่วนบนของจมูกที่มีความหมายสัมพันธ์กัน คำว่า walk แปลเป็นคำในภาษาไทยว่า เดิน จะไม่ใช่คำพื้นฐาน เนื่องจากเป็นคำยืมจากภาษาเขมร แต่คำนี้เป็นคำกริยาทั่วไปซึ่งคำในภาษาไทยมีใช้คำว่า ย่าง(เท้า) คำว่า sun แปลเป็นคำในภาษาไทยว่าดวงอาทิตย์ จะไม่ใช่คำพื้นฐาน เนื่องจากเป็นคำยืมจากภาษาสันสกฤต แต่คำนี้เป็นคำประเภทปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ ซึ่งคำในภาษาไทยมีใช้คำว่า ตะวัน เช่นเดียวกับคำว่า moon ถ้าแปลเป็นคำในภาษาไทยว่า ดวงจันทร์ จะไม่ใช่คำพื้นฐานเนื่องจากเป็นคำยืมจากภาษาสันสกฤต คำในภาษาไทยก็มีใช้คำว่า เดือน จะเห็นว่าคำพื้นฐานทั้ง 100 คำข้างต้นก็มีปรากฏในภาษาไทยเกือบทุกคำ คำพื้นฐานจึงเป็นที่ที่จะพิจารณาได้ว่าเป็นคำไทยในเบื้องต้น

3. คำศัพท์ในศิลาจารึก หนังสือแบบเรียนและวรรณคดีไทยบางเรื่อง จะเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการพิจารณาคำไทย เช่นคำในศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหงมหาราชที่มีการใช้คำไทยเป็นจำนวนมากถึง 346 คำจากคำทั้งหมด 451 คำ คิดเป็นร้อยละ 76.7 ของคำที่ปรากฏในศิลาจารึกหลักที่ 1 นี้ หรือคำที่ใช้สระโอมไม่ม้วน 20 คำที่เป็นคำไทยปรากฏหลักฐานเป็นครั้งแรกในหนังสือจินตามณีและวรรณคดีไทย เรื่อง กาพย์พระไชยสุริยาโดยใช้นวนทางการศึกษาวิจัยของ ราตรี ธันวารช (2541) ที่ศึกษาวิจัยศิลาจารึกหลักที่ 1 ของพ่อขุนรามคำแหงมหาราช

4. คำศัพท์ภาษาไทยที่เป็นคำร่วมเชื้อสายที่ปรากฏในผลงานการวิจัยของนักภาษาศาสตร์ ไทยและต่างประเทศ เป็นข้อมูลยืนยันว่าคำต่าง ๆ เหล่านั้นเป็นคำไทยซึ่งมีข้อมูลอยู่เป็นจำนวนมากจากผลงานการวิจัยดังกล่าว ตัวอย่างเช่น ผลงานการวิจัยของ เจมส์ อาร์. เชมเบอร์เลน (James R. Chamberlain) เรื่องการศึกษาเบื้องต้นคำดั้งเดิมสัตว์วิทยาภาษาตระกูลไท (An Introduction to Proto-Tai Zoology, 1977) ที่ผู้วิจัยได้กล่าวถึงการเปรียบเทียบและประวัติของการศึกษาภาษาตระกูลไทว่ามีการศึกษาและก้าวหน้านามากกว่า 30 ปี งานวิจัยเรื่องนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาลักษณะด้านความหมายของคำสัตว์วิทยาภาษาตระกูลไท คำสัตว์วิทยา หมายถึง สิ่งที่มีมนุษย์มีมุมมองต่อสัตว์ทั้งด้านชื่อ ความเกี่ยวข้อง ความนึกคิด และด้านอื่น ๆ ตามแนวทางของภาษาศาสตร์ชาติพันธุ์ (ethnolinguistics) ที่เกี่ยวกับความเชื่อการจัดแบ่งสัตว์ออกเป็นกลุ่มต่าง ๆ (folk taxonomy) และระบบภาษาตระกูลไท (the Tai system) ข้อมูลภาษาจำนวน 52 ภาษา

จาก 7 กลุ่ม คือ ภาษากลุ่มตะวันออกเฉียงใต้ 21 ภาษา (ภาษาไทยรวมอยู่ในกลุ่มนี้) ภาษากลุ่มตอนกลาง 7 ภาษา ภาษากลุ่ม ตอนเหนือ 7 ภาษา ภาษาที่สัมพันธ์กับภาษาตระกูลไท 7 ภาษา ภาษากลุ่มที่ไม่ใช่ตระกูลไทประกอบด้วยกลุ่มออสโตรเอเชียติก 5 ภาษา กลุ่มจีน 3 ภาษา และกลุ่มแม่-เย้า 2 ภาษา ข้อมูลคำชื่อสัตว์ที่เป็นคำร่วมเชื้อสายและความเชื่อเกี่ยวกับสัตว์เปรียบเทียบกับให้เห็นถึงความคล้ายคลึงและความแตกต่างทางด้านภาษาและคติชนวิทยา ชื่อสัตว์ที่เป็นคำไทยจากงานวิจัยนี้มีจำนวนทั้งสิ้น 44 คำ เช่น แมงดา กิ้งก่า จิ้งจก ลิง ชะนี กวาง เลียงผา เม่น เป็นต้น

5. ห นำ และ อ นำ เป็นคำไทย เรื่องอักษรนำได้กล่าวไว้ในหนังสือบรรทัดฐานภาษาไทยเล่ม 1 (2545: 93-94) ดังนี้ อักษรนำคือพยัญชนะสองตัวเรียงกันและตัวหน้ามีอิทธิพลนำเสียงวรรณยุกต์ของตัวที่ตามมา ตัวหน้าจะเป็นอักษรสูงหรืออักษรกลาง ตัวที่ตามมาเป็นอักษรต่ำเดี่ยวเท่านั้น อ่านออกเสียงเป็นพยางค์เดียว เมื่อ ห นำ อักษรเดี่ยว หรือ อ นำ ย ไม่ออกเสียงตัว ห หรือ อ นั้น แต่เสียงวรรณยุกต์ของพยางค์เป็นไปตามเสียงตัว ห หรือ อ ที่นำ เช่น หงาย ใหญ่ หนู หยัก หรือ หลาน หวาน อย่า อยู่ อย่าง อยาก เป็นต้น

คำที่มี ห นำ ตัว ห จะมีอิทธิพลนำเสียงวรรณยุกต์ของตัวที่ตามมา ทำให้ชาวต่างชาติที่เขียนหนังสือไวยากรณ์ไทยเข้าใจผิดว่า ตัว ห เป็นเครื่องหมายของเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยด้วย ดังที่ปรากฏในหนังสือไวยากรณ์ไทยเล่มแรกของไทย A Grammar of The Thai or Siamese Language ของ ร้อยเอกเจมส์ โลว (Capt. James Low, 1828: 23) ดังข้อความที่ว่า “เครื่องหมายของวรรณยุกต์คือ 1) ฟินหนู ฟินเอก รูปวรรณยุกต์ 2) ผัดไม้ห้วนก ฟินโท รูปวรรณยุกต์ 3) ห่อหมักหน้า รูปวรรณยุกต์ ห”

คำที่มี ห นำ และ อ นำ ในภาษาไทยส่วนใหญ่เป็นคำไทย ผลจากการศึกษาของ เจ. มาร์วิน บราวน์ (J. Marvin Brown, 1965: 33-34) พบว่าภาษาไทยดั้งเดิมมีเสียง *hm, *hn, *hk, *h, *hw, *hl, *hr และ ?กั ได้แก่คำว่า หมา หนู หน้ำ เหงือก หวี หลัง เหยียด และอยู่ ตามลำดับ

คำที่มี ห นำปรากฏในพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ที่เป็นคำหลักมีจำนวนประมาณ 388 คำ และมีคำศัพท์เพิ่มเติมที่มี ห นำอีก 18 คำที่มีวงเล็บท้ายบทนิยามบอกที่มาของคำว่าเป็นคำยืมจากภาษาชวา จีน มาลาญ อังกฤษ และพม่า ประกอบด้วยภาษาชวา 3 คำ ได้แก่ หนากาสรี หยั่งหยั่ง และ หวันยิวหา ภาษาจีน 11 คำ ได้แก่ หน้ำเลียบ หมี่ หลงจู้ หลิน หลิว หลี หลีโก หลีฮื้อ เหลา เหลียน และไหหล่า ภาษามลายู 1 คำ ได้แก่ หมา (ภาษาชนสำหรับตักน้ำขึ้นจากบ่อ) ภาษาอังกฤษ 2 คำ ได้แก่ หรีด และ โหวต และภาษาพม่า 1 คำ ได้แก่ หม่อง สำหรับคำที่มี ห นำในพจนานุกรมคำใหม่ เล่ม 1 ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2550) ที่ไม่มีวงเล็บว่าเป็นคำยืมจำนวน 8 คำ คือ หน่อมแน่น หวี

หว่า แหล (ตัดจากคำว่า ต่อหล) แหลก (หมายถึงมากหรือไม่น่าเชื่อ) แหลิ่น แหลม (หมายถึง แสร้งคนอื่น) โหล (หมายถึง ยีวนกวนประสาท) และโหลยโทย มีคำที่มีวงเล็บเป็นคำยืมอีก 9 คำ ประกอบด้วยภาษาจีน 3 คำ ได้แก่ หย่าฉ่า หลงจิ้งเก๋ำเจ้ง (หลงจิ้งเก๋ำเจ้ง) หละ เหล่าเต้ง (เหล่าเต้ง) ภาษาอังกฤษ 5 คำ ได้แก่ หลิต เทรตตั้ง เหลต เหลส และ แฮมิตซ การที่คำ ห นำในภาษาไทยปัจจุบัน สอดคล้องกับคำภาษาไทยดั้งเดิมที่มี ห นำ และยังสอดคล้องกับคำร่วมเชื้อสายที่มี ห นำอีกด้วย จึงสรุปได้ว่าคำที่มี ห นำที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ทั้ง 388 คำเป็นคำไทยรวมทั้งคำที่มี อ นำทั้ง 4 คำ คือ ออย่า อยู่อย่าง และอยาก ลักษณะของคำไทยที่มี ห นำและ อ นำ จึงเป็นลักษณะสำคัญอีกอย่างหนึ่งของคำไทย

สรุปผลและอภิปรายผล

การสืบหาคำไทยตามแนวภาษาศาสตร์ ใช้วิธีการประมวลและวิเคราะห์แนวทางการสืบหาคำไทยตามแนวภาษาศาสตร์เชิงประวัติและเปรียบเทียบจากผลการศึกษาวิจัยคำภาษาไทยในศิลาจารึกหลักที่ 1 หนังสือแบบเรียนภาษาไทยและวรรณคดีบางเรื่อง และจากผลการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของคำไทยและการศึกษาหาคำดั้งเดิมในภาษาตระกูลไทของนักภาษาศาสตร์ไทยและต่างประเทศ ผู้เขียนนำผลงานดังกล่าวมาวิเคราะห์ให้เห็นเป็นแนวทางวิธีการสืบหาคำไทย โดยจำแนกเป็นข้อมูลพื้นฐานการศึกษา คำไทยจำนวน 11 เรื่อง และวิธีสืบหาคำไทย สรุปได้ 5 วิธี คือ 1) การศึกษาภาษาศาสตร์เชิงประวัติและเปรียบเทียบ 2) คำพื้นฐาน 3) คำศัพท์ในศิลาจารึก หนังสือแบบเรียนและวรรณคดีไทยบางเรื่อง 4) คำศัพท์ภาษาไทยที่เป็นคำร่วมเชื้อสาย ที่ปรากฏในผลงานการวิจัยของนักภาษาศาสตร์ไทยและต่างประเทศ และ 5) ห นำ และ อ นำ เป็นคำไทยจากผลงานต่าง ๆ และวิธีการสืบหาคำไทยจะทำให้ทราบกระบวนการศึกษาหาคำไทย และมีคำไทยเป็นจำนวนมากที่ปรากฏในผลงานวิจัยของนักภาษาศาสตร์ และยังเป็นแนวคิดในการศึกษาวิจัยตามแนวภาษาศาสตร์เปรียบเทียบในการรวบรวมคำร่วมเชื้อสายจากภาษาตระกูลไท ซึ่งเบื้องต้นจะต้องศึกษาพิจารณาว่าคำนั้นเป็นคำยืมหรือไม่ เพราะบางครั้งคำยืมดังกล่าวอาจนำมาใช้ในภาษาไทยเป็นระยะเวลาจนเกิดความเคยชินเข้าใจว่าเป็นคำไทย การศึกษาตามแนวภาษาศาสตร์เปรียบเทียบต้องพิจารณาตัดคำยืมออกจากบัญชีคำศัพท์ที่จะศึกษา นอกจากนี้จะเป็นแนวคิดในการนำคำยืมมาใช้ในภาษาไทย ตัวอย่างเช่น คำยืมจากภาษาอังกฤษที่ยืมมาใช้ในภาษาไทยโดยกำหนดใช้อักษร ห นำ ในภาษาไทยเพื่อจะได้หลีกเลี่ยงได้ใกล้เคียงกับภาษาเดิม อาจจะต้องมีการทบทวนการเขียนคำศัพท์ในลักษณะนี้ต่อไป เพราะคำที่มี ห นำ เป็นจำนวนมากที่ปรากฏในภาษาไทยเป็นคำไทย ไม่ใช่

คำยืม ตัวอย่างคำยืมมาจากภาษาอังกฤษที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 และพจนานุกรมคำใหม่ เล่ม 1 ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ที่เป็นคำหลักมีคำยืมมาจากภาษาอังกฤษที่ใช้ ห นำ จำนวน 7 คำ โดยระบุไว้ในวงเล็บท้ายคำนิยาม ดังนี้ หรีด (wreath) โหวต (vote) หลีด (lead) เหน็ดตั้ง (rating) เหลด (late) เหลส (ตัดมาจาก stainless) และ แฮ้มตช (match) ถ้าจะให้คำเหล่านี้ในภาษาไทยก็ควรพิจารณาตัวอักษร ห นำ ตัดออกจากคำต่าง ๆ ข้างต้น และอาจจะต้องพิจารณาใสรูปวรรณยุกต์กำกับไว้เพื่อให้อ่านออกเสียงในภาษาไทยเหมือนหรือใกล้เคียงกับคำในภาษาเดิม

การสืบหาคำไทยอาจพิจารณาเพิ่มเติมคำศัพท์ที่เป็นคำไทย จากพจนานุกรม (ร.ศ. 120) ฉบับกรมศึกษาธิการ ซึ่งได้ระบุคำที่เป็นคำไทยโดยใช้อักษรย่อ ท. ต่อจากคำศัพท์ที่แสดงว่าเป็นคำภาษาไทยไว้ทุกคำ นำไปเปรียบเทียบกับคำศัพท์ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ที่ไม่มีการระบุตัวอักษรย่อไว้ในวงเล็บท้ายนิยามศัพท์ว่าเป็นคำยืมจากภาษาต่าง ๆ แล้วจึงพิจารณาเทียบกับผลงานงานการวิจัยที่เกี่ยวกับภาษาตระกูลไทเพื่อสรุปว่าเป็นคำไทย ซึ่งนอกจากจะทำให้ทราบว่าเป็นคำไทยแล้ว จะทำให้ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงคำและความหมายอีกด้วย ในกรณีที่ไม่ปรากฏในผลงานวิจัยต่าง ๆ ปรากฏทางภาษาไทยและนักภาษาศาสตร์รวมทั้งนิสิต นักศึกษาอาจจะต้องศึกษาวิจัยเพิ่มเติมตามแนวทางภาษาศาสตร์เชิงประวัติและเปรียบเทียบ และในอนาคตราชบัณฑิตยสถาน อาจจะมีการพิจารณาแต่งตั้งคณะกรรมการผู้ทรงความรู้ด้านประวัติที่มาของคำไทย และด้านภาษาศาสตร์เชิงประวัติและเปรียบเทียบ เพื่อจัดทำพจนานุกรมนิรุกติศาสตร์ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ที่ทรงคุณค่าและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการศึกษาภาษาไทยของเราต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา นาคสกุล และคณะ. (2545). **บรรทัดฐานภาษาไทยเล่ม 1: ระบบเสียง อักษรไทย การอ่านคำ และการเขียนสะกดคำ**. กรุงเทพฯ: สำนักภาษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- กำธร สติรกุล. (2526). **ลายสือไทย 700 ปี**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- จินดา งามสุทธิ. (2524). **ภาษาศาสตร์ภาษาไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ โอเดียนสโตร์.
- ช่อนกลิ่น พิเศษสกุลกิจ. (2529). **ภาษาจีนและภาษาถิ่นเป็นประโยชน์เพียงใดในการค้นคว้าที่มาของคำไทย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- _____ . (2526). “ศึกษาจากหลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง,” ใน **ภาษาไทยเอกลักษณ์ไทย**. กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. หน้า 120-154.
- ดุชฎีพร ชำนิโรคนานต์. (2526). **ภาษาศาสตร์เชิงประวัติและภาษาไทยเปรียบเทียบ**. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- เทอดศักดิ์ นิสังกาศ. (2532). **การวิเคราะห์จินตตามณ์เล่ม 1**. ปริญญาโทพนธ์การศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.
- เบญจวรรณ สุนทรากุล. (2550). **วิวัฒนาการแบบเรียนไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปราณี กุลละวณิชย์. (2527). **ภาษาไทยเปรียบเทียบ**. กรุงเทพฯ: ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____ . (2544). **ภาษาไทยเหนือ**. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พ. ณ ประมวญมารค. (2499) . **ประวัติคำกลอนสุนทรภู่ เล่ม 2**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แพร่พิทยา.
- เมธาวิ ยุทธพงษ์ธาดา. (2555). “ข้อสันนิษฐานว่าด้วย ตัว กับ ตน”. **วารสารดำรงวิชาการ**, 11(2), 237-256.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2507). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม.
- _____ . (2546). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542**. กรุงเทพฯ: สหมิตรพรินต์ติ้ง.
- _____ . (2546). **ศัพท์ภาษาศาสตร์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน**. กรุงเทพฯ: สหมิตรพรินต์ติ้ง.
- _____ . (2550). **พจนานุกรมคำใหม่ เล่ม 1 ฉบับราชบัณฑิตยสถาน**. กรุงเทพฯ: สหมิตรพรินต์ติ้ง.
- ราตรี ธีนวารช. (2541). **การศึกษาคำในศิลาจารึกหลักที่ 1 ของพ่อขุนรามคำแหงมหาราช**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เรื่องเดช ปิ่นเชื่อนขัติย์. (2525). **ภาษาถิ่นตระกูลไทย**. นครปฐม: สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ศรีสุนทรโวหาร, พระยา. (2521). **มูลบทบรรพกิจ**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: คลังวิทยา.

- ศิลปากร, กรม. (2504). **จินตามณีเล่ม 1-2 กับบันทึกเรื่องหนังสือจินตามณี ฉบับพระเจ้าบรมโกศ**. กรุงเทพฯ: ศิลปบรรณาการ.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. (2507). **ประวัติกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2535-2507**. กรุงเทพฯ: องค์การค้ำครุสภา.
- _____. (2541). **พจนานุกรม (ร.ศ.120)**. กรุงเทพฯ: ครุสภาลาดพร้าว.
- สมทรง บุรุษพัฒน์. (2560). **ภาษาศาสตร์เชิงประวัติ**. นครปฐม: สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุริยา รัตน์กุล. (2537). **ข, ข หายไปไหน ?**. นครปฐม: สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.
- Benedict, P. K. (1975). **Austro-Thai: Language and Culture with a Glossary of Roots**. New Haven: HRAF Press.
- Bloomfield, L. (1964). **Language**. Delhi: Motilal Banarsidass.
- Brown, J. M. (1965). **From Ancient Thai to Modern Dialects**. Bangkok: The Social Science Association Press of Thailand.
- Campbell, L. (2006). **Historical Linguistics: An Introduction**. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Chamberlain, J. R. (1977). **An Introduction to Proto-Tai Zoology**. Ph.D. dissertation, University of Michigan.
- Gedney, W. J. (1947). **Indic Loanwords in Spoken Thai**. Ann Arbo: University Microfilm.
- Harris, J. G. (1975). "A Comparative Word List of Three Tai Nüa Dialects," in **Studies in Tai Linguistics in Honor of William J. Gedney**. Ed. by Jimmy G. Harris and James R. Chamberlain. Bangkok: Central Institute of English Language, Office of State Universities, p. 202-230.
- Khanitthan, Wilaiwan. (1973). **The Influence of Siamese on Five Lao Dialects**. Ph.D. dissertation, University of Michigan.
- Li, Fang-Kuei. (1965). "The Tai and the Kam-Sui Languages," *Lingua*, 14: 148-179.
- _____. (1977). **A Handbook of Comparative Tai**. Hawaii: The University Press of Hawaii.

Low, J. (1828). **A Grammar of the Thai or Siamese Language**. Calcutta:
Baptist Mission Press.

Manomaivibool, Prapin. (1975). **A Study of Sino-Thai Lexical Correspondences**.
Ph.D. dissertation, University of Washington.

Ngamsutdi, Chinda. (1993). **A Study of Sanskrit Loanwords in Thai and
Tagalog**. Ph.D. dissertation, University of the Philippines.

Pāṇini. (1977). **The Aṣṭādhyāyī of Pāṇini Volume II**. Edited and Translated
into English by ŚrīŚa Chandra Vasu. Delhi: Motilal Banarsidass.

Pittayaporn, Pittayawat. (2009). **The Phonology of Proto-Tai**. Ph.D.
dissertation, Cornell University.

Sarawit, M. E. (1973). **The Proto-Tai Vowel System**. Ph.D. dissertation,
University of Michigan, Ann Arbor.

.....

กลวิธีการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อถ่ายทอดคำทางวัฒนธรรมไทย

กัญชลิกา ตรีกลางตอน¹ อังคณา สุขวิเศษ² และ นันทน์ลิน อินเสมียน³
สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา^{1,2,3}
E-mail: kanchalika.tr@ssru.ac.th¹, aungkana.su@ssru.ac.th², nannalin.in@ssru.ac.th³

วันที่รับบทความ: 23 ตุลาคม 2564
วันแก้ไขบทความ: 6 กุมภาพันธ์ 2565
วันตอบรับบทความ: 1 มีนาคม 2565

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดประเภทคำทางวัฒนธรรม และศึกษาวิธีการใช้คำทางวัฒนธรรมภาษาอังกฤษในการสื่อความหมายเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากคอลัมน์ Thai Passage ในนิตยสารอิเล็กทรอนิกส์ สวีสวีตี ของบริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน) ใช้เกณฑ์ของไนด์ดา (Nida, 1975) ในการวิเคราะห์และจัดประเภทคำทางวัฒนธรรม และวิเคราะห์กลวิธีการสื่อความข้ามวัฒนธรรมตามแนวทางของเบเคอร์ (Baker, 1992) ผลการวิจัย พบคำทางวัฒนธรรม จำนวน 265 คำ สามารถแบ่งคำทางวัฒนธรรมออกเป็น 4 ประเภทหลัก ได้แก่ 1) คำทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางนิเวศ 2) คำทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับวัตถุ 3) คำทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับภาษา และ 4) คำทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับสังคม กลวิธีการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อถ่ายทอดคำทางวัฒนธรรมไทย แบ่งออกเป็น 8 วิธี ได้แก่ 1) การใช้คำยืม หรือการใช้คำยืมร่วมกับการอธิบายขยายความ 2) การอธิบายใหม่โดยใช้คำที่ไม่เกี่ยวข้อง 3) การใช้คำสื่อความหมายตรงตัวตามตัวอักษร 4) การแทนที่ด้วยวัฒนธรรมของภาษาแปล 5) การละข้อความ 6) การใช้คำกว้าง ๆ ทั่วไป แทนที่คำเฉพาะตัวทางวัฒนธรรม 7) การอธิบายใหม่โดยใช้คำที่เกี่ยวข้อง และ 8) การใช้คำกลาง ๆ และคำที่ไม่ได้แสดงความคิดเห็นอย่างใดอย่างหนึ่ง

คำสำคัญ: การสื่อสารข้ามวัฒนธรรม คำทางวัฒนธรรม บริบทวัฒนธรรมไทย

The Use of English Language in Expressing Thai Cultural Words

Kanchalika Treeklangdorn¹ Aungkana Sukwises² and Nannalin Insamien³
Faculty of Humanities and Social Sciences, Suan Sunandha Rajabhat University^{1,2,3}
E-mail: kanchalika.tr@ssru.ac.th¹, aungkana.su@ssru.ac.th², nannalin.in@ssru.ac.th³

Received: October 23, 2021

Revised: February 6, 2022

Accepted: March 1, 2022

Abstract

This research aims to categorize cultural words and study strategies of using English cultural words to convey Thai culture. The data is collected from “Thai passage” in “Sawasdee” E-magazine, an in-flight magazine of Thai Airways International Public Company Limited. The researchers adopt Nida’s framework (1975) in analyzing and categorizing cultural words. Also, the cross-cultural communication strategies used in this study were based on Baker’s framework (1992). For the findings, 265 cultural words were found and can be categorized into 4 groups including ecology cultural words, material cultural words, linguistic cultural words, and social cultural words. The uses of English language to express Thai cultural words were 1) using a loan word or loan words plus explanation 2) paraphrasing by using unrelated words 3) using literal meaning 4) cultural substitution 5) omission 6) using more general words 7) paraphrasing by using related words and 8) using more neutral or less expressive words.

Keywords: cross cultural communication, cultural word, Thai cultural context

บทนำ

วัฒนธรรมเป็นผลผลิตที่แสดงถึงความเจริญงอกงามของสังคม แต่ละวัฒนธรรมล้วนมีเอกลักษณ์และความแตกต่างเฉพาะตัว สิ่งที่ปรากฏในวัฒนธรรมหนึ่ง อาจไม่ปรากฏในอีกวัฒนธรรมหนึ่ง ความสามารถในการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม (Cross cultural communication) เป็นความสามารถของบุคคลในการเข้าใจวัฒนธรรม ทั้งวัฒนธรรมของประเทศที่ตนเองอาศัยอยู่ และวัฒนธรรมของประเทศอื่น ๆ อีกทั้งสามารถใช้ความเข้าใจดังกล่าวในการสื่อสาร ให้ข้อมูลสร้างความตระหนักให้กับผู้อื่นที่มีวัฒนธรรมที่แตกต่างกันได้อย่างราบรื่น การแปลมีบทบาทอย่างยิ่งในการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม เนื่องจากการแปลเป็นการถ่ายทอดความหมายจากภาษาหนึ่งไปสู่ภาษาหนึ่ง นอกเหนือจากการรู้ความหมายของคำ และประโยค ผู้แปลต้องมีความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมของภาษาต้นทางและปลายทางด้วย เพื่อให้การสื่อสารบรรลุเป้าหมายและสามารถสื่อความได้อย่างครบถ้วน วัฒนธรรมไทยมีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ และได้รับความสนใจจากคนทั่วโลกเป็นอย่างมาก อาทิ อาหาร เทศกาลสำคัญ สถาปัตยกรรม สถานที่ท่องเที่ยว การเผยแพร่วัฒนธรรมไทยออกไปในวงกว้างต้องใช้ภาษาเป็นเครื่องมือ ภาษาอังกฤษได้รับการยอมรับว่าเป็นภาษานานาชาติที่ใช้ในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม (พงศกร เมธีธรรม, 2560: 1) อย่างไรก็ตาม เมื่อต้องถ่ายทอดรายละเอียดเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยโดยใช้ภาษาอังกฤษมักพบอุปสรรคต่าง ๆ อันเนื่องมาจากความแตกต่างของวัฒนธรรมในภาษาต้นทางและปลายทาง ตัวอย่างเช่น สำนวน สุภาษิต ที่ไม่สามารถแปลตามตัวอักษรได้ อุปกรณ์เครื่องใช้ที่ไม่มีในวัฒนธรรมปลายทาง อีกทั้งภาษาปลายทางไม่มีคำเฉพาะที่มีความหมายตรงกับคำในภาษาต้นทาง หนังสือแนะนำข้อมูลการท่องเที่ยวเป็นแหล่งข้อมูลหนึ่งที่สำคัญในการเผยแพร่ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว สถานที่สำคัญ และอาหารของไทยให้ชาวต่างชาติที่มีจุดมุ่งหมายในการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยได้รับรู้ข้อมูลอย่างถูกต้องและชัดเจน นิตยสารสวัสดีของบริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน) เป็นนิตยสารอิเล็กทรอนิกส์สองภาษาที่ให้บริการผู้โดยสารบนเครื่องบินที่ได้รับการยอมรับจากทั่วโลก จากรางวัลที่ได้รับ อาทิ รางวัลยอดเยี่ยมด้านการออกแบบ ประจำปี 2555 (Excellence in magazine design) จาก The Society of Publishers in Asia (SOPA) รางวัลเหรียญทองแดงประเภทนิตยสารที่มีพัฒนาการด้านการออกแบบ (Design: Most Improved Publication, B2C) จากการประกวดรางวัลเพิร์ล อวอร์ด (Pearl Awards) ซึ่งจัดโดยยูเอส-เบส คัสตอม คอนเทนต์ เคาน์ซิล (US-based Custom Content Council) ของสหรัฐอเมริกา สวัสดี เป็นนิตยสารที่นำเสนอความเป็นไทยในแง่มุมต่าง ๆ ที่น่าสนใจ และดึงดูดให้ผู้อ่านอยากมาสัมผัส

บรรยายภาคด้วยตัวเอง Thai Passage เป็นคอลัมน์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว อาหาร และสิ่งของเครื่องใช้ ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ผู้วิจัยจึงเลือก ข้อมูลดังกล่าวเพื่อศึกษาการใช้ภาษาอังกฤษในการถ่ายทอดข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย ด้วยเหตุที่วัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมตะวันตกมีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ ชัดเจนในหลายด้าน การถ่ายทอดความหมายของสิ่งที่ปรากฏในวัฒนธรรมไทยจึงมี ความละเอียดอ่อน เนื่องจากสิ่งที่ปรากฏในวัฒนธรรมไทยไม่มีปรากฏในวัฒนธรรมตะวันตก ลักษณะเช่นนี้เป็นอุปสรรคในการถ่ายทอดความหมายให้ชาวต่างชาติเข้าใจ งานวิจัย นี้จึงมุ่งศึกษาคำทางวัฒนธรรมและกลวิธีการสื่อความหมายของคำทางวัฒนธรรมใน นิตยสาร สวีสวี ของบริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน) เพื่อเป็นประโยชน์สำหรั บการเรียนการสอนภาษาจากบริบททางวัฒนธรรม (Cultural context) และเป็น แนวทางในการสร้างคำภาษาอังกฤษเพื่อใช้ในการสื่อความหมายเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อจัดประเภทคำทางวัฒนธรรมภาษาอังกฤษที่ใช้ในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับ วัฒนธรรมไทย
2. เพื่อศึกษาวิธีการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อความหมายเกี่ยวกับ วัฒนธรรมไทย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การเก็บข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ คอลัมน์ Thai Passage ในนิตยสารอีเล็กทรอนิกส์ สวีสวี ของบริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) ฉบับเดือนมกราคม ถึง ธันวาคม 2562 จำนวน 11 คอลัมน์ นิตยสารออกเป็นประจำทุกเดือน (เดือนเมษายนและพฤษภาคม นิตยสารออก 1 ฉบับ) ผู้วิจัยคัดเลือกคำทางวัฒนธรรมตามเกณฑ์ของไนดา (Nida, 1975) ซึ่งแบ่งคำทาง วัฒนธรรมออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่

- 1) คำทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางนิเวศ
- 2) คำทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับวัตถุ
- 3) คำทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับสังคม
- 4) คำทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับศาสนา
- 5) คำทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับภาษา

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำคำทางวัฒนธรรมมาวิเคราะห์กลวิธีการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อความหมายเกี่ยวกับวัฒนธรรม ตามแนวทางของเบเกอร์ (Baker, 1992) ดังนี้

- 1) การใช้คำกว้าง ๆ ทั่วไปแทนที่คำเฉพาะตัวทางวัฒนธรรม
- 2) การใช้คำกลาง ๆ และคำที่ไม่ได้แสดงความคิดเห็นอย่างใดอย่างหนึ่ง
- 3) การแทนที่ด้วยวัฒนธรรมของภาษาแปล
- 4) การใช้คำยืม หรือการใช้คำยืมร่วมกับการอธิบายขยายความ
- 5) การอธิบายใหม่โดยใช้คำที่เกี่ยวข้อง
- 6) การอธิบายใหม่โดยใช้คำที่ไม่เกี่ยวข้อง
- 7) การให้ตัวอย่าง
- 8) การละข้อความ

การสรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์คำทางวัฒนธรรมแต่ละประเภท และกลวิธีการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อถ่ายทอดคำทางวัฒนธรรมไทย มารายงานผลเป็นจำนวนตัวเลขและคำนวณเป็นร้อยละ จากนั้นเขียนสรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัยโดยวิธีการพรรณนา

กรอบแนวคิดของการวิจัย

1. วัฒนธรรม

วัฒนธรรม คือ ผลรวมของความรู้ ความเชื่อ ศิลปะ กฎหมาย จริยธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ตลอดจนความสามารถและอุปนิสัยต่าง ๆ ซึ่งเป็นผลอันเกิดมาจากการเป็นสมาชิกของสังคม (Tylor, E. B., 1871: 1) เราสามารถทราบได้ว่าชนชาติใดมีวัฒนธรรมหรือความเป็นอยู่อย่างไรนั้น ขึ้นอยู่กับสิ่งต่าง ๆ ที่คนเหล่านั้นสร้างขึ้น และมีลักษณะปรากฏให้เห็นได้ในแต่ละชนชาติ อันได้แก่ ศิลปะ ประเพณี วรรณคดี ความเชื่อ ศาสนา จรรยา การปกครอง กฎหมาย การศึกษา เป็นต้น อย่างไรก็ตามสิ่งเหล่านี้เป็นเพียงสิ่งที่ปรากฏภายนอกเท่านั้น ส่วนวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ซ่อนอยู่ภายใน ซึ่งอาจมองไม่เห็นได้โดยง่าย ทั้งนี้วัฒนธรรมได้แพร่กระจายอยู่ในหลายศาสตร์และหลายสาขาของมนุษยวิทยา ดังนั้นการศึกษาวรรณคดีจึงเป็นการศึกษาแง่มุมต่าง ๆ ของมนุษย์ในสังคม เพื่ออธิบายวิถีชีวิต ความเชื่อ พิธีกรรม ภูมิปัญญา ภาษา และด้านอื่น ๆ ได้แก่ ภาษาศาสตร์ (Linguistics) โบราณคดี (Archeology) และชาติพันธุ์วิทยา (Ethnology) โดยแต่ละสาขาย่อยมีประเด็นสำคัญที่แตกต่างกัน แต่ข้อมูลพื้นฐานในการศึกษา คือ ข้อมูลทางวัฒนธรรม (Cultural data)

2. คำทางวัฒนธรรม

คำทางวัฒนธรรม หมายถึง คำอธิบายถึงสิ่งที่มีอยู่ในวัฒนธรรม โดยคำที่ปรากฏอยู่ในวัฒนธรรมหนึ่ง แต่อาจจะปรากฏหรือไม่ปรากฏอยู่ในอีกวัฒนธรรมหนึ่ง ซึ่งในแต่ละวัฒนธรรมอาจมีสิ่งที่ใกล้เคียงกัน แต่จะไม่มีลักษณะปรากฏเหมือนกันทุกประการ (วราพัชร ซาลิกุล, 2560: 14) ตามเกณฑ์ของไนด้า (Nida, 1975: 66-78) คำทางวัฒนธรรมสามารถแบ่งได้ 5 ประเภท ดังนี้ 1) คำทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางนิเวศ (ecology culture) หมายถึง คำที่มีความหมายเกี่ยวกับสภาพภูมิศาสตร์ในแต่ละพื้นที่ตามที่ตั้งของภาษานั้น ๆ เช่น สภาพอากาศ ฤดูกาล ภูมิประเทศ ชื่อเรียกพันธุ์พืชหรือสัตว์ท้องถิ่น เป็นต้น 2) คำทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับวัตถุ (material culture) หมายถึง สิ่งของและเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่มนุษย์ทำหรือสร้างขึ้น ซึ่งมีความแตกต่างกันในแต่ละสังคม เช่น เสื้อผ้า อาหาร ยานพาหนะ เป็นต้น 3) คำทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับสังคม (social culture) หมายถึง ภาษาที่ใช้ในการสื่อความหมายของโครงสร้างทางสังคม ประเพณี กฎหมาย แบบแผนและจารีตต่าง ๆ เช่น ความเป็นทางการ การใช้คำสรรพนาม หรือการเรียกขาน โดยแต่ละภาษาก็จะเป็นไปตามการดำเนินชีวิตของแต่ละสังคม บางพื้นที่อาจมีเกณฑ์การแบ่งชนชั้นทางสังคมซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างทางสังคมของแต่ละพื้นที่ 4) คำทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับศาสนา (religious culture) หมายถึง ภาษาที่ใช้ในการอธิบายศาสนาของแต่ละสังคม เช่น หลักธรรม คำสอน หรือความเชื่อ เป็นต้น 5) คำทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับภาษา (linguistic culture) หมายถึง คำ โครงสร้างและการใช้ระบบภาษาที่แตกต่างกันในแต่ละสังคม ซึ่งแต่ละพื้นที่จะมีเอกลักษณ์เฉพาะในการใช้ภาษาของตนเอง เช่น การอ้างอิงหรือการใช้ภาษาภาพพจน์ในการเปรียบเทียบ เป็นต้น เกณฑ์ดังกล่าวเหมาะแก่การนำมาใช้ในการคัดเลือกและจัดประเภทคำทางวัฒนธรรม เนื่องจากมีความครอบคลุมและสอดคล้องกับแนวคิดทางสังคมวิทยาที่แบ่งวัฒนธรรมออกเป็น 2 ประเภท คือ วัฒนธรรมทางวัตถุ และวัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ (งามพิศ สัตย์สงวน, 2531: 6) สภาพแวดล้อม และสิ่งของเครื่องใช้ อยู่ในกลุ่มของวัฒนธรรมทางวัตถุ ส่วนสังคม ศาสนา และภาษาอยู่ในกลุ่มของวัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ

3. การสื่อสารข้ามวัฒนธรรม

การสื่อสารข้ามวัฒนธรรม คือ การสื่อสารระหว่างบุคคล ซึ่งมีความเชื่อ ค่านิยมทางวัฒนธรรม หรือรูปแบบพฤติกรรมที่แตกต่างกัน (ฉัตรระวี สุนทรรัตน์, 2542: 43) ผู้ใช้ภาษาแต่ละคนย่อมมีวัฒนธรรมที่สั่งสมมาจากการเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมของตนเอง ดังนั้น ผู้ใช้ภาษาจึงต้องเรียนรู้ถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมของคู่สื่อสาร ซึ่งความแตกต่างทางวัฒนธรรมนั้น หมายรวมถึง ความแตกต่างทางภูมิภาค จริยธรรม ศาสนา เพศ ยุคสมัย และชนชั้น (Hofstede & Hofstede, 2005: 34) เห็นได้ว่า ภาษาเป็นสื่อกลางที่มนุษย์ใช้ใน

การติดต่อสื่อสาร ทั้งนี้ไม่เฉพาะแค่ด้านเนื้อหาหรือรายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ เท่านั้น แต่ภาษายังเป็นเครื่องแสดงความหมายในมิติด้านวัฒนธรรมด้วย

4. การแปล

การแปล คือ การสื่อความหมายข้ามภาษาจากภาษาต้นทางไปยังภาษาปลายทาง อย่างไรก็ตาม สำหรับนักแปล คำว่า ภาษา นอกจากจะหมายถึงความถึง คำ ประโยค การประกอบเข้าเป็นประโยค และการประกอบของประโยคเข้าเป็นหน่วยที่ใหญ่ขึ้นแล้วยังหมายรวมถึงวัฒนธรรมของสังคมที่ใช้ภาษานั้น ๆ ด้วย (สัจฉริย สายบัว, 2560: 4) เห็นได้ว่าภาษาและวัฒนธรรมมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดและเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งที่ส่งผลกับคุณภาพของงานแปล เนื่องจากต้นทางและปลายทางมีภาษาและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน

เบเคอร์ (Baker, 1992 อ้างถึงใน สุพรรณิ ปันมณี, 2562: 54-55) อธิบายว่า คำหรือข้อความที่มีความหมายเฉพาะทางวัฒนธรรมเป็นปัญหาสำคัญประการหลักในการถ่ายทอดจากภาษาต้นทางไปยังภาษาปลายทาง เนื่องจากอาจไม่สามารถหาคำที่มีความหมายเทียบเคียง และสื่อความหมายได้ครบถ้วนตามเจตนาของภาษาต้นทางได้ ผู้แปลจึงไม่ใช่ผู้ทำหน้าที่ถ่ายทอดความหมายตามตัวอักษรเท่านั้น แต่ยังทำหน้าที่ตัดสินใจคัดเลือก วิเคราะห์คำ ข้อความ ความหมาย รวมถึงศึกษาค้นคว้าเพื่อถ่ายทอดมุมมอง ความเชื่อ แนวคิดของสังคมในภาษาต้นฉบับ ให้ผู้รับสารในสังคมภาษาปลายทางซึ่งมีความแตกต่างทางวัฒนธรรมเกิดความเข้าใจ จึงนำเสนอวิธีการแปล ดังนี้

1) การใช้คำกว้าง ๆ ทั่วไปแทนที่คำเฉพาะตัวทางวัฒนธรรม หมายถึง การใช้คำที่มีความหมายกว้างกว่าคำในต้นฉบับหรือคำที่เป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปมาใช้ในการแปล เช่น คำว่า ผ้าแถบ ผู้แปลอาจแปลได้ว่า cloth เป็นต้น

2) การใช้คำกลาง ๆ และคำที่ไม่ได้แสดงความคิดเห็นอย่างใดอย่างหนึ่ง ผู้แปลจะแปลโดยใช้คำที่มีความหมายเป็นกลางหรือมีความหมายทางอารมณ์น้อยกว่าต้นฉบับ เช่น คำว่า พ่อของแผ่นดิน แปลว่า King ซึ่งคำว่า King มีความหมายถึง กษัตริย์ผู้ปกครองประเทศ ซึ่งคำนี้ไม่สามารถถ่ายทอดถึงความรักความเคารพได้เท่าเทียมกับคำว่า พ่อของแผ่นดินในต้นฉบับ

3) การแทนที่ด้วยวัฒนธรรมของภาษาแปล คือ การนำคำทางวัฒนธรรมในต้นฉบับไปเทียบเคียงหาคำที่มีในวัฒนธรรมปลายทาง อย่างไรก็ตาม คำแปลที่มีในวัฒนธรรมปลายทางนั้นอาจไม่สามารถสื่อความถึงคำทางวัฒนธรรมในต้นฉบับได้ทุกประการ แต่อาจมีลักษณะบางประการที่มีความคล้ายกันและสามารถสื่อความได้เช่นเดียวกับที่ต้นฉบับต้องการจะถ่ายทอด เช่น การใช้คำว่า Chinese opera house เพื่อสื่อความถึง โรงงิ้ว

4) การใช้คำยืม หรือการใช้คำยืมรวมกับการอธิบายขยายความ ผู้แปลจะแปลโดยใช้คำยืมในภาษาต้นฉบับ เช่น การแปลคำว่า Valentine's Day ว่า วันวาเลนไทน์ นอกจากนี้ ผู้แปลยังสามารถเพิ่มเติมคำอธิบายเพื่อช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจความหมายของบทแปลได้มากขึ้น

5) การอธิบายใหม่โดยใช้คำที่เกี่ยวข้อง โดยผู้แปลจะแปลคำทางวัฒนธรรมโดยใช้คำที่มีความหมายคล้ายกับคำในต้นฉบับ แต่มีรูปแบบการใช้แตกต่างไปจากเดิม เช่น คำว่า สวย อาจแปลได้ว่า ไม่ซี้เหร่ (not ugly) เป็นต้น

6) การอธิบายใหม่โดยใช้คำที่ไม่เกี่ยวข้อง ผู้แปลอาจใช้หน่วยคำมาขยายคำจำกัดกลุ่ม เพื่อสร้างภาพความเข้าใจที่ชัดเจนขึ้น เช่น เรืออ๊ี้แปะ แปลว่า a little flat-bottomed boat คำว่า boat เป็นคำจำกัดกลุ่ม ส่วนวลี little flat-bottomed เป็นคำขยายบอกถึงลักษณะของเรือ

7) การให้ตัวอย่าง กลวิธีนี้จะใช้ในกรณีที่ไม่สามารถหาคำแปลของคำทางวัฒนธรรมได้ ผู้แปลสามารถใช้ภาพเพื่อสื่อถึงความหมายของคำทางวัฒนธรรมนั้น ซึ่งการใช้รูปภาพจะทำให้ผู้อ่านเห็นถึงภาพ สิ่งของ หรือบุคคลที่กล่าวถึงอย่างชัดเจน

8) การละข้อความ คือ การละ ไม่แปลคำในต้นฉบับ ซึ่งสามารถใช้วิธีนี้ในกรณีที่คำทางวัฒนธรรมนั้นไม่ได้มีความสำคัญกับบริบทมาก และหากละหรือไม่แปลคำนั้นก็ไม่ได้ทำให้เสียอรรถรสหรือสีสันของเนื้อเรื่องไป อีกทั้งบริบทโดยรอบยังสามารถทำให้ผู้อ่านเข้าใจความหมายที่ผู้ประพันธ์ต้องการจะถ่ายทอดได้ เช่น การแปลประโยค “บางทีก็ให้พระมาอยู่กรรมจะได้ทบทวนความผิดพลาดที่อาจจะผล่อทำไว้” ว่า “Sometimes other monks will come here to ponder about any wrong doings that they might have done.” ในตัวอย่างนี้ได้อธิบายถึงจุดประสงค์ของการอยู่กรรมไว้ในประโยคแล้ว ว่าการอยู่กรรมเป็นการให้พระสงฆ์ทบทวนความผิดพลาดที่ทำไว้ดังนั้นการละไม่แปลคำว่า อยู่กรรม จึงไม่ได้ส่งผลกระทบต่อความหมายที่ต้นฉบับต้องการจะถ่ายทอด (วราพัชร ชาติกุล, 2560: 15)

ผลการศึกษา

1. คำทางวัฒนธรรมภาษาอังกฤษที่ใช้ในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบคำทางวัฒนธรรม จำนวน 265 คำ ผู้วิจัยแบ่งประเภทตามเกณฑ์ของไนด้า (Nida, 1975) โดยจัดคำทางวัฒนธรรมเป็น 4 ประเภทหลัก ได้แก่ คำทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางนิเวศ คำทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับวัตถุ คำทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับภาษาและคำทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับสังคม รายละเอียด ดังตาราง

ตารางที่ 1 ประเภทคำทางวัฒนธรรม

ประเภทคำทางวัฒนธรรม	จำนวน	ร้อยละ
คำทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางนิเวศ	153	57.74
คำทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับวัตถุ	62	23.40
คำทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับภาษา	35	13.20
คำทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับสังคม	15	5.66
รวม	265	100

คำทางวัฒนธรรม จำนวน 265 คำ แบ่งออกเป็น 4 ประเภทหลัก ดังนี้

1.1 คำทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางนิเวศ (ecology culture) หมายถึง คำที่มีความหมายเกี่ยวกับสภาพภูมิศาสตร์ในแต่ละพื้นที่ตามที่ตั้งของภาษานั้น ๆ เช่น สภาพอากาศ ฤดูกาล ภูมิประเทศ ชื่อเรียกพันธุ์พืชหรือสัตว์ท้องถิ่น เป็นต้น พบคำทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางนิเวศเป็นจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 57.74 สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภทย่อย คือ

1.1.1 สถานที่ ซึ่งมีทั้งสถานที่ในอดีต และสถานที่ที่ยังคงมีอยู่ในปัจจุบัน ดังตัวอย่าง

โรงภาษี	customs house
เยาวราช	Chinatown
อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ	Victory Monument
ตลาดน้ำ	floating markets
โรงบ่อนหลวงบางรัก	casino
พระบรมมหาราชวัง	Grand Palace
ระนอง	Ranong

1.1.2 ภูมิประเทศ ลักษณะต่าง ๆ เช่น แม่น้ำ คลอง รวมถึงภูมิภาคในประเทศไทย ดังตัวอย่าง

แม่น้ำเจ้าพระยา	Chao Phraya River
คลองบางกอกน้อย	Bangkok Noi Canal
ภาคกลาง	central plains
ภาคใต้	southwards

1.2 คำทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับวัตถุ (material culture) หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่มนุษย์ทำหรือสร้างขึ้น พบร้อยละ 23.40 สามารถแบ่งออกเป็น 5 ประเภทย่อย คือ

1.2.1 อาหาร ซึ่งหมายรวมถึงอาหารและเครื่องดื่ม ตัวอย่างเช่น

ข้าวซอย	khao soi
ข้าวห่าสี	layered triangles of multi-coloured rice
ปลาหมึกย่าง	skewers of grilled squid
แกงพะเนียง	Panang curry
น้ำอัญชัน	anchan (butterfly pea flowers) juice

1.2.2 เครื่องมือเครื่องใช้ หมายรวมถึงสิ่งของและอุปกรณ์ต่าง ๆ

ตัวอย่างเช่น

เครื่องพิมพ์ดีดสมัยเก่า	vintage typewriters
เครื่องเบญจรงค์	Benjarong porcelain
เครื่องปั้นดินเผา	ceramics
ผงสี	powdered paint
หมอนอิงสไตล์ไทย	Thai-style pillows

1.2.3 ผลงานศิลปะ ดังตัวอย่าง

ผนังกรุไม้	wood paneled walls
ลวดลายนกยูง	peafowl decorations
ลวดลายทางพุทธศาสนา	Buddhist designs

1.2.4 สถาปัตยกรรม หมายถึง สิ่งก่อสร้างต่าง ๆ เช่น บ้านเรือน

อาคาร เป็นต้น ดังตัวอย่าง

บ้านไม้เนื้อแดงอายุ 70 ปี	70-year-old rosewood house
เรือนไทยไม้สักริมน้ำ	traditional Thai teak Villa
บันไดวนสไตล์วินเทจ	spirally vintage staircase
บ้านดิน	a mud hut, abode bricks
บ้านริมน้ำ	Baan Rim Nam

1.2.5 ยานพาหนะ จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบคำทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับ

วัตถุ ประเภทยานพาหนะ 1 คำ คือ

ตุ๊กตุ๊ก	tuk-tuk
----------	---------

1.3 คำทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับภาษา (linguistic culture) หมายถึง คำ โครงสร้าง และการใช้ระบบภาษาที่แตกต่างกันในแต่ละสังคม ซึ่งแต่ละพื้นที่จะมีเอกลักษณ์เฉพาะในการใช้ภาษาของตนเอง พบร้อยละ 13.20 สามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภทย่อย คือ

1.3.1 ชื่อของบุคคล หมายถึงชื่อบุคคลทั่วไป ชื่อตระกูล และพระนามของพระมหากษัตริย์และพระบรมวงศานุวงศ์ ดังตัวอย่าง

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว King Rama V

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ HRH Prince

Chula Chakrabongse

คุณอรุณ นียมวานิช Aroon Niyomvanich

คุณยศ ธนยศ คชคง Thanayot “Yot” Kochkong

ตระกูลทั้งสมบัติ Thangsombat family

1.3.2 คำราชาศัพท์ ในสังคมไทย มีทำเนียบภาษาหรือระดับภาษาต่าง ๆ ตามสถานภาพ จึงมีคำราชาศัพท์สำหรับพระมหากษัตริย์และราชวงศ์ รวมถึงพระสงฆ์ ดังตัวอย่าง

ที่ประทับ permanent residence

พระราชกรณียกิจ staunch supporter

เดือนเฉลิมพระชนมพรรษา her birthday anniversary

this month

1.3.3 ภาษาภาพพจน์ หมายถึง ถ้อยคำเปรียบเทียบกับที่ทำให้ผู้รับสารเกิดมโนภาพหรือความรู้สึก ตัวอย่างเช่น ปอดแห่งกรุงเทพมหานคร (Bangkok’s green lung) ใช้สื่อความถึงบางกะเจ้า ซึ่งเป็นแหล่งผลิตอากาศบริสุทธิ์ เนื่องจากแวดล้อมไปด้วยต้นไม้ นานาพันธุ์

1.4 คำทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับสังคม (social culture) หมายถึง ภาษาที่ใช้ในการสื่อความหมายของโครงสร้างทางสังคม ประเพณี กฎหมาย แบบแผนและจารีตต่าง ๆ เช่น ความเป็นทางการ การใช้คำสรรพนาม หรือการเรียกขาน โดยแต่ละภาษาก็จะเป็นไปตามการดำเนินชีวิตของแต่ละสังคม บางพื้นที่อาจมีเกณฑ์การแบ่งชนชั้นทางสังคม ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างทางสังคมของแต่ละพื้นที่ พบคำทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับสังคมเป็นจำนวนมากน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 5.66 สามารถแบ่งออกเป็น 5 ประเภทย่อย คือ

1.4.1 สถานะทางสังคม หมายถึง ตำแหน่งของบุคคลในสังคมซึ่งได้มาจากการเป็นสมาชิกในสังคม โดยแต่ละสังคมมีการแบ่งและกำหนดสถานภาพทางสังคมที่แตกต่างกัน ดังตัวอย่าง

ราชวงศ์หมิง Ming Dynasty

พระมหากษัตริย์และราชวงศ์ Thai Royal Family and aristocrats*

สามัญชน everyone

*Thai Royal Family and aristocrats (O’Connell, 2019: 50) เนื่องจาก aristocrat มีความหมายว่า ชุนนาง ทั้งนี้ เพื่อให้การสื่อความตรงกับความหมายของภาษาต้นทาง ผู้วิจัยเห็นว่าสามารถปรับได้เป็น monarch and royal family

1.4.2 กิจกรรมต่าง ๆ ในสังคม ตัวอย่างเช่น

ไบค์อูนไอรัก	Bike Un Ai Rak
การแสดงงิ้ว	Chinese opera

1.4.3 อาชีพ ตัวอย่างเช่น

ช่างฝีมือชาวไทย	Thai artisans
เชฟ	chef

1.4.4 ความเชื่อ หมายถึง ความคิด ความเข้าใจ และเชื่อถือในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง จากข้อมูลพบคำทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับสังคมที่เกี่ยวกับความเชื่อ 1 คำ คือ

ความขลัง	- (ละข้อความ)
----------	---------------

1.4.5 รูปแบบการดำเนินชีวิต หมายถึง วิธีการดำเนินชีวิตของบุคคล

ตัวอย่างเช่น

การเกษตรแบบยั่งยืน	sustainable eating*
ภูมิปัญญาท้องถิ่น	local wisdom

*sustainable eating (Inveen, 2019: 58) อย่างไรก็ตาม คำที่เหมาะสมและสามารถใช้ถ่ายทอดได้ตรงความหมายกับภาษาต้นทาง ผู้วิจัยเห็นว่าควรเป็น sustainable agriculture

2. กลวิธีการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อความหมายเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย

จากแนวคิดของเบเคอร์ (Baker, 1992) เรื่องการถ่ายทอดความหมายของคำทางวัฒนธรรม ผู้วิจัยสรุปผลการศึกษาได้ ดังตาราง

ตารางที่ 2 กลวิธีการถ่ายทอดความหมายของคำทางวัฒนธรรม

กลวิธีการสื่อความ	จำนวน	ร้อยละ
การใช้คำยืม หรือการใช้คำยืมร่วมกับการอธิบายขยายความ	123	45.05
การอธิบายใหม่โดยใช้คำที่ไม่เกี่ยวข้อง	53	19.41
การแปลแบบตรงความหมาย	41	15.02
การแทนที่ด้วยวัฒนธรรมของภาษาแปล	22	8.06
การละข้อความ	16	5.86
การใช้คำกว้าง ๆ ทั่วไปแทนที่คำเฉพาะตัวทางวัฒนธรรม	8	2.93
การอธิบายใหม่โดยใช้คำที่เกี่ยวข้อง	6	2.02
การใช้คำกลาง ๆ และคำที่ไม่ได้แสดงความคิดเห็นอย่างใดอย่างหนึ่ง	4	1.47
รวม		100

ในการถ่ายทอดและสื่อความหมายข้อมูลทางวัฒนธรรมไทยโดยใช้ภาษาอังกฤษ พบกลวิธีทางภาษา ดังนี้

2.1 การใช้คำยืม หรือคำยืมร่วมกับการอธิบายขยายความ พบร้อยละ 45.05 เป็นการยืมคำในภาษาต้นทาง (ภาษาไทย) มาใช้ เมื่อต้องสื่อความชื่อเฉพาะ ซึ่งเป็นชื่อ บุคคลหรือชื่อสถานที่ต่าง ๆ เช่น

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์	HRH Prince Chula Chakrabongse
บางกะเจ้า	Bang Kachao
ถนนเพชรบุรี	Petchaburi Road

เป็นลักษณะของการถ่ายทอดความเทียบเท่าของภาษาโดยไม่ผ่านการแปล เมื่อไม่สามารถหาคำในภาษาปลายทางที่ตรงกันมาแทนได้เนื่องจากคำทางวัฒนธรรมที่พบ และใช้กลวิธีนี้ในการสื่อความหมายเป็นชื่อเฉพาะในภาษาไทย โดยเฉพาะเป็นชื่อของชื่อ พระวงศ์ที่มีพื้นฐานของคำมาจากภาษาบาลี สันสกฤต การถ่ายทอดความหมายในรูปแบบ ของการใช้คำยืมจึงมีความสัมพันธ์กับการถ่ายทอดเสียง ซึ่งคำยืมในภาษาบาลี สันสกฤตมัก มีการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับเสียงสระและพยัญชนะ สามารถเกิดจากกระบวนการกลาย เสียง ซึ่งประกอบด้วย การเปลี่ยนแปลงทางสัทศาสตร์ในด้านการสูญเสียง และการเพิ่มเสียง และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากโครงสร้างพยางค์ (สาโรจน์ บัวพันธุ์งาม, 2564: 188) นอกจากนี้ พบการเพิ่มเติมคำอธิบายเพื่อช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจความหมายได้ดี ยิ่งขึ้น ตัวอย่างเช่น

ย่านปากคลองตลาด	Pak Klong Talad flower market
ร้านเจ๊ไฝ	(Bangkok's only Michelin-starred street food at) Jay Fai
ข้าวยำ	khao yum (rice salad)

เห็นได้ว่าการเพิ่มเติม flower market เพื่อช่วยอธิบายให้ผู้อ่านเข้าใจได้ว่าปากคลองตลาด เป็นแหล่งจำหน่ายดอกไม้ ส่วนคำอธิบาย Bangkok's only Michelin-starred street food เป็นการให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่าร้านเจ๊ไฝเป็นร้านอาหารริมทางเพียงร้านเดียวที่ได้รับ มาตรฐานร้านอาหารคุณภาพยอดเยี่ยม

2.2 การอธิบายใหม่โดยใช้คำที่ไม่เกี่ยวข้อง คือ การถอดความหมายของคำทาง วัฒนธรรมและปรับให้เป็นเรื่องทั่วไปมากขึ้น ตัวอย่างเช่น

ข้าวห้าสี	layered triangles of multi-coloured rice
วัดวาอาราม	historic temples

เห็นได้ว่ามีการใช้คำที่ไม่เกี่ยวข้อง เช่น layered และ triangles มาอธิบายให้ผู้อ่านเข้าใจ และเห็นภาพรูปร่างและสีของข้าวที่เรียงเป็นชั้น ๆ นอกจากนี้ พบการใช้คำว่า multi-coloured เพื่ออธิบายว่าข้าวนั้นมีหลากหลายสี เช่นเดียวกับการใช้คำว่า historic ซึ่งผู้แปลมีการใช้คำที่ไม่เกี่ยวข้อง โดยปรับใช้คำให้มีความหมายทั่วไป เพื่อแสดงถึงความสำคัญของวัดที่มีความเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์

2.3 การใช้คำตรงความหมาย ซึ่งผู้ถ่ายทอดมุ่งเน้นความถูกต้อง และความครบถ้วนของความหมายต้นทางเป็นสำคัญ เช่น

ผนังกรุไม้	wood panelled walls
ภาพยนตร์ขาว-ดำ	black and white films
เตาเผา	kiln

2.4 การแทนที่ด้วยวัฒนธรรมของภาษาปลายทาง คือ การนำคำในวัฒนธรรมต้นทางไปเทียบเคียงหาคำที่มีในวัฒนธรรมปลายทาง อย่างไรก็ตาม คำที่มีในวัฒนธรรมปลายทางนั้นอาจไม่สามารถสื่อความถึงคำทางวัฒนธรรมในภาษาต้นทางได้ทุกประการ แต่อาจมีลักษณะบางประการที่คล้ายกันและสามารถใช้สื่อความได้ เช่น

โรงบ่อนหลวงบางรัก	casino
-------------------	--------

จากตัวอย่าง โรงบ่อนหลวงบางรัก เป็นสถานที่สำหรับเล่นการพนัน เมื่อถ่ายทอดเป็นภาษาอังกฤษใช้คำว่า casino ซึ่งนัยยะทางสังคมที่แฝงอยู่ในความหมายของโรงบ่อนตามวัฒนธรรมไทย คือ สถานที่เล่นการพนันโดยรัฐบาลอนุญาตให้เอกชนเป็นผู้ดำเนินการเพื่อหารายได้เข้ารัฐ โดยเอกชนที่สามารถประมูลได้ส่วนใหญ่เป็นชาวจีนและได้รับการแต่งตั้งให้มีบรรดาศักดิ์เป็นขุนพัฒนสมบัติ ซึ่งเป็นนายอากรบ่อนเบี้ย โดยโรงบ่อนหลวงมีลักษณะที่แตกต่างจากโรงบ่อนผูกขาด ในลักษณะที่โรงบ่อนหลวงเป็นบ่อนที่พระมหากษัตริย์ทรงโปรดให้พระคลังมหาสมบัติตั้งขึ้น โดยมีการอนุญาตให้ชาวจีนสามารถเล่นการพนันได้โดยอยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐ โดยมีนายบ่อนเป็นผู้เก็บหัวเบี้ยไว้สำหรับเป็นค่าใช้จ่ายในโรงบ่อน (คู่มือเหรียญสะสมและธนบัตร, 2557) รายละเอียดดังกล่าวเป็นวัฒนธรรมที่แฝงอยู่ในความหมายของภาษาต้นทาง เมื่อเทียบกับภาษาปลายทางซึ่งไม่ปรากฏรูปแบบวัฒนธรรมในลักษณะเดียวกัน นัยยะที่แฝงอยู่ในคำจึงขาดหายไป

2.5 การละ ข้อยความ ซึ่งสามารถใช้ได้ในกรณีที่คำทางวัฒนธรรมนั้นไม่ได้มีความสำคัญกับบริบทมาก และหากละคำนั้นก็ไม่ได้ทำให้เสียอรรถรสหรือสีสันของเนื้อเรื่องไป บริบทโดยรวมยังสามารถทำให้ผู้อ่านเข้าใจความหมายที่ผู้เขียนภาษาต้นทางต้องการจะถ่ายทอดได้ ตัวอย่างเช่น

ร้านดอกไม้ณภสร	shop called Napasorn
ย่านเก่าของกรุงเทพมหานคร	city's Old Town

เห็นได้ว่าในภาษาอังกฤษไม่ปรากฏคำว่า ร้านดอกไม้ และคำว่า กรุงเทพมหานคร อย่างไรก็ตาม การละข้อความไม่ส่งผลต่อความเข้าใจของผู้อ่านในภาษาปลายทาง เนื่องจากบริบทมีการกล่าวถึงตลาดดอกไม้และเมืองกรุงเทพมหานคร ผู้อ่านจึงสามารถเข้าใจความหมายได้จากบริบท

2.6 การใช้คำกว้าง ๆ ทั่วไปแทนที่คำเฉพาะตัวทางวัฒนธรรม คือ การใช้คำที่มีความหมายกว้างกว่าคำในต้นฉบับหรือคำที่เป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปมาใช้ในการถ่ายทอดในภาษาปลายทาง เช่น

ที่ประทับ	residence
สามัญชน	everyone

ที่ประทับ เป็นคำราชาศัพท์ หมายถึง ที่อยู่ของพระมหากษัตริย์ แม้ว่าการถ่ายทอดความหมายจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ โดยทั่วไปมักพบว่าการเพิ่มหรือทดแทนด้วยคำว่า royal เพื่อสื่อความหมายให้ผู้รับสารเข้าใจว่าเป็นสิ่งของเครื่องใช้สำหรับพระมหากษัตริย์หรือเชื้อพระวงศ์ แต่รูปแบบการถ่ายทอดความหมายของคำราชาศัพท์นั้นขึ้นอยู่กับการศึกษาของผู้แปล ในบริบทนี้ความเป็นราชาศัพท์ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะทางภาษาที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว มีความไพเราะ สะท้อนความสูงส่ง เป็นที่เข้าใจสำหรับกลุ่มผู้ที่อยู่ในสังคมเดียวกัน เมื่อถ่ายทอดเป็นภาษาอังกฤษซึ่งเป็นวัฒนธรรมที่ไม่มีมีโนทัศน์ในลักษณะเดียวกัน ผู้ถ่ายทอดภาษาจึงปรับระดับของภาษา กล่าวคือ เลือกใช้คำว่า residence หมายถึง ที่อยู่อาศัย ซึ่งเป็นคำที่มีความหมายกว้าง เพื่อให้บรรลุผลด้านการสื่อสารให้ผู้รับสารปลายทางที่ต่างวัฒนธรรมสามารถเข้าใจความหมายได้ เช่นเดียวกับการเลือกใช้คำว่า everyone ซึ่งมีความหมายกว้างกว่าคำว่า สามัญชน ที่มีนัยสื่อถึงชนชั้นในสังคม

2.7 การอธิบายใหม่โดยใช้คำที่เกี่ยวข้อง คือ การเลือกใช้คำที่มีความหมายคล้ายกับคำในต้นฉบับ แต่รูปแบบการใช้แตกต่างไปจากเดิม ตัวอย่างเช่น

ลวดลายสมัยใหม่	modern styles
ลวดลายนกยูง	peafowl decorations

ในภาษาอังกฤษ คำที่มีความหมายตรงกับคำว่า ลวดลาย คือ pattern จากตัวอย่างผู้ถ่ายทอดเลือกใช้คำว่า style และ decoration ซึ่งมีความหมายคล้ายกับคำในต้นฉบับเพื่อสื่อความให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจและเห็นภาพลวดลายลักษณะต่าง ๆ

2.8 การใช้คำกลาง ๆ และคำที่ไม่ได้แสดงความคิดเห็นอย่างใดอย่างหนึ่ง คือ การใช้คำที่มีความหมายเป็นกลางหรือมีความหมายทางอารมณ์น้อยกว่าภาษาต้นฉบับ เช่น เมืองกรุง ที่สื่อถึงเมืองที่มีความเจริญ ศิวีไลซ์ พบว่า เมื่อถ่ายทอดเป็นภาษาอังกฤษ ใช้คำว่า Bangkok ซึ่งเป็นชื่อของกรุงเทพมหานคร เห็นได้ว่าความหมายทางอารมณ์ถูกลดทอนลงไป

สรุปผลและอภิปรายผล

จากเกณฑ์การจำแนกคำทางวัฒนธรรมของไนด์ (Nida, 1975) ซึ่งแบ่งคำทางวัฒนธรรมออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่ คำทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางนิเวศ วัตถุ สังคม ศาสนา และภาษา งานวิจัยนี้พบคำทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางนิเวศมากที่สุด ซึ่งเป็นคำที่กล่าวถึงสถานที่ เช่น เขาวราช (Chinatown) ตลาดน้ำ (floating markets) พระบรมมหาราชวัง (Grand Palace) และคำที่กล่าวถึงภูมิภาค เช่น ภาคมกลาง (central plains) คลองบางกอกน้อย (Bangkok Noi Canal) เป็นต้น เนื่องจากนิตยสารอิเล็กทรอนิกส์ สวีสวี เป็นสื่อที่มีเนื้อหารายละเอียดเกี่ยวกับประเทศไทย อีกทั้งนำเสนอสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ เพื่อกระตุ้นให้ผู้อ่านเกิดความสนใจ อยากมาท่องเที่ยวและสัมผัสบรรยากาศด้วยตนเอง อย่างไรก็ตาม งานวิจัยนี้ไม่พบคำทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับศาสนา

งานวิจัยของวราพัชร ชาลีกุล (2560) ใช้เกณฑ์ของไนด์ (Nida, 1975) จำแนกคำทางวัฒนธรรมที่พบในนวนิยายเรื่อง เรื่องของจิน ดารา ออกเป็น 5 ประเภท คือ 1) คำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับนิเวศ 2) คำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับวัตถุ 3) คำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับสังคม 4) คำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนา 5) คำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับภาษา ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของวราพัชร ชาลีกุล (2560) ในส่วนของประเภทคำทางวัฒนธรรมที่พบ โดยนวนิยายเรื่อง เรื่องของจิน ดารา พบคำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับภาษามากที่สุด ในขณะที่คอลัมน์ Thai Passage ของนิตยสารอิเล็กทรอนิกส์ สวีสวี พบคำทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางนิเวศมากที่สุด

งานวิจัยของกบอธิตา งามศรี (2560) จัดประเภทคำทางวัฒนธรรมที่พบในนิยายเรื่อง “ครูบ้านนอก” โดยอิงคำจำกัดความทางวัฒนธรรมของนิวมาร์ก (Newmark, 1988) ได้ออกเป็น 6 ประเภท คือ 1) คำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับค่านิยม สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภทย่อย คือ ความเชื่อและศาสนา และประเพณีและสังคม 2) คำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ประกอบด้วย ชื่อเฉพาะพืช และชื่อเฉพาะสัตว์ 3) คำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับวัตถุ สามารถแบ่งออกเป็น 5 ประเภทย่อย คือ เครื่องนุ่งห่ม อาหาร ยานพาหนะ สิ่งปลูกสร้าง และของใช้ 4) คำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับภาษา ประกอบด้วย คำที่แสดงชนชั้นทางสังคม แสดงความสัมพันธ์ และแสดงการใช้ภาษา 5) คำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับท่าทาง และลักษณะนิสัย 6) คำทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับองค์กร เนื่องจากงานวิจัยนี้ใช้เกณฑ์การจัดประเภทคำทางวัฒนธรรมที่แตกต่างจากงานวิจัยของกบอธิตา งามศรี (2560) ประเภทของคำทางวัฒนธรรมจึงแตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม ประเภทย่อยของคำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับวัตถุมีผลการวิจัยที่สอดคล้องกัน กล่าวคือ ประกอบด้วย อาหาร ยานพาหนะ สิ่งปลูกสร้าง และของใช้ เช่นเดียวกัน ส่วนเครื่องนุ่งห่มไม่พบในงานวิจัยนี้

งานวิจัยของฮัฟซารีและเซตยานิงซี (Hapsari and Setyaningsih, 2013) ซึ่งเป็นงานวิจัยที่สะท้อนให้เห็นความแตกต่างทางวัฒนธรรมในภาษาต้นทาง (ภาษาอังกฤษ) และภาษาปลายทาง (ภาษาอินโดนีเซีย) โดยศึกษาคำทางวัฒนธรรมในนิยายเรื่อง Twilight ที่แปลจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาอินโดนีเซีย ใช้เกณฑ์ของนิวมาร์ก (Newmark, 1988) แบ่งคำทางวัฒนธรรมออกเป็น 4 ประเภท คือ 1) คำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม 2) คำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับวัตถุ 3) คำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับสังคม 4) คำทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับองค์กร โดยพบคำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับวัตถุมากที่สุด สามารถแบ่งออกเป็น 6 ประเภทย่อย คือ อาหาร เครื่องใช้ บ้านเรือน ยานพาหนะ เสื้อผ้า และอุปกรณ์ติดต่อสื่อสาร ในขณะที่คอสตัน Thai Passage ของนิตยสารอิเล็กทรอนิกส์ สวีสวี พบคำทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางนิเวศมากที่สุด และคำทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับวัตถุไม่พบเสื้อผ้า และอุปกรณ์ติดต่อสื่อสาร

ด้านกลวิธีการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อสื่อความหมายคำทางวัฒนธรรม พบการใช้คำยืมและใช้คำยืมร่วมกับการอธิบายขยายความมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 45.05 โดยเฉพาะเมื่อต้องสื่อความถึงคำนามเฉพาะ ซึ่งเป็นชื่อบุคคลหรือชื่อสถานที่ต่าง ๆ นอกจากนี้ การเพิ่มคำอธิบายจะช่วยให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจยิ่งขึ้น เนื่องจากสถานที่ หรือสิ่งของบางอย่างไม่มีในวัฒนธรรมปลายทาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิมลวรรณ อังสุวรรณ (2550) ศึกษาปัญหาความไม่เท่าเทียมกันทางความหมายของคำและกลวิธีการแปลที่ปรากฏในวรรณกรรมเยาวชน เรื่อง “The Happiness of Kati” ของ Prudence Borthwick ผลการวิจัยพบว่า ผู้แปลใช้กลวิธีการแปลต่าง ๆ เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดจากความไม่เท่าเทียมกันทางความหมายของคำและความแตกต่างทางวัฒนธรรม กลวิธีที่พบมากที่สุด คือ การใช้คำยืมหรือการใช้คำยืมกับคำอธิบาย นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิรินาถ บุรณพงษ์ (2544) ซึ่งศึกษากลวิธีการปรับบทแปลศัพท์ทางพุทธศาสนา ในการแปลวรรณกรรมพุทธศาสนาจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ ถึงแม้ว่ารูปแบบของแหล่งข้อมูลจะมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ เป็นการวิเคราะห์คำศัพท์ทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในงานวรรณกรรมซึ่งมีบริบทเกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา กับคำศัพท์ทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในนิตยสารซึ่งมีบริบทด้านการให้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งมีรูปแบบในการนำเสนอ วัตถุประสงค์ และผู้รับสารแตกต่างกัน แต่ผลการศึกษาพบว่ามีการใช้กลวิธีการถ่ายทอดภาษาที่สอดคล้องกัน คือ การเพิ่มคำอธิบายในภาษาปลายทางซึ่งเป็นภาษาอังกฤษ เห็นได้ว่า แม้คำทางวัฒนธรรมไทยจะปรากฏในแหล่งข้อมูลและบริบทที่ต่างกัน ยังคงมีอุปสรรคในการหาคำที่มีความหมายที่ตรงกันในภาษาอังกฤษได้ จึงจำเป็นต้องเพิ่มการอธิบายขยายความ เพื่อให้ผู้อ่านภาษาอังกฤษเข้าใจความหมายได้ครบถ้วน ลำดับต่อมา คือ การอธิบายใหม่โดยใช้คำที่ไม่เกี่ยวข้อง

คิดเป็นร้อยละ 19.41 กลวิธีนี้เป็นการถอดความหมายของคำทางวัฒนธรรมและปรับให้เป็นเรื่องทั่วไปมากขึ้น กลวิธีนี้ช่วยทำให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจ แม้คำทางวัฒนธรรมบางคำไม่สามารถทดแทนได้ด้วยภาษาปลายทาง นอกจากนี้พบกลวิธีการใช้คำตรงความหมายร้อยละ 15.02 เนื่องจากผู้ถ่ายทอดมุ่งเน้นความถูกต้อง และความครบถ้วนของความหมายต้นทางเป็นสำคัญ

ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้มีขอบข่ายการศึกษาเฉพาะคำทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในคอลัมน์ Thai Passage ของนิตยสารอิเล็กทรอนิกส์ สวีสวี เท่านั้น ผู้สนใจต่อยอดงานวิจัยสามารถศึกษางานเขียนประเภทอื่น ที่มีเนื้อหารายละเอียดเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย เช่น บทโฆษณา บทสารคดี สคริปต์รายการการท่องเที่ยว เป็นต้น นอกจากนี้ ควรใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสหสาขาวิชา เพื่อให้ผู้สนใจสามารถวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอผลการวิจัยในมุมมองอื่น ๆ ได้

เอกสารอ้างอิง

- คู่มือเหรียญสะสมและธนบัตร. (2557). **ความรู้เรื่องปีโรงบ่อนและบ่อนเบี้ย**. [ออนไลน์].
ได้จาก: <https://www.facebook.com/771046806295057/posts/787357924663945/> [สืบค้นเมื่อ 31 ตุลาคม 2564].
- งามพิศ สัตย์สงวน. (2531). มานุษยวิทยา: มโนภาพ “วัฒนธรรม”. **วารสารสังคมศาสตร์**, 26(1), 1-27.
- ฉัตรระวี สุคนธรรัตน์. (2542). **บทบาทในการสื่อสารระหว่างประเทศของนักการทูต**.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์พัฒนาการ
คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พงศกร เมธีธรรม. (2560). **ภาษาอังกฤษในฐานะภาษานานาชาติ: มายาคติ อำนาจ และการครอบงำ**. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วราพัชร ชาลิกุล. (2560). **กลวิธีในการแปลคำทางวัฒนธรรมจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษกรณีศึกษาเรื่อง เรื่องของจัน ดารา แต่งโดย อุษณา เพลิงธรรม**. สาร
นิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการแปลภาษาอังกฤษและไทย
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- วิมลวรรณ อังสุวรรณ. (2550). ปัญหาความไม่เท่าเทียมกันทางความหมายของคำและกลวิธี
การแปลที่ปรากฏในวรรณกรรมเยาวชน เรื่อง “The Happiness of Kati” ของ
Prudence Borthwick. **วารสารภาษาและวัฒนธรรม**, 26(1), 172-187.
- ศิรินาถ บูรณพงษ์. (2544). **กลวิธีการแปลวรรณกรรมพุทธศาสนาจากภาษาไทยเป็น
ภาษาอังกฤษ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาและ
วัฒนธรรมเพื่อการสื่อสารและพัฒนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สัญญาวิ สายบัว. (2560). **หลักการแปล**. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สาโรจน์ บัวพันธุ์งาม. (2564). การเปลี่ยนแปลงภาษาของคำยืมภาษาบาลีและสันสกฤตใน
ปัญญาสชาดกฉบับล้านนา. **วารสารมนุษยศาสตร์วิชาการ**, 28(1), 188-227.
- สุพรรณณี ปิ่นมณี. (2562). **ภาษา วัฒนธรรมกับการแปล: ไทย-อังกฤษ**. กรุงเทพฯ:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- หนึ่งฤทัย ลาที. (2556). **การวิเคราะห์การแปลภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยจากหนังสือ
เรื่องแอตแลนติก มหาสมุทรข้ามกาลเวลา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการพัฒนาอาชีพ คณะภาษาและ
การสื่อสาร สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- อติศา งามศรี. (2560). **กลวิธีการแปลคำและวลีทางวัฒนธรรมที่พบในบทแปลจากภาษา
ไทยเป็นภาษาอังกฤษ กรณีศึกษาหนังสือเรื่อง “ครูบ้านนอก” โดย คำแหง
คนไค**. สารนิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการแปลภาษา
อังกฤษและไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Hapsari, N. D. and Setyaningsih, R. W. (2013). Cultural Words and the
Translation in Twilight. **Anglicist**, 2(2), 75-81.
- Hofstede, G & Hofstede, G. J. (2005). **Cultures and Organizations:
Software of the mind Revised and Expanded** (2nd edition). USA.:
McGraw-Hill.
- Inveen, V. (2019). Single and ready to travel. **Sawasdee**, 56-61.
- Nida, E. A. (1975). **Exploring Semantic Structures**. Munchen: Wilhelm Fink.
- O’Connell, R. (2019). Thailand’s gilded glory. **Sawasdee**, 48-53.
- Tylor, E. B. (1871). **Primitive Culture**. London: John Murray.

การถอดเสียงพยัญชนะภาษาเวียดนามเป็นภาษาไทย โดยใช้หลักการเปรียบเทียบทางภาษา

หนึ่งฤทัย จันทระคามิ

อาจารย์ประจำสาขาภาษาเวียดนาม หลักสูตรภาษาและวัฒนธรรมอาเซียน

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Email: nuengruethai.c@msu.ac.th

วันที่รับบทความ: 22 มิถุนายน 2565

วันที่รับบทความ: 30 สิงหาคม 2565

วันที่ปรับปรุงบทความ: 6 กันยายน 2565

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอแนวทางการถอดเสียงพยัญชนะภาษาเวียดนามเป็นภาษาไทย จากการศึกษา พบว่า ภาษาเวียดนามและภาษาไทยมีหน่วยเสียงพยัญชนะต้นที่เหมือนกัน 17 หน่วยเสียง มีหน่วยเสียงที่ไม่พบในภาษาไทย 8 หน่วยเสียง ดังนั้นเพื่อที่จะเลือกใช้รูปอักษรพยัญชนะต้นภาษาไทยในการถอดเสียงภาษาเวียดนามได้อย่างถูกต้อง การถอดเสียงพยัญชนะต้นภาษาเวียดนามเป็นภาษาไทยจะต้องให้ความสำคัญในเรื่อง ไตรยางศ์ นอกจากนี้ หน่วยเสียงพยัญชนะควบในภาษาเวียดนามมีความแตกต่างจากภาษาไทย คือ สามารถปรากฏร่วมกับหน่วยเสียงพยัญชนะต้นที่ไม่สามารถเกิดขึ้นได้ในภาษาไทย การถอดเสียงเป็นภาษาไทยจึงจำเป็นต้องใช้อักษรวิธีที่ไม่ปกติ ประการสุดท้าย พยัญชนะภาษาเวียดนามบางตัวสามารถปรากฏด้วยรูปเดียวกันทั้งพยัญชนะต้นและพยัญชนะท้ายแต่มีหน่วยเสียงต่างกัน หากถอดเสียงโดยยึดรูปและเสียงที่ปรากฏตามพยัญชนะต้นจะทำให้เกิดความผิดพลาดในการถอดเสียงพยัญชนะท้าย

คำสำคัญ: การถอดเสียง พยัญชนะภาษาเวียดนาม การวิเคราะห์เปรียบเทียบทางภาษา

The Vietnamese Consonant transcription into Thai using linguistic contrastive analysis

Nuengruethai Chanthakhami

Lecturer in Vietnamese major, ASEAN languages and culture Program,
Faculty of Humanities and Social Sciences, Maharakham University

Email: nuengruethai.c@msu.ac.th

Received: June 22, 2022

Revised: August 30, 2022

Accepted: September 6, 2022

Abstract

This academic article presents guidelines for transcribing Vietnamese consonants into Thai using contrastive linguistic analysis. The study found that Vietnamese and Thai have 17 consonant phonemes that are the same, though eight phonemes in Vietnamese do not occur in Thai. The transcription of Vietnamese consonants into Thai is related to three classes of Thai consonant letters to choose the correct Thai alphabet. In addition, Vietnamese consonant clusters can appear with initial consonant phonemes that cannot occur in Thai. Transcriptions unusually require characters. Finally, some final consonants appear with the same form as the initial but have different phonemes. The initial consonant phonemes will cause transcription errors in the final sound consonants.

Keywords: phonetic transcription, Vietnamese consonants, contrastive linguistic analysis

บทนำ

ภาษาเป็นเครื่องมือสำคัญที่มนุษย์ใช้ในการสื่อสารเพื่อแสดงถึงความคิด ความรู้สึกให้ผู้อื่นเข้าใจ ทั้งยังเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองของ มนุษย์ ทุกภาษาในโลกไม่ได้มีความเป็นพิสุทธินิยมหรือเป็นสิ่งบริสุทธิ์ที่ปราศจาก อิทธิพลการผสมผสานโดยภาษาอื่น หากแต่ในทุกภาษาล้วนมีความหลากหลาย และผสมกลมกลืนไปด้วยภาษาและวัฒนธรรมอื่นเสมอ ทั้งนี้เนื่องจากมนุษย์ เป็นสัตว์สังคมที่อยู่ร่วมกันอย่างมีระเบียบแบบแผน มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน มีการอพยพเคลื่อนย้าย มีการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมอยู่ตลอดเวลาจนเป็นสังคมที่มีความ เป็นพหุลักษณะ ทางภาษาและวัฒนธรรม (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2550: 80-87)

ปัจจุบันเทคโนโลยีการสื่อสารในยุคไร้พรมแดนทำให้ผู้คนมีปฏิสัมพันธ์ทาง โลกและสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารผ่านอินเทอร์เน็ต ผู้คนในสังคมที่ห่างไกลกันมี โอกาสเข้าถึงภาษาและวัฒนธรรมอื่นได้อย่างรวดเร็วโดยไม่ต้องเดินทาง ปรากฏการณ์ ดังกล่าวส่งผลต่อความหลากหลายทางภาษา เกิดการใช้คำยืมจากภาษาต่าง ๆ มากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งคำยืมที่เกิดจากการถอดเสียงทับศัพท์ ปรากฏการณ์ยืมคำหรือมีลักษณะ คำภาษาต่างประเทศเข้ามาปะปนในภาษาใดภาษาหนึ่ง เรียกว่า การยืมภาษา (linguistic borrowing) ซึ่งเป็นการรับเอาลักษณะบางประการของภาษาอื่นเข้ามาใช้ในภาษาของตน โดยถูกเปลี่ยนแปลงรูปคำ หน่วยเสียงให้เหมาะสม โดยใช้วิธีการบัญญัติศัพท์ การแปลศัพท์ และการทับศัพท์ในภาษาไทยมีการนำภาษาต่างประเทศเข้ามาใช้ปะปนเป็นจำนวนมาก ได้แก่ ภาษาบาลี ภาษาสันสกฤต ภาษาเขมร ภาษาจีน ภาษามลายู ภาษาชวา และภาษา อังกฤษ โดยกลวิธีในการสร้างคำยืมโดยการทับศัพท์ คือ ใช้อักษรในภาษาไทยแทนเสียงของ คำในภาษาอื่น โดยคงเสียงของคำนั้นไว้ให้ใกล้เคียงที่สุด ทั้งนี้ หากคำใดสามารถถอดเสียง ได้เหมือนกันก็จะถูกนำไปใช้โดยตรงไม่เปลี่ยนแปลง (ปราณี กุลละวณิชย์, 2545: 384-399)

กรณีภาษาเวียดนาม มีการใช้คำทับศัพท์ในภาษาไทยโดยวิธีการถอดเสียงมา ตั้งแต่ต้นรัตนโกสินทร์ ทั้งนี้เนื่องจากความสัมพันธ์ระหว่างสยามกับญวนที่มีมาตั้งแต่ สมัยกรุงศรีอยุธยาและต้นรัตนโกสินทร์เรื่อยมาจนปัจจุบัน (Goscha, 1999: 16-18) ดังหลักฐานที่ได้จากบันทึกลายลักษณ์ปรากฏในพระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาล ที่ 1 พ.ศ. 2412 ฉบับเจ้าพระยาทิพากรวงศ์ (ข้า บุนนาค) เป็นผู้รวบรวมขึ้นและมีการตรวจ สอบชำระในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พุทธศักราช 2443 แสดงถึง การมีและใช้คำทับศัพท์ภาษาเวียดนามในภาษาไทย ในพระราชพงศาวดารมีเนื้อหาเกี่ยวกับ เวียดนาม จำนวน 24 เรื่อง จากทั้งหมด 142 เรื่อง ในจำนวน 24 เรื่อง พบว่า มีการใช้

คำทับศัพท์เป็นจำนวนมาก ส่วนใหญ่เป็นการทับศัพท์คำวิสามานยนาม คำเรียกชื่อบุคคล และสถานที่ โดยใช้วิธีการถอดเสียงให้ใกล้เคียงคำเดิม โดยถอดเสียงจากสำเนียงถิ่นอันนัมหรือเวียดนามกลาง และใช้วิธีการถอดตัวอักษรโดยไม่ใช้รูปวรรณยุกต์ เช่น คำว่า เลเลยแม่น้ำดงเฮย เจ้าเมืองกวางหน่า เมืองเว้ ่องลองเยือง เป็นต้น (กรมศิลปากร, 2531) ทั้งนี้ การถอดเสียงดังกล่าวมีความคลาดเคลื่อนจากระบบเสียงและระบบการเขียนในภาษาเวียดนามมาตรฐาน (ฮานอย) เป็นอย่างมาก ส่งผลให้เกิดความสับสนและความเข้าใจคลาดเคลื่อนในเรื่องชื่อบุคคลและสถานที่

ในปี พ.ศ. 2555 ราชบัณฑิตยสถานได้บัญญัติหลักเกณฑ์การเขียนทับศัพท์ภาษาเวียดนามในภาษาไทย เพื่อเป็นหลักเกณฑ์สำหรับเขียนทับศัพท์คำภาษาเวียดนามที่เขียนด้วยอักษรเวียดนามปัจจุบัน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2555: 7) โดยใช้หลักการทับศัพท์ตามสัทอักษรสากล (International Phonetic Alphabet-IPA) สำเนียงมาตรฐานฮานอย ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อความเป็นมาตรฐานในการเขียนคำทับศัพท์ภาษาเวียดนามในภาษาไทย แต่ด้วยภาษาเวียดนามมีหลายสำเนียง ประกอบกับความแตกต่างทางระบบเสียงในภาษาไทยกับภาษาเวียดนาม ซึ่งมีหน่วยเสียงจำนวนหนึ่งไม่สามารถถอดเสียงด้วยอักษรในภาษาไทยได้ นอกนั้นยังพบว่า การถอดเสียงพยัญชนะท้ายบางหน่วยเสียงมีความคลาดเคลื่อน ซึ่งส่งผลอย่างมากต่อการแปลจากภาษาเวียดนามเป็นภาษาไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อต้องถอดเสียงทับศัพท์คำนามเฉพาะที่ยังไม่เคยมีการถอดเสียงมาก่อน อาจทำให้เกิดความผิดพลาดในบทแปลและนำไปสู่การอ้างอิงที่ไม่ถูกต้อง บทความนี้ต้องการนำเสนอการถอดเสียงพยัญชนะภาษาเวียดนามเป็นภาษาไทยโดยใช้หลักการเปรียบเทียบทางภาษาศาสตร์ เพื่อการถอดเสียงภาษาเวียดนามในภาษาไทยให้ถูกต้องใกล้เคียงที่สุด ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่นักแปลภาษาเวียดนามเป็นภาษาไทยตลอดจนวงวิชาการด้านภาษาเวียดนามในประเทศไทย

การเปรียบเทียบทางภาษากับการถอดเสียงทับศัพท์

การวิเคราะห์เปรียบเทียบต่างภาษา (contrastive analysis หรือ CA) เป็นสาขาหนึ่งของภาษาศาสตร์ประยุกต์และเป็นพื้นฐานของวิชาภาษาศาสตร์ โดยศึกษาวิเคราะห์ความเหมือนและความแตกต่างระหว่างสองภาษาหรือมากกว่าสองภาษาขึ้นไป โดยมุ่งเน้นที่การศึกษาความแตกต่างทางด้านระบบเสียง (phonology) ระบบหน่วยคำ (morphology) ระบบไวยากรณ์ (syntax) ความหมายทางภาษา (semantics) ที่เกิดจากระบบทางความคิด (Concept) และเงื่อนไขทางสังคมที่เป็นตัวกำหนดความคิด (Condition) ในระยะแรกนักภาษาศาสตร์โครงสร้างเป็นผู้นำกลวิธีเปรียบเทียบภาษานี้มาตัวช่วยในการสอนภาษา

เพื่อชี้ให้เห็นข้อผิดพลาดในการเรียนภาษาต่อมาในระยะหลังการเปรียบเทียบภาษาถูกนำมาใช้ในการศึกษาเปรียบเทียบต่างทางภาษา ทั้งนี้การวิเคราะห์เปรียบเทียบต่างทางภาษาจำเป็นจะต้องคำนึงถึงความเป็นสากลของภาษาที่จะนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบว่ามีความเป็นสากลร่วมกันในประเด็นใดบ้าง (วิลโล คิลปะอาซา และฌองส์ ฮวัน ซิง, 2536: 16-22)

การนำหลักการวิเคราะห์เปรียบเทียบต่างทางภาษามาใช้ในการถอดเสียง (transcription) เป็นการถ่ายถอดเสียงจากภาษาหนึ่งไปสู่ภาษาหนึ่ง โดยใช้วิธีการถ่ายเสียง (transcription) และการถอดอักษร (transliteration) ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการถ่ายโอนทางภาษา (วิโรจน์ อรุณมานะกุล, 2551: 72) เป็นการนำรูปแบบของภาษาต้นทางมาวิเคราะห์ความเหมือนและความคล้ายคลึงกับภาษาเป้าหมายแล้วถอดเสียงทับศัพท์ให้ตรงหรือใกล้เคียงกับภาษาต้นทางที่สุด ทั้งนี้จะต้องระมัดระวังการถ่ายโอนเชิงลบ ที่อาจเกิดจากการนำรูปแบบของภาษาเป้าหมายไปใช้แทนภาษาต้นทางอย่างไม่เหมาะสม อันเนื่องมาจากข้อจำกัดด้านระบบเสียงและระบบตัวอักษร ทำให้เกิดการถอดเสียงที่ผิดพลาด

บทความนี้มุ่งที่จะใช้วิธีการถ่ายเสียง (transcription) โดยใช้หลักการเปรียบเทียบต่างระบบเสียงมาเป็นข้อพิจารณาในการถอดเสียงพยัญชนะต้นและพยัญชนะท้าย ทั้งนี้ในกระบวนการถอดเสียงแล้วทับศัพท์เป็นอักษรภาษาไทยมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้ความสำคัญกับอักษรวิธภาษาไทย เพื่อให้ได้การถอดเสียงที่เที่ยงตรงและใกล้เคียงภาษาเวียดนามมากที่สุดโดยไม่ขัดแย้งกับอักษรวิธและธรรมชาติของภาษา

พยางค์ในภาษาเวียดนาม

พยางค์เป็นหน่วยหนึ่งของโครงสร้างเสียงในถ้อยคำ เป็นหน่วยที่เล็กที่สุดในภาษาพูด ในทุกถ้อยคำจะต้องมีพยางค์อย่างน้อยหนึ่งพยางค์ ซึ่งประกอบไปด้วยหน่วยเสียงพยัญชนะและหน่วยเสียงสระ ซึ่งสามารถแบ่งส่วนประกอบย่อยเป็นพยัญชนะต้นและพยัญชนะท้ายอีกด้วย (อภิสิทธิ์ ธรรมทวีธิกุล, 2547: 90-92)

ภาษาเวียดนามจัดอยู่ตระกูลภาษาออสโตรเอเชียติก เป็นภาษาคำพยางค์เดี่ยว (Mono syllable) และมีระบบเสียงวรรณยุกต์ พยางค์ในภาษาเวียดนามมีความคล้ายคลึงกับพยางค์ในภาษาไทย คือ ในหนึ่งพยางค์จะประกอบไปด้วยหน่วยเสียงที่มาประกอบกันเข้าเป็นพยางค์ ได้แก่ หน่วยเสียงพยัญชนะต้น (อาจเป็นเสียงพยัญชนะต้นเดี่ยว หรือเสียงพยัญชนะต้นตันควบ) หน่วยเสียงสระ หน่วยเสียงพยัญชนะท้ายซึ่งอาจมีหรือไม่มีก็ได้ และหน่วยเสียงวรรณยุกต์ “พยางค์” ในภาษาเวียดนาม คือ เสียงที่เปล่งออกมาหนึ่งครั้งแล้วมีความหมาย สามารถเป็นได้ทั้งหน่วยคำและคำ (Đoàn Thiệu Thuật, 2003: 53)

องค์ประกอบของพยางค์ในภาษาเวียดนาม ประกอบด้วย 5 ส่วน ได้แก่

1. หน่วยเสียงพยัญชนะต้น (phụ âm đầu) คือ หน่วยเสียงพยัญชนะที่เกิดในตำแหน่งต้นพยางค์ สามารถ เป็นได้ทั้งเสียงโฆษะและอโฆษะ และเกิดจากฐานกรณ์ที่แตกต่างกัน ในภาษาเวียดนามหน่วยเสียงที่เกิดในตำแหน่งนี้ เป็นหน่วยเสียงพยัญชนะต้นเดี่ยว การปรากฏรูปพยัญชนะมีทั้งที่ปรากฏรูปและไม่ปรากฏรูป ทั้งนี้ ปรากฏการณ์ที่หน่วยเสียงพยัญชนะต้นที่ไม่ปรากฏรูป คือ หน่วยเสียง /ʔ/ เช่น คำว่า ัก /ʔek⁴⁴/ คำว่า uông /ʔuông³⁵/ พยางค์ประเภทนี้จะไม่ปรากฏรูปพยัญชนะต้น

2. หน่วยเสียงพยัญชนะควบ (âm đềm) คือ หน่วยเสียงพยัญชนะที่ออกเสียงติดต่อกันกับหน่วยเสียงพยัญชนะต้นที่ทำหน้าที่เป็นเสียงหลัก ในภาษาเวียดนามเสียงควบมีเพียงหน่วยเสียงเดียว คือ หน่วยเสียง /w/ เป็นเสียงพยัญชนะกึ่งสระ ปรากฏได้ 2 รูป คือ รูป o และ u

3. หน่วยเสียงสระ (âm chính) คือ หน่วยเสียงที่เกิดในตำแหน่งแกนกลางของพยางค์ เป็นเสียงโฆษะหรือ เสียงแท้ ในภาษาเวียดนามมีทั้งสระเดี่ยวเสียงสั้น สระเดี่ยวเสียงยาว และสระประสม

4. หน่วยเสียงพยัญชนะท้าย (âm cuối) คือ หน่วยเสียงพยัญชนะที่เกิดในตำแหน่งท้ายพยางค์ ในภาษาเวียดนามหน่วยเสียงพยัญชนะท้ายสามารถเป็นได้ทั้งหน่วยเสียงพยัญชนะประเภทเสียงกักและเสียงนาสิก

5. หน่วยเสียงวรรณยุกต์ (thanh điệu) คือ ระดับเสียงของพยางค์ ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในพยางค์ เช่นเดียวกับเสียงพยัญชนะและเสียงสระ การเปลี่ยนแปลงของเสียงวรรณยุกต์มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางความหมายในพยางค์เสมอ ภาษาเวียดนามจัดเป็นภาษาที่มีวรรณยุกต์ โดยมีหน่วยเสียงวรรณยุกต์สำเนียงมาตรฐาน (สำเนียงฮานอย) มี 6 หน่วยเสียง และสามารถปรากฏรูปวรรณยุกต์ได้ 5 รูป

ระบบเสียงพยัญชนะในภาษาเวียดนามเปรียบเทียบกับภาษาไทย

ภาษาเวียดนามเขียนด้วยอักษรละติน เรียกว่า “อักษรแห่งชาติ” (chữ quốc ngữ) ทั้งนี้การปรากฏรูปอักษรภาษาเวียดนามมีความสัมพันธ์กับเสียง โดยพื้นฐานแล้วตัวอักษรหนึ่งตัวอักษรจะใช้แทนหนึ่งหน่วยเสียง ซึ่งในภาษาเวียดนามมี 29 รูปใช้แทน 29 หน่วยเสียง นอกจากนั้นยังใช้ตัวอักษรสองตัวอักษรถือเป็น 1 รูป แทนหนึ่งหน่วยเสียง ลักษณะเช่นนี้มี 9 รูป 9 หน่วยเสียง นอกจากนั้นยังมีตัวอักษรที่ปรากฏร่วมกันสามตัวอักษรเป็น 1 รูป แทนหนึ่งหน่วยเสียง ซึ่งมี 1 รูป 1 หน่วยเสียง (หนึ่งฤทัย จันทรคามิ, 2564: 101)

ภาษาเวียดนามมีหน่วยเสียงพยัญชนะทั้งหมด 25 หน่วยเสียง จัดเป็นหน่วยเสียงพยัญชนะต้น 23 หน่วยเสียง หน่วยเสียงพยัญชนะควบ 1 หน่วยเสียง และหน่วยเสียงพยัญชนะท้าย 9 หน่วยเสียง (Nguyễn Văn Huệ, 2010: 13-40; Đoàn Thiện Thuật, 2012: 195) ตารางต่อไปนี้แสดงการเปรียบเทียบหน่วยเสียงพยัญชนะต้นและหน่วยเสียงพยัญชนะท้ายระหว่างภาษาเวียดนามกับภาษาไทย ดังนี้

ที่	ภาษาเวียดนาม				ภาษาไทย				
	หน่วยเสียง	สภาพของเส้นเสียง / ฐานกรณ์	รูปพยัญชนะต้น	รูปพยัญชนะท้าย	หน่วยเสียง	รูปพยัญชนะต้น	หน่วยเสียงใกล้เคียง	รูปพยัญชนะต้น	รูปพยัญชนะท้าย
1	/b/	อโฆชะ / bilabial	b	-	/b/	บ			
2	/p/	โฆชะ / bilabial	p	p	/p/	ป			บ, ป, พ, ภ, ฟ
3	/t/	อโฆชะ / dental	t	t	/t/	ต, ถ			ต, ต, ส, ซ, ท, จ, ศ, ช, ฎ, ฐ, ฑ, ฒ, ฒ, ษ, ษ, ฏ
4	/d/	โฆชะ / alveolar	đ	-	/d/	ด, ฎ			
5	/th/	อโฆชะ / dental	th	-	/th/	ท, ธ, ถ, ฐ, ฑ, ฒ			
6	/t̚/	อโฆชะ / retroflex	tr	-	-	-	/c/	จ	
7	/c/	อโฆชะ / palatal	ch	-	/c/	จ			
8	/k/	อโฆชะ / velar	c	c, ch	/k/	ก			ก, ค, ข, ฆ
			k	-					
			q	-					
9	/ʔ/	อโฆชะ / glottal	ไม่มีรูป	ไม่มีรูป	/ʔ/	อ			
10	/m/	โฆชะ / bilabial	m	m	/m/	ม			ม
11	/n/	โฆชะ / alveolar	n	n	/n/	น, ณ			น, ณ, ญ, ณ, ร, ฬ
12	/ŋ/	โฆชะ / velar	ng	ng, nh	/ŋ/	ง			ง
			ngh	-					
13	/ɲ/	โฆชะ / palatal	nh	-	ไม่มี	-	/j/	ย, ญ	
14	/f/	อโฆชะ / labio-dental	ph	-	/f/	ฟ, ฝ			
15	/v/	โฆชะ / labio-dental	v	-	ไม่มี	-	/w/	ว	

ที่	ภาษาเวียดนาม				ภาษาไทย				
	หน่วยเสียง	สภาพของเส้นเสียง / ฐานกรณ์	รูปพยัญชนะต้น	รูปพยัญชนะท้าย	หน่วยเสียง	รูปพยัญชนะต้น	หน่วยเสียงใกล้เคียง	รูปพยัญชนะต้น	รูปพยัญชนะท้าย
16	/s/	อโรฆะ / dental	x	-	/s/	ซ, ศ, ษ, ส			
17	/z/	โรฆะ / dental	d	-	ไม่มี	-		ซ, ศ, ษ, ส	
			gi	-					
18	/ʒ/	อโรฆะ / retroflex	s	-	ไม่มี	-	/s/	ซ, ศ, ษ, ส	
19	/z/	อโรฆะ / retroflex	r	-	ไม่มี	-			
20	/χ/	อโรฆะ / velar	kh	-	ไม่มี	-	/kh/	ค, ฆ, ฅ, ฌ	
21	/ɣ/	โรฆะ / velar	g	-	ไม่มี	-	/k/	ก	
			gh	-					
22	/h/	โรฆะ / glottal	h	-	/h/	ท, ฮ			
23	/l/	โรฆะ / alveolar	l	-	/l/	ล, ฬ			
24	/j/	โรฆะ / palatal	-	i	/j/	ย, ญ			ย
			-	y					
25	/w/	โรฆะ / bilabial	-	o	/w/	ว			ว
			-	u					

จากตาราง หน่วยเสียงพยัญชนะต้นภาษาเวียดนามที่มีตรงกับในภาษาไทยมีจำนวน 17 หน่วยเสียง โดยมีหน่วยเสียงที่ปรากฏด้วยรูปอักษรพยัญชนะเพียงรูปเดียว และหน่วยเสียงที่ปรากฏด้วยรูปพยัญชนะได้หลายรูป และมีหน่วยเสียงจำนวนหนึ่งที่ไม่มีในภาษาไทยแต่เป็นหน่วยเสียงใกล้เคียงและสามารถถอดเสียงเป็นอักษรไทยได้ จำนวน 8 หน่วยเสียง ในจำนวนนี้มีหน่วยเสียงที่ไม่มีในภาษาไทยมาตรฐานและต้องถอดรูปเป็นอักษรไทยในหน่วยเสียงใกล้เคียง คือ หน่วยเสียง /ŋ/ อนุโลมให้ใช้อักษร ญ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2555: 8) นอกจากนี้ ทั้งภาษาเวียดนามและภาษาไทยมีหน่วยเสียงพยัญชนะท้ายเหมือนกัน

การถอดเสียงทับศัพท์เสียงพยัญชนะต้นภาษาเวียดนามในภาษาไทย

การปรากฏรูปของหน่วยเสียงพยัญชนะต้นในภาษาเวียดนามนั้น โดยปกติ 1 หน่วยเสียง จะปรากฏ 1 รูป ยกเว้นมี 4 หน่วยเสียง ที่ปรากฏ 2 หรือ 3 รูปในหน่วยเสียงเดียวกัน ได้แก่ /ɣ/, /ŋ/, /k/ และ /z/ ทั้งนี้เป็นไปตามกฎการปรากฏร่วมกับหน่วยเสียงสระเป็นสำคัญ ดังนี้ หน่วยเสียง /ɣ/ ปรากฏได้ 2 รูป คือ g และ gh หน่วยเสียง /ŋ/ เมื่อ

เป็นหน่วยเสียงพยัญชนะต้น สามารถปรากฏด้วยรูป ng และ ngh โดยจะปรากฏด้วยรูป ngh เมื่อปรากฏร่วมกับสระ -i/i/ , ia /ie/, -ê/e/, iê /ie/ นอกจากนั้นหน่วยเสียง /z/ ปรากฏได้ 2 รูป คือ d และ gi และหน่วยเสียง /k/ สามารถปรากฏ ด้วยรูป k และ c และ q เมื่อทำหน้าที่เป็นหน่วยเสียงพยัญชนะต้น โดยจะปรากฏด้วยรูป q เมื่อมีเสียงควบ /w/ กลายเป็นหน่วยเสียง/kw/ จึงต้องเขียนด้วยรูป qu- เสมอ

สำหรับภาษาไทย มีหน่วยเสียงพยัญชนะ 21 หน่วยเสียง (กาญจนา นาคสกุล, 2545: 69) ปรากฏรูปอักษรพยัญชนะได้ 44 รูป สามารถจัดเป็นหมวดหมู่เป็นสามกลุ่ม โดยใช้เสียงวรรณยุกต์เป็นเกณฑ์และยึดตามหน้าที่ในการเกิดที่ต้นคำหรือเสียงพยัญชนะต้น ซึ่งสามารถผันเสียงวรรณยุกต์ได้แตกต่างกัน เรียกว่าไตรยางศ์ ได้แก่ อักษรสูง อักษรกลาง และอักษรต่ำ ดังนั้นการถอดเสียงพยัญชนะต้นภาษาเวียดนามเป็นภาษาไทยจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องพิจารณาในเรื่องไตรยางศ์ร่วมด้วย

เมื่อพิจารณาหน่วยเสียงพยัญชนะต้นในภาษาเวียดนามโดยเปรียบเทียบกับหน่วยเสียงพยัญชนะต้นที่ปรากฏรูปตรงกับพยัญชนะอักษรกลางในภาษาไทย สามารถเทียบเสียงและรูปอักษรได้ดังนี้

หน่วยเสียงพยัญชนะต้น	/k/	/c/	/d/	/t/	/b/	/p/	/ʔ/
อักษรพยัญชนะต้น ภาษาเวียดนาม	k, c, q	ch, tr	đ	t	b	p	ไม่มีรูป
อักษรพยัญชนะต้นภาษาไทย (อักษรกลาง)	ก	จ	ด	ต ฎ	บ	ป	อ

จากตารางพบว่า มีหน่วยเสียงในภาษาเวียดนาม 2 หน่วยเสียงที่สามารถปรากฏได้หลายรูป แต่เมื่อถอดเสียงเป็นพยัญชนะภาษาไทยพบว่าใช้เพียงรูปเดียว ได้แก่ หน่วยเสียง /k/ ปรากฏรูปเป็น k, c, q ถอดเสียงเป็นภาษาไทย คืออักษร ก หน่วยเสียง /c/ ปรากฏรูปเป็น ch, tr ถอดเสียงเป็นอักษร จ กรณีนี้เมื่อถอดเสียงภาษาเวียดนามเป็นภาษาไทย จึงไม่เกิดความสับสนเนื่องจากหนึ่งหน่วยเสียงสามารถใช้ตัวอักษรเพียงหนึ่งรูป

อีกกรณีหนึ่ง หน่วยเสียงพยัญชนะต้นที่ปรากฏเป็นอักษรภาษาเวียดนามเพียงรูปเดียว แต่เมื่อถอดเสียงเป็นภาษาไทยพบว่าสามารถปรากฏได้หลายรูป คือ หน่วยเสียง /t/ ปรากฏด้วยรูป ต, ฎ และ ฏ ในกรณีนี้ควรใช้อักษรพยัญชนะต้น ต ในการถอดเสียงเท่านั้น เนื่องจากหน่วยเสียง /t/ อักษรตัว ต นิยมใช้เป็นอักษรพยัญชนะต้นมากที่สุด เมื่อเทียบกับการใช้อักษรตัว ฎ และ ฏ ทั้งนี้ในภาษาไทยมีคำที่ขึ้นต้นด้วย ฎ อยู่คำเดียวคือ ฎีกา นอกเหนือจากนั้นใช้ประกอบกับคำที่มาจากภาษาบาลีหรือสันสกฤต ส่วนตัว ฏ ไม่พบคำใดที่ขึ้นต้นด้วยอักษรตัวนี้ (วิโรจน์ อรุณมานะกุล, 2550: 19)

หน่วยเสียงพยัญชนะต้นภาษาเวียดนามที่สามารถถอดเสียงตรงกับพยัญชนะในหมู่อักษรสูงและอักษรต่ำในภาษาไทย สามารถปรากฏได้หลายรูปหากไม่พิจารณาเรื่องไตรยางค์จะทำให้เกิดความสับสนและความผิดพลาดในการถอดเสียง ทั้งนี้เนื่องจากข้อจำกัดของอักษรสูงและอักษรต่ำที่ผันเสียงวรรณยุกต์ได้ไม่ครบ 5 เสียง ซึ่งมีข้อพิจารณาย่อยเป็น 2 กรณี คือ กรณีที่หน่วยเสียงนั้นสามารถถอดเสียงเป็นอักษรสูงและอักษรต่ำที่จัดเป็นอักษรคู่ และกรณีที่หน่วยเสียงนั้นสามารถถอดเสียงเป็นอักษรต่ำเดี่ยว ซึ่งทั้ง 2 กรณีดังกล่าวมีหลักการผันเสียงวรรณยุกต์ที่แตกต่างกันและส่งผลต่อการถอดเสียงเป็นภาษาไทย

กรณีแรก เมื่อหน่วยเสียงนั้นสามารถถอดเสียงเป็นอักษรสูงและอักษรต่ำที่มีหน่วยเสียงตรงกัน ถูกจัดเป็นอักษรคู่ การผันเสียงวรรณยุกต์ในพยางค์ที่มีพยัญชนะต้นเป็นอักษรคู่หน่วยเสียงเดียวกัน จำเป็นต้องผันร่วมกันจึงจะได้เสียงวรรณยุกต์ครบ 5 เสียง ดังนั้น ในการถอดเสียงพยัญชนะต้นกลุ่มนี้จะต้องพิจารณาเสียงวรรณยุกต์ก่อนแล้วจึงใช้อักษรพยัญชนะที่สามารถผันเสียงวรรณยุกต์ได้ใกล้เคียงภาษาเวียดนามมากที่สุด ประการสำคัญเนื่องจากอักษรกลุ่มนี้ในภาษาไทยมีหลายรูปการพิจารณาใช้ตัวอักษรจำเป็นต้องเลือกใช้อักษรที่มีความนิยมมากใช้ในภาษาไทย เพื่อให้เกิดความครอบคลุมของรูปคำที่สามารถปรากฏได้ ดังนี้

หน่วยเสียงพยัญชนะต้น	/χ/	/s/	/th/	/f/	/h/
อักษรพยัญชนะต้นภาษาเวียดนาม	kh	x, d, gi s, r	th	ph	h
อักษรพยัญชนะต้นภาษาไทย	อักษรสูง	ข, ช	ศ, ส, ซ	ฐ, ถ	ฟ
	อักษรต่ำ	ค, ค, ฉ	ซ	จ, ฉ, ฑ, ฒ	ฟ

จากตาราง หน่วยเสียงพยัญชนะในภาษาเวียดนามที่ปรากฏหนึ่งรูป เมื่อถอดเสียงเป็นพยัญชนะภาษาไทยสามารถปรากฏได้หลายรูป ได้แก่ หน่วยเสียง /χ/ มีความใกล้เคียงกับหน่วยเสียง /kh/ เมื่อถอดเสียงเป็นภาษาไทย ในกรณีนี้คำนั้นเทียบเสียงวรรณยุกต์เป็นเสียงเอก โท และจัตวาจะต้องเลือกใช้ใช้อักษรสูง พยัญชนะตัว ข มากกว่าอักษร ช (วิโรจน์ อรุณมานะกุล, 2550: 18) และในกรณีนี้คำนั้นเทียบเสียงวรรณยุกต์เป็นเสียงสามัญ โท และตรี จะต้องเลือกใช้ใช้อักษรต่ำ พยัญชนะตัว ค มากที่สุดเมื่อเทียบกับอักษร ค, ฉ (วิโรจน์ อรุณมานะกุล, 2550: 18)

ข้อพิจารณาการเลือกใช้ตัวอักษรที่กล่าวมาข้างต้น นำมาใช้ในกรณีอักษรพยัญชนะต้นสำหรับถอดเสียงหน่วยเสียง /s/ และ /th/ ด้วยเช่นกัน กล่าวคือ หน่วยเสียง /s/ จะต้องเลือกใช้ใช้อักษรพยัญชนะตัว ส และ ซ หน่วยเสียง /th/ จะต้องเลือกใช้ใช้อักษรพยัญชนะตัว ถ และ ท

อย่างไรก็ตาม หน่วยเสียงพยัญชนะต้นที่มักพบปัญหาการถอดเสียงเป็นภาษาไทย คือหน่วยเสียง /h/ ทั้งนี้ในการถอดเสียงนี้จะต้องพิจารณาเทียบเคียงเป็นเบื้องต้นก่อนว่าคำนั้นสามารถจัดเป็นคำเป็นหรือคำตายในภาษาไทย และมีเสียงวรรณยุกต์เป็นเสียงใดแล้วจึงเลือกใช้อักษร ห หรือ ฮ ให้เหมาะสมตามหลักไตรยางศ์ในภาษาไทย

กรณีคำที่มีหน่วยเสียงพยัญชนะต้น /h/ ที่เทียบได้กับคำเป็น คือ มีสระเสียงยาว และไม่มีเสียงพยัญชนะท้าย หรือคำที่มีสระเสียงสั้นหรือเสียงยาวและมีเสียงพยัญชนะท้ายเป็นเสียง /ŋ/, /n/, /m/, /j/ และ /w/ หากมีเสียงวรรณยุกต์เป็นเสียงเอกและจัตวา ต้องใช้อักษรพยัญชนะ ห อักษรสูงเป็นพยัญชนะต้น เช่น คำว่า Hài /haj³²/ เทียบเคียงภาษาไทยคือคำเป็น มีเสียงเอก ต้องใช้อักษร ห เป็นอักษรสูง ถอดเสียงเป็นภาษาไทยเป็น “ห่าย” ทั้งนี้ไม่สามารถใช้ ฮ เนื่องจากเป็นอักษรต่ำ ไม่สามารถผันเป็นเสียงเอก ส่วนกรณีที่เทียบได้กับคำเป็นและมีเสียงวรรณยุกต์เป็นเสียงสามัญ จะต้องใช้อักษรพยัญชนะ ฮ ซึ่งเป็นอักษรต่ำเป็นพยัญชนะต้น เช่น คำว่า Hai /haj⁴⁴/ เทียบเคียงภาษาไทยคือคำเป็น วรรณยุกต์เสียงสามัญ ต้องใช้อักษร ฮ ถอดเสียงเป็นภาษาไทยเป็น “ฮาย”

กรณีคำที่มีหน่วยเสียงพยัญชนะต้น /h/ ที่เทียบได้กับคำตาย คือ มีสระเสียงสั้น และไม่มีเสียงพยัญชนะท้าย หรือคำที่มีสระเสียงสั้นหรือเสียงยาวและมีเสียงพยัญชนะท้ายเป็นเสียง /k/, /t/ และ /p/ หากมีเสียงวรรณยุกต์เทียบได้เป็นเสียงเอกหรือใกล้เคียงเสียงเอก จะต้องใช้อักษร ห ซึ่งเป็นอักษรสูง เช่น คำว่า Hiệp /hiep^{31?}/ ถอดเสียงเป็นคำว่า “เหียบ” และหากเป็นคำตายมีเสียงวรรณยุกต์เป็นเสียงโทและเสียงตรี จะต้องใช้อักษร ฮ ซึ่งเป็นอักษรต่ำ เช่น คำว่า Hiép /hiep³⁵/ ถอดเสียงเป็นคำว่า “เฮียบ”

กรณีที่สอง หน่วยเสียงพยัญชนะต้นในภาษาเวียดนามเมื่อถอดเสียงเป็นพยัญชนะต้นภาษาไทยที่ไม่มีอักษรคู่ สามารถปรากฏได้ 1 รูป ก็ให้เลือกใช้ตามความสามารถในการผันเสียงวรรณยุกต์ความใกล้เคียงกับเสียงวรรณยุกต์ในภาษาเวียดนาม กล่าวคือ หน่วยเสียงพยัญชนะต้นภาษาเวียดนามที่สามารถถอดเสียงตรงกับพยัญชนะในหมู่อักษรต่ำเดี่ยว เนื่องจากอักษรกลุ่มนี้ไม่มีเสียงคู่กับอักษรสูง ผันเสียงวรรณยุกต์ได้เพียง 3 เสียงคือ เสียงสามัญ โทและเสียงตรี การที่จะผันให้ครบทั้ง 5 เสียง จะต้องใช้อักษรพยัญชนะ ห เป็นอักษรนำ เพื่อให้เป็นเสียงเอกและจัตวา เช่น มา - หม่า - ม่า - ม้า - หมา

ตารางต่อไปนี้จะแสดงให้เห็นหน่วยเสียงพยัญชนะต้นภาษาเวียดนามที่ถอดเสียงด้วยอักษรต่ำเดียวในภาษาไทย

หน่วยเสียงพยัญชนะต้น	/m/	/n/	/ŋ/	/v/	/l/	/ɲ/
อักษรพยัญชนะต้นภาษาเวียดนาม	m	n	ng, ngh	v	l	nh
อักษรพยัญชนะต้นภาษาไทย (อักษรต่ำเดียว)	ม	น, ณ	ง	ว	ล, พ	ญ

จากตาราง เมื่อต้องถอดเสียงคำในภาษาเวียดนามที่มีหน่วยเสียงพยัญชนะต้นเป็นเสียง /m/, /n /, / ŋ /, /v/ และ /l/ หากคำนั้นเทียบเสียงวรรณยุกต์เป็นเสียงเอกและจัตวา จะต้องใช้อักษร ห เป็นอักษรนำ กรณีหน่วยเสียง /n/ ซึ่งมีพยัญชนะต้นในภาษาไทยปรากฏได้หลายรูป ควรเลือกใช้อักษรพยัญชนะตัว น และหน่วยเสียง /l/ ควรเลือกใช้อักษรพยัญชนะตัว ล เนื่องจากตรงรูปตรงเสียงและเป็นอักษรที่นิยมใช้ในภาษาไทยมากที่สุดเมื่อเทียบกับตัวอักษร ณ และ อักษร พ

สำหรับหน่วยเสียง /ɲ/ อนุโลมให้ใช้อักษร ญ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2555: 8) ทั้งนี้เนื่องจากในภาษาไทยไม่มีหน่วยเสียงนี้จึงไม่มีตัวอักษร และถึงแม้ว่าหน่วยเสียง /ɲ/ จะเป็นเสียงโฆษะและมีฐานกรณ์ที่เพดานแข็งในตำแหน่งเดียวกับหน่วยเสียง /j/ แต่ในการถอดเสียงจะไม่ใช้อักษรตัว ย เนื่องจากทำให้เกิดความสับสนในเรื่องหน่วยเสียงและนำไปสู่ความผิดพลาดในการทับศัพท์ เช่น คำว่า *nhà* /ɲa³²/ ถอดเสียงเป็น หล่า ไม่ถอดเสียงเป็น หย่า /ja³²/ เป็นต้น

การถอดเสียงหน่วยเสียงพยัญชนะต้นควบภาษาเวียดนามเป็นภาษาไทย

ในภาษาเวียดนามมีเสียงควบเพียงหน่วยเสียงเดียว คือ หน่วยเสียง /w/ เป็นเสียงกึ่งสระ สามารถปรากฏได้ 2 รูป คือ รูป u และรูป o ทั้งนี้ในการปรากฏร่วมกับหน่วยเสียงพยัญชนะต้น หน่วยเสียง /w/ จะไม่สามารถปรากฏร่วมกับหน่วยเสียงพยัญชนะต้นที่มีฐานกรณ์ที่ริมฝีปากทุกหน่วยเสียง ได้แก่ /b/, /m/, /f/, /v/ นอกจากนี้ยังไม่สามารถปรากฏร่วมกับหน่วยเสียงพยัญชนะนาสิก /n/ และหน่วยเสียงเกิดที่เพดาน /ʒ/ ยกเว้นคำที่มีรากศัพท์จากภาษาอื่น เช่น *buýt, voan*

ในการปรากฏร่วมกับหน่วยเสียงสระ หน่วยเสียง /w/ จะไม่สามารถปรากฏร่วมกับหน่วยเสียงสระห่อปาก และการปรากฏด้วยรูป u หรือรูป o นั้นยังมีความสัมพันธ์กับเสียงสระ กล่าวคือ จะปรากฏด้วยรูป u เมื่อปรากฏร่วมกับสระแคบ ได้แก่ y /i/, ya /

ie/, yê /ie/, ê /e/, o /ə/ และ â /ʌ/ เช่น คำว่า thuỷ /thwi³²³/, khuya /χwie⁴⁴ /, huệ / hwe³¹/, tuấn / twɤn³²/ และจะปรากฏด้วยรูป o กรณีหน่วยสระกว้าง ได้แก่ e /ɛ/, a /a/ และ ă /ɐ/ เช่น คำว่า loè / lwe³²/, xoài / swaj³²/, khoa / χwa⁴⁴/, khôe /χwe³²³/, xoăn /swɤn⁴⁴/

นอกจากนี้ กรณีปรากฏร่วมกับหน่วยเสียง /k/ แต่จะปรากฏด้วยรูป u ร่วมกับอักษรพยัญชนะต้นรูป q เท่านั้น เช่น คำว่า quả /kwa³²³/, què /kwe⁴⁴/ และหน่วยเสียงพยัญชนะต้น /n/ ที่สามารถปรากฏร่วมกับหน่วยเสียง /w/ ได้มีเพียง 2 คำเป็นคำที่มีรากภาษาฮั่น (Hán-Việt) คือ คำว่า noa /nwa44/ และ noăn /nwan³²⁵/

สำหรับภาษาไทย คำควบกล้ำ หมายถึง คำที่มีพยัญชนะสองตัวเขียนเรียงติดกัน อยู่ต้นพยางค์และใช้สระเดียวกัน เวลาอ่านออกเสียงกล้ำเป็นพยางค์เดียวกัน เสียงวรรณยุกต์ของพยางค์นั้นจะเป็นไปตามเสียงพยัญชนะตัวหน้า ในภาษาไทยมีเสียงควบจำนวน 3 หน่วยเสียง ได้แก่ /r /, /l / และ /w/ ทั้งนี้เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับภาษาเวียดนามที่มีเสียงควบเพียงหน่วยเสียงเดียวคือ หน่วยเสียง /w/ ในภาษาไทย เสียงควบ /w/ สามารถเกิดร่วมกับหน่วยเสียงพยัญชนะต้นได้เพียง 2 หน่วยเสียง ได้แก่ หน่วยเสียง /k/ ปรากฏด้วยรูป กว /kw/ และหน่วยเสียง /kh/ ปรากฏด้วยรูป ขว และ คว /khw/

ในการถอดเสียงหน่วยเสียงพยัญชนะควบ /w/ สามารถปรากฏด้วยรูปอักษรพยัญชนะตัว w แต่เนื่องจาก ในภาษาเวียดนาม หน่วยเสียงพยัญชนะควบ /w/ สามารถเกิดร่วมกับหน่วยเสียงพยัญชนะต้นมากกว่าในภาษาไทย และมีหลายหน่วยเสียงที่ไม่สามารถเกิดขึ้นได้ในภาษาไทย ความแตกต่างดังกล่าวจึงเป็นปัญหาในการถอดเสียงเป็นภาษาไทยเป็นอย่างมาก

ตารางต่อไปนี้ แสดงให้เห็นการปรากฏร่วมกับหน่วยเสียงพยัญชนะต้นกับหน่วยเสียงพยัญชนะควบ /w/ ในภาษาเวียดนามและการถอดเสียงเป็นภาษาไทย

ที่	รูปพยัญชนะต้นภาษาเวียดนาม	ตัวอย่างคำ	หน่วยเสียงพยัญชนะต้น + เสียงควบ	ถอดเสียงเป็นพยัญชนะภาษาไทย	ถอดเสียงเป็นภาษาไทย
1	b	buýt	/ bw /	บว	บัวต
2	t	toa	/ tw /	ตว	ตวา
3	đ	đoan	/ dw /	ดว	ดวาน
4	th	thủê thuyền	/ thw /	ทว ถว	ทเว เถเวียน
5	tr	truyền	/ trw /	จว	เจเวียน
6	ch	choang	/ cw /	จว	จวาง

ที่	รูปพยัญชนะต้น ภาษาเวียดนาม	ตัวอย่างคำ	หน่วยเสียง พยัญชนะต้น + เสียงควบ	ถอดเสียงเป็น พยัญชนะภาษาไทย	ถอดเสียงเป็นภาษาไทย
7	q	qua	/kw /	กว	กวา
8	/ʔ/ไม่มีรูป	oan	/ʔw /	อว	อวาน
9	nh	nhoe	/ɲw /	ญว	ญแว
11	ph	phuy	/fw /	ฟว	ฟวี
12	x	xoài	/sw /	สว / ชว	ส่วย
13	d	doan	/zw /	สว / ชว	ชวาน
14	s	sué soàn	/sw /	สว / ชว	ชเว ส่วน
15	r	roa	/zw /	สว / ชว	ชวา
16	kh	khoa	/xw /	ชว / คว	ควา
17	g	goá	/yw /	กว	กว่า
18	h	hoa hoà	/hw /	ทว / ฮว	ฮวา ทว่า
19	m	moay	/mw /	มว	มวัย
20	n	noa	/nw /	นว	นวา
21	ng	ngoa	/ɲw /	งว	งวา
22	v	voan	/vw /	วว	ววาน
23	l	loa	/lw /	ลว	ลวา

ปัญหาในการถอดเสียงควบที่สำคัญ คือ การปรากฏร่วมกับหน่วยเสียงพยัญชนะต้นที่ไม่พบในภาษาไทยซึ่งทำให้เกิดความยุ่งยากอย่างมากในการถอดเสียง กล่าวคือ กรณีหน่วยเสียงพยัญชนะต้นเป็นหน่วยเสียง /m/, /n/, /ɲ/, /v/ และ /l/ ซึ่งเมื่อถอดเสียงพยัญชนะต้นดังกล่าวเป็นภาษาไทย จะต้องใช้อักษรอักษรตัวเดียว และหากพยางค์นั้นมีเสียงวรรณยุกต์เป็นเสียงเอกและจัตวา ก็จะต้องใช้อักษรพยัญชนะ ห เป็นอักษรนำ เพื่อให้ผันเสียงวรรณยุกต์ได้ครบทั้ง 5 เสียง ทั้งนี้ในพยางค์ที่มีหน่วยเสียงพยัญชนะต้นกลุ่มนี้หากมีเสียงควบหน่วยเสียง /w/ การถอดเสียงเป็นภาษาไทยยิ่งพบว่าจำเป็นต้องใช้อักษรวิธีที่ไม่ปกติและเกิดความสับสนในการออกเสียง

กรณีข้างต้น ตามประกาศราชกิจจานุเบกษาเรื่องการเขียนทับศัพท์ภาษาเวียดนามในภาษาไทยประกาศ ณ วันที่ 22 มิถุนายน พ.ศ. 2555 ได้กำหนดว่า กรณีคำที่มีอักษรควบกล้ำ จะไม่ถือว่าอักษร ห เป็นส่วนหนึ่งของพยัญชนะควบกล้ำ เพราะ อักษร ห

เป็นเพียงอักษรที่ใช้กำกับให้เป็นเสียงสูงเท่านั้น ตัวอย่างคำว่า ngoan ngoän ออกเสียง /ŋwan⁴⁴/ - /ŋwan³²⁵/ ให้ถอดเสียงเป็น งวาน-งหวาน และในกรณีที่มีสระหน้าให้เลื่อนสระหน้าไปไว้หน้าอักษร ห เพื่อช่วยในการอ่าน ตัวอย่างเช่น คำว่า ngoen ngoèn ออกเสียง /ŋwɛn⁴⁴/ - /ŋwɛn³²³/ ให้ถอดเสียงเป็น แงวน-งแหวน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2555: 7)

เห็นได้ว่า คำว่า ngoän /ŋwan³²⁵/ สามารถถอดเสียงเป็น งหวาน มีเสียงวรรณยุกต์เป็นเสียงจัตวา ต้องเขียนอักษร ห ไว้หน้าอักษรควบ ว เพื่อทำหน้าที่ในการบังคับเสียงวรรณยุกต์ให้เป็นเสียงจัตวา ทั้งนี้ในทางสัทศาสตร์ เสียงวรรณยุกต์เป็นเสียงที่ไม่สามารถเปล่งออกมาได้โดยลำพัง หรือ เรียกว่า segmental sounds ซึ่งจะปรากฏร่วมกับเสียงก้องเสมอซึ่งอาจเป็นหน่วยเสียงพยัญชนะโฆษะหรือหน่วยเสียงสระก็ได้ เสียงวรรณยุกต์จึงเป็นเสียงก้องและปรากฏกลางพยางค์ (อภิรักษ์ฉิม ธรรมทวีธิกุล, 2547) ดังนั้นการที่อักษร ห ปรากฏหน้า อักษร ว จึงเป็นการทำหน้าที่เป็นเสียงวรรณยุกต์ให้แก่พยางค์ ngoän /ŋwan³²⁵/ หากถอดเสียงเป็นภาษาไทยด้วยอักษรวิธีกติเป็น หงวาน อาจทำให้เกิดความสับสนในการออกเสียงเป็น หง-วาน ซึ่งไม่ถูกต้อง

นอกจากนี้ ในภาษาเวียดนามพบการเกิดเสียงพยัญชนะต้นควบ /hw/ ซึ่งไม่พบในภาษาไทย ในการถอดเสียง พยัญชนะต้นควบนี้นอกจากจะต้องพิจารณาเทียบเคียงคำเป็นคำตายและเสียงวรรณยุกต์ดังที่ได้อธิบายในเรื่องการถอด หน่วยเสียงพยัญชนะต้นภาษาเวียดนามที่ตรงกับพยัญชนะไทยในหมู่อักษรสูงและอักษรต่ำแล้ว ในกรณีคำที่มีเสียงพยัญชนะต้นควบ /hw/ และมีเสียงวรรณยุกต์เป็นเสียงเอก เสียงโท หรือเสียงจัตวา จะต้องใช้อักษร ห เป็นอักษรนำปรากฏหน้า อักษร ว เพื่อทำหน้าที่เป็นเสียงวรรณยุกต์ให้แก่พยางค์นั้นอีกด้วย เช่น คำว่า Huyèn /hwien³²/ จัดเป็นคำเป็น มีวรรณยุกต์เสียงเอก เมื่อถอดเสียงต้องใช้อักษรพยัญชนะต้น ห ซึ่งเป็นอักษรสูง และใช้อักษร ห เป็นอักษรนำปรากฏหน้า อักษร ว ซึ่งจะถอดเสียงได้เป็น “เหวียน” ไม่ถอดเสียงเป็น “เหวียน” /wien³²/ หรือ “เฮวียน” เป็นอักษรต่ำคำตาย วรรณยุกต์เสียงโท ซึ่งไม่ถูกต้อง

ตัวอย่างการถอดคำที่เทียบเคียงได้กับคำเป็น มีเสียงวรรณยุกต์จัตวา เช่น คำว่า Hoán /hwan⁴⁵/ ถอดเสียงโดยใช้อักษรพยัญชนะต้น ห ซึ่งเป็นอักษรสูงเป็น “หหวาน” ไม่สามารถถอดเสียงเป็น “หวาน” /wan⁴⁵/ หรือ “ฮวาน” ซึ่งผิดอักษรวิธีกติภาษาไทย

อีกกรณีหนึ่ง คำที่เทียบเคียงกับภาษาไทยเป็นคำเป็น วรรณยุกต์เสียงสามัญ จะต้องใช้อักษรต่ำ ตัว ฮ เป็นพยัญชนะต้นเท่านั้น โดยที่ไม่ต้องใช้อักษร ห เป็นอักษรนำ เช่น คำว่า Hoan /hwan⁴⁴/ ถอดเสียงเป็น “ฮวาน” หรือ คำว่า Huynh /hwiŋ⁴⁴/ ถอดเสียงเป็น “ฮวิง” เป็นต้น

การถอดเสียงหน่วยเสียงพยัญชนะท้ายภาษาเวียดนามเป็นภาษาไทย

ในภาษาเวียดนาม มีหน่วยเสียงพยัญชนะท้าย 9 หน่วยเสียง สามารถปรากฏเป็นรูปพยัญชนะท้ายได้ 12 รูป โดยมีหน่วยเสียงที่ปรากฏ 1 รูปจำนวน 4 หน่วยเสียง ได้แก่ หน่วยเสียง /p/ รูป p หน่วยเสียง /t/ รูป t หน่วยเสียง /m/ รูป m และหน่วยเสียง /n/ รูป n

หน่วยเสียงพยัญชนะท้ายที่ปรากฏ 2 รูปจำนวน 4 หน่วยเสียง ได้แก่ หน่วยเสียง /k/ ปรากฏด้วยรูป -c, -ch หน่วยเสียง /ŋ/ ปรากฏด้วยรูป -ng, -nh และหน่วยเสียง /j/ ปรากฏด้วยรูป -i, -y ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับหน่วยเสียงสระที่ปรากฏในพยางค์เป็นสำคัญ (Nguyễn Văn Phúc, 2006: 191-192)

ในภาษาไทย มีหน่วยเสียงพยัญชนะท้ายจำนวน 9 หน่วยเสียง เหมือนในภาษาเวียดนาม โดยเป็นพยัญชนะเสียงกัก ได้แก่ หน่วยเสียง /p/, /t/, /k/, /ʔ/ พยัญชนะเสียงนาสิก ได้แก่ หน่วยเสียง /m/, /n/, /ŋ/ และอັตสระ /w/, /j/ (จินดา เสงสมบุรณ์, 2542: 119)

การถอดเสียงหน่วยเสียงพยัญชนะท้ายภาษาเวียดนามเป็นภาษาไทย สามารถปรากฏดังตารางต่อไปนี้

หน่วยเสียง	รูปภาษาเวียดนาม	รูปภาษาไทย	ตัวอย่าง	(IPA)	การถอดเสียง	ข้อสังเกต
/p/	p	บ,ป,พ,ภ,ฟ	khiép	/χiep ³⁵ /	เคียบ	
/t/	t	ต, ต, ส, ช, ท, จ, ศ, ซ, ฏ, ฐ, ฎ, ฒ, ฑ, ฒ, ษ, ฎ	liét	/liet ³⁵ /	เลียต	
/k/	c		các	/kak ³⁵ /	กัก	
	ch	ก, ค, ข, ฆ	cách	/kək ³⁵ /	แก๊ก	หน่วยเสียงพยัญชนะท้าย /k/ ใช้รูป ch เมื่อตาม หน่วยเสียงสระ /i/, ê /e/, e /e/ และ เสียง / ɛ / ที่เขียนด้วยรูป a
/ŋ/	ng	ง	ngang	/ŋaŋ ⁴⁴ /	งาง	

หน่วยเสียง	รูปภาษาเวียดนาม	รูปภาษาไทย	ตัวอย่าง	(IPA)	การถอดเสียง	ข้อสังเกต
	nh		chính	/ciŋ ³⁵ /	จิ้ง	หน่วยเสียงพยัญชนะท้าย /ŋ/ ใช้รูป nh เมื่อตามหน่วยเสียงสระ /i/, ê /e/, e /e/ และ เสียง / ɛ / ที่เขียนด้วยรูป a
/m/	m	ม	em	/ʔem ⁴⁴ /	แอม	
/n/	n	น, ญ, ณ, ร, ฬ, ย	bàn	/ban ²¹ /	บ้าน	
/w/	o	ว	lao	/law ⁴⁴ /	ลาว	ปรากฏด้วยรูป o เมื่อตามหน่วยเสียงสระ /e/, /a/
	u		thiếu	/thiew ³⁵ /	เดียว	
/j/	i	ย	mai	/maj ⁴⁴ /	มาย	
	y		may	/mej ⁴⁴ /	มัย	พยางค์ที่มีเสียงสระ /e/ และ /r/
/ʔ/	ไม่มีรูป	ไม่มีรูป	mẹ	/mɛ̃ ^{23?1?} /	แหมะ	พยางค์ที่มีสระเสียงสั้น ไม่มีรูปพยัญชนะท้าย และมีเสียงวรรณยุกต์หนึ่ง ได้แก่ /e/, /ɛ/, /ɤ/, /r / และหน่วยสระ /i/

จากตาราง อักษรพยัญชนะในภาษาเวียดนามบางตัวเมื่อปรากฏเป็นพยัญชนะท้ายจะมีหน่วยเสียงที่แตกต่างจากการปรากฏเป็นพยัญชนะต้น หากถอดเสียงโดยยึดรูปและเสียงที่ปรากฏเป็นพยัญชนะต้น จะทำให้เกิดความผิดพลาดในการถอดเสียง ได้แก่ อักษรตัว ch และ nh กล่าวคือ อักษรตัว ch เมื่อเป็นพยัญชนะต้น คือหน่วยเสียง /c/ ถอดเสียงเป็นอักษร จ เมื่อเป็นพยัญชนะท้ายมีหน่วยเสียง /k/ จะต้องถอดเสียงเป็นอักษร ก ตัวอย่างคำว่า cách /kə̃k³⁵/ ถอดเสียงเป็น แก้ก ไม่ใช่ แก๊จ ซึ่งในภาษาไทย พยัญชนะท้าย จ มีหน่วยเสียง /t/ และอักษรตัว nh เมื่อเป็นพยัญชนะต้น คือ หน่วยเสียง /ŋ/ ถอดเสียงเป็นอักษร ญ เมื่อเป็นพยัญชนะท้ายมีหน่วยเสียง /ŋ/ ถอดเสียงเป็นอักษร ง ตัวอย่างคำว่า chính /ciŋ³⁵/ ควรถอดเสียงเป็น จิ้ง ไม่ใช่ จิ้นท์ มีหน่วยเสียงพยัญชนะท้ายเสียง /n/ ซึ่งเป็นการถอดเสียงที่ไม่ตรงกับภาษาเวียดนาม ลักษณะเช่นนี้พบในหลักการเขียนทับศัพท์ภาษาเวียดนามในภาษาไทยที่กำหนดขึ้นโดยราชบัณฑิตยสถาน คำว่า lẹnh ถอดเสียงเป็น

เหล่านี้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2555: 7) มีหน่วยเสียงพยัญชนะท้ายเสียง /n/ ซึ่งไม่ตรงกับภาษาเวียดนาม ทั้งนี้อักษรพยัญชนะตัว nh เมื่อปรากฏเป็นพยัญชนะท้ายมีหน่วยเสียง /ŋ/ นอกจากนี้แต่อักษร -i, -y ปรากฏเป็นสระเสียง /i/ เมื่อเป็นพยัญชนะท้ายมีหน่วยเสียง /j/ ถอดเสียงเป็นอักษร ย และอักษร -o และ -u เป็นพยัญชนะท้ายมีหน่วยเสียง /w/ ถอดเสียงเป็นอักษร ว

นอกจากนั้น ในกรณีหน่วยเสียงพยัญชนะท้ายที่ตรงกับหน่วยเสียงพยัญชนะท้ายในภาษาไทยและเมื่อถอดเสียงสามารถปรากฏได้หลายรูป การเลือกใช้ใช้อักษรพยัญชนะภาษาไทยควรเลือกใช้รูปที่ตรงมาตราตัวสะกด และในกรณีหน่วยเสียง / p / และ / t / เมื่อถอดเสียงเป็นภาษาไทยตรงกับตัวสะกดที่ไม่ตรงมาตราควรใช้อักษรตัวสะกด ได้แก่ หน่วยเสียงพยัญชนะท้าย / p / ควรใช้อักษร บ หน่วยเสียงพยัญชนะท้าย / t / ควรใช้อักษร ด และหน่วยเสียงพยัญชนะท้าย / k / ควรใช้อักษร ก เพื่อจะได้ไม่เกิดความผิดพลาดในการออกเสียงและเป็นการถอดเสียงซึ่งในกรณีนี้จำเป็นต้องนำหลักการด้านอักษรวิธีในภาษาไทยมาพิจารณาพร้อมกับเรื่องระบบเสียงและการถ่ายเสียง

บทส่งท้าย

การถอดเสียงทางภาษาเป็นการถ่ายทอดเสียงจากภาษาหนึ่งเป็นตัวอักษรในอีกภาษาหนึ่งที่มีหน่วยเสียงตรงกันหรือใกล้เคียงกัน กรณีการถอดเสียงภาษาเวียดนามเป็นภาษาไทย หน่วยเสียงพยัญชนะคือระบบเสียงที่มีปัญหาในการถอดเสียงมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจาก ความแตกต่างทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพของหน่วยเสียงพยัญชนะซึ่งเกี่ยวข้องกับฐานที่เกิดของเสียงและลักษณะของเสียง (place and manner articulation) นอกจากนี้ การปรากฏรูปอักษรพยัญชนะในภาษาเวียดนาม ยังมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับหน่วยเสียงสระ ดังนั้น ในการถอดเสียงพยัญชนะภาษาเวียดนามเป็นภาษาไทย จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเข้าใจในเรื่องระบบเสียง การทำหน้าที่ของหน่วยเสียงนั้นในพยางค์ และการปรากฏรูปพยัญชนะในการถอดเสียงพยัญชนะต้นภาษาเวียดนามเป็นภาษาไทย นอกจากจะเปรียบเทียบหน่วยเสียงพยัญชนะให้ได้หน่วยเสียงที่ตรงกันหรือใกล้เคียงกันเพื่อให้สามารถถอดเสียงเป็นพยัญชนะภาษาไทยที่ถูกต้องแล้ว ยังต้องคำนึงเสียงวรรณยุกต์ของพยางค์ที่จะถอดเสียงเพื่อเป็นข้อพิจารณาในการใช้ตัวอักษรภาษาไทยที่ถูกต้อง ทั้งนี้การปรากฏรูปพยัญชนะต้นในภาษาไทยมีความสัมพันธ์กับเรื่องไตรยางค์และการผันเสียงวรรณยุกต์

อีกประการหนึ่ง ในการถอดเสียงหน่วยเสียงพยัญชนะควบ /w/ ในภาษาเวียดนามที่สามารถเกิดร่วมกับหน่วยเสียงพยัญชนะต้นที่ไม่สามารถปรากฏในภาษาไทย

ได้แก่ หน่วยเสียง /m/, /n/, /ŋ/, /v/ และ /l/ ดังนั้นในการถอดเสียงเป็นภาษาไทยจึงเขียนด้วยรูปที่ไม่พบในคำภาษาไทย นอกจากนี้ ในกรณีที่พยางค์นั้นมีเสียงวรรณยุกต์เป็นเสียงเอกและจัตวา จะต้องใช้อักษรพยัญชนะ ห เป็นอักษรนำ เพื่อให้ผันเสียงวรรณยุกต์ได้ครบทั้ง 5 เสียง การถอดเสียง จึงจำเป็นต้องใช้อักษรวิธีที่ไม่ปกติเพื่อไม่ให้เกิดการออกเสียงที่ผิดพลาด นอกจากนี้ หน่วยเสียงพยัญชนะท้ายเป็นหน่วยเสียงที่มักพบปัญหาในการถอดเสียง เนื่องจากพยัญชนะในภาษาเวียดนามบางตัวปรากฏด้วยรูปเดียวกันในตำแหน่งพยัญชนะต้นและพยัญชนะท้ายแต่มีหน่วยเสียงต่างกัน หากถอดเสียงโดยยึดรูปและเสียงที่ปรากฏเป็นพยัญชนะต้นจะทำให้เกิดความผิดพลาดในการถอดเสียง นอกจากนี้ในการถอดเสียงจำเป็นต้องพิจารณาถึงหลักการด้านอักษรวิธีในภาษาไทยร่วมกับเรื่องระบบเสียงและการถ่ายเสียงด้วย

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา นาคสกุล. (2545). **ระบบเสียงภาษาไทย**. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จินดา เสงสมบุรณ์. (2542). **ภาษาศาสตร์เบื้องต้น**. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง หลักเกณฑ์การทับศัพท์ภาษาเกาหลี และภาษาเวียดนาม. (16 กรกฎาคม 2555). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 129 ตอนพิเศษ 112 ง หน้า 1-9.
- ปราณี กุลละวณิชย์. (2545). **กลไกที่ทำให้ภาษาเปลี่ยนแปลง**. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วิไล ศิลปะอาษา และฉองส์ ฮวัน ซิง. (2536). **การวิเคราะห์เปรียบเทียบระบบโครงสร้างภาษาไทยและภาษาเกาหลี**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- วิโรจน์ อรุณมานะกุล. (2550). **อักษรวิธีไทยและการถอดเสียงภาษาไทยและภาษาอังกฤษ**. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- หนึ่งฤทัย จันทรคามิ. (2564). **ระบบเสียงและอักษรภาษาเวียดนาม**. มหาสารคาม: อินทนิล.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2550). **ภาษาศาสตร์สังคม**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อภิรักษ์ณัฏฐ์ ธรรมทวีธิกุล. (2547). **สัทวิทยา: การวิเคราะห์ระบบเสียงในภาษา**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- Goscha, C. E. (1999). **Thailand and the Southeast Asian networks of the Vietnamese revolution, 1885-1954**. Curzon Press.
- Đoàn Thiện Thuật. (2003). **Ngữ âm học tiếng Việt**. NXB Đại Học Quốc Gia Hà Nội. Hà Nội.
- Đoàn Thiện Thuật. (2012). **Ngữ âm tiếng Việt**. NXB Đại Học Quốc Gia Hà Nội. Hà Nội.
- Nguyễn Văn Phúc. (2006). **Ngữ âm tiếng Việt thực hành - Giáo trình cho sinh viên cử nhân nước ngoài**. NXB Đại Học Quốc Gia. Hà Nội.
- Nguyễn Văn Huệ. (2010). **Giáo Trình Tiếng Việt Cho Người Nước Ngoài tập 1**. NXB Đại Học Quốc Gia.
-

เนื้อหาและรูปแบบหนังสือเรียนรายวิชาภาษาไทย ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงหลักสูตรปีพุทธศักราช 2557 และหลักสูตรปีพุทธศักราช 2563

ปิยะพงษ์ ยอดอินทร์
หมวดวิชาภาษาไทยแผนกวิชาสามัญสัมพันธ์วิทยาลัยเทคนิคศรีสะเกษ
สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4
Email: yong.2345678@gmail.com

วันที่รับบทความ: 29 มีนาคม 2564
วันแก้ไขบทความ: 9 มิถุนายน 2564
วันที่ปรับปรุงบทความ: 15 มิถุนายน 2564

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะเด่นของเนื้อหา และรูปแบบหนังสือเรียนรายวิชาภาษาไทย ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงหลักสูตรปีพุทธศักราช 2557 และหลักสูตรปีพุทธศักราช 2563 โดยใช้แนวคิดเรื่องแนวคิดเกี่ยวกับสื่อการเรียนรู้ และแนวคิดเกี่ยวกับส่วนประกอบของหนังสือเรียน

ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะเด่นของเนื้อหาในหนังสือเรียนรายวิชาภาษาไทย ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง หลักสูตร ปีพุทธศักราช 2557 และหลักสูตรปีพุทธศักราช 2563 ได้แก่ 1. เนื้อหาที่มีความสอดคล้องกับคำอธิบายรายวิชา เช่น การใช้ภาษาไทยในการสื่อสารการวิเคราะห์ การสังเคราะห์และการประเมินค่าสารสนเทศเพิ่มเติมที่ไม่ปรากฏในคำอธิบายรายวิชา เช่น การเขียนประชาสัมพันธ์ในงานอาชีพ การเขียนและสำนวนภาษา เช่น การเปรียบเทียบคำและความหมาย 2. ลักษณะเด่นของรูปแบบหนังสือเรียนรายวิชาภาษาไทย ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง หลักสูตรปีพุทธศักราช 2557 และหลักสูตรปีพุทธศักราช 2563 ได้แก่ รูปเล่มหนังสือเรียนรายวิชาภาษาไทย เช่น ภาพหน้าปกที่สัมพันธ์กับการสื่อสารและวัฒนธรรมไทย เครื่องช่วยประกอบเนื้อหา เช่น ภาพประกอบเนื้อหา ภาพแผนภูมิ และกิจกรรมเสนอแนะและแบบฝึกหัดของหนังสือเรียน เช่น การกำหนดกิจกรรมงานกลุ่ม เป็นต้น

ลักษณะเด่นของหนังสือเรียนแต่ละประเภทจะช่วยให้ครูคัดสรรหนังสือที่มีองค์ประกอบครบถ้วนเป็นสื่อการสอนให้กับนักเรียนนักศึกษาต่อไปอย่างมีคุณภาพ
คำสำคัญ: ลักษณะเด่น เนื้อหา รูปแบบของหนังสือเรียนรายวิชาภาษาไทยประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง หลักสูตร ปีพุทธศักราช 2557 และหลักสูตรปีพุทธศักราช 2563

Salient Characteristics of Contents and Patterns of Thai Language Textbooks Of High Vocational Education based on Curriculum 2014-2020

Piyapoung Yourd-Inne

Thai Language, Department of General Relations, Sisaket Technical College

Institute Of Vocational Education: Northeastern Region 4

Email: yong.2345678@gmail.com

ent, Mahidol University

E-mail: ¹sarun.kun@mahidol.ac.th

Received: March 29, 2021

Revised: June 9, 2021

Accepted: June 15, 2021

Abstract

This study aimed to investigate salient characteristics of contents and patterns of Thai language textbooks of High Vocational Education based on curriculum 2014-2020 using the concepts pertaining to contents and patterns.

The findings indicate that the salient characteristics of contents and patterns of Thai language textbooks of High Vocational Education based on curriculum 2014-2020 include contents which correspond to the course description. For instance, using Thai language for communication, analysis, synthesis, and substance assessment. Additional contents which are not included in the course description and writing together with idioms. For instance, the comparison between words and word meanings. The salient characteristics of the Thai language textbooks of High Vocational Education based on curriculum 2014-2020 include the layout of the Thai language textbooks, such as cover photos related to communication and Thai culture. Content materials, such as content illustrations, charts photos, and suggested activities. And exercises of the textbooks, such as determination of group activities.

Each of the salient characteristics assists teachers in selecting books with all necessary contents to be used for effective teaching.

Keywords: Salient Characteristics, Contents, Patterns of Thai Language Textbooks, High Vocational Education based on Curriculum 2014-2020

บทนำ

หลักสูตรการอาชีวศึกษาเป็นหลักสูตรหนึ่งของการศึกษาไทย สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ นับเป็นหลักสูตรที่ช่วยพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งการผลิตนักศึกษาแต่ละระดับ มีสมรรถนะ มีคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ สามารถประกอบอาชีพที่ดีโดยมุ่งเน้นเพื่อสนองต่อความต้องการของสถานประกอบการและการประกอบอาชีพอิสระ โดยหลักสูตรที่มีความยืดหยุ่น และมุ่งฝึกฝนฝีมือให้เกิดความชำนาญเฉพาะด้าน หลักสูตรนี้เปิดโอกาสให้สถานศึกษา สถานประกอบการ ชุมชนและท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรให้ตรงตามความต้องการและสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของภูมิภาค เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

การศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง เป็นหลักสูตรเพื่อพัฒนากำลังคนระดับเทคนิคให้มีสมรรถนะ มีคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ สามารถประกอบอาชีพได้ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงานและการประกอบอาชีพอิสระ สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนการศึกษาแห่งชาติ เป็นไปตามกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ มาตรฐานการศึกษาของชาติ และกรอบคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติเป็นหลักสูตรที่เปิดโอกาสให้เลือกเรียนได้อย่างกว้างขวาง เน้นสมรรถนะเฉพาะด้านด้วยการปฏิบัติจริงสามารถเลือกวิธีการเรียนตามศักยภาพและโอกาสของผู้เรียน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเทียบโอนผลการเรียน สะสมผลการเรียน เทียบโอนความรู้และประสบการณ์จากแหล่งวิทยาการ สถานประกอบการและสถานประกอบอาชีพอิสระเป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นให้ผู้สำเร็จการศึกษามีสมรรถนะในการประกอบอาชีพมีความรู้เต็มภูมิ ปฏิบัติได้จริง มีความเป็นผู้นำและสามารถทำงานเป็นหมู่คณะได้ดีเป็นหลักสูตรที่สนับสนุนการประสานความร่วมมือในการจัดการศึกษาร่วมกันระหว่างหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐและเอกชนเป็นหลักสูตรที่เปิดโอกาสให้สถานศึกษา สถานประกอบการ ชุมชนและท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร ให้ตรงตามความต้องการและสอดคล้องกับสภาพยุทธศาสตร์ของภูมิภาค เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

รายวิชาภาษาไทยจัดอยู่ในหมวดวิชาทักษะชีวิต เป็นกลุ่มวิชาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะ ในการปรับตัวและดำเนินชีวิตในสังคมสมัยใหม่ เห็นคุณค่าของตนเองและการพัฒนาตน มีความใฝ่รู้ แสวงหาและพัฒนาความรู้ใหม่มีความสามารถในการใช้เหตุผล การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหาและการจัดการ มีทักษะในการสื่อสาร การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีคุณธรรม จริยธรรม มีมนุษยสัมพันธ์ รวมถึงความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ในระดับประกาศนียบัตร

วิชาชีพชั้นสูง ได้แก่ ภาษาไทยเพื่อสื่อสารในงานอาชีพ หลักสูตรปีพุทธศักราช 2557 และวิชาทักษะภาษาไทยเชิงวิชาชีพ หลักสูตรปีพุทธศักราช 2563 รหัส 3000-1101 (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2563) ซึ่งมีคำอธิบายรายวิชา ดังนี้

คำอธิบายรายวิชาภาษาไทยเพื่อสื่อสารในงานอาชีพ อธิบายว่าศึกษาและปฏิบัติเกี่ยวกับหลักการใช้ภาษาไทยในการสื่อสารการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่าสารในชีวิตประจำวันและในงานอาชีพจากสื่อประเภทต่าง ๆ การนำเสนอข้อมูลหรือบรรยายสรุป การพูดในงานอาชีพและ ในโอกาสต่าง ๆ ของสังคม การเขียนเพื่อติดต่อกิจธุระและธุรกิจ และการเขียนรายงานวิชาการหรือรายงานการวิจัยส่วน

คำอธิบายรายวิชาทักษะภาษาไทยเชิงวิชาชีพ อธิบายว่า ศึกษาและปฏิบัติเกี่ยวกับหลักการฟัง การดู การพูด การอ่านและการเขียนภาษาไทย การคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่าสารในงานอาชีพจากสื่อประเภทต่าง ๆ การพูดนำเสนอข้อมูลเพื่อ สื่อสารในงานอาชีพและในโอกาสต่าง ๆ การเขียนเพื่อกิจธุระ การจัดบันทึกข้อมูลและเขียนรายงาน การปฏิบัติงานเชิงวิชาชีพและจรรยาบรรณในการใช้ภาษาไทยเชิงวิชาชีพ

ด้วยวิธี รูปแบบ การสอนที่หลากหลาย จึงทำให้เกิดหนังสือเรียนรายวิชาภาษาไทยขึ้นหลายสำนักพิมพ์ โดยแต่ละสำนักพิมพ์มีความแตกต่าง คล้ายคลึงกันบ้าง แต่มีความสอดคล้องกับคำอธิบายรายวิชาที่กำหนดไว้ รูปแบบหนังสือที่มีความแตกต่างกันในเรื่องการกำหนดลำดับเนื้อหาก่อนหลัง เช่น

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบหลักสูตรปีพุทธศักราช 2557 และพุทธศักราช 2563 โดยใช้คำอธิบายรายวิชาเป็นกำหนดเนื้อหาที่ใช้ในการเปรียบเทียบครั้งนี้ จากการศึกษาพบว่าเนื้อหาของหนังสือ ดังนี้

หลักสูตรปีพุทธศักราช 2557 สำนักพิมพ์เอมพันธ์ หนังสือเรียนภาษาไทยเพื่อสื่อสารในงานอาชีพ	หลักสูตรปีพุทธศักราช 2563 สำนักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริม วิชาการหนังสือเรียนทักษะภาษาไทยเชิงวิชาชีพ
หน่วยที่ 1 การใช้ภาษาไทยเพื่อสื่อสารในงานอาชีพ	หน่วยที่ 1 ภาษาไทยเพื่ออาชีพ
หน่วยที่ 2 การวิเคราะห์ สัจเคราะห์ และประเมินค่า สารในชีวิตประจำวันและงานอาชีพจากสื่อต่าง ๆ	หน่วยที่ 2 ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร
หน่วยที่ 3 การพูดในงานอาชีพและการนำเสนอข้อมูล หรือการบรรยายสรุป	หน่วยที่ 3 การวิเคราะห์ สัจเคราะห์ และประเมินค่า สาร
หน่วยที่ 4 การเขียนบันทึก	หน่วยที่ 4 การพูดในงานอาชีพ
หน่วยที่ 5 การเขียนโครงการ	หน่วยที่ 5 การพูดในโอกาสต่าง ๆ
หน่วยที่ 6 การเขียนรายงาน	หน่วยที่ 6 การเขียนเพื่อกิจธุระ
หน่วยที่ 7 การเขียนรายงานการประชุม	หน่วยที่ 7 การจัดบันทึกข้อมูล และการเขียนรายงาน การปฏิบัติงาน
หน่วยที่ 8 การเขียนรายงานทางวิชาการหรือรายงาน วิจัย	หน่วยที่ 8 จริยธรรม จรรยาบรรณในการใช้ภาษาไทย
หน่วยที่ 9 การเขียนจดหมายสมัครงาน	
หน่วยที่ 10 การกรอกแบบฟอร์มเอกสารเพื่อกิจธุระ	
หน่วยที่ 11 การเขียนประชาสัมพันธ์ในงานอาชีพ	
หน่วยที่ 12 การเขียนโฆษณา	

เมื่อตั้งข้อสังเกตเนื้อหาของหนังสือเรียนวิชาภาษาไทยทั้งสองหลักสูตรนี้ จะพบว่าเนื้อหามีความคล้ายคลึงกันเพื่อให้สอดคล้องกับคำอธิบายรายวิชา แต่หลักสูตรปีพุทธศักราช 2557 มีการแยกย่อยหน่วยการเรียนรู้มากกว่า จะเห็นว่าผู้เรียบเรียงมุ่งเน้นเรื่องการเขียนมากกว่าการทักษะด้านอื่น ๆ ในทางตรงกันข้าม หลักสูตรปีพุทธศักราช 2563 สำนักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ ผู้เรียบเรียงจัดวางเนื้อหาให้มีความกระชับและมีการกระจายเนื้อหาที่เท่ากัน โดยเนื้อหาเดิมที่ตัดออก คือ การเขียนโครงการ การเขียนรายงาน การประชุม การเขียนรายงานทางวิชาการหรือรายงานวิจัย การกรอกแบบฟอร์มเอกสารเพื่อกิจธุระ การเขียนโฆษณา และการเขียนประชาสัมพันธ์ในงานอาชีพ และเนื้อหาใหม่ที่เพิ่มเติม คือ จริยธรรม จรรยาบรรณในการใช้ภาษาไทย ประเด็นดังกล่าวนี้ จึงมีความสนใจที่จะศึกษาการวิเคราะห์หนังสือเรียนภาษาไทยในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) รายวิชาภาษาไทยเพื่อสื่อสารในงานอาชีพหลักสูตรปีพุทธศักราช 2557 และรายวิชาทักษะภาษาไทยเชิงวิชาชีพ หลักสูตรปีพุทธศักราช 2563 ว่ามีลักษณะเด่นและมีรูปแบบเนื้อหาที่เหมือนหรือต่างกันอย่างไบบ้าง ทั้งนี้เพื่อเป็นองค์ความรู้ต่อยอดให้กับอาจารย์ผู้รับผิดชอบในรายวิชา ได้คัดสรรเนื้อหาที่มีองค์ประกอบที่สมบูรณ์ที่สุด มาใช้เป็นสื่อการสอนให้กับนักศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาเนื้อหาและรูปแบบของหนังสือเรียนรายวิชาภาษาไทย ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง หลักสูตรปีพุทธศักราช 2557 และหลักสูตรปีพุทธศักราช 2563

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

หนังสือเรียนนั้นมีความสำคัญต่อระบบการศึกษาของสังคมไทยในทุกยุคทุกสมัย เพราะเป็นเครื่องมือในการเข้าถึงความรู้แขนงวิชาต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง โดยผ่านการกลั่นกรองและเรียบเรียงเนื้อหาอย่างเหมาะสมตามช่วงวัยของผู้เรียนโดยตรง สอดคล้องกับ UNESCO (2005 อ้างถึงใน สาณูรักษ์ ฟองวาริน, 2552) ได้ให้ความหมายของหนังสือเรียนว่า หมายถึง แกนกลางในการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วยข้อความหรือภาพที่ออกแบบไว้เพื่อนำมาใช้เฉพาะทางการศึกษา โดยจัดอยู่ในรูปการพิมพ์แบบหนังสือดั้งเดิมหรือหนังสือรวมภาพประกอบ มีคำแนะนำในการอำนวยความสะดวกในการใช้ ด้วยการลำดับของเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้

แนวคิดเกี่ยวกับสื่อการเรียนรู้ (instructional media) สื่อการเรียนรู้ คือ อุปกรณ์ที่ใช้เป็นสื่อสำหรับการสอน เป็นเครื่องมือช่วยจัดการเรียนรู้ เพื่อเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนจนเกิดผลการเรียนที่ดี เช่น ตำรา หนังสือเรียน โสตทัศนูปกรณ์ ทรัพยากรจากชุมชน รวมถึงการศึกษานอกสถานที่ การสาธิตและการทดลอง (Shores, 1960; Brown et al., 1985 อ้างถึงใน สาณูรักษ์ ฟองวาริน, 2552) ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ (2545) ได้ให้หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับสื่อการเรียนรู้โดยสรุป สาระสำคัญว่าจะต้องประกอบด้วยองค์ความรู้ กระบวนการเรียนรู้ และพลังการกระตุ้นให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้ตามหลักสูตร คุณลักษณะของสื่อที่มีประสิทธิภาพ ได้แก่ 1) ต้องเป็นสื่อที่เน้นการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองได้ 2) ครูสามารถจัดทำและพัฒนาขึ้นเองได้ 3) รูปแบบของสื่อมีความหลากหลาย สอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ ธรรมชาติของสาระการเรียนรู้และศักยภาพของผู้เรียน และ 4) สื่อการเรียนรู้ต้องตรงกับจุดประสงค์ เนื้อหา และกิจกรรมของบทเรียน อีกทั้งยังต้องใช้อย่างประหยัดและคุ้มค่า

แนวคิดเกี่ยวกับส่วนประกอบของหนังสือเรียน ครูผู้สอนควรมีความรู้ความเข้าใจว่าส่วนประกอบสำคัญ ๆ ของหนังสือเรียนนั้นมีอะไรบ้าง และส่วนประกอบเหล่านั้นมีบทบาทสำคัญอย่างไรต่อการเรียนการสอน การจะช่วยให้ผู้ใช้หนังสือเรียนตัดสินใจว่าหนังสือเรียนนั้น ๆ จะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนอย่างไรหรือไม่ จะประกอบด้วยคำนำหรือคำชี้แจง สารบัญเรื่อง เนื้อหา คำอธิบายศัพท์ หรืออภิธานศัพท์ รายชื่อหนังสือ

อ้างอิงหรือรายชื่อหนังสือที่ผู้เขียนแนะนำให้ผู้อ่านไปศึกษาเพิ่มเติม และดรชนี (นภลัย สุวรรณธาดา, 2548; บันลือ พุกกะวัน, 2533; กระทรวงศึกษาธิการ, 2545)

หลักสูตรอาชีวศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2557

เป็นหลักสูตรเพื่อพัฒนากำลังคนระดับเทคนิคให้มีสมรรถนะ มีคุณธรรม จริยธรรมและ จรรยาบรรณวิชาชีพ สามารถประกอบอาชีพได้ตรงตามความสามารถของตลาดแรงงาน และการประกอบอาชีพอิสระ สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและ แผนการศึกษาแห่งชาติ ทั้งในระดับชุมชน และระดับชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการ อาชีวศึกษา, 2557)

หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2563 เป็นหลักสูตรที่เปิด โอกาสให้เลือกเรียนได้อย่างกว้างขวาง เน้นสมรรถนะเฉพาะด้านด้วยการปฏิบัติจริงสามารถ เลือกวิธีการเรียนตามศักยภาพและโอกาสของผู้เรียน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเทียบ โอนผลการเรียน สะสมผลการเรียน เทียบโอนความรู้และประสบการณ์จากแหล่งวิทยาคาร สถานประกอบการและ สถานประกอบอาชีพอิสระทั้งนี้เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นให้ผู้สำเร็จ การศึกษามีสมรรถนะในการประกอบอาชีพ มีความรู้เต็มภูมิ ปฏิบัติได้จริงมีความเป็นผู้นำ และสามารถทำงานเป็นหมู่คณะได้ (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2563)

หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2563 หมวดวิชาสมรรถนะ แกนกลาง

รหัสวิชา	ชื่อวิชา	ท-ป-น
30000-1101	ทักษะภาษาไทยเชิงวิชาชีพ	3-0-3
30000-1102	การเขียนและการพูดเชิงวิชาชีพ	3-0-3
30000-1103	การฟังและการพูดเพื่อพัฒนาบุคลิกภาพ	3-0-3
30000-1104	ทักษะภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์	3-0-3
30000*1101 ถึง 30000*1199	รายวิชาในกลุ่มวิชาภาษาไทยที่สถานศึกษา	

อาชีวศึกษา

ดังนั้น สื่อการเรียนรู้นี้มีบทบาทสำคัญในการช่วยเสริมประสิทธิภาพใน การจัดการเรียนรู้ของครู ตลอดจนการกระตุ้นและส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ใน 3 องค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ 1) เนื้อหาสาระ 2) ทักษะกระบวนการ และ 3) คุณลักษณะ ทัศนคติและค่านิยมที่ดีต่อศาสตร์การเรียนรู้ ซึ่งเป็นหลักการสำคัญของการเรียนรู้ตาม หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้วยเหตุดังกล่าวครูจึงต้องพิจารณาเลือกสรรสื่อที่จะนำ มาประกอบการจัดการเรียนรู้ โดยสิ่งที่ครูจะต้องระมัดระวังในเรื่องของสื่อการเรียนรู้คือ การใช้สื่อนั้นต้องตอบสนองต่อความต้องการจำเป็นทั้งการใช้ของครูและผู้เรียนอย่าง เหมาะสม

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับหนังสือเรียนรายวิชาภาษาไทย ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง หลักสูตรปีพุทธศักราช 2557 และหลักสูตรปีพุทธศักราช 2563 โดยรวบรวมข้อมูลจากหนังสือเรียนรายวิชาภาษาไทย ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง หลักสูตรปี พุทธศักราช 2557 และหลักสูตรปีพุทธศักราช 2563 ทั้งหมด 14 เล่ม คือ หลักสูตรปี พุทธศักราช 2557 หนังสือเรียนภาษาไทยเพื่อสื่อสารในงานอาชีพ ได้แก่ สำนักพิมพ์ ศูนย์หนังสือเมืองไทย ศูนย์ส่งเสริมอาชีพ เอมพันธ์ และเจ ดับเบิลยู จิตรวัฒน์ ส่วนหลักสูตรปี พุทธศักราช 2563 หนังสือเรียนทักษะภาษาไทยเชิงวิชาชีพ ได้แก่ สำนักพิมพ์ ศูนย์หนังสือเมืองไทย ศูนย์ส่งเสริมอาชีพ และเอมพันธ์ โดยวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของบทความนี้คือ เพื่อศึกษาลักษณะเด่นของเนื้อหาและรูปแบบของหนังสือเรียนภาษาไทย ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง หลักสูตรปีพุทธศักราช 2557 และหลักสูตรปี พุทธศักราช 2563 โดยใช้แนวคิดเกี่ยวกับสื่อการเรียนรู้ (instructional media) และแนวคิดเกี่ยวกับส่วนประกอบของหนังสือเรียน มุ่งแสดงให้เห็นถึงลักษณะเด่นของหนังสือเรียนแต่ละเล่มได้อย่างชัดเจน โดยนำเสนอข้อมูลในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

เมื่อพิจารณาหนังสือเรียนให้ลึกซึ้งแล้วเบื้องต้นจะเห็นว่า “เนื้อหา” เป็นส่วนสำคัญของหนังสือเรียน การจะวิเคราะห์หนังสือเรียนจึงต้องเริ่มต้นจากการศึกษาเนื้อหา ก่อนว่าผู้เขียนหนังสือเรียนต้องการสื่อสารใดมีความหมายอย่างไรไปถึงนักศึกษา นอกจากเนื้อหาแล้ว การวิเคราะห์ส่วนประกอบอื่น ๆ ของหนังสือเรียนก็มีความจำเป็นต่อการเรียนรู้ของนักศึกษา เช่น รูปเล่ม ลักษณะภายนอกของตัวอักษร ภาพประกอบ สีเส้น ซึ่งผลการวิเคราะห์ลักษณะเด่นของหนังสือเรียน จำแนกได้ 4 ประเด็น ดังนี้

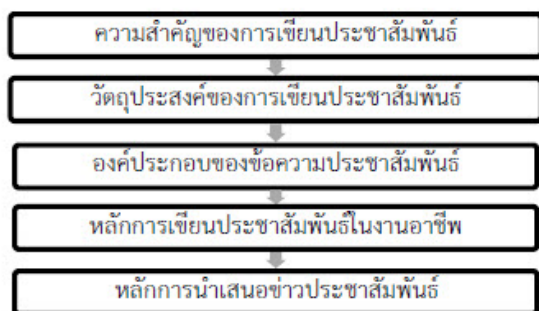
1. เนื้อหาทางวิชาการของหนังสือเรียนรายวิชาภาษาไทย ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงหลักสูตรปีพุทธศักราช 2557

จากการศึกษาคำอธิบายรายวิชาภาษาไทยเพื่อสื่อสารในงานอาชีพและรายละเอียดของเนื้อหาเบื้องต้นทำให้ทราบว่าเนื้อหาที่มีลักษณะที่ตรงตามหลักสูตรกำหนด และเนื้อหาเพิ่มเติม รวมถึงส่วนประกอบต่าง ๆ ของเนื้อหา เช่น การเขียนและภาษา เครื่องช่วยประกอบเนื้อหา และกิจกรรมเสนอแนะ รายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1 หน่วยการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับคำอธิบายรายวิชา ได้แก่ 1) การใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร 2) การวิเคราะห์ การสังเคราะห์และการประเมินค่าสาร 3) การนำ

เสนอข้อมูลและการบรรยายสรุป 4) การพูดในงานอาชีพ 5) การพูดในโอกาสต่าง ๆ 6) การเขียนเพื่อติดต่อกิจธุระ 7) การเขียนเพื่อติดต่อธุรกิจและ 8) การเขียนรายงานวิชาการ และรายงานวิจัยจากการศึกษาเบื้องต้นทำให้เห็นว่าเนื้อหาที่มีลักษณะเด่นที่สุดของเรื่องนี้ ได้แก่ หนังสือเรียนของสำนักพิมพ์เอมพันธ์ที่เรียบเรียงโดยราตรี โพธิ์เต็ง

1.2 หน่วยการเรียนรู้เพิ่มเติมในหนังสือเรียน ได้แก่ 1) ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับภาษาไทย 2) การเขียนโฆษณา และ 3) การเขียนประชาสัมพันธ์ในงานอาชีพ เช่น

ภาพที่ 1 หน่วยการเรียนรู้เพิ่มเติม

ที่มา: ราตรี โพธิ์เต็ง. (2558: หน้า 224). ภาษาไทยเพื่อสื่อสารในงานอาชีพ. กรุงเทพฯ: เอมพันธ์.

เนื้อหาที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ถือเป็นเนื้อหาที่เพิ่มเติมในหลักสูตรที่มีความจำเป็นและสำคัญต่อการสื่อสารในงานอาชีพของนักศึกษา ดังนั้นจึงถือว่าเนื้อหาทั้ง 3 หน่วยการเรียนรู้นี้จะช่วยเสริมทักษะให้นักศึกษามีความพร้อมในการก้าวเข้าสู่ตลาดแรงงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

1.3 การเขียนและสำนวนภาษา จากการศึกษาพบว่าหนังสือเรียนภาษาไทยเพื่อสื่อสารในงานอาชีพที่เรียบเรียงโดย ทิพย์ภักทริยา ฉัตรสุวรรณ มีการใช้หลักการเขียนที่เป็นระบบและใช้สำนวนภาษาที่เข้าใจง่าย จึงถือว่าหนังสือเล่มนี้มีลักษณะที่ลักษณะเด่นกว่าหนังสือเล่มอื่น ๆ นอกจากนี้ ก่อนเข้าสู่เนื้อหาผู้เรียบเรียง ได้กำหนดให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียนเพื่อเป็นการวัดความรู้ในเรื่องที่กำลังจะเข้าสู่เนื้อหา ส่วนสำนวนภาษาผู้เรียบเรียงจึงได้ยกตัวอย่างให้เห็นถึงสำนวนภาษาที่มีความงดงามดังตัวอย่างต่อไปนี้

*เขารื่นชอบอาหารไทย ตัดใจขนมไทยและผลไม้ไทย
แถมยังพอใจที่ได้เดินชมตลาดในยามเช้าและโปรดปราน
การซื้ออาหารมาทำรับประทานเองที่บ้าน*

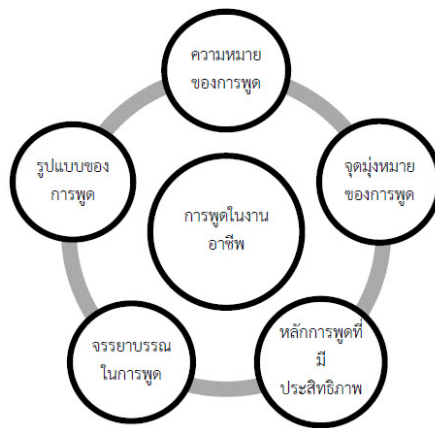
(ทิพย์ภักทริยา ฉัตรสุวรรณ, 2559: 21)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นถึงลักษณะการใช้ภาษาในลักษณะการยกตัวอย่างให้เห็นวิธีการหลากคำโดยผู้เรียบเรียงเลือกคำที่มีลักษณะลักษณะเด่นแตกต่างไปจากคำเดิมแต่ให้ความหมายคล้ายกันหรือใกล้เคียงกันมาก ภาษาในลักษณะนี้ชี้ให้เห็นถึงความหลากหลายให้นักศึกษามีความเข้าใจถึงคำและความหมายมากยิ่งขึ้น ถือเป็นทักษะหรือองค์ความรู้หนึ่งที่จะทำให้ให้นักศึกษาใช้ภาษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. เนื้อหาทางวิชาการของหนังสือเรียนรายวิชาภาษาไทย ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงหลักสูตรปีพุทธศักราช 2563

จากการศึกษาค้นคว้าสามารถวิเคราะห์ได้รายละเอียดดังนี้

2.1 หน่วยการเรียนรู้ที่ปรากฏในหนังสือเรียนรายวิชาทักษะภาษาไทยเชิงวิชาชีพ พบว่าหน่วยการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับคำอธิบายรายวิชาทั้งหมด ประกอบด้วย 1) การฟัง การดู และการอ่านสารในงานอาชีพ 2) การวิเคราะห์ สังเคราะห์และประเมินค่า 3) การนำเสนอข้อมูล 4) การพูดในงานอาชีพ 5) การพูดในโอกาสต่าง ๆ ของสังคม 6) การเขียนจดหมายกิจธุระ 7) การจดบันทึกข้อมูล และ 8) การเขียนรายงานการประชุม โดยมีรายละเอียดเนื้อหาตัวอย่างหน่วยที่ 4 การพูดในงานอาชีพ ดังนี้

ภาพที่ 2 แผนผังโครงสร้างตัวอย่างของหนังสือทักษะภาษาไทยเชิงวิชาชีพ

ที่มา: อมรรัตน์ ฉายศรี. (2563: หน้า 59). ทักษะภาษาไทยเชิงวิชาชีพ. นนทบุรี: เมืองไทย.

จากแผนผังโครงสร้างตัวอย่างของหนังสือทักษะภาษาไทยเชิงวิชาชีพ ทำให้เห็นถึงรายละเอียดและเนื้อหาที่ผู้เรียบเรียงได้กำหนดไว้ในหนังสือเรียน ซึ่งเรียงลำดับเนื้อหา ได้แก่ ความหมายของการพูด จุดมุ่งหมายของการพูด หลักการพูดที่มีประสิทธิภาพ จรรยาบรรณในการพูด และรูปแบบของการพูด เนื้อหาดังกล่าวมุ่งแสดงให้เห็นว่าหลังจาก

นักศึกษาได้เรียนรู้ในหน่วยที่ 4 แล้ว นักศึกษาจะสามารถพูดสื่อสารได้อย่างถูกต้องตามหลักการ

2.2 การเขียนและสำนวนภาษาของหนังสือเรียนทักษะภาษาไทยเชิงวิชาชีพพบว่าการเขียนในเนื้อหาผู้เรียบเรียงแบ่งสัดส่วนของเนื้อหาได้อย่างกระชับชัดเจน รวมถึงการใช้ในรูปแบบของสีมาประกอบเพื่อให้เห็นถึงหัวข้อหลักหัวข้อรอง และหัวข้อย่อย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

4. การสื่อสารด้วยภาษาไทยอย่างมีประสิทธิภาพ

1. ใช้คำให้ถูกต้องตรงตามความหมาย เนื่องจากภาษาไทยมีถ้อยคำใช้ในภาษาไทยเป็นจำนวนมาก หากผู้ส่งสารขาดการศึกษาและสังเกต อาจทำให้ใช้คำผิดความหมายได้ คำและความหมายของคำที่น่าสังเกต มีดังนี้

1.1 คำที่มีรูปคล้ายกัน - ความหมายต่างกัน เช่น
ผอนผัน (ก.) ลดหย่อนตาม, ลดหย่อนให้

ภาพที่ 3 รูปแบบการเขียน

ที่มา: สุรีพร พูลประเสริฐ. (2563 หน้า 2). ทักษะภาษาไทยเชิงวิชาชีพ. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่าการเขียนหนังสือเล่มนี้ผู้เรียบเรียงให้ความสำคัญกับประเด็นเนื้อหาโดยใช้สีมาช่วยสนับสนุนให้หัวข้อเกิดความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ทำให้นักศึกษาไม่รู้สึกลังเลในหัวข้อแต่ละหัวข้อ ดังตัวอย่างที่ปรากฏคือ หัวข้อหลักใช้รูปแบบของสีรองพื้นบวกกับสีตัวอักษร ได้แก่ สีฟ้าและสีชมพู การเขียนในลักษณะนี้ถือเป็นการออกแบบหนังสือเรียนให้มีลักษณะที่น่าอ่าน และเป็นจุดสังเกตของเนื้อหาได้ง่าย เหมาะสำหรับนักศึกษาในช่วงวัยนี้เป็นอย่างดี จากรูปแบบการเขียนที่มีลักษณะเด่นแล้ว จากตัวอย่างข้างต้นเป็นการกล่าวถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษาให้ถูกต้องตามความหมาย และปรากฏว่า ตัวอย่างยกประเด็นความหมายของ คำว่า ผอนผัน มีการเขียนผิดดังปรากฏ คำว่า รถ เนื่องจากเป็นตัวอย่างของคำที่มีรูปเสียงที่คล้ายกันแต่ให้ความหมายต่างกัน สิ่งเหล่านี้จะช่วยย้ำเตือนให้นักศึกษาเกิดความกระจ่างชัดในความหมายมากขึ้น นอกจากนี้ความลักษณะเด่นของหนังสือยังปรากฏในรูปแบบของการแทรกในเนื้อหาเกี่ยวกับบทประพันธ์ไว้ให้นักศึกษาได้เรียนรู้ เช่น

ถึงบางพูดพูดดีเป็นศรีศักดิ์มีคนรักสรรถ้อยร้อยจิต
แม้้นพูดชั่วตัวตายทำลายมิตร จะชอบผิดในมนุษย์เพราะพูดจา

กลอนสุนทรภู่ บางตอนจาก “นิราศภูเขาทอง”
(ภรรณา โปธิ์เต็ง, 2563: 43)

ตัวอย่างข้างต้นปรากฏอยู่ในเนื้อหาเรื่อง ความสำคัญของการพูด ซึ่งถือว่าเป็นการใช้ถ้อยคำที่ไพเราะงดงาม ให้ความลึกซึ้งกินใจ ดังนั้นผู้เรียบเรียงจึงได้นำตัวอย่างที่เกี่ยวกับบทประพันธ์มาประกอบให้เห็นถึงความสำคัญของการพูด จากตัวอย่างข้างต้นสามารถอธิบายได้ว่าบทประพันธ์ของสุนทรภู่ แสดงให้เห็นว่าคำพูดหากใช้ไม่ถูกต้องอาจทำให้ประสบปัญหาต่าง ๆ เช่นในปัจจุบันคำพูดสามารถทำลายอนาคตการทำงานได้ ลักษณะของการยกตัวอย่างดังนี้เป็นความลักษณะเด่นอีกรูปแบบที่ทำให้นักศึกษาได้รับความรู้และเข้าถึงเนื้อหาลักษณะที่ผู้เรียบเรียงมีความสามารถออกแบบเนื้อหาได้เป็นอย่างดีจากตัวอย่างที่กล่าวมาข้างต้น การเขียนและสำนวนภาษา นับว่าเป็นรูปแบบการเขียนที่มีลักษณะเด่นและแตกต่างไปจากหนังสือเล่มอื่น ๆ ทำให้นักศึกษามีความสนใจมากยิ่งขึ้น ตลอดจนเข้าใจเนื้อหาได้มากยิ่งขึ้น

จากข้อมูลของเนื้อหาทั้ง 2 หลักสูตรทำให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงไปตามบริบทของสังคมคือ หลักสูตรมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพในการติดต่อสื่อสาร เดิมหลักสูตรมุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนสื่อสารด้วยการเขียนเป็นสำคัญ แต่ในปัจจุบันการสื่อสารด้วยการพูดมีบทบาทเพื่อมากขึ้น จึงอาจกล่าวได้ว่า หลักสูตรปีพุทธศักราช 2563 มุ่งพัฒนาทักษะการพูดให้กับผู้เรียนเพิ่มมากยิ่งขึ้น เพื่อให้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน

3. รูปแบบหนังสือเรียนรายวิชาภาษาไทย ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง หลักสูตรปีพุทธศักราช 2557

ส่วนประกอบสำคัญ ๆ ของรูปเล่มหนังสือเรียนนั้นมามีบทบาทสำคัญต่อการเรียนการสอน การจะช่วยให้ผู้ใช้หนังสือเรียนตัดสินใจได้ว่าหนังสือเรียนนั้น ๆ จะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนหรือไม่อย่างไร จะต้องประกอบไปด้วย หน้าปก คำนำหรือคำชี้แจง สารบัญเรื่อง คำอธิบายศัพท์ หรืออภิธานศัพท์ รายชื่อหนังสืออ้างอิงหรือรายชื่อหนังสือที่ผู้เขียนแนะนำให้ผู้อ่านไปศึกษาเพิ่มเติม และดรชนี (นภลัย สุวรรณธาดา, 2548; บันลือ พลฤกษ์วัน, 2533; กระทรวงศึกษาธิการ, 2545) จากการศึกษาพบว่าลักษณะเด่นของรูปแบบหนังสือเรียนรายวิชาภาษาไทย มีทั้งหมด 3 ประเด็น ดังนี้

ภาพที่ 4 ภาพประกอบหน้าปกที่มีลักษณะเด่น หลักสูตรปีพุทธศักราช 2557

ที่มา: อลงกรณ์ อิทธิพล. (2558: หน้าปก). ภาษาไทยเพื่อสื่อสารในงานอาชีพ. กรุงเทพฯ: จิตร์วัฒน์.

3.1 ลักษณะเด่นของหน้าปกหนังสือเรียน ได้แก่ ภาพประกอบหน้าปกการสื่อสารที่สัมพันธ์กับเอกลักษณ์ไทยของสำนักพิมพ์จิตร์วัฒน์ พบว่าหลักสูตรปี 2557 นำเสนอถึงความสำคัญของการสื่อสารทางด้านภาษาไทย อาทิ การสนทนา การติดต่อธุรกิจ รวมถึงการประชุม นอกจากนี้ หน้าปกยังสอดแทรกเอกลักษณ์ไทยเข้ามาประกอบให้หนังสือคู่มือมีความลักษณะเด่นมากยิ่งขึ้น เช่น ภาพของพ่อขุนรามคำแหงหลักศิลาจารึกหลักที่ 1 พระบรมมหาราชวัง ที่นับว่าเป็นสิ่งที่ลักษณะเด่นที่แสดงถึงความงดงามทางด้านวัฒนธรรมในสังคมไทย

3.2 ลักษณะเด่นของคำนำหรือคำชี้แจงของหนังสือเรียนภาษาไทยเพื่อสื่อสารในงานอาชีพพบว่าลักษณะเด่นของคำนำมีลักษณะที่คล้ายกัน ทั้งในหลักสูตรปี 2557 และหลักสูตรปี 2563 อาทิ ย่อหน้าแรกการกล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการจัดทำหนังสือเรียนโดยมีความสอดคล้องกับหลักสูตรของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ย่อหน้าที่ 2 กล่าวถึงหัวข้อของเนื้อหาว่ามีหัวข้อใดบ้าง ส่วนย่อหน้าที่ 3 เป็นความแตกต่างที่สำนักพิมพ์กล่าวถึงความสำคัญของหนังสือ เช่น บางสำนักพิมพ์กล่าวถึงบุคคลที่มีพระคุณต่อการจัดทำหนังสือ และบางสำนักพิมพ์กล่าวถึงประโยชน์ของหนังสือ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ท้ายนี้ผู้เรียบเรียงขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่านเป็นอย่างสูง ที่เคยอบรมสั่งสอนให้ความรู้ รวมทั้งเพื่อนอาจารย์ที่ได้แสดงความคิดเห็นและให้คำแนะนำต่าง ๆ ในการนำมาใช้เป็นแนวทางในการเรียบเรียงหนังสือเล่มนี้จนสำเร็จเป็นรูปเล่มอย่างสมบูรณ์

(คณิงนิจ จานโอ และมณี จานโอ, 2559: คำนำ)

หลังจากศึกษาเนื้อหาคำนำในส่วนท้ายพบว่า ในย่อหน้าคำนำสุดท้ายของตัวอย่างที่สองมิได้กล่าวถึงประโยชน์ของหนังสือหากแต่กล่าวถึงการขอบคุณผู้ให้การสนับสนุนของหนังสือแต่ละเล่ม อาทิ การขอบคุณอาจารย์ผู้ให้คำแนะนำตลอดจนที่มาของเนื้อหาอ้างอิงต่าง ๆ ที่ปรากฏในเนื้อหาแต่ละส่วน ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า คำนำ คือ ส่วนแรกที่เราได้เห็นเมื่อเปิดหนังสือ คำนำโดยส่วนมากจะกล่าวถึงวัตถุประสงค์ ขอบเขตของเนื้อหาของหนังสือ อาจมีการเขียนเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ หรือกล่าวขอบคุณผู้สนับสนุน คลังปัญญาให้หนังสือสำเร็จผล เมื่อเขียนเสร็จมักลงท้ายด้วยชื่อผู้จัดทำหรือคณะผู้จัดทำ รายงาน นับเป็นส่วนที่สำคัญในการเข้าถึงหนังสือเรียน

3.3 รายชื่อหนังสืออ้างอิงของหนังสือเรียนภาษาไทยเพื่อสื่อสารในงานอาชีพ จากการศึกษาพบว่าผู้เรียบเรียงหนังสือได้นำเนื้อหาหรือเอกสารจากเล่มต่าง ๆ มาประกอบหนังสือเรียนสนับสนุนให้หนังสือเรียนมีความน่าเชื่อถือสามารถเป็นหนังสือเรียนให้นักศึกษาได้ จึงสามารถสรุปได้ว่าหนังสือหรือเอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยผู้เรียบเรียงนำมาอ้างอิงสนับสนุนนั้น มีจำนวนทั้งสิ้น 92 เล่ม สามารถจำแนกได้ 13 ประเภท ได้แก่ หนังสือประเภท การนำเสนอ การวิเคราะห์ การพูด การเขียน การโฆษณา การใช้ภาษาไทย การฟังและการดู การวิจัย การอ่าน การคิด เรียงความ พจนานุกรม ภาษาไทยเพื่ออาชีพ ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร และอื่น ๆ พบว่า หนังสือที่ใช้อ้างอิงเนื้อหามากที่สุดเป็นหนังสือที่เกี่ยวกับทฤษฎีการเขียนจำนวนทั้งหมด 13 เล่ม เช่น การเขียนเชิงปฏิบัติการ หรือศาสตร์การเขียน เป็นต้น แสดงให้เห็นว่าผู้เรียบเรียงมุ่งเน้นเรื่องของการเขียนมากที่สุด

ภาพที่ 4 เครื่องช่วยประกอบเนื้อหา หลักสูตรปีพุทธศักราช 2557

ที่มา: เรืองอุไร อินทรประเสริฐ และคณะ. (2560: หน้า 78). ภาษาไทยเพื่อสื่อสารในงานอาชีพ.
กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.

3.4 เครื่องช่วยประกอบเนื้อหาของหนังสือเรียนภาษาไทยเพื่อสื่อสารในงานอาชีพปรากฏรูปภาพถือเป็นสื่อประกอบการเรียนการสอนที่เข้าถึงและเข้าใจได้ง่าย ซึ่งจากการศึกษาประวัติการสื่อความหมายของมนุษย์ พบว่ามนุษย์ใช้รูปภาพในการติดต่อระหว่างกันแทนการใช้ภาษาพูดและการเขียนมาก่อนภาพอาจมิได้แสดงให้ได้ยินถึงเสียงที่พูดแต่การใช้ท่าทางลักษณะต่าง ๆ ในภาพก็จะช่วยให้นักศึกษาเห็นตัวอย่างที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

3.5 กิจกรรมเสนอแนะและแบบฝึกหัดของหนังสือเรียนภาษาไทยเพื่อสื่อสารในงานอาชีพการวิเคราะห์เนื้อหาข้อนี้เพื่อศึกษาว่า กิจกรรมเสนอแนะและแบบฝึกหัดสอดคล้องกับจุดประสงค์และเนื้อเรื่องหรือไม่ทำให้เข้าใจเนื้อหาและมีลักษณะเพิ่มขึ้นอย่างไรทำทหายความสนใจและความสามารถในการคิดไม่เน้นความรู้ความจำสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร จากการศึกษาเบื้องต้นพบว่าหนังสือที่มีความลักษณะเด่น ได้แก่ ภาษาไทยเพื่อสื่อสารในงานอาชีพ เรียบเรียงโดย เรืองอุไร อินทรประเสริฐ ผู้เรียบเรียงได้กำหนดกิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้ของนักศึกษาที่เกี่ยวข้องกับองค์ความรู้ของเนื้อหาแต่ละหน่วยซึ่งจะปรากฏกิจกรรมในลักษณะนี้ทุกหน่วยการเรียน ซึ่งถือว่าเป็นการออกแบบกิจกรรมในหนังสือเรียนได้อย่างลักษณะเด่นและมีความน่าสนใจ

4. รูปแบบหนังสือเรียนรายวิชาภาษาไทย ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง หลักสูตร
ปีพุทธศักราช 2563

ภาพที่ 5 ภาพประกอบหน้าปกที่มีลักษณะเด่น หลักสูตรปีพุทธศักราช 2563
ที่มา: สุรียพร พูลประเสริฐ. (2563: หน้าปก). ทักษะภาษาไทยเชิงวิชาชีพ. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริม
วิชาการ.

4.1 ลักษณะเด่นของหน้าปกหนังสือเรียนทักษะภาษาไทยเชิงวิชาชีพ ได้แก่ ภาพประกอบหน้าปกการสื่อสารที่สัมพันธ์กับเอกลักษณ์ไทยภาพประกอบหน้าปกที่เกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ และภาพประกอบหน้าปกที่เกี่ยวกับการสื่อสารเชิงวิชาชีพ เช่น หนังสือที่เรียบเรียงโดยอมรรัตน์ ฉายศรี พบว่าลักษณะเด่นของภาพหน้าปกเป็นการใช้รูปภาพเกี่ยวกับการสื่อสารทางธุรกิจหรือเชิงวิชาชีพ เพราะในหลักสูตรนี้มุ่งเน้นที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนหรือนักศึกษาเกิดทักษะของการสื่อสารในเชิงธุรกิจหรือเชิงวิชาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ภาพที่ 6 เครื่องช่วยประกอบเนื้อหา หลักสูตรปีพุทธศักราช 2563

ที่มา: สุริพร พูลประเสริฐ. (2563: 3). ทักษะภาษาไทยเชิงวิชาชีพ. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.

4.2 เครื่องช่วยประกอบเนื้อหาของหนังสือเรียนทักษะภาษาไทยเชิงวิชาชีพ ลักษณะเด่น นอกจากจะแสดงให้เห็นถึงรูปภาพที่ปรากฏในเนื้อหาและมีการยกตัวอย่างภาพให้เห็นในหลายมิติ เช่น แผนภูมิ ผู้เรียบเรียงนำภาพแผนภูมิ สื่อความหมายของให้เห็นถึงการเปรียบเทียบได้ชัดเจนยิ่งขึ้นพบว่าภาพแผนภูมิช่วยประกอบเนื้อหาให้มีความชัดเจนเพิ่มมากขึ้นนั้นผู้เรียบเรียงได้นำแผนภูมิที่เป็นการสื่อสารเปรียบเทียบของยอดการขายบ้านแสดงให้เห็นถึงลักษณะเด่นที่มีความเป็นสากลเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากหลักสูตรมีการความมุ่งหมายที่จะเปิดกว้างองค์ความรู้เพื่อเป็นประสบการณ์ให้กับนักศึกษา

4.3 กิจกรรมเสนอแนะและแบบฝึกหัดของหนังสือเรียนทักษะภาษาไทยเชิงวิชาชีพ พบว่าหนังสือที่เรียบเรียงโดย ทรธนา โพธิ์เต็ง มีลักษณะเด่นมากที่สุด จากการศึกษาพบว่าผู้เรียบเรียงได้กำหนดกิจกรรมเสนอแนะเพื่อให้นักศึกษาหรือผู้เรียนมีประสบการณ์เพิ่มมากขึ้นในการฝึกเป็นวิธีการจัดงานสัมมนา รวมถึงการสร้างโอกาสให้นักศึกษามีทักษะในการพูดสาธิตโดยกำหนดเรื่องให้นักศึกษาได้ฝึกประสบการณ์ในโอกาสต่าง ๆ เช่น การพูดสาธิต การทำดอกไม้ การชงกาแฟ เป็นต้น

สิ่งเหล่านี้ถือเป็นลักษณะเด่นที่ปรากฏอยู่ในส่วนท้ายของเนื้อหาแต่ละหน่วย ซึ่งจะทำให้นักศึกษาได้รับความรู้และประสบการณ์มากยิ่งขึ้น ซึ่งจากการศึกษาหลักสูตรปีพุทธศักราช 2563 พบว่ามีหนังสือหลายเล่มมิได้กำหนดหัวข้อนี้ไว้ในเนื้อหา

สรุปผลและอภิปรายผล

การศึกษาลักษณะเด่นของหนังสือเรียนรายวิชาภาษาไทย ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง หลักสูตรปีพุทธศักราช 2557 และหลักสูตรปีพุทธศักราช 2563 หลักสูตรการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ แสดงให้เห็นถึงลักษณะเด่นของหนังสือเรียนทั้งสองหลักสูตร โดยมีลักษณะเด่นที่มีความคล้ายกันและแตกต่างกันในแต่ละเล่ม ประกอบด้วย 1. เนื้อหาของหนังสือเรียนรายวิชาภาษาไทย ได้แก่ 1.1 เนื้อหาที่มีความสอดคล้องกับคำอธิบายรายวิชา 1.2 เนื้อหาเพิ่มเติมที่ไม่ปรากฏในคำอธิบายรายวิชา 1.3 การเขียนและสำนวนภาษา 2. รูปแบบของหนังสือเรียนรายวิชาภาษาไทย ได้แก่ 2.1 รูปเล่มหนังสือ เช่น หน้าปก คำนำ และรายชื่อหนังสืออ้างอิง 2.2 เครื่องช่วยประกอบเนื้อหา อาทิ รูปภาพ แผนภูมิ 2.3 กิจกรรมเสนอแนะและแบบฝึกหัดของหนังสือเรียน องค์ประกอบของหนังสือที่กล่าวมานี้ จะช่วยสนับสนุนการศึกษาอาชีวไทย สอดคล้องกับ ดวงนภา มกรานุรักษ์ (2554) ได้ศึกษาเรื่อง “อนาคตภาพการอาชีวศึกษาไทยในทศวรรษหน้า (พุทธศักราช 2554-2564) ผลการศึกษาแนวโน้มการอาชีวศึกษาภายใน 10 ปีข้างหน้า 8 ด้าน ควรมีแนวโน้มการพัฒนาดังต่อไปนี้ 1) คุณลักษณะผู้สำเร็จการศึกษา 2) การจัดการเรียนการสอน 3) ด้านครูผู้สอน 4) ด้านความร่วมมือต้องได้รับความร่วมมือจากทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 5) ด้านมาตรฐาน ต้องมีการจัดตั้งสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ 6) ด้านการสนับสนุนของรัฐบาล 7) ด้านค่านิยมในการเรียน 8) ด้านการบริหารจัดการจะเห็นได้ว่าความเชื่อมโยงร่วมมือกันในทุกภาคส่วน และทุกด้านที่เกี่ยวข้องอย่างจริงจัง และต่อเนื่องจะส่งผลให้อนาคตการอาชีวศึกษาไทยเกิดการพัฒนากำลังแรงงานของชาติให้มีฝีมือคุณภาพ สามารถสนองความต้องการของสถานประกอบการทั้งในและต่างประเทศสามารถแข่งขัน

นอกจากเนื้อหาที่ปรากฏในหนังสือที่กำหนดไว้ตามคำอธิบายรายวิชาแล้วนั้น ยังปรากฏความงดงามทางด้านของวรรณศิลป์ เช่น บทประพันธ์ที่สอดแทรกไว้ในหน่วยการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับการพูด รวมถึงการใช้รูปแบบการเน้นตัวหนังสือด้วยสีมาประกอบเพื่อให้เกิดความลักษณะเด่นของประเด็นหัวข้อลักษณะเด่นของหนังสือเรียนรายวิชาภาษาไทย ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ทั้ง 2 หลักสูตร ทำให้เห็นว่าผู้เรียบเรียงใช้ทักษะและองค์ความรู้ในการเรียบเรียงเนื้อหาให้มีลักษณะลักษณะเด่นที่แตกต่างกันออกไป จึงถือว่าความลักษณะเด่นของหนังสือแต่ละเล่มมีความน่าสนใจที่สามารถนำไปสู่การเป็นแบบเรียนของครูได้

ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษาในบทความเรื่องนี้ จะช่วยให้ครูใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้รายวิชาภาษาไทย ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงต่อไปในอนาคตได้ รวมถึงเป็นข้อมูลที่จะสามารถใช้ปรับปรุงหรือเพิ่มเติมเนื้อหาให้มีประเด็น

ในการศึกษาเพิ่มมากขึ้น สำหรับประเด็นการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาเรื่องเกี่ยวกับการเปรียบเทียบเนื้อหาทั้งสองหลักสูตรว่ามีลักษณะคล้าย หรือแตกต่างกัน เพื่อเป็นการพัฒนาแบบเรียนในอนาคตต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กมลมาลย์ คำแสน. (2557). **การวิเคราะห์หนังสือเรียนภาษาไทย**. เอกสารประกอบ การสอนรายวิชา. สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี. (ไม่ได้ตีพิมพ์).
- กรธนา โพธิ์เต็ง และฐิติพร สังข์รัตน์. (2563). **ทักษะภาษาไทยเชิงวิชาชีพ**. กรุงเทพฯ: เอมพันธ์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). **คู่มือพัฒนาสื่อการเรียนรู้อ่าน**. กรุงเทพฯ: ครูสภา.
- คณินิจ जानโอ และมณี जानโอ. (2559). **ภาษาไทยเพื่อสื่อสารในงานอาชีพ**. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมอาชีพ.
- จินตนา ไบกาชยี่. (2542). **การเขียนสื่อการเรียนการสอน**. กรุงเทพฯ: ต้นอ้อ แกรมมี่.
- ดวงนา มกรานุรักษ์. (2554). **อนาคตภาพการอาชีวศึกษาไทยในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2554 – 2564)**. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหาร สถานศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ทิพย์ภัทริยา ฉัตรสุวรรณ. (2559). **ภาษาไทยเพื่อสื่อสารในงานอาชีพ**. กรุงเทพฯ: ศูนย์ ส่งเสริมอาชีพ.
- นภลัย สุวรรณธาดา และคณะ. (2548). **การเขียนผลงานทางวิชาการและบทความ**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- บันลือ พุกกะวัน (2533). **เทคนิคและประสบการณ์การเขียนตำราวิชาการ**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- พรรณอร ทองช่วง. (2558). **ภาษาไทยเพื่อสื่อสารในงานอาชีพ**. นนทบุรี: เมืองไทย. _____ . (2563). **ทักษะภาษาไทยเชิงวิชาชีพ**. นนทบุรี: เมืองไทย.
- ราตรี โพธิ์เต็ง. (2558). **ภาษาไทยเพื่อสื่อสารในงานอาชีพ**. กรุงเทพฯ: เอมพันธ์.
- เรืองอุไร อินทรประเสริฐ และคณะ. (2560). **ภาษาไทยเพื่อสื่อสารในงานอาชีพ**. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- ลัดดา เอื้อถาวรพิพัฒน์. (2559). **ภาษาไทยเพื่อสื่อสารในงานอาชีพ**. นนทบุรี: เมืองไทย.
- ลัดดา เสาวภา. (2563). **ทักษะภาษาไทยเชิงวิชาชีพ**. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- ลือชัย แก้วสุข. (2554). **การพัฒนาหลักสูตรการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเพื่อตอบ**

สนองความต้องการกำลังคนของสถานประกอบการ. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร
ดุขฎิบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
ศุภวรรณ มองเพชร. (2558). ภาษาไทยเพื่อสื่อสารในงานอาชีพ. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริม
อาชีพะ.

_____. (2563). **ทักษะภาษาไทยเชิงวิชาชีพ**. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมอาชีพะ.

สมเชาว์ เนตรประเสริฐ และคณะ. (2544). ระบบสื่อการสอน. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

สมพงษ์ บุญหนุน. (2540). สภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยระดับประกาศนียบัตร
วิชาชีพ วิทยาลัยชุมชนในวิทยาลัยพลศึกษาเขตภาคเหนือ. วิทยานิพนธ์ศึกษา
ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สาณัฐกรษ์ ฟองวาริน. (2552). การวิเคราะห์ผลของการเลือกหนังสือเรียนที่มีต่อการจัดการ
เรียนรู้ของครูโดยใช้วิธีวิจัยแบบผสม. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาครุศาสตร
มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2557). **หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง
พุทธศักราช 2557**. [ออนไลน์]. ได้จาก: <http://bsq2.vec.go.th/course/>.
[สืบค้นเมื่อ 30 มิถุนายน 2563].

_____. (2563). **หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง
พุทธศักราช2563**. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.

สุริพร พูลประเสริฐ. (2563). **ทักษะภาษาไทยเชิงวิชาชีพ**. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.

อนรรักษ์ วงศ์แก้ว. (2552). การวิเคราะห์พฤติกรรมของครูในการใช้หนังสือเรียน และผล
ที่เกิดขึ้นกับพฤติกรรมผู้เรียน: การวิจัยแบบผสม. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหา
บัณฑิตสาขาวิจัยการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษาจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

อมรรัตน์ ฉายศรี. (2561). ภาษาไทยเพื่อสื่อสารในงานอาชีพ. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี:
เมืองไทย.

_____. (2563). **ทักษะภาษาไทยเชิงวิชาชีพ**. นนทบุรี: เมืองไทย.

อมรรัตน์ หรดดี. (2552). การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติมสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
เรื่องวังนารายณ์ราชานิเวศน์. [ออนไลน์]. ได้จาก: [http://thesis.swu.ac.th/
swuthesis/Sec_Ed/Amornrat_R.pd](http://thesis.swu.ac.th/swuthesis/Sec_Ed/Amornrat_R.pd). [สืบค้นเมื่อ 9 มิถุนายน2563].

อลงกรณ์ อธิพิณ. (2558). ภาษาไทยเพื่อสื่อสารในงานอาชีพ. กรุงเทพฯ: จิตรวัฒน์.

แนวทางการเสริมสร้างศักยภาพเกษตรกรเข้าสู่การรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมของเครือข่ายเกษตรอินทรีย์วิถีชัยภูมิ

สุนันทา โจรจน์เรืองไร¹, กรรณวิวัฒน์ ช่วยอุปการ²
สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนาคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ^{1,2}
E-mail: sunanthakoongfoyo@gmail.com¹, maikow_9@hotmail.com²

วันที่รับบทความ: 14 ธันวาคม 2564
วันที่แก้ไขบทความ: 10 พฤษภาคม 2565
วันที่ตอบรับบทความ: 17 พฤษภาคม 2565

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการเสริมสร้างศักยภาพเกษตรกรเข้าสู่การรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม (พีจีเอส) ของเครือข่ายเกษตรอินทรีย์วิถีชัยภูมิ ใช้รูปแบบการวิจัยเพื่อพัฒนา เทคนิคผสมผสานวิธี ศึกษาเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 เป็นการสอบถามกลุ่มตัวอย่างเกษตรกร 108 คน ระยะที่ 2 เป็นการสัมภาษณ์ ระยะที่ 3 เป็นการสนทนากลุ่ม โดยกลุ่มเป้าหมายเป็นแบบเจาะจง คือ เกษตรกรและภาคีพัฒนา จำนวน 21 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ คือ สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาการเข้าสู่การรับรองมาตรฐาน จากการใช้แบบสอบถามโดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย คือ ($\bar{X} = 2.19$) ส่วนสภาพปัญหาปานกลาง ได้แก่ ข้อที่ 13 ($\bar{X} = 2.80$) ข้อที่ 8 ($\bar{X} = 2.57$) และข้อที่ 7 ($\bar{X} = 2.51$) บทเรียนและข้อเสนอแนะ พบความล่าช้าในการประกาศใช้พีจีเอสมาจากคณะทำงานมีความเห็นไม่ตรงกันในกติกาคือ ข้อ 1 จากการสัมภาษณ์พบข้อสงสัยต่อนิยามศัพท์และแนวทางปฏิบัติหลายข้อ สำหรับแนวทางการเสริมสร้างศักยภาพเกษตรกรให้แก่ขียนิยามศัพท์ข้อที่ 1 และปรับปรุงนิยามศัพท์เฉพาะ แนวปฏิบัติโดยภาพรวมให้หมดความสงสัย จัดทำคลิปวิดีโอ เร่งประกาศใช้พีจีเอสเร่งรับรองแปลง ประชาสัมพันธ์ ควรเสนอเป็นนโยบายสาธารณะ ผลกระทบจากการวิจัยได้เกิดการพัฒนากฎหมายเข้าสู่การรับรอง เกิดการยอมรับและประกาศใช้พีจีเอส ข้อเสนอแนะควรศึกษาการเลี้ยงสัตว์ด้วยระบบเกษตรอินทรีย์พื้นบ้านในเรื่องขอบเขตการใช้ยาปฏิชีวนะและสมุนไพร

คำสำคัญ: เกษตรอินทรีย์ การเสริมสร้างศักยภาพเกษตรกร การรับรองเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม พีจีเอส เครือข่ายเกษตรอินทรีย์วิถีชัยภูมิ

The guidelines for enhancing farmers' potential towards the participatory guarantee system of Chaiphum Organic Farmers Network

Sunantha Roatruengrai^{1*}, Kannawish Chuai-uppakan²
Department of Developmental Strategy, Faculty of Political Science,
Chaiphum Rajabhat University^{1,2*}
E-mail: sunanthakoongfoyo@gmail.com¹, maikow_9@hotmail.com²

Received: December 14, 2021

Revised: May 10, 2022

Accepted: May 17, 2022

Abstract

This research aimed to examine the problem conditions and approaches to empower farmers to enter the participatory organic agriculture standard (PGS) certification of the Chaiphum Organic Farming Network. A mixed-methods design was employed to gather quantitative and qualitative data. The study was divided into three phases: 1) collecting questionnaire responses from 108 farmers, 2) interviewing 21 farmers, and 3) focusing group discussions with 21 members from the farmer-development group selected by purposive sampling. The statistics used in the quantitative data analysis were percentage, mean, and standard deviation and qualitative data using content analysis methods. The results showed that the problem condition of entering the standard certification was at a low level on average ($\bar{X} = 2.19$), while the moderate problem condition were Item 13 ($\bar{X} = 2.80$), Item 8 ($\bar{X} = 2.57$), and Item 7 ($\bar{X} = 2.51$). As one crucial lesson and suggestion, the participants reported the committee's delay in the announcement to use PGS because of disagreement in rule no.1.

The interview revealed the participants' questions to specific definitions of terms and guidelines. To solve the problems, several actions were initiated to support the farmers. For example, definitions of terms and guidelines, especially for item 1, were improved to be clear, a video clip presentation was created, the announcement to use PGS and the guarantee of plantation plots were accelerated, and policies were publicized. The research impacts were the development of standards for the assurance and the acknowledgement and the announcement of to use of PGS. Further research should be conducted to increase knowledge on raising livestock

in local organic systems, especially using antibiotics and herbs to cure sick animals.

Keywords: Organic agriculture, enhance farmers' potential, Participatory guarantee system, PGS, Chaiyaphum Organic Farmers Network

บทนำ

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) มีความต้องการที่จะบรรลุการสร้างความเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม กับทั้งยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ พ.ศ. 2560-2564 มีวิสัยทัศน์ให้ประเทศไทยเป็นผู้นำในระดับภูมิภาคด้านการผลิต การบริโภค การค้า สินค้าและบริการเกษตรอินทรีย์ที่มีความยั่งยืนและเป็นที่ยอมรับในระดับสากล ตั้งเป้าหมายภายในปี 2564 ขยายพื้นที่เกษตรอินทรีย์ไม่น้อยกว่า 600,000 ไร่ เพิ่มจำนวนเกษตรกรไม่น้อยกว่า 30,000 ราย เพิ่มสัดส่วนสินค้าเกษตรในตลาด รวมถึงยกระดับกลุ่มเกษตรอินทรีย์วิถีพื้นบ้านมากขึ้น

ในระดับการปฏิบัติกลับพบว่า ในปี พ.ศ. 2557 ประเทศไทยมีปริมาณนำเข้าสารเคมีกำจัดศัตรูพืชทุกชนิดเท่ากับ 134,377,000 กิโลกรัม มูลค่ารวม 19,357 ล้านบาท ทำให้เกษตรกรมีความเสี่ยงและไม่ปลอดภัยต่อพิษสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ในระหว่างปี พ.ศ. 2554-2558 มีมากถึงร้อยละ 30.57-34.32 (กองโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม, 2557) สถานการณ์การใช้สารเคมีและผลกระทบต่อสุขภาพ ได้แก่ ตาพร่ามัว แสบจมูก อ่อนเพลีย ผื่นคัน ปวดแสบปวดร้อน เจ็บหน้าอก หมดสติ พบผู้ป่วยเป็นโรคนั้นเงาตายและต้องตัดขามากขึ้น สัมพันธ์กับการใช้สารเคมีที่มากขึ้นของคนในชุมชน (ณรงค์ฤทธิ์ จันทร์นาหว่า และคณะ, 2561)

จังหวัดชัยภูมิ โดยอดีตผู้ว่าราชการจังหวัดชัยภูมิ นายณรงค์ วุ่นชีวี มีนโยบายให้พื้นที่จังหวัดเป็นโซนหุบเขาเกษตรอินทรีย์ เพราะมีทรัพยากรป่าไม้และแหล่งน้ำที่อุดมสมบูรณ์ ประกอบกับในพื้นที่มีการรวมกลุ่มเป็นเครือข่ายเกษตรอินทรีย์วิถีชัยภูมิ มีการขับเคลื่อนของกลุ่มอย่างต่อเนื่อง เช่น การอบรมหลักกสิกรรมธรรมชาติ และการรับรองเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม (Participatory guarantee systems: PGS) เครือข่ายเกษตรอินทรีย์วิถีชัยภูมิ ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2559-2560 มีสมาชิกช่วงเริ่มต้น จำนวน 40 คน จากการติดตามการจัดประชุมเครือข่ายเป็นระยะ พบว่า การจัดทำกรรับรองเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมนั้นเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาเกษตรอินทรีย์วิถีชัยภูมิ ถัดมาในปี 2560 ได้มีคำสั่งจังหวัดชัยภูมิ แต่งตั้งคณะทำงานส่งเสริมและพัฒนาการรับรอง

มาตรฐานเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมจังหวัดชัยภูมิ โดยหน่วยงานและภาคีเครือข่ายในจังหวัดร่วมกันผลักดัน ทำให้เกิดหลักการทั่วไปของการรับรองเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม 13 ข้อ เทียบเคียงมาตรฐานเกษตรอินทรีย์แห่งประเทศไทย

จากการประชุมของแกนนำเครือข่ายเกษตรอินทรีย์วิถีชัยภูมิ ได้อภิปรายถึงปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้นทั่วไปของการตรวจรับรองมาตรฐานจากที่อื่น ๆ อันอาจเกิดกับเครือข่ายเกษตรอินทรีย์วิถีชัยภูมิ ได้แก่ การนำผลผลิตภายนอกมาปะปน ไม่สามารถตรวจสอบย้อนกลับ จากการที่ผู้วิจัยติดตามศึกษาภาคสนามของเกษตรกรในเครือข่ายฯ ได้พบปัญหาของแนวกันชน สถานที่จัดเก็บอุปกรณ์ การจดบันทึก ข้อสงสัยต่อกติกา 13 ข้อ ความล่าช้าในการประกาศใช้ PGS บทความนี้จึงต้องการศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการหนุนเสริมให้ชัดเจนขึ้น ซึ่งกติกา 13 ข้อเป็นประเด็นสำคัญของการรับรอง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการเข้าสู่การรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมของเกษตรกรในเครือข่ายเกษตรอินทรีย์วิถีชัยภูมิ
2. เพื่อศึกษาแนวทางการเสริมสร้างศักยภาพเกษตรกร เข้าสู่การรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม ของเครือข่ายเกษตรอินทรีย์วิถีชัยภูมิ

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมของเครือข่ายเกษตรอินทรีย์วิถีชัยภูมิ พบปัญหาว่าสมาชิกส่วนใหญ่ยังเข้าใจไม่ชัดเจนในนิยามศัพท์และแนวทางปฏิบัติ ตามกติกาแต่ละข้อ รวมทั้งในระดับคณะทำงานยังไม่ประกาศใช้ PGS ไม่เกิดการรับรองแปลงมาเป็นเวลา 4 ปีตั้งแต่เริ่มมี PGS ในปี 2560 อนึ่ง การวิจัยครั้งนี้มีตัวแปรที่ศึกษา คือ การศึกษาสภาพปัญหาการรับรองเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม ตามกฎกติกา 13 ข้อ และนำไปสู่การศึกษาแนวทางการเสริมสร้างศักยภาพของเกษตรกร โดยการมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ทางสังคม ระหว่างผู้มีส่วนได้เสีย ได้แก่ ผู้ผลิต ผู้ประกอบการ นักพัฒนานักวิชาการ และผู้บริโภค

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. แบบสอบถามเชิงปริมาณ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกร ตอนที่ 2 คำถามเรื่องสภาพปัญหาการเข้าสู่การรับรองตาม

กฎกติกา 13 ข้อ ตอนที่ 3 บทเรียนและข้อเสนอแนะ ซึ่งผลจากการวิเคราะห์ข้อมูล จะนำมาสังเคราะห์เพื่อสรุปเป็นสภาพปัญหาการเข้าสู่การรับรองมาตรฐาน โดยกำหนดช่วงคะแนนตามเกณฑ์ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีสภาพปัญหามากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีสภาพปัญหามาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีสภาพปัญหาปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีสภาพปัญหาน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีสภาพปัญหาน้อยที่สุด

2. แบบสัมภาษณ์สภาพปัญหาการเข้าสู่การรับรองตามกฎกติกา 13 ข้อ

3. ประเด็นสนทนากลุ่มแนวทางการเสริมสร้างศักยภาพเกษตรกรเข้าสู่การรับรอง

ผลการวิจัย

1. สภาพปัญหาการเข้าสู่การรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมของเกษตรกรในเครือข่ายเกษตรอินทรีย์วิถีชัยภูมิ ตามกฎกติกา 13 ข้อ จากการตอบแบบสอบถามของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง 108 คน มีผลการศึกษา ดังนี้

ตารางที่ 1 ระดับสภาพปัญหาการเข้าสู่ PGS ของเกษตรกรในเครือข่ายเกษตรอินทรีย์วิถีชัยภูมิ

ความคิดเห็นที่มีต่อสภาพปัญหาการเข้าสู่การรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมของเกษตรกรในเครือข่ายเกษตรอินทรีย์วิถีชัยภูมิ	ระดับสภาพปัญหา		
	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D)	แปลผล
ข้อ 1 ผ่านการอบรมหลักสูตรกิจกรรมธรรมชาติ และปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจากศูนย์เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านหรือปราชญ์เกษตรกรอื่น ๆ ที่มีผลงานเป็นที่ประจักษ์	1.90	1.04	น้อย
ข้อ 2 ไม่ใช้สารเคมีทุกชนิด ไม่ใช้ฮอร์โมนสังเคราะห์ หรือสิ่งตัดแปลงพันธุกรรม (GMO) ในแปลง	2.15	0.95	น้อย
ข้อ 3 มีการจัดการสถานที่จัดเก็บอุปกรณ์และวัสดุเหลือใช้จากการทำเกษตรให้มีระเบียบเรียบร้อย และสะอาด	2.06	1.06	น้อย
ข้อ 4 เครื่องมือการทำงานเกษตรและเครื่องพ่นน้ำหมักชีวภาพต้องไม่ใช้ร่วมกับการใช้สารเคมีทุกชนิด และวัสดุบรรจุภัณฑ์และการขนส่งต้องไม่ใช้ร่วมกับผลผลิตที่ใช้สารเคมี	1.99	1.06	น้อย

ข้อ 5 ทราบแหล่งที่มาของวัตถุบิที่มาจากภายนอกแปลงที่นำมาใช้ในพื้นที่การเกษตร	2.22	1.12	น้อย
ข้อ 6 มีความประณีตในการเก็บเกี่ยวผลผลิต จัดระบบคัดคุณภาพ	2.11	1.09	น้อย
ข้อ 7 มาตรการป้องกันการปนเปื้อนจากสารเคมีจากพื้นที่ข้างเคียง	2.50	1.41	น้อย
ข้อ 8 กรณีใช้แหล่งน้ำจากภายนอกที่อาจปนเปื้อน สารเคมี ต้องมีขั้นตอนในการบำบัดน้ำหรือมีแหล่งบำบัดน้ำก่อนใช้	2.57	1.21	ปานกลาง
ข้อ 9 สัตว์เลี้ยงในฟาร์ม ต้องเลี้ยงตามหลักการผลิตปศุสัตว์	2.17	1.13	น้อย
ข้อ 10 มีการปลูกป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง ภายในแปลง ให้มีความเหมาะสมต่อสภาพพื้นที่	1.94	1.04	น้อย
ข้อ 11 มีตัวชี้วัดที่บ่งบอกถึงระบบนิเวศในแปลง	2.00	1.19	น้อย
ข้อ 12 มีระยะปรับเปลี่ยนจากการใช้สารเคมีมาเป็นเกษตรอินทรีย์	2.10	1.09	น้อย
ข้อ 13 มีการบันทึกข้อมูลการผลิตในฟาร์มสามารถ ตรวจสอบได้	2.80	1.42	ปานกลาง
รวม	2.19	1.14	น้อย

จากตารางที่ 1 สภาพปัญหาการเข้าสู่การรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมของเกษตรกรในเครือข่ายเกษตรอินทรีย์วิถีชัยภูมิ พบว่า สภาพปัญหาอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.19$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ มีสภาพปัญหาระดับปานกลางเรียงสามลำดับแรก คือ ข้อ 13 มีการบันทึกข้อมูลการผลิตในฟาร์ม สามารถตรวจสอบได้ ($\bar{X} = 2.80$) ข้อ 8 กรณีใช้แหล่งน้ำจากภายนอกที่อาจปนเปื้อนสารเคมี ต้องมีขั้นตอนในการบำบัดน้ำหรือมีแหล่งบำบัดน้ำก่อนใช้ ($\bar{X} = 2.57$) ข้อ 7 มาตรการป้องกันการปนเปื้อนจากสารเคมีจากพื้นที่ข้างเคียง ($\bar{X} = 2.51$) และข้อที่มีสภาพปัญหาอยู่ในระดับน้อยในลำดับสุดท้ายคือ ข้อที่ 1 ผ่านการอบรมหลักสูตรกิจกรรมธรรมชาติ และปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจากศูนย์เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านหรือปราชญ์เกษตรกรอื่น ๆ ที่มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ ($\bar{X} = 1.90$)

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นกับค่าเฉลี่ยที่ได้ พบว่าส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรมือใหม่เริ่มทดลองทำโดยมีประสบการณ์ด้านการเกษตรระหว่าง 1-5 ปี มีพื้นที่ 1-5 ไร่ แสดงให้เห็นว่าส่วนใหญ่มีพื้นที่ไม่มาก มีแรงบันดาลใจมาจากปัญหาสุขภาพ ตลอดจนมีสำนึกที่จะฟื้นฟูดินน้ำป่า เกษตรกรส่วนมากมีอายุระหว่าง 51-55 ปี ประกอบกับกติกา 13 ข้อ จึงทำให้สภาพปัญหาโดยภาพรวมยังอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.19$) การบันทึกข้อมูล มีสภาพปัญหาระดับปานกลาง เป็นเพราะหลงลืมอายุเริ่มมากขึ้น

บทเรียนและข้อเสนอแนะของแบบสอบถาม พบว่า ควรประกาศการใช้ PGS ในระดับจังหวัดอย่างเร่งด่วน เนื่องจากเกษตรกรรอคอยใบรับรองไปใช้ในการแก้ปัญหาการ ตลาด สาเหตุความล่าช้ามาจากคณะทำงานมีความคิดเห็นที่ต่างกันต่อกติกาข้อ 1

สภาพปัญหาการเข้าสู่การรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมของเกษตรกรในเครือข่ายเกษตรอินทรีย์วิถีชัยภูมิ ประมวลจากการสัมภาษณ์ พบข้อสงสัยหลายเรื่องต่อกติกา 13 ข้อ เรียงลำดับสภาพปัญหาตามแบบสอบถามจากปานกลางไปหาน้อยได้ดังนี้

ข้อ 13 มีปัญหาความสม่ำเสมอในการบันทึก เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่ลืมจดบันทึก ไม่เข้าใจว่าให้บันทึกอะไรบ้าง แบบฟอร์มไม่ตอบใจห้อย คิดว่าการทำบันทึกที่รายรับรายจ่ายคือการทำบันทึกเพื่อตรวจสอบย้อนกลับ เกษตรกรบางคนอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ จึงบันทึกไม่ได้

ข้อ 8 มีปัญหาการบำบัดน้ำ มีแหล่งบำบัดน้ำก่อนใช้ การพักน้ำไม่ได้พักถึง 3 วัน เนื่องจากมีความจำเป็นในการใช้น้ำ เกษตรกรไม่มีบ่อพักน้ำ เพราะไม่มีเงินทุนขุดสระ

ข้อ 7 มีปัญหาความเข้าใจในการเลือกปลูกพืชที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ เช่น มีปัญหาแนวกันชนลำแดนเพื่อนบ้าน พืชโตช้ายังใช้งานไม่ได้ มีพื้นที่น้อย ชนิดของพืชกันชนต้องสูงกว่าพืชอินทรีย์ที่ปลูก รวมทั้งการเปลี่ยนชนิดพืชที่ใช้เป็นแนวกันชน จะเสียเวลา พูน และแรงงาน

ข้อ 5 มีปัญหาความกังวลในแหล่งที่มาของวัตถุดิบ เกิดความรู้สึกลัวว่าปฏิบัติยาก เพราะมูลสัตว์ ฟางต่าง ๆ ที่นำมาใช้ อาจมีสารเคมีปนเปื้อนจากการที่สัตว์กินหญ้าปนเปื้อนสารเคมี

ข้อ 9 มีปัญหาการสร้าง ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์ตามหลักการผลิตปศุสัตว์ การใช้ยาปฏิชีวนะ ยาที่อนุญาตให้ใช้การใช้สมุนไพรรักษา เพื่อประโยชน์ในการลดต้นทุน

ข้อ 2 มีปัญหาการตรวจสอบรับรองปุ๋ยอินทรีย์ การเข้าถึงองค์ความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับการใช้เชื้อราไตรโคโรเดอมา ฮอร์โมนสังเคราะห์ สิ่งตัดแปลงพันธุกรรม (GMO) การปรับปรุงพันธุ์ มีปัญหาการสร้าง ความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภค และการรับรองสินค้า ผลผลิตลดลงและไม่สวยงามในช่วงปีแรก

ข้อ 6 มีปัญหาการกำหนดนิยามความประณีตในการเก็บเกี่ยวผลผลิต และการจัดระบบคัดคุณภาพสามารถตีความได้กว้างขวาง

ข้อ 12 มีปัญหาความ ต้องการยื่นระยะเวลาปรับเปลี่ยนให้เร็วขึ้น การปลูกพืชบางชนิดไม่จำเป็นต้องใช้ระยะเวลาปรับเปลี่ยนนาน

ข้อ 3 มีปัญหาเชิงปฏิบัติ เกษตรกรส่วนใหญ่ยังทำไม่ได้ สาเหตุเกิดจากความเหนื่อยล้า รับประทานอาหารไม่ตรงเวลา ไม่เห็นความสำคัญ

ข้อ 4 มีปัญหาความวิตกกังวลเกี่ยวกับการใช้ถึงพินยา อุปกรณ์การเกษตร เครื่องจักรกลต่าง ๆ ร่วมกันกับแปลงเกษตรเคมี

ข้อ 11 มีตัวชี้วัดที่บ่งบอกถึงระบบนิเวศในแปลง พบว่า มีปัญหาทำให้ผลผลิตเสียหาย ได้แก่ โรคและแมลงต่าง ๆ การไม่รู้ชนิดพืชและสัตว์ที่เป็นตัวชี้วัด

ข้อ 10 ไม่สามารถปลูกไม้ยืนต้นได้ เนื่องจากเกษตรกรที่มีพื้นที่ไม่มาก ไม่มีความรู้เรื่องระบบรากและทรงพุ่มที่เอื้อประโยชน์กัน ไม่มีกล้าไม้ เข้าไม่ถึงแหล่งกล้าไม้ของภาครัฐ

ข้อ 1 มีปัญหาขาดแคลนน้ำ สุขาชายยังไม่เพียงพอ ที่พักชายไม่สะดวกปลอดภัย การเน้นย้ำความรู้ในการใช้อินทรีย์ การปรับปรุงบำรุงดินยังไม่เพียงพอ

2. แนวทางการเสริมสร้างศักยภาพเกษตรกร เข้าสู่การรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมของเครือข่ายเกษตรอินทรีย์วิถีชัยภูมิ ประมวลจากการสนทนากลุ่ม โดยกลุ่มเป้าหมายเป็นแบบเจาะจง คือ เกษตรกรและภาคีพัฒนา จำนวน 21 คน โดยการนำเสนอจะเรียงลำดับสภาพปัญหาตามแบบสอบถามจากปานกลางไปหาน้อยได้ ดังนี้

ข้อ 13 ควรปรับเปลี่ยนนิยามศัพท์ว่า หมายถึง การบันทึกข้อมูลแผนผังแปลง การทำปัจจัยการผลิต ช่วงเวลาการใช้ปัจจัยการผลิต ควรเพิ่มแนวปฏิบัติ ดังนี้ 1) สิ่งที่ต้องบันทึก จำแนกเป็น 2 ประเภท คือ 1) การใช้ปัจจัยการผลิตทุกชนิด หลักการบันทึก คือ หากทำเองให้บันทึกวันที่ทำ ชนิดของสิ่งที่ทำ ปริมาณการทำ แหล่งที่มา หากต้องซื้อ ให้บันทึกวันที่ซื้อ ชนิดของสิ่งที่ซื้อ ปริมาณการซื้อ แหล่งที่มา และ 2) การจัดการฟาร์ม หลักการบันทึก คือ ให้บันทึกวันที่และปริมาณการไถ การปลูก การใช้ปุ๋ย การใช้สารกำจัดศัตรูพืช การเก็บเกี่ยวและข้อมูลผังแปลง ควรเพิ่มเวลาให้เกษตรกรได้ฝึกปฏิบัติการจดบันทึกทุกวัน และสรุปบทเรียนในแต่ละวัน

ตัวอย่างแบบฟอร์มบันทึกการใช้ปัจจัยการผลิต การจัดการฟาร์ม

วันเดือนปี	กิจกรรม	ปริมาณ	แหล่งที่มา

ภาพที่ 1 ตัวอย่างแบบฟอร์ม บันทึกการใช้ปัจจัยการผลิต การจัดการฟาร์ม

ที่มา: วิชาศึกษชุมชนกลุ่มสมุนไพรรักษาโรคอินทรีย์ตำบลท่ามะไฟหวาน อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ (2564)

ข้อ 8 ควรปรับเพิ่มนิยามศัพท์ว่า หมายถึง การใช้แหล่งน้ำจากภายนอก หากมีการปนเปื้อนจากสารเคมี ต้องมีการบำบัดน้ำก่อนนำมาใช้ และควรเพิ่มแนวปฏิบัติ ดังนี้ 1) รูปแบบของการบำบัดน้ำ ได้แก่ การขุดบ่อกักน้ำ หรือระบบบำบัดพร้อมการจ่ายน้ำ กรณีบ่อกักน้ำ ให้พักน้ำอย่างน้อย 7 วันก่อนนำมาใช้ โดยอาจจะมีการใช้พืชเป็นตัวกรองสารเคมี กรณีไม่มีการบ่อกักน้ำ ให้มีระบบบำบัดพร้อมกับการจ่ายน้ำ โดยเติมจุลินทรีย์น้ำหมักกรดในถังค้ำน้ำ หรือในช่วงของการปั้มน้ำเข้าแปลง 2) น้ำประปาที่มีคลอรีน ควรมีการสูบน้ำขึ้นถัง พักไว้ 1 วันก่อนนำมาใช้ 3) น้ำบาดาลที่มีตะกอนหินปูนทำให้พืชแคะแกร็น ดินแข็ง ควรพักน้ำอย่างน้อย 7 วันก่อนนำมาใช้ 4) ควรมีตัวชี้วัดคุณภาพน้ำ ใช้พืชในการบำบัดน้ำ หลีกเลี่ยงกรณีน้ำหลาก หรือน้ำข้างนอกเข้ามาในแปลง

ข้อ 7 ควรปรับเพิ่มนิยามศัพท์ว่า หมายถึง เกษตรกรควรดำเนินการป้องกันการปนเปื้อนสารเคมีจากพื้นที่ข้างเคียง ด้วยการจัดทำแนวกันชนซึ่งมี 2 ประเภท ได้แก่ แนวกันชนน้ำ เป็นการทำคูคันดินเพื่อป้องกันน้ำที่มีสารเคมีหลากเข้ามาในแปลง และแนวกันชนอากาศเป็นการปลูกต้นไม้เพื่อป้องกันสารเคมีจากพื้นที่ข้างเคียง และควรเพิ่มแนวปฏิบัติ ดังนี้ 1) แนวกันชนอากาศ ให้เว้นระยะห่างจากแปลงเคมีอย่างน้อย 2 เมตร โดยปลูกพืชกันสารเคมีจะต้องสูงประมาณ 2 เมตรหรือสูงกว่าพืชที่ซอร์บรอง ทนแล้งได้ พืชที่ปลูกเป็นแนวกันชน ไม่สามารถซอร์บรองเป็นพืชอินทรีย์ ระหว่างการอบรมหลักสูตร ควรมีกิจกรรมให้เกษตรกรวาดแผนที่แปลงและกิจกรรมการใช้ที่ดินพื้นที่ข้างเคียงโดยรอบ แล้วให้แลกเปลี่ยนความเสี่ยงแต่ละด้าน

ข้อ 5 ควรปรับเพิ่มนิยามศัพท์ว่า หมายถึง เกษตรกรต้องทราบแหล่งที่มาของวัตถุดิบที่มาจากภายนอกแปลงเกษตรอินทรีย์ และควรเพิ่มเติมแนวปฏิบัติ ให้นำวัตถุดิบทางการเกษตรจากภายนอกแปลงมาใช้ได้ ยกเว้นมูลไก่ไข่ที่เลี้ยงแบบกรงตับ หรือที่เรียกว่า “มูลไก่กรงตับ”

ข้อ 9 ควรมินิยามศัพท์คงเดิม และควรเพิ่มเติมแนวปฏิบัติ ดังนี้ 1) พื้นที่เลี้ยงสัตว์ควรให้มีอาณาบริเวณที่เหมาะสมกับธรรมชาติของสัตว์ เพื่อป้องกันภาวะเครียด ไม่ใช้ยาปฏิชีวนะ ยกเว้นเกิดการระบาด 2) เน้นการป้องกันโรคโดยนำสมุนไพรมาเป็นน้ำหมัก

ข้อ 2 ควรปรับเพิ่มนิยามศัพท์ว่า หมายถึง การไม่ใช้สารเคมีทุกชนิด ไม่ใช้ฮอร์โมนสังเคราะห์ หรือสิ่งดัดแปลงพันธุกรรม (GMO) ในแปลง และสิ่งที่อนุญาตให้ใช้ได้นั้น ให้อิงตามเกณฑ์มาตรฐาน IFOAM และควรเพิ่มเติมแนวปฏิบัติ ดังนี้ 1) ห้ามใช้ฮอร์โมนสังเคราะห์ สารเคมีทุกชนิด และมูลไก่จากฟาร์มไก่กรงตับ 2) ให้ใช้ปุ๋ยจากมูลสัตว์ต่าง ๆ ใช้ปุ๋ยหมักฮอร์โมนต่าง ๆ ที่ทำขึ้นเอง หรือผ่านการรับรองจากกรมวิชาการเกษตร 3) เน้นการป้องกันโรคและแมลงตามหลักสัทธิกรรมธรรมชาติ อนุญาตให้ใช้พันธุ์พืชที่มีการปรับปรุงพันธุ์

ข้อ 6 ควรปรับเพิ่มนิยามศัพท์ว่า หมายถึง การเก็บเกี่ยว การคัดสรรผลผลิตที่ดี การล้างหนัสดาก การบรรจุถุงกระสอบหรือบรรจุภัณฑ์ ที่ไม่ปนเปื้อนสารเคมี ไม่ส่งผลเสียต่อคุณภาพผลผลิต และสร้างผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด ตลอดจนสถานที่เกี่ยวข้องจะต้องสะอาดและปราศจากสารเคมี และควรเพิ่มแนวปฏิบัติดังนี้ 1) ต้องใช้ถุงกระสอบหรือบรรจุภัณฑ์ที่ไม่ปนเปื้อนสารเคมี หลีกเลี่ยงการใช้กระสอบเคมี และจดบันทึกความเป็นมาของกระสอบเคมี 2) มีสถานที่ล้างหนัสดากที่ปลอดภัยจากสารเคมี

ข้อ 12 ควรปรับเพิ่มนิยามศัพท์ว่า หมายถึง การมีระยะเวลาปรับเปลี่ยนจากการใช้สารเคมีมาเป็นเกษตรอินทรีย์ คือ 1) พืชล้มลุก มีระยะเวลา 12 เดือน และ 2) พืชยืนต้น เช่น ไม้ผล มีระยะเวลา 18 เดือน นับตั้งแต่วันที่สมัคร และเพิ่มเติมแนวปฏิบัติ ดังนี้ 1) ถ้าเกษตรกรทำเกษตรอินทรีย์มานานแล้ว หรือพื้นที่รกร้างไม่เคยปลูกอะไร สามารถลดระยะเวลาปรับเปลี่ยนได้ โดยมีหลักฐานอ้างอิง 2) ช่วงระยะเวลาปรับเปลี่ยน เกษตรกรสามารถปลูกพืช มีผลผลิต สร้างรายได้ตามปกติ โดยผลผลิตเป็นสถานะทั่วไป จนกว่าจะผ่านการรับรอง

ข้อ 3 ควรมินิยามศัพท์คงเดิม ควรเพิ่มแนวปฏิบัติ ดังนี้ 1) การจัดเก็บที่ดีสามารถหยิบใช้ได้ง่าย เป็นระเบียบสวยงาม มีส่วนช่วยลดต้นทุนทางการเกษตร และช่วยเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกรได้ รวมทั้งลดการเกิดอุบัติเหตุในการปฏิบัติงานในฟาร์ม

ข้อ 4 ควรมินิยามศัพท์คงเดิม ควรเพิ่มแนวปฏิบัติ ดังนี้ 1) เครื่องพ่นน้ำหมัก ห้ามใช้ปะปนกับการผลิตแบบเคมี โดยให้แยกการจัดเก็บออกจากกันอย่างชัดเจน 2) อุปกรณ์การเกษตรและเครื่องจักรกลต่าง ๆ หากจำเป็นต้องใช้ร่วมกัน ให้ล้างทำความสะอาดก่อนนำมาใช้

ข้อ 11 ควรมินิยามศัพท์คงเดิม ควรเพิ่มแนวปฏิบัติ ดังนี้ 1) จัดอบรมให้ความรู้เรื่องการควบคุมการระบาดของโรคและแมลง 2) ควรภาพประกอบตัวอย่างของตัวสัตว์ธรรมชาติ

ข้อ 10 ควรปรับเพิ่มนิยามศัพท์ว่า หมายถึง มีการปลูกป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง เพื่อความพออยู่พอกิน เพื่อเพิ่มความหลากหลายทางธรรมชาติและสร้างระบบนิเวศ และควรเพิ่มแนวปฏิบัติดังนี้ 1) สามารถปลูกไม้ 3 ประโยชน์ 4 อย่าง เพื่อใช้เป็นแนวกันชนได้ ที่เหมาะสมกับขนาดของพื้นที่ คำนึงถึงความมั่นคงทางอาหาร และความมั่นคงควบคู่กัน 2) หน่วยงานรัฐควรสนับสนุนด้านวิชาการ โดยเฉพาะข้อมูลพืชและพันธุ์ไม้ที่เกื้อกูลกัน

ข้อ 1 มีความเห็นไม่ตรงกันเรื่องเงื่อนไขการขอ PGS ต้องผ่านการอบรมหลักสูตรกสิกรรมธรรมชาติเท่านั้นจริงหรือไม่ โดยคณะทำงานบางท่านเสนอให้การขอ PGS ได้ขยายไปสู่ผู้ที่ปฏิบัติตามหลักกสิกรรมธรรมชาติแต่ไม่ผ่านการอบรม ขณะที่คณะทำงานส่วนใหญ่ไม่สามารถยอมรับได้ แต่ในที่สุด ได้เกิดการยอมรับแนวคิดการขยายไปสู่ผู้ที่ปฏิบัติ

ติดตามหลัก

กลไกกรรมธรรมชาติที่มีประสบการณ์มาไม่น้อยกว่า 5 ปี ในเวลาต่อมาพบว่าการแก้ไขนิยาม ศัพท์

ข้อ 1 มีผลให้เกิดการยอมรับต่อการประกาศใช้ PGS และเกิดการรับรองแปลง ตามมา สรุปผลการแก้ไขข้อที่ 1 มีดังนี้

ข้อ 1 ควรปรับเพิ่มนิยามศัพท์ว่า หมายถึง ต้องผ่านการอบรมหลักสูตรกลไกกรรม ธรรมชาติ และปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจากศูนย์เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้าน หรือ ปราชญ์เกษตรกรอื่น ๆ ที่มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ หรือปฏิบัติตามหลักกลไกกรรมธรรมชาติ มาไม่น้อยกว่า 5 ปี โดยมีผลงานเป็นที่ประจักษ์ เช่น ภาพถ่ายในอดีต การรับรองจากผู้นำ ชุมชน และควรเพิ่มเติมแนวปฏิบัติ ดังนี้ 1) ควรมีหลักสูตรการป้องกันกำจัดโรคและแมลง การปรับปรุงบำรุงดิน เพิ่มเวลาปฏิบัติจริงมากขึ้น 2) ค้นหาตัวแบบปฏิบัติที่มีศักยภาพ ควรสร้างส่วนร่วมในการตรวจแปลงไขว้กันเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

กลุ่มสนทนายังได้เสนอแนวทางการเสริมสร้างศักยภาพเกษตรกร ได้แก่ การเร่งประกาศ PGS การแก้ไขปรับปรุงนิยามศัพท์เฉพาะ แนวปฏิบัติในคู่มือให้เกษตรกร คลายความสงสัย การจัดทำสื่อคลิปวิดีโอให้เห็นภาพพจน์ที่ชัดเจน เพิ่มการประชาสัมพันธ์ การรวมกลุ่มเป็นวิสาหกิจชุมชน การขึ้นทะเบียนคณะกรรมการตรวจประเมินแปลงของ PGS การสร้างทีมนักสื่อสารทางการตลาด การสร้างเครือข่ายเยาวชนจิตอาสา และการ เสนอเป็นนโยบายสาธารณะระดับท้องถิ่น

สรุปผลและอภิปรายผล

สภาพปัญหาการเข้าสู่การรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม ของเกษตรกรในเครือข่ายเกษตรอินทรีย์วิเศษชัยภูมิ ตามกฎกติกา 13 ข้อ จากการตอบ แบบสอบถามพบว่า สภาพปัญหาอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.19$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียง ลำดับสภาพปัญหาจากปานกลางไปหาน้อย คือ ข้อ 13, ข้อ 8, ข้อ 7, ข้อ 5, ข้อ 9, ข้อ 2, ข้อ 6, ข้อ 12, ข้อ 3, ข้อ 11, ข้อ 4, ข้อ 10, และข้อ 1 ข้อที่มีสภาพปัญหาน้อยที่สุดคือข้อ 1 แต่จากบทเรียนและข้อเสนอแนะพบว่าเป็นปัญหาที่สำคัญกล่าวคือยังไม่มีมีการประกาศ ใช้ PGS

สภาพปัญหาประมวลจากการสัมภาษณ์ ระดับปานกลางเรียงสามลำดับแรก คือ ข้อ 13 มีการบันทึกข้อมูลการผลิตในฟาร์ม สามารถตรวจสอบได้ ($\bar{X} = 2.80$) ข้อ 8 กรณี ใช้แหล่งน้ำจากภายนอกที่อาจปนเปื้อนสารเคมี ต้องมีขั้นตอนในการบำบัดน้ำหรือมีแหล่ง บำบัดน้ำก่อนใช้ ($\bar{X} = 2.57$) ข้อ 7 มาตรการป้องกันการปนเปื้อนจากสารเคมีจากพื้นที่ ข้างเคียง ($\bar{X} = 2.51$) และข้อที่มีสภาพปัญหาอยู่ในระดับน้อยในลำดับสุดท้าย คือ ข้อที่ 1

ผ่านการอบรมหลักสูตรกิจกรรมธรรมชาติ และปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจากศูนย์เครือข่าย
ข่ายปราชญ์ชาวบ้านหรือปราชญ์เกษตรกรอื่น ๆ ที่มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ ($\bar{X} = 1.90$)

ทั้งนี้ข้อที่มีสภาพปัญหาปานกลาง ได้แก่ การหลงลืมการบันทึกข้อมูล ขาดความ
เข้าใจต่อเรื่องที่ต้องบันทึก เป็นเพราะเกษตรกรส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 51-55 ปีซึ่งมีอายุ
มากขึ้น ส่วนมาตรการป้องกันการปนเปื้อนจากสารเคมีจากพื้นที่ข้างเคียงเป็นเพราะต้องใช้
เวลาในการปลูกไม้ยืนต้น และการใช้แหล่งน้ำจากภายนอกต้องบำบัดน้ำก่อนใช้ เป็นเพราะ
ว่าการชุดบ่อน้ำ การสร้างคูคันดิน ใช้งบประมาณค่อนข้างสูง

ในมุมมองทฤษฎีนิเวศวิทยาวัฒนธรรมเห็นว่าพฤติกรรมของมนุษย์นั้นขึ้นอยู่กับ
อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ การอบรมให้ความรู้มาตรฐานเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วน
ร่วม คือ การสร้างกระบวนการหล่อหลอมทัศนคติ พฤติกรรมให้เป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค
อาจต้องใช้เวลาและความเพียรของเกษตรกร และทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือเชื่อว่าการ
เรียนรู้เป็น กลุ่มเล็ก ๆ จะช่วยพัฒนาทักษะผ่านการเรียนรู้ร่วมกัน โดยที่แนวคิดการรับรอง
แบบมีส่วนร่วมนั้น ต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้และสร้างความสัมพันธ์แนวราบ

สอดคล้องกับผลการวิจัยของกองวิจัยและพัฒนาการจัดการที่ดิน สังกัด
กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2558) พบว่า สภาพปัญหาการบันทึกของ
เกษตรกรที่อยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากมีเอกสารมากมาย เป็นข้อจำกัดสำหรับเกษตรกร
รายย่อย บางรายล้มเลิกไป รวมทั้งสำราญ เชื้อเมืองพาน (2558) พบว่า สภาพปัญหาและ
ความต้องการของเกษตรกรอินทรีย์ คือการพัฒนาขีดความสามารถด้านการจัดการพื้นที่

แนวทางการเสริมสร้างศักยภาพเกษตรกร เข้าสู่การรับรองมาตรฐานเกษตร
อินทรีย์แบบมีส่วนร่วมของเครือข่ายเกษตรกรอินทรีย์วิถีชัยภูมิ ประมวลจากการสนทนากลุ่ม
มีความเห็นให้แก้ไขนิยามศัพท์ข้อที่ 1 ยังรวมถึงการปรับปรุงนิยามศัพท์เฉพาะ แนวปฏิบัติ
โดยภาพรวม อีกทั้งควรมีคลิปวิดีโอสำหรับศึกษาเพิ่มเติม เพื่อให้เกษตรกรเห็นภาพพจน์ที่
ชัดเจนยิ่งขึ้นก่อนลงมือปฏิบัติ หลังประกาศใช้ PGS ควรเร่งประชาสัมพันธ์ ตลอดจนเร่ง
การตรวจประเมินแปลง การสร้างทีมนักสื่อสารทางการตลาด และควรได้รับการเสนอเป็น
นโยบายสาธารณะระดับท้องถิ่น

ผลกระทบจากการวิจัยได้เกิดการแก้ไข ปรับปรุง พัฒนาเกณฑ์เข้าสู่การรับรอง
มาตรฐานให้เกิดการยอมรับและประกาศใช้ PGS ได้ในที่สุด คณะทำงานเริ่มการรับรอง
แปลงเป็นครั้งแรกในรอบ 4 ปี นับตั้งแต่มี PGS ในปี 2560 นอกจากนี้ได้เกิดการปรับปรุง
คู่มือให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่ได้พัฒนาขึ้นมาใหม่ จึงสามารถช่วยครูฝึกในการสอนเกษตรกร
รุ่นต่อไป เป็นการช่วยเพิ่มศักยภาพเกษตรกรให้เข้าสู่การรับรองมาตรฐาน ซึ่งทฤษฎีการ
มีส่วนร่วมเชื่อว่าการเปิดโอกาสให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมจะทำให้เกิดความร่วมมือในการ

แก้ปัญหา โดยที่แนวความคิดการพัฒนาเพื่อพึ่งตนเองของเกษตรกรอันเนื่องมาจากพระราชดำริ มีหลักการสำคัญ คือ การมีส่วนร่วม สอดคล้องกับงานวิจัยของ Robert Home and other (2017) พบว่าการรับรองเกษตรกรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม ได้ส่งเสริมศักยภาพเกษตรกรบนฐานกระบวนการทางสังคมที่ยั่งยืน รวมทั้งสวรรค์ มณีโชติ และดุสิต อธิณูวัฒน์ (2562) พบว่า การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการมีส่วนร่วมในการตรวจเยี่ยมฟาร์มเพื่อนสมาชิก ทำให้เกิดความเข้าใจมาตรฐานเกษตรกรอินทรีย์อย่างถ่องแท้และการปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด ข้อเสนอแนะควรศึกษาการเลี้ยงสัตว์ด้วยระบบเกษตรกรอินทรีย์พื้นบ้าน เพื่อให้เห็นถึงขอบเขตการใช้ยาปฏิชีวนะและสมุนไพรในการรักษา รวมถึงควรวิจัยพัฒนารูปแบบการปลูกป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง ในฟาร์มที่มีพื้นที่น้อย เพื่อประโยชน์ด้านความมั่นคงทางอาหาร และแนวกันชน

เอกสารอ้างอิง

กองวิจัยและพัฒนาการจัดการที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2558).

คู่มือแนวทางการรับรองเกษตรกรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม (พีจีเอส). [ออนไลน์].

ได้จาก: <http://www.clinictech.most.go.th/online/filemanager/fileclinic/F1/files/pgs-manual.pdf> [สืบค้นเมื่อ 27 สิงหาคม 2562]

กองโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม. (2557). **สถานการณ์ปัญหาโรคและภัย**

สุขภาพจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืช. [ออนไลน์]. ได้จาก: <http://envocc.ddc.moph.go.th/contents/view/404> [สืบค้นเมื่อ 26 สิงหาคม 2562].

คณะกรรมการพัฒนาเกษตรกรอินทรีย์แห่งชาติ. (2560). **ยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรกร**

อินทรีย์แห่งชาติ พ.ศ. 2560-2564. [ออนไลน์]. ได้จาก:

<http://planning.dld.go.th/images/stories/section-5/2560/strategy11.pdf> [สืบค้นเมื่อ 26 สิงหาคม 2562].

ณรงค์ฤทธิ์ จันทน์นาหว่า และคณะ. (2561). **กระบวนการพัฒนาและขับเคลื่อนธรรมนูญ**

สุขภาพประเด็นสารเคมีเกษตร ตำบลนาดี อำเภอสุวรรณคูหา จังหวัดหนอง

บัวลำภู. หนองบัวลำภู: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์

วิจัยและนวัตกรรม.

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). **การวิจัยเบื้องต้น.** พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

วิสาหกิจชุมชนกลุ่มสมุนไพรอินทรีย์ตำบลท่ามะไฟหวาน. (2565). **บันทึกปัจจัยการผลิต.**

สวรรค์ มณีโชติ และดุสิต อธิณูวัฒน์. (2562). การประยุกต์ใช้ระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม

ร่วมเพื่อส่งเสริมการเกษตรอินทรีย์ภายในชุมชนเกษตรกรรายย่อย.

Thai Journal of Science and Technology, 8(5), 454-467.

สำราญ เชื้อเมืองพาน. (2558). การพัฒนาขีดความสามารถของกลุ่มเกษตรกรจังหวัด
อุตรดิตถ์ในการผลิตข้าวอินทรีย์เพื่อสุขภาวะด้วยระบบควบคุมคุณภาพ
ภายใน. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา
คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.

Home, R., Bouagnimbeck, H., Ugas, R., Arbenzand, M. and Stolze, M.
(2018). Participatory guarantee systems: organic certification
to empower farmers and strengthen communities.

Research Institute of Organic Agriculture.

.....

โครงการพัฒนาถนนจากไร่สู่ตลาด (FMR) ในสาธารณรัฐฟิลิปปินส์: วิเคราะห์ศักยภาพในอุดมการณ์เสรีนิยมใหม่ที่ครอบคลุมยุคหลังประธานาธิบดีมาคอส

มา โจซิฟิน เทเวส อิมลี จี ทีเวส
คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Email: josephine.teves@uap.asia

วันที่รับบทความ: 4 กุมภาพันธ์ 2565
วันที่แก้ไขบทความ: 25 เมษายน 2565
วันที่ตอบรับบทความ: 11 พฤษภาคม 2565

บทคัดย่อ

โครงการสร้างถนนจากไร่สู่ตลาด Farm-to-Market Roads (FMRs) ถือเป็นโครงการที่ผู้นำในประเทศฟิลิปปินส์ใช้เป็นเครื่องมือสร้างเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมใหม่เนื่องจากโครงการนี้ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมเป็นอย่างมาก

การศึกษานี้เป็นไปเพื่อวิเคราะห์ว่าทฤษฎีของผู้นำฟิลิปปินส์ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาถนนจากไร่สู่ตลาดในระหว่างปี 1986-2016 ที่เป็นดั่งเครื่องมือในการรับมือกับการลดความยากจน การพัฒนาการเกษตร และสร้างความสำเร็จเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์แผนการลงทุน สุนทรพจน์ ประกาศจากทางราชการ เอกสารทางการที่สามารถสืบค้นได้ และเอกสารทางวิชาการอื่น ๆ

การศึกษานี้ใช้วิธีวิทยาในการวิเคราะห์ว่าทฤษฎีของผู้นำเป็นหลักเพื่อแสดงให้เห็นถึงเป้าหมายในการเพิ่มผลผลิตและรายได้ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสอดคล้องในแนวทางอุดมการณ์เสรีนิยมใหม่ และยังชี้ให้เห็นชัดถึงความตั้งใจที่จะใช้โครงการนี้เป็นเครื่องมือทางการเมือง ที่ชี้มุ่งไปข้างหน้าด้วยการเจริญเติบโตภายใต้ว่าทฤษฎีการพัฒนา

คำสำคัญ: ผู้นำฟิลิปปินส์ ประธานาธิบดีฟิลิปปินส์ ถนนจากไร่สู่ตลาด Farm-to-Market Roads (FMRs) ลดความยากจน การพัฒนาเกษตรกรรม อุดมการณ์เสรีนิยมใหม่ สัญลักษณ์นิยม

Farm-to-Market Road (FMR) Development Programs in the Republic of the Philippines: Analyzing the Prevailing Neoliberal Ideology Symbolisms in a Post Marcos-Era

Ma. Josephine Therese Emily G. Teves
Faculty of Political Science, Chulalongkorn University
Email: josephine.teves@uap.asia

Received: February 4, 2022

Revised: April 25, 2022

Accepted: May 11, 2021

Abstract

Farm-to-Market Roads (FMRs) can emerge as a central element in which presidents build their neoliberal ideology to achieve the Philippines' overall poverty reduction and rural economic growth agenda due to its significant socio-economic impact among its beneficiaries. This study has two objectives. First, it shows the Republic of the Philippines' Presidents' narratives surrounding their respective FMR development programs from 1986 to 2016 as a panacea in increasing agricultural productivity and income to gain legitimacy and represent their neoliberal ideology. Second, it also scrutinizes how presidents used FMRs as a central technical solution to achieve overall poverty reduction, agricultural development, and economic growth, as manifested in their development and investment plans, public speeches, and official statements. Presidents have adopted images of growth and progress to frame FMRs as a symbol of political resources and signs of necessity, progress, and development.

Keywords: Philippine presidents, farm-to-market road, poverty reduction, agricultural development, ideology neoliberalism, symbolism

Introduction

The Republic of the Philippines' president occupies a powerful, cohesive, independent position, with little competition from countervailing power centers. Consequently, he has the most potent economic interest having significant social and political power using the formal organization as his primary source of political power. He can create programs and policies that can significantly affect the citizenry. Hence, a study that aims to contribute to the knowledge of how he builds support for major programs and uses those to show their ideology and increase their political capital should be considered.

Philippine Presidents from 1986 to 2016 supported Farm-to-Market Roads (FMRs) as a significant infrastructure development priority as it gives access to both markets for agricultural products, enabling the exchange of goods and services. Their initiatives aligned with Koch, and Movenzadeh's (1979) rural development objectives, which pertain to facilitating infrastructure development for productivity improvement and employment and income generation for target groups while reaching the remote rural poor. As shown in their various Philippine development plans, they facilitated FMR development initiatives to increase farmers' income and harness their farm-level productivity. Amid the existence of FMR projects, only President Fidel V. Ramos institutionalized FMRs as an agricultural development intervention via Republic Act No. 8435 "Agriculture and Fishery Modernization Act of 1997 (AFMA) that connects the agriculture and fisheries production sites to market and production centers. AFMA shows FMR as essential to rural areas' growth by linking agricultural surpluses to deficit areas, connecting farms to agriculture programs, facilitating optimum input use, and maximizing agrarian reform benefits. AFMA also manifests FMRs' performative and discursive effects as part of presidents' consistent discourse on pursuing market-oriented agricultural development and private investment-conducive environment. This study employed discourse analysis guided by Stephanie Lee Mudge's concept of neoliberalism. It focused on presidents and their neoliberal ideology facilitating their FMR development programs. First,

it showed the presidents' narratives surrounding their respective FMR development programs from 1986 to 2016 as a panacea in increasing agricultural productivity and income, legitimizing their neoliberal ideology. Second, it also scrutinized how presidents used FMRs as a central technical solution to achieve overall poverty reduction, agricultural development, and economic growth, as manifested in their development and investment plans, public speeches, and official statements. Hence, it addressed the current research gaps by facilitating a review of related literature and historical analysis of Philippine FMR development programs from 1986 to 2016, exploring FMRs' sociopolitical value and impact issues that have yet to be discussed and offering a critical view of FMRs given the deficiencies.

Research Method:

This study focused on five Republic of the Philippines presidents from 1986 to 2016. It used discourse analysis to scrutinize their rationalities, and narratives in their FMR development programs as manifested in their development and investment plans, public speeches and official statements. The sources include formal documents created by the government and academe to instill ideology in the masses, such as development and investment plans, public speeches, official statements, publicly available government documents, newspapers, and scholarly sources. Specifically, this includes the five Philippine development plans from 1986 to 2016 available on the National Economic and Development Authority website. In all periods, the study data collection method includes general search terms such as roads, road network, agriculture, FMRs, development, agricultural development, infrastructure development, poverty reduction, and economic growth, while subsequently scanning the results for further explanation. Sources show their thinking process helps uncover their ideologies.

Moreover, the study also used online semi-structured interviews with fourteen academic experts, former politicians, and non-government organization representatives from November 2020 to December 2021 to know

the rationale of the FMR development programs for every presidential term. They were selected based on their expertise, background, and availability. Adopting a qualitative approach created an opportunity to learn about FMRs as neoliberal governmentality holistically and comprehensively.

Data Analysis:

Neoliberalism is usually conveyed in economics, which encourages ‘the moral benefits of market society’ and identifies ‘markets as a necessary condition for freedom in other aspects of life. (Fourcade & Healy, 2007) It is a prevalent philosophy pervading public policies in developing countries, such as the Republic of the Philippines.

Moreover, Stephanie Lee Mudge (2008) has categorized neoliberalism into three faces. The first is its intellectual face, emphasizing the market as the source and arbiter of rights, rewards, and freedom. The second is its bureaucratic face that focuses on liberalization, deregulation, privatization, and monetarism processes, aiming to create mechanisms and initiatives that build forces of private market competition. Lastly, it has a political face that pushes for market-centric politics. It has become a common ideology that lies on the premise that unleashing market forces can create an unprecedented era of social well-being. Mudge’s concept surmises that neoliberalism favors the concepts of market participation and efficiency but somehow involves disproportionate accrual of benefits among the non-poor sector. Hence, provides a general framework for understanding politicians and their inclination for FMR development programs to simultaneously achieve poverty reduction, agricultural development, infrastructure development, and economic growth.

On the other hand, politicians create narratives framing their FMR development programs to legitimize their power and help them gain and maintain popular support while promoting neoliberal ideologies. Specifically, as Crawford (2000) denoted, those shapers of politics include their emotions and passions; this study scrutinized how they evoke their passion in enabling their FMR development program as a central component

in their neoliberal ideology. Specifically, it analyzed how the Republic of the Philippines' presidents from 1986 to 2016 disseminated their neoliberal ideology by using their FMR development programs as a symbol of political resource and signs of necessity, progress, and development.

Research Results:

Defining the Republic of the Philippines Presidents' Neoliberal Ideology in their FMR Development Programs

FMRs are part of the presidents' agricultural development strategy. Therefore, it is incorporated in the national development plans where the words, such as FMRs, roads, rural roads, and feeder roads, were used interchangeably. As stipulated: "Good roads are a great convenience in all civilized communities, but in the Philippine Islands, they are regarded as a necessity on which the tranquility of the people and their material progress largely depend." (Census of the Philippine Islands, 1921). Hence, the presidents had varying FMR initiatives, and their consistent discourse on pursuing market-oriented agricultural development and private investment-conducive environment shaped the FMR evolution in the Republic of the Philippines. Below are the presidents after Ferdinand E. Marcos (1965-1986) and their FMR development programs.

Corazon Aquino (1986-1992)

Corazon Aquino's national development strategy (1987-1992) showed her narrative that FMRs are necessary and sufficient conditions to facilitate market-oriented agricultural development. Specifically, she envisioned the infrastructure development supporting agricultural production by promoting industrial, rural development, and rural private sector investments, providing support to agricultural infrastructures and constructing irrigation, FMRs, and postharvest storage facilities. Her 1988 SONA pronouncements showed her inclination to pursue an FMR development program for multifunctional road use in an agricultural landscape, to wit:

By 1992 we intend that three-fourths of the entire road network will be all-weather compared to less than 50% at the beginning of this year... a multipurpose concrete road in each of the 46,000 barangays [village] in the country, serving not only as a road but as a grain drying surface; a recreation area as the first solid evidence in these difficult to reach places that here finally is a government truly their own. (Aquino, C., 1988, para. 62)

Moreover, she also showed that roads served as a vital linkage in a market-oriented economy and its expansion is inevitable, to wit:

We must go on building structures essential to the efficiency and productivity of the economy. The government has improved or constructed 1,124 kilometers of major roads and 7,821 kilometers of secondary and feeder roads to bring markets and producers closer to each other. (Aquino, C., 1989, para. 30)

Grants and budgetary support from Official Development Assistance (ODA) circles poured in during this period as donors subscribed to her narrative on the FMRs' role in economic growth. Her FMR development program was decentralized via the Rural Roads Program implemented by the Department of Interior and Local Government and Regional Industrial Centers of the Department of Trade and Industry to expand and assert her narrative. She also used FMRs to include the promise of interregional growth gap reduction and strengthen sectoral linkages by creating access from the countryside (e.g., production areas with excess) to those in deficit, to wit:

We are supporting our drive for greater productivity with a stream-lined but responsive infrastructure program that placed special emphasis on our countryside. Of the total 6,297 kilometers of roads we constructed last year, 95% were built in the provinces. We have also placed emphasis on infrastructures that would support livelihood in our rural areas. (Aquino, C., 1990, para. 101)

Though she institutionalized the Comprehensive Agrarian Reform Program (CARP), she failed to implement a genuine agrarian reform, a central issue of rural poverty and farmers' landlessness. In turn, her FMR projects only exacerbated the landlords' power and failed to exert a political will to address the needs of Filipino farmers. (Padilla, 1988). Her successor was inclined to a market-oriented FMR development program. However, President Fidel V. Ramos embraced FMRs as a symbol of economic development, progress, and modernity narratives and supplemented it with an Agrarian Reform Community (ARC) development strategy which was considered as an integrated approach of community development.

Fidel V. Ramos (1992-1998)

President Ramos' Philippines 2000 national development strategy (1993-1998) highlighted market reforms and private-sector-led development in his FMR development program. His strategy back then was to reduce the government's role to mere private sector participation framework provider by strengthening and linking market agents and accelerating development from industrial centers to other regions. His narratives show that FMRs were a vital component for agricultural productivity, to wit: "In agriculture, to guarantee productivity and profitability of our primary producers, we must speed up building irrigation systems, farm-to-market roads..." (Ramos, 1996, para.4).

Under his term, his FMR development program complemented the needs of land reform beneficiaries by including them in a market-oriented agricultural sector loop. He asserted that FMRs symbolize economic development, progress, and modernity narratives. His program called ARCs provided chosen rural communities with basic infrastructures, such as FMRs, to improve agrarian reform beneficiaries' productivity and income, to wit:

We increased agricultural support services and livelihood assistance to CARP beneficiaries. We encouraged them to organize cooperatives and

to take advantage of economies of scale to enhance their productivity... we launched 257 ARCs nationwide—with at least one in each congressional district in the countryside—where farmer-beneficiaries can better feel the impact of localized support services in terms of higher incomes. (Ramos,1993, page.62)

He also projected FMRs as vital for agricultural development. Therefore, his agrarian reform included FMR construction, maintenance, and rehabilitation to create efficient agricultural transport systems and achieve agricultural competitiveness. For instance, in his 1996 SONA, he shared that: “In agriculture, to guarantee productivity and profitability of our primary producers, we must speed up building...farm-to-market roads” (Ramos, 1996, para.4).

To further assert his narrative, he also strengthened interregional and urban-rural linkages by upgrading national arterial and FMRs to all-weather roads and converting bridges into permanent structures (Llanto, 2002). However, the maintenance of the existing network was of primary concern over constructing new ones (National Economic and Development Authority, 1993). He invested forty percent of total public investment into road and road transport development yet remains insufficient as many regions still had road densities lower than the average. Therefore, in recognizing the need for additional funding, he crafted Agricultural Competitiveness Enhancement Fund (CEF) from the tariff proceeds of the Minimum Access Volumes (MAV) of the Department of Agriculture (DA).

Llanto (2002) shared that the road quality did not change despite hefty road investments under this administration. It is primarily crushed stone (macadam) type surfaces that cannot hold the wear and tear of a growing number of vehicles. As a result, most roads are no match to vehicles that have also increased. Moreover, though FMRs comprise most total roads, only around six percent were paved as of 2001. His successor was likewise inclined to a market-oriented FMR development program.

Joseph Estrada (1998-2000)¹

Like his predecessor, President Joseph Estrada embraced market-oriented FMRs as inevitable and vital in achieving social and economic development goals. However, he had a short-lived development plan (1998-2001). He justified his FMR development program by using it as a symbol of progress towards a better future, to wit:

We continued to lay the groundwork for future growth with continuing advances in the construction and completion of major roads...There are also development funds abroad that can be made available provided they are used for major road projects here in Luzon. (Estrada, 2000, para.94)

He also utilized FMRs as a vital tool in his poverty reduction initiatives. He implemented his FMR development program in a two-pronged approach; first via maintaining and improving existing ones while the second was via expanding the FMR network in far-flung areas, to wit:

Our war on poverty is also in the emphasis on expanding the linkages between farms and markets, and between rural and urban areas, through roads...Last year, we built or upgraded 582 kilometers of roads.... Our target is to see 100% of our national arterial roads paved and 100% of our bridges made permanent by the end of my term. (Estrada,1999, para.71)

In addition, he recognized FMRs as the vital link for agriculture growth-rural industrialization, but, again, practice lagged his rhetoric. As a result, investment in social and physical capital in rural areas was nowhere as dramatic under his administration as its predecessor. His overall road network was 200,187 kilometers, increasing less than one percent from the previous administration at the same period and maintaining the road

¹President Estrada only stayed until January 2001 due to bribery and corruption charges

density at 0.67 kilometers per square kilometer or 2.62 kilometers of roads for every 1,000 inhabitants. Roads rehabilitated and upgraded were at 29,878 kilometers of the national road, increasing the national paved road ratio and all-weather roads compared to the previous administration at the same period (Llanto, 2002). His successor continued his narrative and enthusiastically aligned it with other social development programs.

Gloria Macapagal Arroyo (2001-2010)

Vice President Gloria Macapagal Arroyo immediately took over when President Estrada stepped down. She was known for her neoliberal economic philosophy. She supported neoliberal agricultural policy and vowed to deepen and widen such reforms as her Medium-Term Philippine Development Plan (2001-2004) emphasized her FMR development program narrative as a necessary tool for poverty alleviation by supporting agriculture modernization.

Accordingly, her road network plan was consistent with Agriculture and Fisheries Modernization Act for the recognized Strategic Agricultural and Fisheries Development Zones. It focused on FMR investments in regional growth centers, key tourism development areas, and economically lagging regions, especially Mindanao, where road densities and paved road ratios were below average. For instance, she also shared that FMRs increased its share in the budget pie; “Along with massive rice production, we are cutting costs through more efficient transport. For example, for our farm-to-market roads, we released P6 billion in 2007” (Arroyo, 2008, para.62).

She asserted that FMRs are significant component of rural development in stimulating local growth and helping integrate the rural economy into the whole economy. Her FMR development program was under the Rural Industrialization Program and Rural Road Network Development Project, so linking the production areas to major markets, to wit:

We are constructing farm-to-market roads across the archipelago to increase our agricultural produce and we would not need to import

from overseas. Due to the budget allocation for farm-to-market roads: two thousand kilometers in Mindanao; two thousand kilometers in north Luzon, since there are agricultural areas; one thousand kilometers in Central Philippines, Bicol and Visayas; one thousand kilometers here in Luzon, in Southern Luzon, Southern Tagalog and in Central Luzon in Bulacan. These farm-to-market roads will be constructed because we have allotted 7 billion pesos for farm-to-market roads. Moreover, to increase our harvest, we will invest 8 billion pesos for irrigation. The seven billion for farm-to-market roads and eight billion pesos for irrigation are included in the 23-billion-peso allocation for agricultural modernization. (Arroyo, 2008, para.15)

Moreover, she also used FMR as part of her BAYAN-ANIHAN concept² for facilitating agriculture development. She used it to efficiently deliver agrarian support services to farmers and their eventual transformation to agrarian reform zones and progressive farming. For instance, she prioritized agricultural FMR construction while maintaining the existing road network to promote her partnership and convergence strategy. It improved and constructed 1,300 kilometers of national roads and 19,771-meter line bridges. As a result, the agricultural sector expanded as the 2 million hectares of land were developed into agribusiness complemented by the regional road framework plans execution. In addition, the local and regional development councils, the Department of Agriculture (DA), and the Department of Agrarian Reform (DAR) constructed and rehabilitated FMRs that complemented the national roads to facilitate the agricultural produce market and distribute farm inputs. These initiatives supported the Philippine Road network expansion (Llanto, 2002).

²Bayan means people while Anihan means harvest and Bayanihan means working together. This program pertains to a united people working together for successful implementation of agrarian reform. It aimed for the transformation of the Philippine Countryside into vibrant and dynamic communities through focused intervention under the ARC development strategy.

Like Ferdinand E. Marcos, she also used FMRs as a political resource. She facilitated her FMR development program to support her “super regions” program. To demonstrate her inclination to give local politicians more options, she increased local government units’ Internal Revenue Allotment- local funds- with 20 percent devoted to development funds specifically for infrastructure and social services. Hence, giving them more incentives to pursue FMR development in their area, to wit, “The Internal Revenue Allotment for local governments from the fiscal budget is P210.7 billion. I hope that local officials, including the different barangays, would utilize 20 percent of your development funds for infrastructure and social service” (Arroyo, 2008, para.21).

Like past administrations repeatedly did in their respective initiatives for agrarian reform, President Macapagal- Arroyo found the instrumental worth of FMRs aligned with her BAYAN-ANIHAN concept as a means of the mass campaign for both national and local elections. This situation supports Wales & Wild’s (2012) claim that FMRs could facilitate new patron-client relations. It demonstrates its sociopolitical value as politicians used it to reward their supporters. It also enabled national and local politicians to reach remote areas while boosting their political capital by providing the project beneficiaries access to economic opportunities, state services, and political mobilization. On the other hand, it also manifests the Philippine politics’ “business-as-usual” mode fueled by patronage, clientelism, and traditional politics.

Despite her rhetoric, the income disparity between the rich and the poor widened. For example, in 2003, the top 10 percent received an average income 20 times greater than the income of the bottom 10 percent income deciles, higher than the 1994-level, leading to further marginalization of the poor (Philippine Statistics Authority, 2003). Moreover, she was jailed after her term due to several corruption cases, including misusing funds allocated to provide material assistance to farmers (Fertilizer Fund Scam) to conduct the 2004 elections.

Benigno Aquino (2010-2016)

Benigno Aquino's narratives continued his predecessors' market-oriented development strategy. He used FMRs as a vital tool for agricultural productivity and linkage with industry and services. He pinpointed that one of the constraints to agricultural productivity and market expansion was inefficient connectivity. He reiterated that FMRs are a vital part of a market-oriented agricultural development with a promise of economic growth. Hence, he developed the domestic market faster by constructing and rehabilitating FMRs to strategically connect rural and agricultural areas with markets and distribution centers and pursue agricultural efficiency, to wit:

Our government is also constructing the necessary infrastructure to facilitate the growth of agriculture in the country. For example, farm-to-market roads, or FMRs, constructed and rehabilitated from 2011 to June 2013, have linked 1,147 barangays to main road networks and markets, benefiting 300,000 farmers. (Aquino, B.,2013, para.8) Like previous administrations, the development strategy was also

towards infrastructure development regionalization. For example, the regional development plan in region IV-A recognized that FMRs have a critical role in the region's overall economic development as its absence has been a constraint on regional development, especially on rural development. Moreover, as of 2016, 477 kilometers out of 2,206 kilometers of national roads and FMRs in Mindanao were funded.

Road infrastructure was still included in the priority programs. As of 2015, 31,242 kilometers of national roads (97.19 percent), 15,377 kilometers of city roads (61.80 percent), and 31,075 kilometers of FMRs (28.65 percent) were paved. However, in terms of quality, the World Economic Forum-Global Competitiveness Report (WEF-GCR) 2015-2016 ranked the Philippines 97th out of 140 countries. In 2015, 6,549-kilometers of FMRs were constructed by the Department of Agriculture to enhance the inflow and outflow of agricultural produce.

วารสารมนุษยศาสตร์ สังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

Journal of Man and Society Faculty of Humanities and Social Sciences

The Department of Public Works and Highways (DPWH) was officially designated as the principal agency in FMRs' outlays to decentralize its implementation while enhancing its technical designs to strengthen and expand the president's FMR narratives in the countryside, to wit:

We have fixed more than just roads; our DPWH has fixed its system. Just by following the right process of bidding and procurement, their agency saved a total of 10.6 billion pesos from 2011 to June of this year. Even our contractors are feeling the positive effects of our reforms in DPWH. According to the DPWH, "the top 40 contractors are now fully booked." I am hopeful that the development of our infrastructure continues unimpeded to facilitate the growth of our other industries. (Aquino, B.,2012, para.58)

As a result, FMRs were constructed and rehabilitated to strategically connect rural and agricultural areas to market towns and production areas. Lastly, he also justified his FMR development program to include the promise of economic growth while strengthening his anti-corruption measures, to wit:

We will not build our road network based on kickbacks or favoritism. We will build them according to a clear system. Now that resources for these projects are no longer allocated haphazardly, our plans will no longer end up unfulfilled—they will become tangible roads that benefit the Filipino people. When we assumed office, 7,239 kilometers of our national roads were not yet fixed. Right now, 1,569 kilometers of this has been fixed under the leadership of Secretary Babes Singson. In 2012, an additional 2,275 kilometers will be finished. We are even identifying and fixing dangerous roads with the use of modern technology. These are challenges we will continue to address every year so that, before the end of my term, every inch of our national road network will be fixed. (Aquino, B.,2012, para.57)

Discussion and Conclusion:

Farm-to-Market Road (FMR) supports the trade theory, which specifies that people who engage with the market through surplus selling on a comparative advantage benefit from the direct welfare and economies of scale production. It is one of the predominant program in the Philippine agriculture sector with atleast 6.97 percent of the Philippine agriculture's budget is devoted to it. Based on the narratives, It emerged as a central element in which presidents built their neoliberal ideology to achieve the Philippines' overall poverty reduction and rural economic growth agenda due to its perceived significant socio-economic impact among its beneficiaries. The Philippine president's FMR narratives demonstrated a neoliberal ideology by facilitating a proactive involvement in the market of goods and services meant to reduce poverty and improve growth in the long run. They showed FMR's significance as it allowed smallholder farmers to efficiently use resources, goods, and services to derive benefits. They believed that smallholder farmers needed FMR to move out of poverty and increase income by commercializing farming activities, accessing cheap production inputs, and enhancing productivity and food security. Moreover, they also believed that it secured more jobs for those unwilling to participate in the farming sector by participating in other related sectors such as mining and industry.

The analysis of the presidents' narratives surrounding their respective FMR development programs from 1986 to 2016 showed that most tend to underscore their symbolic and sociopolitical value in recurring themes. For example, 1) FMRs as a symbol of progress, 2) FMRs as vital and inevitable, and 3) FMRs as a political source.

All Philippine presidents framed FMRs as vital and inevitable. They described their implementation as a panacea as it becomes necessary and sufficient condition to improving agricultural productivity and income, demonstrating their capabilities and achievements and legitimizing their image. They stipulated their narratives on their state documents such as development

and investment plans, public speeches, official statements, publicly available government documents, and scholarly sources. This situation aligns with what Molle et al. (2009) shared regarding the classical means of promoting projects by presenting meta-justifications such as national goals, modernization, and economic growth promise. For instance, presidents denoted FMR ‘as a critical enabling condition for market participation in isolated agricultural areas. Specifically, they highlighted FMR’s importance in addressing their agricultural challenges and achieving the Philippines’ overall poverty reduction, agricultural development, and economic growth. It is noteworthy that some such as Presidents Ramos and Macapagal Arroyo’s FMR development programs linked to their social development programs, enticing the citizenry to accept the program while strengthening the FMRs’ existential significance to a certain extent.

Second, some presidents framed FMRs as a symbol of national progress. They used the rhetoric of a functioning FMR as a symbol of effective spur of agriculture development and as a foundation of every agricultural community, signifying a modernism ideology marked by confidence in the development of scientific and technical knowledge. For instance, President Ramos assumed that FMRs paved the way for better transportation links and created businesses and jobs in profitable sectors, such as agriculture, forest, and mining, as stated in their development plans while President B. Aquino considered it a vital tool for agricultural productivity and linkage with industry and services addressing the agricultural productivity constraints. These observations support Scott’s (1989) observation that the common carriers of high modernism were powerful actors or state leaders who usually favored development planning.

Lastly, some presidents framed FMRs as a political resource. For example, President Macapagal- Arroyo boldly showed how she used FMRs to create political capital. It was aligned with Mark Thompson’s (2010) observation that patronage politics could exist by funneling government

patronage funds directly to local politicians, recentralizing clientelist networks, and directing funds to regions seen favorable to the state leader.

This study shows that the Republic of the Philippines' presidents learned to love their FMR development program through consistent and repetitive discussion of their neoliberal ideology on all platforms. Therefore, aside from providing a full review of related literature and historical analysis of FMR development programs in the Republic of the Philippines from 1986 to 2016, this could also serve as a foundation for understanding the sociopolitical value of FMRs that has received little attention and present critical view of FMRs given its deficiencies.

Acknowledgment

The author wishes to thank her professors from the Faculty of Political Science of Chulalongkorn University, especially Prof. Teewin Supputikun, Ph.D., Professor Naruemon Thabchumpon, Ph.D., Professor Carl Middleton, Ph.D., Prof. Bhanubhatra Jittiang, Ph.D., Prof. Antoinette Raquiza of the Philippines, and Ms. Sarah Grace L. Candelario, M.A.Ed. This study was made possible through the ASEAN Scholarship, Support of Overseas Research from the Graduate School, and Faculty of Political Science of Chulalongkorn University, Bangkok, Thailand.

References

- Aquino, B. (2012). **Third State of the Nation Address Benigno C. Aquino**. [Online]. Available from: <https://www.officialgazette.gov.ph/2012/07/23/english-translation-benigno-s-aquino-iii-third-state-of-the-nation-address-july-23-2012/> [Accessed 2 December 2021].
- _____. (2013). **Speech of President Aquino at the Livestock Philippines 2013 Expo and Conference**. [Online]. Available from: <https://www.officialgazette.gov.ph/2013/08/07/speech-of-president-aquino-at-the-livestock-philippines-conference-2013-expo-and-conference/> [Accessed 2 December 2021].

- Aquino, C. (1988). **Second State of the Nation Address Corazon C. Aquino**. [Online]. Available from: <https://www.officialgazette.gov.ph/1988/07/25/corazon-c-aquino-second-state-of-the-nation-address-july-25-1988/> [Accessed 2 December 2021].
- _____. (1989). **Third State of the Nation Address Corazon C. Aquino**. [Online]. Available from: <https://www.officialgazette.gov.ph/1989/07/24/corazon-c-aquino-third-state-of-the-nation-address-july-24-1989/> [Accessed 4 December 2021].
- _____. (1990). **Fourth State of the Nation Address Corazon C. Aquino**. [Online]. Available from: <https://www.officialgazette.gov.ph/1990/07/23/corazon-c-aquino-fourth-state-of-the-nation-address-july-23-1990/> [Accessed 4 December 2021].
- Arroyo, G. (2008). **Eight State of the Nation Address of Gloria Macapagal Arroyo**. [Online]. Available from: <http://www.mabuhayradio.com/rp-government-updates/president-gloria-macapagal-arroyo-s-8th-state-of-the-nation-address-sona> [Accessed 5 December 2021].
- _____. (2008). **Speech of President Arroyo during the Presentation of the 2008 Budget on the economy with the Liga ng mga Barangay and the Working Poor**. [Online]. Available from: <https://www.officialgazette.gov.ph/2008/03/14/speech-of-president-arroyo-during-the-presentation-of-the-2008-budget-on-the-economy-with-the-liga-ng-mga-barangay-and-the-working-poor/> [Accessed 5 December 2021].
- Asian Development Bank. (2011). **Republic of the Philippines: Road Sector Improvement Project (Financed by the Japan Special Fund). Volume 2; Final Report [pdf file]**. [Online]. Available from: <https://www.adb.org/sites/default/files/project-document/61897/41076-01-phi-tacr-02.pdf> [Accessed 10 November 2021].
- Boyce, J. (1993). The Political Economy of Growth and Impoverishment in the Marcos Era.” **Economic Development and Cultural change**, 43(4), 405-420.

- Census of the Philippine Islands. (1921). **The Census of the Philippine Islands. Volume III.** [Online]. Available from: <http://rso08.psa.gov.ph/sites/default/files/1918%20CPH%20vol3.pdf> [Accessed 10 November 2021].
- Crawford, N. C. (2000). The passion of world politics: Propositions on emotion and emotional relationships. **International Security**, 24(4), 116-156. <https://doi.org/10.1162/016228800560327>
- Estrada, J. (1999). **Second State of the Nation Address of Joseph Estrada.** [Online]. Available from: <https://www.officialgazette.gov.ph/1999/07/26/joseph-ejercito-estrada-second-state-of-the-nation-address-july-26-1999/> [Accessed 10 December 2021].
- _____. (2000). **Third State of the Nation Address of Joseph Estrada.** [Online]. Available from: <https://www.officialgazette.gov.ph/2000/07/24/joseph-ejercito-estrada-third-state-of-the-nation-address-july-24-2000/> [Accessed 11 December 2021].
- Fourcade, M. & Healy, K. (2007). **Moral Views of Market Society. Annual Review of Sociology**, 33(14), 285-311. <https://doi.org/10.1146/annurev.soc.33.040406.131642>.
- Koch, J. & Movenzadeh, F., (1979). **A Methodology for Evaluating Rural Roads in the Context of Development in Low Volume Roads; A Second International Conference.** Transportation Research Record, no. 702, National Academy of Sciences.
- De Lataillade, C., Dumontier, A., Grondard, N. & Dufumier, M. (2006). Farming Intensification and Diversification in the Philippines: The Case of the Pampanga Estuary. **Moussons**, 9(10), 281-297.
- Llanto, G. (2002). **Infrastructure Development; Experience and Policy Options for the Future.** [Online]. Available from: <https://dirp3.pids.gov.ph/ris/dps/pidsdps0226.pdf> [Accessed 11 December 2021].

- Molle, F. P., Floch, P., Promphakping, B., & Blake, D. (2009). **The ‘greening of Isaan’: politics, ideology and irrigation development in the northeast of Thailand.** In F. Molle, T. Foran, & M. Kakonen, M. (Eds.), **Contested waterscapes in the Mekong region: hydropower, livelihoods and governance.** London: Earthscan
- Mudge, S. (2008). What is neo-liberalism? **Socio-Economic Review**, 6(4), 703-731.
- National Economic and Development Authority. (1987). **Highlights of the Medium-Term Philippine Development Plan (1987-1992).** Manila, Philippines: National Economic and Development Authority.
- _____. (1993). **Medium-Term Philippine Development Plan (1993-1998).** Manila, Philippines: National Economic and Development Authority.
- _____. (1999). **Medium-Term Philippine Development Plan (1999-2004).** Manila, Philippines: National Economic and Development Authority.
- _____. (2001). **Medium-Term Philippine Development Plan (2001-2004).** Manila, Philippines: National Economic and Development Authority.
- _____. (2004). **Medium-Term Philippine Development Plan (2004-2010).** Manila, Philippines: National Economic and Development Authority.
- _____. (2011). **Philippine Development Plan (2011-2016) Midterm Update.** Manila, Philippines: National Economic and Development Authority.
- Newson, D. (1986). **Crisis in the Philippines; The Marcos Era and Beyond.** Princeton, New Jersey: Princeton University Press.
- Olano, J. (2004). **Philippines: Agrarian Reform Infrastructure Support Project. Setting Up Poverty Reduction: A Global Learning Process and Conference.** [Online]. Available from: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.606.8895&rep=rep1&type=pdf> [Accessed 4 December 2021].

- Padilla, S. (1988). Land Reform; Behind the Rhetoric of Aquino's Davao Promises. *Asian Studies; Journal of Critical Perspectives on Asia*, 25(26) 16-26. <https://www.asj.upd.edu.ph/mediabox/archive/ASJ-25-26-1987-1988/padilla.pdf> [Accessed 11 December 2021].
- Philippine Agriculture and Fisheries Modernization Act. (n.d.). **An Act of Prescribing Urgent Related Measures to Modernize the Agriculture and Fisheries Sectors of the Country in Order to Enhance their Profitability and Prepare the Said Sectors for the Challenge of the Globalization Through An Adequate, Focused and Rational Delivery of Necessary Support Services, Appropriating Funds Therefore and For Other Purposes** . [Online]. Available from: https://lawphil.net/statutes/repacts/ra1997/ra_8435_1997.html [Accessed 12 November 2021].
- Philippine Statistics Authority. (2003). **Family Income and Expenditure Survey Volume 1 Final Report**. [Online]. Available from: <https://psa.gov.ph/sites/default/files/2003%20%20FIES%20Volume%20I.pdf>. [Accessed 12 November 2021].
- Presidential Management Staff. (1992). **Office of the President. The Aquino Management of the Presidency. The President's Report. (1986-1992)**. [Online]. Available from: <http://www.coryaquino.ph/coryaquino/assets/images/HerPeoplesEmissary.pdf> [Accessed 12 November 2021].
- Quinlan, J. (1992, July 2). Cory Aquino; A Problematic Legacy. **The Christian Science Monitor**. [Online]. Available from: <https://www.csmonitor.com/1992/0702/02192.html> [Accessed 11 December 2021].
- Ramos, F. (1996). **Fifth State of the Nation Address of Fidel Ramos. Philippine Official Gazette**. [Online]. Available from: <https://www.officialgazette.gov.ph/1996/07/22/fidel-v-ramos-fifth-state-of-the-nation-address-july-22-1996/> [Accessed 12 December 2021].

- Ramos, F. (1993). **Second State of the Nation Address of Fidel Ramos.**
 [Online]. Available from: <https://www.officialgazette.gov.ph/1993/07/26/fidel-v-ramos-second-state-of-the-nation-address-july-26-1993/> [Accessed 12 December 2021].
- Scott, J. (1998). **Seeing like a State: How Certain Schemes to Improve the Human Conditions Have Failed.** New Haven, CT: Yale University Press.
- Smith, A. (1998). **Nationalism and modernism: A critical survey of recent theories of nations and nationalism.** London, New York: Routledge. D.
- Tadem, E. (2015). **Philippine Agrarian Reform in the 21st Century. Land grabbing, conflict and agrarian-environmental transformations; Perspectives from East and Southeast Asia.**
 [Online]. Available from: https://www.iss.nl/sites/corporate/files/CMCP_D2-Tadem.pdf [Accessed 12 December 2021].
- Thompson, M. (2010)., Populism and the Revival of Reform; Competing Political Narratives in the Philippines. **Contemporary Southeast Asia A Journal of International and Strategic Affairs**, 32(1), 1-28.
- Wales, J & Wild, L. (2012). **The Political Economy of Roads: An Overview and Analysis of Existing Literature.** [Online]. Available from: <https://odi.org/en/publications/the-political-economy-of-roads-an-overview-and-analysis-of-existing-literature> [Accessed 16 December 2021].
-

การศึกษานอกลองการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่มีความเสี่ยงต่อการมีภาวะซึมเศร้าและแนวโน้มจะฆ่าตัวตาย กรณีศึกษากลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ ในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม

สกาวใจ พุ่งจันทร์¹, ศศิวิภา เสริมศิริ², ศิริลักษณ์ เจริมจิตต์พรชัย³,
วิชญา รัตนเมธาวิ⁴, และสุจิตตา สุระภี⁵

ภาควิชาคณิตศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2,3,4,5}

E-mail: janesakawjai@gmail.com¹, sasiwipa012@gmail.com², sjerm001@yahoo.com³,
witchaya.r@msu.ac.th⁴ and suraphee@hotmail.com⁵

วันที่รับบทความ: 28 กรกฎาคม 2564

วันแก้ไขบทความ: 11 พฤษภาคม 2565

วันตอบรับบทความ: 17 พฤษภาคม 2565

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ การมีภาวะซึมเศร้า และการมีแนวโน้มจะฆ่าตัวตายและศึกษาสัมพันธ์ภาพในครอบครัวว่ามีความสัมพันธ์กับตัวแปรเหล่านี้หรือไม่ รวมทั้งศึกษาเปรียบเทียบความเสี่ยงต่อการมีภาวะซึมเศร้าและแนวโน้มจะฆ่าตัวตายจากผลของการเสพติดสื่อสังคมออนไลน์ โดยขนาดตัวอย่างทั้งหมด 376 คน ใช้การเลือกตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิโดยการสุ่มแบบมีระบบ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า 1) นักเรียนส่วนใหญ่ใช้เวลาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ 6-9 ชั่วโมงต่อวัน มีการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ประเภท Facebook/Instagram และมีวัตถุประสงค์ในการใช้เพื่อความบันเทิงมากที่สุด เสพติดสื่อสังคมออนไลน์ ร้อยละ 83.78 มีภาวะซึมเศร้า ร้อยละ 41.49 มีแนวโน้มจะฆ่าตัวตายระดับรุนแรงร้อยละ 3.72 2) สัมพันธ์ภาพในครอบครัวมีความสัมพันธ์กับการเสพติดสื่อสังคมออนไลน์ ภาวะซึมเศร้า และแนวโน้มจะฆ่าตัวตาย 3) นักเรียนที่เสพติดสื่อสังคมออนไลน์มีความเสี่ยงที่จะมีภาวะซึมเศร้าสูงกว่านักเรียนที่ไม่เสพติดสื่อสังคมออนไลน์ และนักเรียนที่มีภาวะซึมเศร้ามีความเสี่ยงต่อการจะฆ่าตัวตายสูงกว่านักเรียนที่ไม่มีภาวะซึมเศร้า คนที่มีภาวะซึมเศร้าในกลุ่มที่ไม่เสพติดสื่อสังคมออนไลน์ มีแนวโน้มจะฆ่าตัวตายสูงกว่าคนที่มีภาวะซึมเศร้าในกลุ่มที่ไม่เสพติดสื่อสังคมออนไลน์

คำสำคัญ: การเสพติดสื่อสังคมออนไลน์ ภาวะซึมเศร้า แนวโน้มจะฆ่าตัวตาย ความเสี่ยงสัมพัทธ์ อัตราส่วนออดส์

A study on the effects of using social media on the risk of depression and suicidal ideation for the case study of high school students of the extra-large schools in Mueang Maha Sarakham District

Sagowjai Thung-jan¹, Sasiwipa Sermsiri², Siriluck Jermjittpomchai³, Witchaya Rattanametawee⁴, and Sujitta Suraphee⁵

Department of Mathematics, Faculty of Science, Mahasarakham University^{1,2,3,4,5}
E-mail: janesakawjai@gmail.com¹, sasiwipa012@gmail.com², sjerm001@yahoo.com³, witchaya.r@msu.ac.th⁴ and suraphee@hotmail.com⁵

Received: July 28, 2021

Revised: May 11, 2022

Accepted: May 17, 2022

Abstract

The purposes of this research article were to study the behavior of using social media, having depression, and suicidal ideation and investigate the association between family relationships and all of them, including to compare the risk of depression and suicidal ideation as a result of social media addiction. A total sample size of 376 students was selected by stratified systematic sampling. The results from analysis of the data were as follows. 1) Most students spent 6 - 9 hours a day on social media via Facebook/Instagram. Their objective of using social media was for entertainment. The percentage of social media addiction and depression were 83.78 and 41.49 respectively. The students had a severe suicidal ideation accounted for 3.72%. 2) Family relationship was associated with social media addiction, depression, and suicidal ideation. 3) Students who were addicted to social media are at higher risk of depression than students who were not addicted to social media. Depressed students in the social media addict group were more likely to a chance of suicide than those with depression in the non-social media addict group.

Keywords: Social media addiction, Depression, Suicidal ideation, Relative risk, Odds ratio

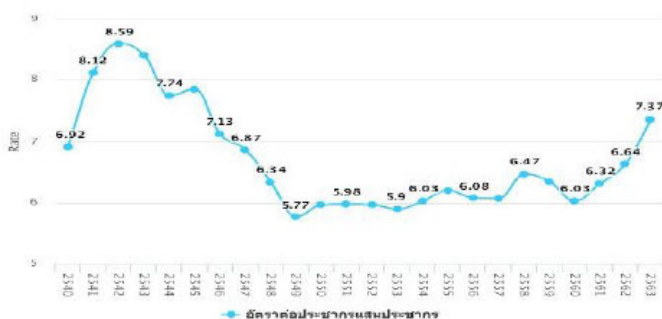
บทนำ

ในยุคปัจจุบันสื่อสังคมออนไลน์ได้เข้ามามีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของคนเราเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มวัยรุ่น ซึ่งเป็นกลุ่มคนที่ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่จำนวนมาก โดยแอปพลิเคชันของสื่อสังคมออนไลน์สามารถใช้งานผ่านโทรศัพท์มือถือหรือสมาร์ตโฟนได้ ทำให้การใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการสื่อสารมีความสะดวกมากยิ่งขึ้น ผลของการสื่อสารผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ ก่อให้เกิดรูปแบบการดำเนินชีวิตแบบใหม่ที่มีแนวโน้มหลีกเลี่ยงความสัมพันธ์กับคนในครอบครัวและจะให้ความสนใจกับบุคคลอื่นที่อยู่ในสื่อสังคมออนไลน์มากกว่า จึงทำให้มีความเสี่ยงในการเสพติดสื่อสังคมออนไลน์ได้ง่ายขึ้น โดยผลจากการเสพติดสื่อสังคมออนไลน์ อาจก่อให้เกิดภาวะของโรคซึมเศร้า โรคเครียด วิตกกังวล สมาธิสั้น หรือปัญหาอื่นทางสุขภาพจิตได้

ภาวะซึมเศร้า จัดเป็นปัญหาสุขภาพจิตที่มีอัตราการความชุกและอัตราการตายที่สูงเมื่อเปรียบเทียบกับปัญหาจิตเวชอื่น ๆ โดยภาวะซึมเศร้าจะสูงขึ้นจากวัยเด็กไปสู่วัยรุ่น และพบว่าวัยรุ่นตอนปลายจะมีความซึมเศร้ามากขึ้น จากข้อมูลสายด่วนสุขภาพจิต 1323 ปัญหาหลัก ๆ ที่เด็กและเยาวชนโทรศัพท์มาขอคำปรึกษา ได้แก่ ความเครียดและวิตกกังวล ปัญหาความรัก ปัญหาซึมเศร้า และปัญหาครอบครัว และจากข้อมูลที่ได้จากการสำรวจข้อความบน ระบาย ขอคำปรึกษาในทวิตเตอร์ พบว่า ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ เกิดภาวะเครียดในหมู่วัยรุ่นมากที่สุด 3 ลำดับแรก คือ ความสัมพันธ์ในครอบครัว ร้อยละ 60 หน้าที่การงาน/ความรับผิดชอบ ร้อยละ 32 และ ปัญหาการถูกกลั่นแกล้งร้อยละ 7 (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2563) ภาวะซึมเศร้าในวัยรุ่นนั้นสามารถเกิดขึ้นได้บ่อย เนื่องจากวัยรุ่นเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจเพื่อที่จะเตรียมเป็นวัยผู้ใหญ่ในอนาคต แต่หากเกิดความไม่สมดุลด้านใดด้านหนึ่ง อาจมีผลทำให้วัยรุ่นเกิดภาวะซึมเศร้าได้ ซึ่งอาจไม่แสดงอาการออกมาโดยตรง แต่อาจแสดงออกมาในลักษณะหงุดหงิด ฉุนเฉียว โกรธ ก้าวร้าว ไม่มีสมาธิในการเรียน ปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมลำบาก มีอาการซึม ชอบเก็บตัว แยกตัวอยู่คนเดียว ไม่ค่อยพูดกับใคร วัยรุ่นที่มีพฤติกรรมเหล่านี้เป็นกลุ่มที่ต้องเฝ้าจับตามองเป็นพิเศษ เพราะบ่งบอกถึงอาการเสี่ยงต่อภาวะซึมเศร้า ส่งผลกระทบต่อด้านจิตสังคมของวัยรุ่นซึ่งจะขัดขวางการมีพัฒนาการที่เหมาะสมของวัยรุ่น อีกทั้งส่งผลกระทบต่อระยะยาวต่อบุคคล ครอบครัว และสังคมในวงกว้างมากขึ้น (นวลจิรา จันระลักษณะ และคณะ, 2558) การศึกษาวิจัยที่ทำให้ทราบถึงขนาดของปัญหาภาวะซึมเศร้าและการคิดฆ่าตัวตายของวัยรุ่นในบริบทโรงเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญเพื่อจะได้หาวิธีการดูแล ช่วยเหลืออย่างเร่งด่วน

จากการศึกษาทบทวนอย่างเป็นระบบในงานวิจัยของ Betul Keles, Niall McCrae & Annmarie Grealish (2020) ได้สืบค้นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์และการมีปัญหาสุภาพทั้งหมด 4,780 เรื่อง โดยสืบค้นจากฐานข้อมูล PsycINFO, Medline, Embase, CINAHL และ SSCI และสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอิทธิพลของการใช้สื่อสังคมออนไลน์ต่อปัญหาสุภาพจิตในวัยรุ่นที่มีอายุ 13-18 ปี พบงานวิจัย 9 เรื่องที่ศึกษาคอบคลุมสื่อสังคมออนไลน์ทั้งหมด ส่วนอีก 4 งานวิจัยจะศึกษาเฉพาะสื่อสังคมออนไลน์ประเภทเฟซบุ๊ก และเป็นการศึกษาในประเทศออสเตรเลีย 3 บทความ ในจีน 3 บทความ และไนเซอร์เบีย อเมริกา มาเลเซีย เบลเยียม ไทย และแคนาดา อย่างละ 1 บทความและอีก 1 บทความ เป็นการศึกษาในวัยรุ่นในแถบทวีปยุโรป การวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดใช้การทดสอบความมีนัยสำคัญทางสถิติในการพิจารณาความสัมพันธ์ โดยผลการวิจัยโดยสรุปพบว่าการใช้สื่อสังคมออนไลน์มีอิทธิพลต่อภาวะซึมเศร้า ความวิตกกังวล และความทุกข์ทางจิตใจในวัยรุ่นโดยเฉพาะอย่างยิ่งผลการศึกษาในประเทศจีนซึ่งเป็นชาวเอเชียเพื่อนบ้านของไทย แสดงให้เห็นว่าการนอนไม่หลับมีผลมาจากการเสพติดสื่อสังคมออนไลน์และภาวะซึมเศร้า และการเสพติดสื่อสังคมออนไลน์มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับภาวะซึมเศร้าและการด้อยค่าของตัวเอง ส่วนในประเทศไทย เป็นการศึกษาในปี พ.ศ. 2558 ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเสพติดเฟซบุ๊กกับสุขภาพจิตของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยสุ่มตัวอย่างนักเรียน 972 คน ใน 4 จังหวัดที่มีความเจริญทางเศรษฐกิจสูง ได้แก่ กรุงเทพฯ เชียงใหม่ อุบลราชธานี และสงขลา ผลการศึกษาพบว่าความชุกของการเสพติดเฟซบุ๊กและสุขภาพจิตที่ผิดปกติคือ 41.9% และ 21.9% ตามลำดับ และการเสพติดเฟซบุ๊กของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายมีความสัมพันธ์กับอาการผิดปกติของร่างกาย ภาวะสุขภาพจิต ความวิตกกังวล การนอนไม่หลับ และภาวะซึมเศร้าระดับรุนแรง (Nitt Hanprathet et al., 2015) นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยอีกหลายเรื่องที่ศึกษาความสัมพันธ์ของการใช้สื่อสังคมออนไลน์และการมีภาวะซึมเศร้ารวมถึงผลต่อการคิดฆ่าตัวตาย ซึ่งเป็นการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกันไป เช่น เฉลิมพล กำใจ และอรรัญญา นามวงศ์ (2562) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการติดเฟซบุ๊ก ภาวะซึมเศร้าและความเสี่ยงต่อการฆ่าตัวตายของนักศึกษาพยาบาลยุคเจนเนอเรชันแซดในวิทยาลัยพยาบาลแห่งหนึ่ง ผลการศึกษาพบว่าการติดเฟซบุ๊กมีความสัมพันธ์ทางบวกต่อภาวะซึมเศร้า แต่ไม่มีความสัมพันธ์ต่อการคิดฆ่าตัวตาย และแน่นอนว่าผลการศึกษาเหล่านี้จะมีความคลาดเคลื่อนมาน้อยเพียงใดจะขึ้นอยู่กับขนาดตัวอย่าง วิธีการสุ่มตัวอย่าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ และที่สำคัญคือแบบประเมินที่จะเป็นสิ่งตัดสินว่าใครที่เสพติดสื่อสังคมออนไลน์หรือใครที่เป็นบุคคลที่มีปัญหาทางสภาพจิตใจหรือมีภาวะซึมเศร้า

ปัญหาการฆ่าตัวตายของวัยรุ่นเป็นปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้นในยุคปัจจุบัน ปัจจัยเสี่ยงต่อการฆ่าตัวตายในวัยรุ่นประกอบด้วย ภาวะซึมเศร้า โรคจิตเภท ความวิตกกังวล มีประวัติฆ่าตัวตายมาก่อน ความผิดปกติของบุคลิกภาพ การใช้สารเสพติด อยู่ในครอบครัวที่ขาดความผูกพัน พ่อแม่มีประวัติเคยฆ่าตัวตาย ความรู้สึกด้อยค่า เหตุการณ์สำคัญในชีวิตที่นำมาสู่ความเครียดอย่างมาก (สุพัตรา สุขาวท และสุวรรณา อรุณพงศ์ไพศาล, 2560) จากรายงานอัตราการฆ่าตัวตายของคนไทยแยกตามปี พ.ศ. 2540-2563 ของกรมสุขภาพจิต พบว่ามีอัตราการฆ่าตัวตายสูงในปี พ.ศ. 2542 หลังจากนั้นจะมีแนวโน้มลดลงจนมาถึงปี 2561-2563 อัตราการฆ่าตัวตายต่อประชากรแสนคนจะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอีกครั้ง ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 อัตราการฆ่าตัวตายต่อประชากรแสนคนของคนไทยแยกตามปี พ.ศ. 2540-2563

ที่มา: https://www.dmh.go.th/report/suicide/stat_prov.asp, กรมสุขภาพจิต

ในปี พ.ศ. 2564 สถิติคนไทยพยายามฆ่าตัวตายชั่วโมงละ 6 คน หรือทั้งปีมากกว่า 53,000 คน และเสียชีวิตประมาณ 4,000 คน ถือเป็นสาเหตุการตายอันดับต้น ๆ ของไทย ข้อมูลของศูนย์โรคซึมเศร้าไทย กรมสุขภาพจิต ยังระบุว่า คนไทยอายุ 15 ปีขึ้นไป ป่วยเป็นโรคซึมเศร้าถึง 1.5 ล้านคน โดยผู้ป่วยจำนวน 100 คน สามารถเข้าถึงการรักษาเพียง 28 คนเท่านั้น และทำให้คนไทยกว่า 70 เปอร์เซ็นต์เสียชีวิตก่อนวัยอันควร

ดังนั้น การศึกษาเพื่อให้ทราบปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีแนวคิดฆ่าตัวตาย จึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง โดยนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายเป็นกลุ่มวัยที่มีความเปราะบาง ทั้งทางด้านอารมณ์ จิตใจ ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมที่นักเรียนเผชิญ ไม่ว่าจะเป็นสิ่งแวดล้อมภายในครอบครัว เพื่อนในสถานศึกษา หรือแม้กระทั่งสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งวัยรุ่นบางคนจะใช้เป็นสื่อในการกลั่นแกล้งหรือระบายอารมณ์เมื่อเกิดความขัดแย้งกันในกลุ่ม โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม เป็นโรงเรียนที่ส่งเสริมให้ครูผู้สอนใช้เทคโนโลยี

ร่วมกับการเรียนการสอน โดยโรงเรียนมีการอำนวยความสะดวกโดยติดตั้งระบบเครือข่าย อินเทอร์เน็ตสำหรับนักเรียนให้มีแหล่งเรียนรู้ในการสืบค้นข้อมูล และโรงเรียนยังได้มุ่งเน้นให้นักเรียนสามารถใช้เทคโนโลยีได้อย่างสร้างสรรค์และใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด จากการสังเกตพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีของนักเรียนพบว่า นักเรียนมีความสนใจและใช้เทคโนโลยีได้ระดับดี แต่ความสนใจของนักเรียนส่วนใหญ่มักเน้นไปในเรื่องของความบันเทิงด้วยการใช้ Social network มากเกินไป (พัทธนันท์ เสนาจักร และลักขณา สรวิวัฒน์, 2563) อาจนำมาซึ่งการเสพติดสื่อสังคมออนไลน์นั้นและอาจก่อให้เกิดปัญหาสุขภาพจิตตามมาได้

คณะผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเปรียบเทียบการเสพติดสื่อสังคมออนไลน์ การมีภาวะซึมเศร้า และแนวโน้มฆ่าตัวตายตามตัวแปรต่าง ๆ และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธ์ภาพในครอบครัว การเสพติดสื่อสังคมออนไลน์ การมีภาวะซึมเศร้าและการคิดฆ่าตัวตาย รวมทั้งวิเคราะห์ค่าความเสี่ยงสัมพัทธ์เพื่อพิจารณาว่าเมื่อตัวแปรมีความสัมพันธ์กันแล้ว จะมีความสัมพันธ์ในลักษณะที่ส่งผลต่อความเสี่ยงต่อการเกิดเหตุการณ์ที่สนใจอย่างไร การวิเคราะห์ข้อมูลจะเน้นการนำเสนอผลของการวิเคราะห์โดยวิธีการทางสถิติ ซึ่งจะทำให้ได้ประเด็นที่สำคัญนำไปสู่การวางแผนในการป้องกันการเสพติดสื่อสังคมออนไลน์ การเกิดภาวะซึมเศร้า รวมถึงเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัจจัยที่จะทำให้นักเรียนมีความคิดที่จะฆ่าตัวตายในอนาคตได้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการเสพติดสื่อสังคมออนไลน์ การมีภาวะซึมเศร้า และแนวโน้มจะฆ่าตัวตาย
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธ์ภาพในครอบครัว การเสพติดสื่อสังคมออนไลน์ การมีภาวะซึมเศร้าและการมีแนวโน้มจะฆ่าตัวตาย
3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความเสี่ยงต่อการมีภาวะซึมเศร้าและแนวโน้มจะฆ่าตัวตายจากผลของการเสพติดสื่อสังคมออนไลน์

สมมติฐานการวิจัย

1. การเสพติดสื่อสังคมออนไลน์ส่งผลต่อการมีภาวะซึมเศร้า
2. การเสพติดสื่อสังคมออนไลน์และการมีภาวะซึมเศร้าส่งผลต่อการคิดฆ่าตัวตาย
3. สัมพันธ์ภาพในครอบครัวส่งผลต่อการเสพติดสื่อสังคมออนไลน์การมีภาวะซึมเศร้า และการคิดฆ่าตัวตาย

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้วิธีวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเสพติดสื่อสังคมออนไลน์ การมีภาวะซึมเศร้า การมีแนวโน้มจะฆ่าตัวตาย และระดับสัมพันธภาพในครอบครัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ใน 2 โรงเรียนที่เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ประชากรคือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่ลงทะเบียนเรียนประจำภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 โดยมีนักเรียนทั้งหมด 3,405 คน

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลจะแบ่งนักเรียนออกเป็น 4 ชั้นภูมิ (Stratified Sampling) ตามโรงเรียนและเพศ คำนวณขนาดตัวอย่างจากสูตรของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1963) ได้ขนาดตัวอย่าง 376 และในแต่ละชั้นภูมิใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบมีระบบโดยเรียงตามระดับชั้นและเกรดเฉลี่ยสะสม หน่วยตัวอย่างแต่ละหน่วยทำแบบสอบถามและแบบประเมินผ่าน Google Form โดยมีคำอธิบายไว้ที่หน้าแรกอย่างชัดเจน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการการศึกษาคครั้งนี้เป็นแบบสอบถามและแบบประเมิน โดยรวบรวมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมทั้งผู้วิจัยได้ค้นคว้าและเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยและนำมาปรับปรุงสร้างเป็นแบบสอบถามเพื่อใช้เก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบบสอบถามประกอบด้วย 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจะใช้สอบถามลักษณะทางประชากร ระยะเวลาในการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ต่อวัน ประเภทของสื่อสังคมออนไลน์ที่ใช้งานและวัตถุประสงค์ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์

ส่วนที่ 2 แบบวัดการเสพติดสื่อสังคมออนไลน์มีทั้งหมด 6 ข้อ จะถามเกี่ยวกับความรู้สึก พฤติกรรม และผลกระทบของการใช้สื่อสังคมออนไลน์ โดยมีระดับการวัด 5 ระดับ คือระดับน้อยมาก คิดเป็น 1 คะแนน ไปจนถึงระดับบ่อยมาก คิดเป็น 5 คะแนน โดยคะแนนอยู่ในช่วงตั้งแต่ 6 ถึง 30 คะแนน เป็นแบบวัดที่อ้างอิงแบบวัดการเสพติดสื่อสังคมออนไลน์ของเบอร์เกน (Bergen Social Media Addiction Scale: BSMAS) (Andreassen et al., 2017) และจะถูกตัดสินว่าเสพติดสื่อสังคมออนไลน์เมื่อคะแนนอยู่ในช่วง 12-30 หรือมีอย่างน้อยมีสี่รายการที่มีคะแนนมากกว่าหรือเท่ากับ 3 คะแนน

ส่วนที่ 3 แบบประเมินภาวะซึมเศร้า มีทั้งหมด 15 ข้อ มีคำตอบที่เป็นไปได้ 2 คำตอบคือ มี และ ไม่มี (โรงพยาบาลจิตเวชขอนแก่นราชนครินทร์, 2562) เกณฑ์การแปลความหมายของการให้คะแนน ดังนี้ คือ “มี” มากกว่า 6 ข้อขึ้นไป หมายถึง มีภาวะซึมเศร้า

ส่วนที่ 4 แบบประเมินความเสี่ยงต่อการฆ่าตัวตาย มีทั้งหมด 8 ข้อ มีคำตอบที่เป็นไปได้ 2 คำตอบคือ มี และ ไม่มี (กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, 2562) เกณฑ์การแปลความหมายของการให้คะแนน คือ

คะแนน 0	หมายถึง ไม่มีแนวโน้มจะฆ่าตัวตาย
คะแนน 1-8	หมายถึง มีแนวโน้มจะฆ่าตัวตายระดับน้อย
คะแนน 9-16	หมายถึง มีแนวโน้มจะฆ่าตัวตายระดับปานกลาง
คะแนนมากกว่า 17	หมายถึง มีแนวโน้มจะฆ่าตัวตายระดับรุนแรง

ส่วนที่ 5 แบบวัดสัมพันธภาพในครอบครัว (สมิท วุฒิสวัสดิ์, 2552) มีทั้งหมด 21 ข้อ มีระดับการวัด 4 ระดับคือ ไม่จริงเลยให้คะแนน 1 คะแนน ไปจนถึงจริงที่สุดให้ 4 คะแนน ใช้เกณฑ์การแปลความหมาย จากค่าเฉลี่ย ดังนี้

3.51-4.00	หมายถึง สัมพันธภาพในครอบครัวอยู่ในระดับเหมาะสมที่สุด
2.51-3.50	หมายถึง สัมพันธภาพในครอบครัวอยู่ในระดับเหมาะสม
1.51-2.50	หมายถึง สัมพันธภาพในครอบครัวอยู่ในระดับต้องปรับปรุง
1.00-1.50	หมายถึง สัมพันธภาพในครอบครัวอยู่ในระดับต้องปรับปรุงมาก

3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

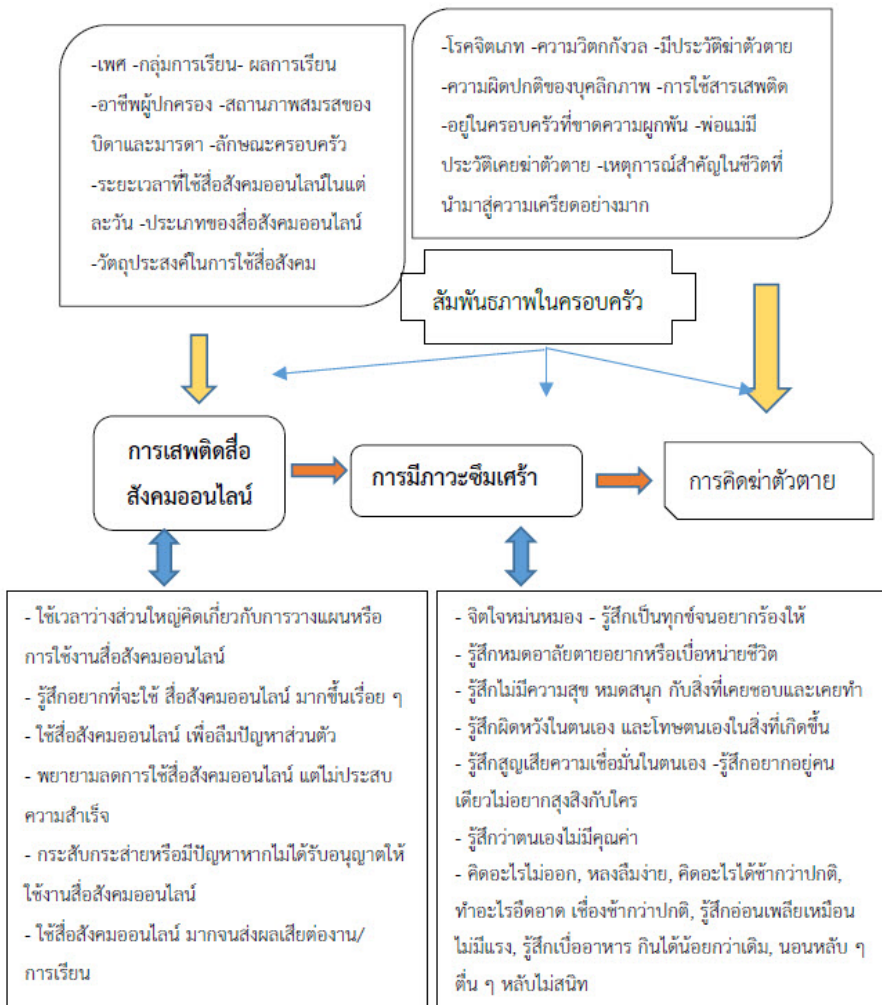
3.1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3.2 สถิติทดสอบไคสแควร์ (Chi Squared Test) หรือการทดสอบฟิชเชอร์ (Fisher Exact Test) ใช้ในการศึกษาและเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ การเสพติดสื่อสังคมออนไลน์ การมีภาวะซึมเศร้าและการคิดฆ่าตัวตายตามตัวแปรลักษณะทางประชากร และการวิเคราะห์ข้อมูลเมื่อเกิดเหตุการณ์มีจำนวนเซลล์ที่มีความถี่คาดหวังน้อยกว่า 5 มีเกิน 20 เปอร์เซ็นต์ของจำนวนเซลล์ทั้งหมดจะใช้วิธีการของฟิชเชอร์ในการคำนวณค่าความน่าจะเป็นที่จะปฏิเสธสมมติฐานหลัก

3.3 สถิติความเสี่ยงสัมพัทธ์ (Relative Risk) และอัตราส่วนออดส์ (Odds Ratio) และการประมาณค่าแบบช่วงของค่าสถิติทั้งสองตัว ใช้เพื่อเปรียบเทียบโอกาสของการเกิดสิ่งที่สนใจในประชากร 2 กลุ่ม ในงานวิจัยนี้จะใช้ในการวิเคราะห์ผลของการเสพติดสื่อสังคมออนไลน์ที่มีต่อความเสี่ยงของการมีภาวะซึมเศร้า และผลของการมีภาวะซึมเศร้าที่มีต่อความเสี่ยงของการมีแนวโน้มจะฆ่าตัวตาย

แนวคิดทฤษฎีและกรอบแนวคิดของการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมที่กล่าวมาข้างต้น คณะผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาเปรียบเทียบการเสพติดสื่อสังคมออนไลน์ การมีภาวะซึมเศร้า และแนวโน้มฆ่าตัวตายตามตัวแปรต่าง ๆ และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธ์ภาพในครอบครัว การเสพติดสื่อสังคมออนไลน์ การมีภาวะซึมเศร้าและการคิดฆ่าตัวตาย โดยมีแนวคิดทฤษฎีและกรอบแนวคิดการวิจัยดังนี้

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

นักเรียนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 63.9 ส่วนใหญ่สังกัดกลุ่มการเรียนวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ ร้อยละ 60.5 มีเกรดเฉลี่ยสะสม 3.50 ขึ้นไป ร้อยละ 44.4 อาชีพผู้ปกครองส่วนใหญ่รับจ้างทั่วไป ร้อยละ 41.8 และอาชีพค้าขายหรือประกอบธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 24.7 ส่วนใหญ่ บิดา-มารดา อาศัยอยู่ด้วยกันร้อยละ 70.0 และบิดา-มารดาหย่าร้าง ร้อยละ 16.0 มีลักษณะครอบครัวคืออาศัยอยู่กับบิดามารดา ร้อยละ 57.7 และอาศัยอยู่กับผู้ปกครองที่ไม่ใช่บิดามารดา ร้อยละ 19.4 ใช้เวลาในการเล่นสื่อสังคมออนไลน์ 6-9 ชั่วโมง/วัน ร้อยละ 36.7 มีการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ประเภท Facebook/Instagram มากเป็นอันดับที่ 1 รองลงมาจะเป็นการใช้ YouTube/TikTok คิดเป็นร้อยละ 46.8 และ 31.9 ตามลำดับ มีวัตถุประสงค์ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อความบันเทิง ร้อยละ 45.0 และใช้เพื่อติดต่อสื่อสาร ร้อยละ 19.4

2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบ การเสพติดสื่อสังคมออนไลน์ การมีภาวะซึมเศร้า และการมีแนวคิดฆ่าตัวตาย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า มีนักเรียนที่เสพติดสื่อสังคมออนไลน์ร้อยละ 83.78 มีภาวะซึมเศร้าร้อยละ 41.49 ผลการทดสอบสมมติฐานเพื่อเปรียบเทียบ พบว่า เพศ กลุ่มการเรียน เกรดเฉลี่ยสะสม อาชีพผู้ปกครอง สถานภาพสมรสของบิดา-มารดา ลักษณะครอบครัว ระยะเวลาที่ใช้สื่อสังคมออนไลน์ในแต่ละวัน ประเภทของสื่อสังคมออนไลน์ วัตถุประสงค์ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่แตกต่างกันจะไม่ส่งผลต่อการเสพติดสื่อสังคมออนไลน์ และไม่ส่งผลต่อการมีภาวะซึมเศร้า แต่การอยู่โรงเรียนที่แตกต่างกันจะมีสัดส่วนการเสพติดสื่อสังคมออนไลน์แตกต่างกัน และโรงเรียนและลักษณะครอบครัวที่ต่างกันจะมีความสัมพันธ์กับการมีภาวะซึมเศร้า

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการฆ่าตัวตาย พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ไม่มีแนวคิดเกี่ยวกับการฆ่าตัวตาย แต่ก็จะมีบางส่วนที่มีความคิดเกี่ยวกับการฆ่าตัวตายในข้อที่มีน้ำหนักของคะแนนแนวโน้มจะฆ่าตัวตายสูง คือ คิดเกี่ยวกับการฆ่าตัวตาย มีแผนการที่จะฆ่าตัวตาย ได้เตรียมการที่จะทำร้ายตัวเองหรือเตรียมการที่จะฆ่าตัวตายโดยตั้งใจว่าจะให้ตายจริง ๆ และได้พยายามฆ่าตัวตายโดยคาดหวังหรือตั้งใจที่จะให้ตาย ส่วนผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับแนวโน้มจะฆ่าตัวตายพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ไม่มีแนวโน้มจะฆ่าตัวตาย แต่จะมีบางส่วนที่มีแนวโน้มจะฆ่าตัวตายระดับรุนแรง จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 3.72 ระดับปานกลาง จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 5.05 ระดับน้อย จำนวน

46 คน คิดเป็นร้อยละ 12.23 เมื่อพิจารณาผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า โรงเรียน เพศ กลุ่มการเรียน เกรดเฉลี่ยสะสม อาชีพผู้ปกครอง สถานภาพสมรสของบิดา-มารดา ระยะเวลาที่ใช้สื่อสังคมออนไลน์ในแต่ละวัน ประเภทของสื่อสังคมออนไลน์ และวัตถุประสงค์ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่แตกต่างกัน จะไม่มีผลต่อการมีแนวโน้มจะฆ่าตัวตาย

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธ์ภาพในครอบครัว การเสพติดสื่อสังคมออนไลน์ ภาวะซึมเศร้า และแนวโน้มฆ่าตัวตาย

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของทั้ง 4 ตัวแปร พบว่า สัมพันธภาพในครอบครัว ส่งผลต่อการเสพติดสื่อสังคมออนไลน์ (P-value = 0.016) ส่งผลต่อการมีภาวะซึมเศร้า (P-value < 0.001) และส่งผลต่อแนวโน้มจะฆ่าตัวตาย (P-value = 0.002) และการเสพติดสื่อสังคมออนไลน์ส่งผลต่อการมีภาวะซึมเศร้า (P-value = 0.002) แต่ไม่ส่งผลต่อแนวโน้มจะฆ่าตัวตาย (P-value=0.511) นอกจากนี้ยังพบว่าการมีภาวะซึมเศร้าส่งผลต่อแนวโน้มจะฆ่าตัวตาย (P-value < 0.001) จากความสัมพันธ์ในส่วนนี้ ผู้วิจัยนำไปศึกษาอิทธิพลของการเสพติดสื่อสังคมออนไลน์ที่มีต่อความเสี่ยงของการมีภาวะซึมเศร้า และอิทธิพลของการมีภาวะซึมเศร้าที่มีต่อความเสี่ยงของการมีแนวโน้มจะฆ่าตัวตาย โดยการศึกษาที่ค่าความเสี่ยงสัมพัทธ์และอัตราส่วนออดส์ ผลการวิเคราะห์ได้ค่าทางสถิติดังตารางที่ 1 และตารางที่ 2

ตารางที่ 1 จำนวน สัดส่วน ความเสี่ยงสัมพัทธ์ และอัตราส่วนออดส์ เพื่อเปรียบเทียบการมีภาวะซึมเศร้าในกลุ่มที่เสพติดสื่อสังคมออนไลน์เทียบกับกลุ่มที่ไม่เสพติดสื่อสังคมออนไลน์

การเสพติดสื่อสังคมออนไลน์	การมีภาวะซึมเศร้า		รวม
	มีภาวะซึมเศร้า	ไม่มีภาวะซึมเศร้า	
เสพติด	142 (0.449)	174 (0.551)	316 (1)
ไม่เสพติด	14 (0.233)	46 (0.767)	60 (1)
รวม	157 (0.714)	220 (0.286)	376
ค่าความเสี่ยงสัมพัทธ์ ($\hat{RR} = 1.93$) และ 95% [CI] คือ $1.198 < RR < 3.096$			
ค่าอัตราส่วนออดส์ ($\hat{OR} = 2.681$) และ 95% [CI] คือ $1.417 < OR < 5.075$			

หมายเหตุ: ค่าในวงเล็บคือสัดส่วน

จากตารางที่ 1 พบว่านักเรียนที่มีการเสพติดสื่อสังคมออนไลน์และมีภาวะซึมเศร้ามีสัดส่วน 0.449 และนักเรียนที่ไม่มีการเสพติดสื่อสังคมออนไลน์แต่มีภาวะซึมเศร้า คิดเป็นสัดส่วน 0.233 เมื่อพิจารณาที่ค่าความเสี่ยงสัมพัทธ์ คือ 1.93 หมายความว่า นักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่เสพติดสื่อสังคมออนไลน์มีความเสี่ยงต่อการมีภาวะซึมเศร้าสูงกว่านักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เสพติดสื่อสังคมออนไลน์อยู่ 1.93 เท่า เมื่อประมาณค่าความเสี่ยงสัมพัทธ์ ในประชากรพบว่าที่ระดับความเชื่อมั่น 95% นักเรียนที่มีการเสพติดสื่อสังคมออนไลน์มีความเสี่ยงที่จะมีภาวะซึมเศร้าสูงกว่าคนที่ไม่เสพติดสื่อสังคมออนไลน์อยู่ 1.198 ถึง 3.096 เท่า เมื่อพิจารณาค่าอัตราส่วนออดส์ในตัวอย่างซึ่งมีค่า 2.681 และค่าประมาณแบบช่วงของอัตราส่วนออดส์ในประชากร คือ 1.417 ถึง 5.075 ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% หมายความว่านักเรียนที่เสพติดสื่อสังคมออนไลน์มีโอกาสที่จะมีภาวะซึมเศร้าสูงกว่านักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เสพติดสื่อสังคมออนไลน์ เมื่อพิจารณาที่ค่าประมาณแบบช่วงทั้งความเสี่ยงสัมพัทธ์และอัตราส่วนออดส์ ดีความได้ว่า การเสพติดสื่อสังคมออนไลน์ส่งผลต่อการมีภาวะซึมเศร้า

ตารางที่ 2 จำนวน สัดส่วน ความเสี่ยงสัมพัทธ์ และอัตราส่วนออดส์ เพื่อเปรียบเทียบการมีแนวโน้มจะฆ่าตัวตายในกลุ่มที่มีภาวะซึมเศร้าเทียบกับกลุ่มที่ไม่มีภาวะซึมเศร้า

การมีภาวะซึมเศร้า	การมีแนวโน้มจะฆ่าตัวตาย		รวม
	มี	ไม่มี	
มีภาวะซึมเศร้า	63 (0.404)	93 (0.596)	156 (1)
ไม่มีภาวะซึมเศร้า	13 (0.059)	207 (0.941)	220 (1)
รวม	76 (0.253)	300 (0.747)	376
ค่าความเสี่ยงสัมพัทธ์ ($\hat{RR} = 6.834$) และ 95% [CI.] คือ $3.901 < RR < 11.973$			
ค่าอัตราส่วนออดส์ ($\hat{OR} = 10.787$) และ 95% [CI.] คือ $5.658 < OR < 20.564$			

หมายเหตุ: ค่าในวงเล็บคือสัดส่วน

จากตารางที่ 2 พบว่านักเรียนที่มีภาวะซึมเศร้าและมีแนวโน้มจะฆ่าตัวตาย มีสัดส่วน 0.404 และนักเรียนที่ไม่มีภาวะซึมเศร้าแต่มีแนวโน้มจะฆ่าตัวตาย มีสัดส่วน 0.059 เมื่อพิจารณาที่ค่าความเสี่ยงสัมพัทธ์ในตัวอย่าง คือ 6.834 หมายความว่า นักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่มีภาวะซึมเศร้าจะมีความเสี่ยงต่อการมีแนวโน้มจะฆ่าตัวตายสูงกว่านักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีภาวะซึมเศร้าอยู่ 6.834 เท่า และจากการประมาณค่าพบว่า ที่ระดับ

ความเชื่อมั่น 95% นักเรียนที่มีภาวะซึมเศร้ามีความเสี่ยงที่จะมีแนวโน้มฆ่าตัวตายสูงกว่านักเรียนที่ไม่มีภาวะซึมเศร้า อยู่ 3.901 ถึง 11.973 เท่า พิจารณาค่าอัตราส่วนออดส์มีค่าเท่ากับ 10.787 มีค่าประมาณแบบช่วง คือ 5.658 ถึง 20.564 หมายความว่า นักเรียนที่มีภาวะซึมเศร้าจะมีโอกาสมีแนวโน้มจะฆ่าตัวตายสูงกว่านักเรียนที่ไม่มีภาวะซึมเศร้า

ตารางที่ 3 ค่าอัตราส่วนออดส์เพื่อดูอิทธิพลของการมีภาวะซึมเศร้าที่มีต่อแนวโน้มจะฆ่าตัวตาย ทั้งในกลุ่มที่เสพติดสื่อสังคมออนไลน์และกลุ่มที่ไม่เสพติดสื่อสังคมออนไลน์

การเสพติด สื่อสังคมออนไลน์	การมีภาวะซึมเศร้า	อัตรา ส่วน ออดส์	ช่วงความเชื่อมั่นที่ 95%	
			ขีดจำกัดล่าง	ขีดจำกัด บน
เสพติด	มีภาวะซึมเศร้า	16.659	7.295	38.044
	ไม่มีภาวะซึมเศร้า			
ไม่เสพติด	มีภาวะซึมเศร้า	3.857	1.075	5.992
	ไม่มีภาวะซึมเศร้า			
ค่าอัตราส่วนออดส์รวม (Common odds ratio)		12.242	6.211	24.128
CMH = 69.147 และ P-value < 0.001				

จากตารางที่ 3 พบว่าในกลุ่มที่เสพติดสื่อสังคมออนไลน์ ค่าอัตราส่วนออดส์ของการมีแนวโน้มจะฆ่าตัวตายในนักเรียนที่มีภาวะซึมเศร้าเทียบกับคนที่ไม่มีภาวะซึมเศร้า คือ 16.659 ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ค่าประมาณแบบช่วง ของอัตราส่วนออดส์ คือ 7.295 ถึง 38.044 (ไม่คลุม 1) สามารถอธิบายได้ว่า ในกลุ่มนักเรียนที่เสพติดสื่อสังคมออนไลน์ คนที่มีภาวะซึมเศร้าจะมีโอกาสมีแนวโน้มจะฆ่าตัวตายสูงกว่าคนที่ไม่มีภาวะซึมเศร้า

ในกลุ่มที่ไม่เสพติดสื่อสังคมออนไลน์ค่าอัตราส่วนออดส์ของการมีแนวโน้มจะฆ่าตัวตายของนักเรียนที่มีภาวะซึมเศร้าเทียบกับคนที่ไม่มีภาวะซึมเศร้า คือ 3.857 ค่าประมาณแบบช่วงที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ของอัตราส่วนออดส์ คือ 1.017 ถึง 14.622 (ไม่คลุม 1) อธิบายได้ว่า ในกลุ่มนักเรียนที่ไม่เสพติดสื่อสังคมออนไลน์ คนที่มีภาวะซึมเศร้าจะมีแนวโน้มที่จะคิดฆ่าตัวตายสูงกว่าคนที่ไม่มีภาวะซึมเศร้าเช่นเดียวกัน

เมื่อพิจารณาที่ค่า สถิติ CMH ในการทดสอบสมมติฐาน จะได้ค่าสถิติ คือ 69.147 (P-value < 0.0001) สรุปได้ว่า คนที่มีภาวะซึมเศร้าในกลุ่มที่เสพติดสื่อสังคมออนไลน์ มีแนวโน้มจะฆ่าตัวตายสูงกว่าคนที่ไม่มีภาวะซึมเศร้าในกลุ่มที่ไม่เสพติดสื่อสังคมออนไลน์

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยที่พบว่านักเรียนส่วนใหญ่มีการเสพติดสื่อสังคมออนไลน์ โดยอาการหรือพฤติกรรมที่พบส่วนใหญ่จะเป็นการใช้สื่อสังคมออนไลน์ (Social media) เพื่อลี้ภัยส่วนตัวและจะใช้เวลาว่างส่วนใหญ่คิดเกี่ยวกับการวางแผนหรือการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยหลายเรื่อง ที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับการเสพติดสื่อสังคมออนไลน์ของเยาวชนในหลากหลายพื้นที่ทั้งผลงานวิจัยภายในประเทศและงานวิจัยต่างประเทศตามที่กล่าวในส่วนของบทนำ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากในสภาวะปัจจุบันที่การติดต่อสื่อสารผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเข้ามามีบทบาทสำคัญในการดำเนินชีวิต โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กวัยรุ่นหรือวัยเรียนซึ่งการสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ที่มีทั้งคุณและโทษในเวลาเดียวกัน

จากผลสรุปเรื่องโรงเรียนและลักษณะของครอบครัวมีความสัมพันธ์กับการมีภาวะซึมเศร้า รวมทั้งสัมพันธ์ภาพในครอบครัวส่งผลต่อการเสพติดสื่อสังคมออนไลน์ การมีภาวะซึมเศร้า และแนวโน้มฆ่าตัวตาย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Ade Ayu Harisdiane Putri and Hani Khairunnisa (2018) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ของสถานภาพครอบครัวและการติดยาเสพติดในหมู่วัยรุ่น ซึ่งพบว่าวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวที่มีการปฏิบัติหน้าที่ของครอบครัวที่ไม่ดี (poor family function) มักใช้โซเชียลมีเดียเล่าเรื่องหรือสื่อสารกับผู้อื่น และเป็นสิ่งที่สังเกตจากผลการศึกษานี้ว่านักเรียนกลุ่มที่เสพติดสื่อสังคมออนไลน์ มีภาวะซึมเศร้า และมีแนวคิดฆ่าตัวตาย จะเป็นนักเรียนที่มาจากสัมพันธ์ภาพในครอบครัวอยู่ในระดับควรปรับปรุงมากกว่า กลุ่มอื่น นอกจากนี้การศึกษานี้ยังพบว่านักเรียนกลุ่มที่มีภาวะซึมเศร้าจะเป็นนักเรียนที่เรียนสายศิลป์-ภาษาต่างประเทศ อาศัยอยู่กับบิดาหรือมารดาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง และกลุ่มที่อาศัยอยู่กับบุคคลอื่นที่ไม่ใช่บิดามารดาของตัวเอง

การเสพติดสื่อสังคมออนไลน์ส่งผลต่อการมีภาวะซึมเศร้า โดยกลุ่มนักเรียนที่มีภาวะซึมเศร้าส่วนใหญ่จะมีความรู้สึกสูญเสียความเชื่อมั่นในตนเอง รู้สึกผิดหวังในตนเอง และโทษตนเองในสิ่งที่เกิดขึ้น มีอาการหลงลืมง่าย คิดอะไรไม่ออก สูงกว่าอาการอื่น ๆ ซึ่งก็เป็นไปได้ว่านักเรียนที่มีความรู้สึกและอาการดังกล่าว จะใช้วิธีการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อลี้ภัย หรือหาที่ระบายความทุกข์ ซึ่งสอดคล้องกับบทความวิชาการของ อังคณา ศิริอำพันธ์กุล (2561) เรื่องภาวะซึมเศร้ากับพฤติกรรมการใช้โซเชียล โดยปัจจุบันมีข้อค้นพบว่าการใช้โซเชียลมีเดียมากเกินไปเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดภาวะซึมเศร้าได้

การมีภาวะซึมเศร้าส่งผลต่อการคิดฆ่าตัวตาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เอกชัย เพ็ชรพรประภาส (2562) ที่ศึกษาเรื่อง ความชุกและปัจจัยที่เกี่ยวข้องระหว่างการพยายามฆ่าตัวตายกับภาวะซึมเศร้าในโรงพยาบาลบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

โดยผู้ป่วยส่วนใหญ่ที่มาด้วยอาการพยายามฆ่าตัวตายและได้รับการรักษาแบบผู้ป่วยใน จะมีภาวะซึมเศร้าร่วมด้วย

จากผลการวิเคราะห์ คนที่มีภาวะซึมเศร้าในกลุ่มที่เสพติดสื่อสังคมออนไลน์มีแนวโน้มจะฆ่าตัวตายสูงกว่าในกลุ่มที่ไม่เสพติดสื่อสังคมออนไลน์ โดยผลสรุปนี้สอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของแพทย์หญิง มธุรดา สุวรรณโพธิ์ ผู้อำนวยการสถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ (ผู้จัดการออนไลน์ เผยแพร่ 20 กุมภาพันธ์ 2562) โดยกล่าวว่าเด็กยุคใหม่ที่เกิดมาพร้อมกับเทคโนโลยี หากใช้อย่างไม่ระวัง ไม่เหมาะสม หรือไม่ถูกต้อง อนาคตอาจจะมีปัญหาในเรื่องปัญหาสุขภาพจิตในหลาย ๆ เรื่อง ตั้งแต่ความรุนแรง ความเครียด และภาวะซึมเศร้าได้ หากผู้ที่เป็นโรคซึมเศร้าอยู่ก่อนแล้วมาเล่นสื่อสังคมออนไลน์ก็ค่อนข้างจะเป็นอันตราย อาจกระตุ้นให้แสดงออกทางอารมณ์ เพราะทำให้เกิดการรับสารมากเกินไป และจากการศึกษานี้พบว่า มีนักเรียนมีแนวโน้มจะฆ่าตัวตายระดับรุนแรงอยู่ 14 คน โดยส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง เป็นนักเรียนที่เรียนสายศิลป์-ภาษาต่างประเทศและสายวิทยาศาสตร์ อาศัยอยู่กับผู้ปกครองที่ไม่ใช่บิดา-มารดา เสพติดสื่อสังคมออนไลน์และมีภาวะซึมเศร้า โดยเมื่อพิจารณาที่กลุ่มที่มีภาวะซึมเศร้าพบว่านักเรียนเพศชายและเพศหญิงมีร้อยละของภาวะซึมเศร้าที่ใกล้เคียงกัน ซึ่งก็แย้งกับงานวิจัยหลาย ๆ เรื่องที่พบว่าผู้หญิงจะมีภาวะซึมเศร้าสูงกว่าผู้ชาย แต่ก็พบว่าร้อยละของนักเรียนหญิงที่มีแนวคิดฆ่าตัวตายกลับสูงกว่าเพศชายซึ่งก็สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิมลวรรณ ปัญญาอ่อน และคณะ (2563) แต่ก็ต้องเผื่อระวังในเพศชายเช่นเดียวกัน เนื่องจากมีรายงานการเปรียบเทียบข้อมูลการฆ่าตัวตายสำเร็จ ส่วนใหญ่ผู้ชายจะมีอัตราการฆ่าตัวตายสำเร็จมากกว่าผู้หญิง ดังนั้นนักเรียนกลุ่มนี้ควรจะมีคนดูแลอย่างใกล้ชิดหรืออาจต้องมีโปรแกรมในการดูแลเป็นพิเศษ โดยทางโรงเรียนควรมีการจัดตั้งศูนย์ให้คำปรึกษาที่มุ่งเน้นหรือหาวิธีการในการค้นหาปัญหาของนักเรียน รวมถึงควรประสานผู้ปกครองเพื่อดูแลอย่างใกล้ชิด เนื่องจากสัมพันธ์ภาพและการสื่อสารเชิงบวกในครอบครัวหรือโรงเรียน จะเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีที่สุด ต้องให้การยอมรับและตั้งใจรับฟัง สิ่งที่เขابอกเล่า ต้องคิดทางบวกอยู่เสมอ ๆ ให้คำชื่นชมทุกครั้งในสิ่งดี ๆ ที่เขาทำแม้ความสำเร็จเพียงเล็กน้อย เพื่อให้เกิดการเปิดใจ มีปัญหาจะได้กล้าพูดคุยกัยถาม และทำให้เขาสะสมความภูมิใจในตัวเองเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีในการป้องกันโรคซึมเศร้า ควรรับฟังสิ่งที่เขาพูดอย่างตั้งใจ โดยมีผลการศึกษายืนยันว่า การที่มีผู้รับฟังปัญหาอย่างตั้งใจจะช่วยลดอัตราการฆ่าตัวตายสำเร็จได้ถึงร้อยละ 50 (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2563) รวมทั้งผู้ปกครองควรหากิจกรรมที่ช่วยเพิ่มคุณค่าให้กับชีวิตหรือกิจกรรมที่คนในครอบครัวได้ทำร่วมกันเพื่อเป็นเกราะป้องกันการเป็นโรคซึมเศร้าและความสูญเสียอันยิ่งใหญ่จากการคิดฆ่าตัวตายของนักเรียนต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษทั้ง 2 โรงเรียน ที่อำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล งานวิจัยชิ้นนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- ครองรัตน์ ดุสิตาพันธ์. (2561). **พฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์และปัจจัยทางจิตที่พยากรณ์ภาวะโรคซึมเศร้า**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา นิเทศศาสตร์และนวัตกรรม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- จุฑามาศ ทองประดับ ทัศน ทวีคุณ และพัชรินทร์ นินทจันทร์. (2562). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะติดเฟกบุ๊กกับความรู้สึกรู้สึกมีคุณค่าในตนเองและภาวะซึมเศร้าในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย. **วารสารพยาบาลสภาวิชาชีพไทย**, 12(2), 116-133.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2563). **Thaihealth Watch 2022 จับตาทิศทางสุขภาพคนไทยปี 2563** [ออนไลน์]. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. ได้จาก: <https://bit.ly/3GjjFGL> [สืบค้นเมื่อ 20 มกราคม 2524]
- เฉลิมพล กำใจ และอรัญญา นามวงศ์. (2562). ความสัมพันธ์ระหว่างการติดเฟกบุ๊ก ภาวะซึมเศร้าและความเสี่ยงต่อการฆ่าตัวตายของนักศึกษาพยาบาลยุคเจนเนอเรชั่นแซต. **วารสารพยาบาลสาธารณสุข**, 33(2), 33-47.
- ต้นติกร ชื่นเกษม. (2562). **ความสัมพันธ์ของการเสพติดสื่อสังคมออนไลน์ที่มีต่อการใช้เวลากับครอบครัว ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยุโทรทัศน์และความมั่นคง มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ผู้จัดการออนไลน์. (2562). **เมื่อสื่อโซเชียลเป็นต้นเหตุโรคซึมเศร้า**. ได้จาก: <https://mgronline.com/infographic/detail/9620000017907> [สืบค้นเมื่อ วันที่ 20 มกราคม 2564].
- พัทธนันท์ เสนาจักร และลักขณา สริวัฒน์. (2563). การศึกษาความฉลาดทางดิจิทัลในระดับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในเชิงสร้างสรรค์ ของนักเรียนโรงเรียนสารคามพิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม. **วารสารการบริหารและนิเทศการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม**, 11(1), 31-44.

- สมิธ วุฒิสวัสดิ์. (2552). การศึกษาสัมพันธ์ภาพในครอบครัวของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2. สารนิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุขภาพวัยรุ่นและเยาวชนไทย. (2563). **โครงการสุขภาพคนไทย 2563**. สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุพัตรา สุขาวห และสุวรรณา อรุณพงศ์ไพศาล. (2560). ปัจจัยเสี่ยงและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการฆ่าตัวตายในวัยรุ่น: การทบทวนวรรณกรรมเชิงลึก. **วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย**, 62(4), 359-378.
- วิมลวรรณ ปัญญาว่อง และคณะ. (2563). ความชุกของภาวะซึมเศร้าและความเสี่ยงฆ่าตัวตายในวัยรุ่นไทย: การสำรวจโรงเรียนใน 13 เขตสุขภาพ. **วารสารสุขภาพจิตแห่งประเทศไทย**, 28(2), 136-149.
- อังคณา ศิริอำพันกุล. (2561). ภาวะซึมเศร้ากับพฤติการณ์ใช้สื่อโซเชียล. **วารสารปัญญาภิวัฒน์**, 10(ฉบับพิเศษ), 327-337.
- เอกชัย เพ็ชรพรประภาส. (2563). ความชุกและปัจจัยที่เกี่ยวข้องระหว่างการพยายามฆ่าตัวตายกับภาวะซึมเศร้าในโรงพยาบาลบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ. **วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย**, 65(2), 167-178.
- Ade Ayu Harisdiane Putri and Hani Khairunnisa. (2018). The Relationship of Family Function and Social Media Addiction among Adolescents. **Advances in Social Science, Education and Humanities Research (ASSEHR)**, volume 304, 4th ASEAN Conference on Psychology, Counselling, and Humanities.
- Betul Keles and other. (2020). A systematic review: the influence of social media on depression, anxiety and psychological distress in adolescents. **INTERNATIONAL JOURNAL OF ADOLESCENCE AND YOUTH**, 25(1), 79-93.
- Nitt Hanprathet and other. (2015). Facebook Addiction and Its Relationship with Mental Health among Thai High School Students. **J Med Assoc Thai**, 98(3), S81-S90.

ความตระหนักของเจ้าหน้าที่รัฐต่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

พนารัตน์ มาศมมาดล

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

E-mail: panaratm@hotmail.com

วันที่รับบทความ: 28 พฤศจิกายน 2564

วันที่ขอบทความ: 9 มีนาคม 2565

วันที่รับบทความ: 10 มีนาคม 2565

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความตระหนักของเจ้าหน้าที่รัฐต่อพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ต่อหลักการบริหารราชการใน 7 ด้าน เนื่องจากส่วนราชการและเจ้าหน้าที่รัฐต้องใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีเพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดินเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน ทั้งนี้ หากเจ้าหน้าที่รัฐไม่ตระหนักต่อหน้าที่ของตนย่อมเป็นผลทำให้กฎหมายไม่บรรลุวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างแนวทางในการส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจแก่เจ้าหน้าที่รัฐฝ่ายปกครอง เพื่อให้เกิดการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นไปตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ร่วมกับการวิจัยเอกสารและแบบสอบถามเจ้าหน้าที่รัฐ สังกัดมหาวิทยาลัยมหาสารคามจำนวน 100 คน ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยประมวลผลโดยใช้วิธีการย่อยละทางสถิติ ควบคู่กับการหาค่าเฉลี่ย และทดสอบสมมติฐานได้แก่ t-test และ one-way ANOVA และการทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่โดยวิธี LSD

ผลการวิจัยพบว่า เจ้าหน้าที่รัฐมีความตระหนักต่อการบริหารราชการเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย 7 ด้าน มีค่าความตระหนักเฉลี่ยร้อยละ 92.57 ปัจจัยที่มีผลต่อความตระหนักของเจ้าหน้าที่รัฐ คือ การมีประสบการณ์ในการเข้าร่วมจัดทำแผนปฏิบัติราชการ และสายการปฏิบัติงานในระดับปฏิบัติการณ์มีค่าความตระหนักที่สูงกว่าสายวิชาการ ส่วนอายุในการปฏิบัติราชการนานไม่มีผลต่อความตระหนักของเจ้าหน้าที่รัฐ ด้านปัญหาและอุปสรรคต่อการตระหนักของเจ้าหน้าที่รัฐของส่วนราชการมักเกิดจากการไม่ได้เข้าร่วมภารกิจในชั้นของการกำหนดนโยบาย การวางแผนปฏิบัติราชการ การทบทวนแผนปฏิบัติราชการ การแก้ไขปัญหาเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน

ข้อเสนอสำหรับการวิจัยนี้ ควรให้เจ้าหน้าที่รัฐทุกระดับได้รับรู้กระบวนการทำงานทุกระดับ หรือ มีกระบวนการในการชี้แจงทำความเข้าใจให้เจ้าหน้าที่รัฐมีส่วนร่วมต่อภารกิจของส่วนราชการในลำดับแรกเพื่อสร้างความเข้าใจและตระหนักร่วมกัน อันจะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของพระราชกฤษฎีกา เพื่อให้เกิดหลักเกณฑ์และวิธีการในการปฏิบัติราชการ และการสั่งการให้ส่วนราชการและเจ้าหน้าที่รัฐปฏิบัติราชการให้เกิดการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

คำสำคัญ: การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี เจ้าหน้าที่รัฐ ส่วนราชการ

Awareness of Government Officials towards on Good Governance and Administrative Procedures

Panarat Machamadol
Faculty of Law, Mahasarakham University
E-mail: panaratm@hotmail.com

Received: November 28, 2021

Revised: March 9, 2022

Accepted: March 10, 2022

Abstract

The awareness of government officials to work efficiently was studied in accordance with the Administration of the Royal Decree on Good Governance and Administrative Procedures, 2003. Seven principal fields of public administration for government agencies and government officials were assessed. State officials must recognize their duties and abide by the law to achieve their objectives. The qualitative research methodology was conducted using a literature review and questionnaire for 100 government officials at Mahasarakham University. Results were expressed as mean statistical percentages, with hypothesis testing using t-test, one-way ANOVA and paired mean test by the LSD method.

Findings showed that government officials were aware of public administration to achieve the seven fields, with an average awareness value of 92.57%. Factors affecting the awareness of government officials included the experience of participating in the preparation of government action plans. Awareness at the operational level was higher than at the academic level. Long service did not affect the awareness of government officials. Problems and obstacles that impacted the awareness of government officials in government agencies included not participating in the mission at the policy-making stage for government planning and solving problems.

Suggestions were posited that all government officials should be aware of the work processes at all levels, and be actively involved in processes to clarify the mission of government agencies to create mutual understanding and awareness. This will achieve the objectives stated in the decree and establish rules and procedures for government agencies and government officials to deliver good public administration.

Keyword: Good Governance, Government Officials, The awareness of government officials

บทนำ

คณะรัฐมนตรีและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องจัดให้มีแผนการบริหารราชการแผ่นดินและแผนนิติบัญญัติขึ้น เพื่อเป็นกรอบในการบริหารราชการแผ่นดินให้มีความชัดเจน แต่เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้กำหนดให้รัฐจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน และต่อมาได้มีการตราพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 และพระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. 2560 ขึ้น ซึ่งกฎหมายดังกล่าวได้กำหนดให้มีการจัดทำกรอบในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนไว้ในรูปยุทธศาสตร์ชาติซึ่งทุกหน่วยงานมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามประกอบกับได้มีการจัดทำแผนการปฏิรูปประเทศเพื่อเป็นกลไกวิธีการ และขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศในด้านต่าง ๆ ขึ้นแล้ว จึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องจัดทำแผนการบริหารราชการแผ่นดินและแผนนิติบัญญัติให้ซ้ำซ้อนกันอีก สมควรยกเลิกการจัดทำแผนการบริหารราชการแผ่นดินและแผนนิติบัญญัติ และปรับปรุงการจัดทำแผนปฏิบัติราชการของส่วนราชการให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บท แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายของคณะรัฐมนตรีที่แถลงต่อรัฐสภา และแผนอื่นที่เกี่ยวข้อง

การประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 เพื่อเป็นกรอบแนวทางในการปฏิรูประบบราชการ เพื่อให้การปฏิบัติงานของส่วนราชการตอบสนองต่อการพัฒนาประเทศและให้บริการประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ มีประสิทธิภาพ เกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ ลดขั้นตอนการปฏิบัติงานที่เกินความจำเป็น และประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกและได้รับการตอบสนองความต้องการ รวมทั้งกำหนดให้มีการประเมินผลการปฏิบัติราชการอย่างสม่ำเสมอ จึงมีผลทำให้กฎหมายฉบับนี้กลายเป็นกรอบให้ส่วนราชการต้องทบทวนภารกิจของหน่วยงานตนควบคู่กับยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บท แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายของคณะรัฐมนตรีที่แถลงต่อรัฐสภา และแผนอื่นที่เกี่ยวข้อง รวมถึงกำลังเงินงบประมาณของประเทศ ความคุ้มค่าของภารกิจ และสถานการณ์อื่นประกอบกัน

นับตั้งแต่มีการประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 คณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) ได้ดำเนินการสร้างกรอบตัวชี้วัดและประเมินผลการปฏิบัติราชการของส่วนราชการต่าง ๆ มาโดยตลอด แต่อย่างไรก็ตามมีสิ่งที่น่าสนใจ คือ ผลการประเมินการปฏิบัติราชการของส่วนราชการต่าง ๆ มักมีผลการประเมินที่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากภารกิจที่แต่ละส่วนราชการ

มีในการบริหารจัดการ และการเน้นหนักในภารกิจที่ต่าง ๆ กัน จึงเกิดเป็นคำถามที่ว่าเมื่อกฎหมายกำหนดให้ส่วนราชการมีหน้าที่ต้องปฏิบัติงานภายใต้กรอบของกฎหมายแล้วเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในส่วนราชการเหล่านั้นเรียนรู้และเข้าใจกรอบในการปฏิบัติราชการตามหลักเกณฑ์วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี หรือ ตามกรอบของพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 อันนำไปสู่การศึกษาวิจัยถึงความตระหนักรู้ของเจ้าหน้าที่รัฐในภารกิจของตนนั้น ว่ามีความรู้ความเข้าใจต่อภารกิจของส่วนราชการมากน้อยเพียงใด และหากเจ้าหน้าที่รัฐตระหนักรู้ในหมายควมว่าภารกิจในการปฏิบัติราชการจะสามารถดำเนินตามกรอบของหลักกฎหมายอันเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนได้รับการบริการที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น งานวิจัยชิ้นนี้จึงมุ่งเน้นการประเมินความตระหนักรู้ของเจ้าหน้าที่รัฐ สังกัดมหาวิทยาลัยมหาสารคาม อันเป็นสถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) หลายระดับ ทั้งยังถือเป็นส่วนราชการภายใต้พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี เพื่อสร้างแนวทางในการส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจแก่เจ้าหน้าที่รัฐฝ่ายปกครอง เพื่อให้เกิดการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นไปตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงความตระหนักรู้ของเจ้าหน้าที่รัฐต่อพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546
2. เพื่อเปรียบเทียบความตระหนักรู้ของเจ้าหน้าที่รัฐมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่มีสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามแตกต่างกัน
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจแก่เจ้าหน้าที่รัฐฝ่ายปกครอง เพื่อให้เกิดการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นไปตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546

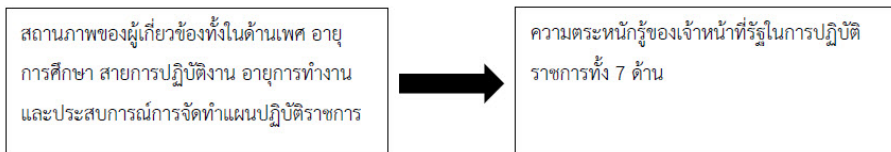
สมมติฐานการวิจัย

1. เจ้าหน้าที่รัฐที่ตอบแบบสอบถามที่สถานภาพแตกต่างกันจะมีความตระหนักรู้ต่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของมหาวิทยาลัยมหาสารคามแตกต่างกัน
2. เจ้าหน้าที่รัฐตระหนักรู้ต่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ทั้ง 7 ด้าน ได้แก่ 1) ตระหนักรู้ด้านการบริหารราชการเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขของประชาชน

- 2) ตระหนักรู้ด้านการบริหารราชการเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ
- 3) ตระหนักรู้ด้านการบริหารราชการเพื่อบริหารราชการอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ
- 4) ตระหนักรู้ด้านการบริหารราชการเพื่อลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน
- 5) ตระหนักรู้ด้านการบริหารราชการเพื่อปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการ
- 6) ตระหนักรู้ด้านการบริหารราชการเพื่ออำนวยความสะดวกและตอบสนองความต้องการของประชาชน
- 7) ตระหนักรู้ด้านการบริหารราชการด้านการประเมินผลการปฏิบัติราชการ

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำหลักการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาศึกษากับกลุ่มประชากรตัวอย่างเจ้าหน้าที่รัฐที่สังกัดมหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยนำมาประมวลเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา โดยเก็บข้อมูลจากสถานภาพของผู้เกี่ยวข้องทั้งในด้านเพศ อายุ การศึกษา สายการปฏิบัติงาน อายุการทำงาน และประสบการณ์การจัดทำแผนปฏิบัติราชการ ว่ามีผลต่อความตระหนักรู้ของเจ้าหน้าที่รัฐในการปฏิบัติราชการทั้ง 7 ด้านตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ที่มา: พนาร์ตัน มาศมมาดล

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบเชิงผสมผสานทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้แบบสอบถามเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มประชากรที่เป็นเจ้าหน้าที่รัฐ อันประกอบด้วยข้าราชการ พนักงาน และลูกจ้างสังกัดมหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวน 100 คน โดยใช้เกณฑ์ของ Taro Yamane ในการกำหนดจำนวนประชากร ค่าความคลาดเคลื่อนร้อยละ 10 ได้จำนวนประชากรกลุ่มตัวอย่างจำนวนไม่ได้น้อยกว่า 98 คน ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยประมวลผลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ประมวลผลข้อมูล และวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบจำแนกทางเดียว ในระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 หรือ 0.05 โดยทำการทดสอบความแปรปรวนของแต่ละกลุ่มก่อน โดยใช้ตาราง Test of Homogeneity of Variance ถ้าความแปรปรวนแต่ละกลุ่มเท่า

กัน จึงนำไปเปรียบเทียบเชิงซ้อนแบบ Multiple Comparison โดยใช้วิธีทดสอบ Least-Significant Different (LSD) เพื่อหาค่าเฉลี่ยคู่ใดบ้างแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ แบบสอบถามได้เก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งออกเป็นสองส่วน ในส่วนของสถานภาพทั่วไป และ ในส่วนของข้อมูลต่อความตระหนักรู้ต่อการปฏิบัติราชการ

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

เริ่มจากการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำข้อคำถามที่สร้างขึ้น มาทดสอบหาค่าความเที่ยง (Validity) โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิสาขาต่าง ๆ เช่น ผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านเนื้อหา ผู้ทรงคุณวุฒิด้านภาษา ผู้ทรงคุณวุฒิด้านสถิติ จำนวน 3 ท่าน เป็นผู้พิจารณาทดสอบคุณภาพของเครื่องมือในเชิงโครงสร้างและความครอบคลุมเนื้อหา ตลอดจนลักษณะของถ้อยคำภาษาที่ใช้เหมาะสมกับความเป็นจริง จากนั้นผู้วิจัยได้ลงเก็บข้อมูลในการตอบแบบสอบถามโดยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบสุ่มหลายขั้นตอนสำหรับผู้บริหาร พนักงาน และลูกจ้างสังกัดมหาวิทยาลัยมหาสารคาม แล้วนำข้อมูลที่ได้รับมาวิเคราะห์เนื้อหาต่อไป

ทบทวนวรรณกรรม

1. ความหมายของการรับรู้ (Theory of Perception)

การรับรู้ถือเป็นกระบวนการที่ต้องประมวลผลการรับรู้ โดยเริ่มจากการรับรู้ที่ผ่านประสาทสัมผัส และตีความหรือแปลความหมายออกมาของแต่ละบุคคล ซึ่งการตีความหมายของการรับรู้จะแตกต่างกันในแต่ละบุคคล เนื่องจากความรู้ ความเข้าใจ ประสบการณ์ที่แตกต่างในแต่ละบุคคล ในกระบวนการรับรู้ประกอบด้วยกระบวนการรับรู้ที่ซับซ้อนอันเกิดจากสิ่งเร้าหลายอย่าง ดังนี้ (สิทธิโชค วรรณสันติกุล, 2524) เช่น การเลือกที่จะรับสิ่งเร้าต่าง ๆ การจัดระบบภายหลังจากที่ได้เลือกรับสิ่งเร้านั้น โดยแสดงออกมาทางภาพ และสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ตลอดถึงการทำงาน และ การแปลความหมายเพื่อช่วยพิจารณาสิ่งเร้ากับคุณสมบัติอื่น ๆ กับอัตวิสัยของแต่ละบุคคล

ทฤษฎีการรับรู้ (Theory of Perception) คือ การทำความเข้าใจโครงสร้างแนวคิดภายในที่ระบบการรับรู้ของเราได้รับ โครงสร้างแนวความคิดที่เป็นรากฐานของความแตกต่างเชิงความหมาย ซึ่งแสดงลักษณะเฉพาะของผลลัพธ์ของระบบการรับรู้ โดยความจำเป็นทางแนวคิด สามารถแสดงได้ด้วยภาษาตรรกะที่มีพลังมากกว่าความคิดทางประสาทสัมผัสสามารถแสดงออก ด้วยเหตุนี้ โครงสร้างภายในที่เป็นรากฐานของความหมายในการรับรู้ – รวมถึงแนวคิดหลักแห่งการรับรู้ (Perceptual Object) ย่อมไม่สามารถได้มาโดยกลไกอุปนัยทั่วไปจากการบ่อนข้อมูลทางประสาทสัมผัสหรือจากประสบการณ์

โดยทั่วไป (Dieter Heyer & Rainer Mausfeld, 2002) ความสามารถในการรับรู้ของเราเป็นผลจากวิวัฒนาการและถูกกำหนดโดยการคัดเลือกโดยธรรมชาติ มักสันนิษฐานว่าการคัดเลือกโดยธรรมชาติสนับสนุนการรับรู้เพื่อความอยู่รอดในธรรมชาติของมนุษย์ การวิเคราะห์วิวัฒนาการการรับรู้โดยใช้ทฤษฎีเกมวิวัฒนาการเผยให้เห็นว่าการรับรู้ที่ไม่เท่ากัน เจตนาของทฤษฎีการรับรู้ถูกเสนอว่าการรับรู้ของมนุษย์ถูกหล่อหลอมโดยการคัดเลือกโดยธรรมชาติเพื่อซ่อนความเป็นจริงเชิงวัตถุ (Donald D. Hoffman, 2018)

2. ความหมายของการนำนโยบายไปปฏิบัติ

การนำนโยบายไปปฏิบัติว่า คือ การนำนโยบายไปปฏิบัติให้ครอบคลุมกิจกรรมของแต่ละบุคคล หรือกลุ่มบุคคล ทั้งในระบบราชการหรือระบบเอกชน เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ Horn (Donald S. Van Meter & Carl E. Van Horn, 1975) การนำนโยบายไปปฏิบัติงานเป็นการตัดสินความสามารถขององค์การว่าสามารถที่จะรวบรวมคน ทรัพยากรในหน่วยงานนั้น ๆ และเป็นการกระตุ้นให้บุคลากรเกิดการปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จดังวัตถุประสงค์ตามที่องค์การนั้น ๆ ได้ตั้งไว้ (Williams, 1975: 531-566) นอกจากนี้ การนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นการศึกษาเกี่ยวกับสมรรถนะขององค์การนั้นเองว่ามีความสามารถในการบริหารจัดการทรัพยากรทั้งหมดที่มีอยู่นั้นบรรลุเป้าหมายของนโยบายที่รัฐกำหนดได้กำหนดไว้หรือไม่ (Kerr, อ้างถึงใน ถวัลย์รัฐวรเทพพิตพงษ์, 2539: 282) เป็นการศึกษาถึงความสามารถที่ผลักดันให้กลไกทั้งหมดปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้นั้นเอง (Pressman & Widavsky, อ้างถึงใน ถวัลย์รัฐวรเทพพิตพงษ์, 2539: 297)

ผู้ที่เกี่ยวข้องกับ การนำนโยบายไปปฏิบัติ ในทุก ๆ นโยบายย่อมมีผู้เข้ามาเกี่ยวข้อง ดังนี้ (วรเดช จันทรศร, 2548: 45-50) 1) ฝ่ายการเมือง (Politics) 2) ระบบราชการ (Bureaucracy) คือ หน่วยงานราชการ 3) ข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่รัฐ (Bureaucrats) โดยผู้บริหารระดับสูงจะมีส่วนที่สำคัญในการสนับสนุนให้มีการปฏิบัติตามนโยบาย อันเปรียบเหมือน “หัวจักรหรือหัวเรือใหญ่ที่จะนำขบวนรถไฟไปสู่จุดหมายปลายทางได้สำเร็จ” ทั้งนี้ ข้าราชการระดับล่างจะเป็นผู้ที่ทำหน้าที่ในการตีความกฎหรือระเบียบ ข้อบังคับ หรือแนวทางปฏิบัติของนโยบายด้วยตนเอง ดังนั้น ถ้านโยบายนั้นขาดความชัดเจนหรือมีผลกระทบต่อการปฏิบัติงานของตน ย่อมอาจจะทำให้ข้าราชการระดับล่างเหล่านั้นไม่อาจยอมรับนโยบายไปสู่การปฏิบัติได้ 4) ผู้ได้รับผลจากนโยบาย (Clients) คือ ประชาชน หรือผู้รับบริการ อันเป็นผู้ที่อาจได้รับประโยชน์หรือเสียประโยชน์เพราะเป็นผู้ที่มีส่วนได้เสียจากนโยบายนั้น ๆ

3. ทฤษฎีหลักความได้สัดส่วน

แนวคิดในเรื่องหลักความได้สัดส่วนได้ถูกนำมาใช้ในทางวิชาการโดยเฉพาะในส่วนของ การดำเนินการของส่วนราชการที่ต้องใช้ดุลยพินิจในการตัดสินใจดำเนินการในด้านต่าง ๆ โดยบรรเจิด สิงคะเนติ ให้ความหมายของ “หลักความได้สัดส่วน” ว่าเป็นหลักการที่สำคัญในการตรวจสอบการกระทำของรัฐทั้งหลาย อันมีผลสมบูรณ์ หรือความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำของรัฐนั้น ๆ โดยมีสาระสำคัญอยู่ 3 ประการ คือ หลักความเหมาะสม หลักความจำเป็น และหลักความได้สัดส่วนในความหมายอย่างแคบ (บรรเจิด สิงคะเนติ, 2522: 274)

4. หลักการควบคุมแบบบังคับบัญชาและกำกับดูแล

หลักการควบคุมแบบบังคับบัญชาและกำกับดูแลจึงถูกนำมาใช้ในการปฏิบัติราชการของประเทศไทย เพื่อการตรวจสอบ กำกับ ติดตาม ผู้ปฏิบัติหน้าที่โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่รัฐฝ่ายปกครอง โดยหากปฏิบัติราชการไม่เป็นไปตามกรอบยุทธศาสตร์ นโยบายที่กำหนดโดยผู้บังคับบัญชาย่อมมีสภาพบังคับตามลักษณะของผลการดำเนินงานและการไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาหรือกรอบของกฎหมายต่อไป

5. ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงานในองค์กร

ในองค์กรทุกองค์กรหรือทุกหน่วยงานที่ประกอบด้วยผู้ปฏิบัติงานนั้น ย่อมเกิดปัญหาอุปสรรคอันเกิดจากการทำงานขึ้นได้ เพราะการทำงานทุกอย่างย่อมเกิดปัญหาอุปสรรคขึ้นมาได้ทั้งสิ้น กล่าวได้ว่า ไม่มีองค์กรใดที่การดำเนินงานนั้นปราศจากซึ่งปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น เพียงแต่การดำเนินงานจะให้ผ่านพ้นหรือราบรื่นไปได้นั้นแต่ละองค์กรหรือแต่ละหน่วยงานแต่ละบุคคลนั้นจะดำเนินการในการขจัดปัดเป่าปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างไรสิ่งนี้เป็นสิ่งที่สำคัญยิ่งกว่า (วรเดช จันทรศร, 2548: 45-50)

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย กับการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

ภายใต้มาตรา 3 วรคสอง “*รัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล องค์กรอิสระ และหน่วยงานของรัฐ ต้องปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไป ตามรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และหลักนิติธรรม เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติและความผาสุกของ ประชาชนโดยรวม*” สะท้อนให้เห็นว่าการปกครองในระบอบประชาธิปไตยจะต้องเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และหลักนิติธรรม ซึ่งมีความหมายว่า ประเทศไทยจะต้องบริหารกิจการบ้านเมืองให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และหลักนิติธรรม นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบันก็ได้นำหลักแนวคิดเรื่องการพัฒนากระบวนการบริหารราชการแผ่นดินกำหนดไว้

ในหมวด 6 แนวนโยบายแห่งรัฐมาตรา 76 รัฐมีหน้าที่วางแนวทางการพัฒนาระบบบริหารราชการแผ่นดินในทุกภาคส่วนโดยให้ยึดหลักการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี ตามพระราชกฤษฎีกาวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พุทธศักราช 2546 โดยผลของมาตรา 164(3) กำหนดให้คณะรัฐมนตรีต้องยึดถือและปฏิบัติตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี เป็นผลให้พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 เป็นผลให้ยังคง

2. พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 (และที่แก้ไขเพิ่มเติม)

เนื่องจากเป็นการจำเป็นต้องกำหนด ขอบเขตอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการต่าง ๆ ให้ชัดเจนเพื่อมิให้มีการปฏิบัติงานซ้ำซ้อนกันระหว่าง ส่วนราชการต่าง ๆ และเพื่อให้การบริหารงานในระดับกระทรวงมีเอกภาพสามารถดำเนินการให้ เป็นไปตามนโยบายที่รัฐมนตรีกำหนดได้ ในการปรับปรุงกฎหมายฉบับที่ 5 ในปี พ.ศ. 2545 ได้มีการแต่งตั้ง “ก.พ.ร.” ให้โอนงบประมาณและบุคลากรของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน ตามที่นายกรัฐมนตรีประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา ไปเป็นของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ พร้อมทั้งมอบหมายอำนาจหน้าที่ให้ ก.พ.ร. เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการดูแลการจัดส่วนราชการและการปรับปรุงระบบการทำงานของภาคราชการ จึงเป็นผลให้ ก.พ.ร. เป็นองค์กรที่ทำหน้าที่ในการกำหนดหลักเกณฑ์ตัวชี้วัดในการประเมินผลการปฏิบัติราชการของส่วนราชการต่าง ๆ

3. พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักในการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 (แก้ไขเพิ่มเติม 2562)

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 บัญญัติให้การกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการปฏิบัติราชการและการสั่งการให้ส่วนราชการและข้าราชการปฏิบัติราชการเพื่อให้เกิดการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีกระทำโดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกา เพื่อให้การปฏิบัติงานของส่วนราชการตอบสนองต่อการพัฒนาประเทศและให้บริการแก่ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งการบริหารราชการและการปฏิบัติหน้าที่ของส่วนราชการนี้ ต้องใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีเพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดินเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐมีประสิทธิภาพ เกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ ลดขั้นตอนการปฏิบัติงานที่เกินความจำเป็น และประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกและได้รับการตอบสนองความต้องการ รวมทั้งมีการประเมินผลการปฏิบัติราชการอย่างสม่ำเสมอ

การบริหารราชการจะต้องกำหนดเป้าหมายเพื่อให้บรรลุการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี 7 ประการ ดังนี้ (มาตรา 6 แห่งพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546)

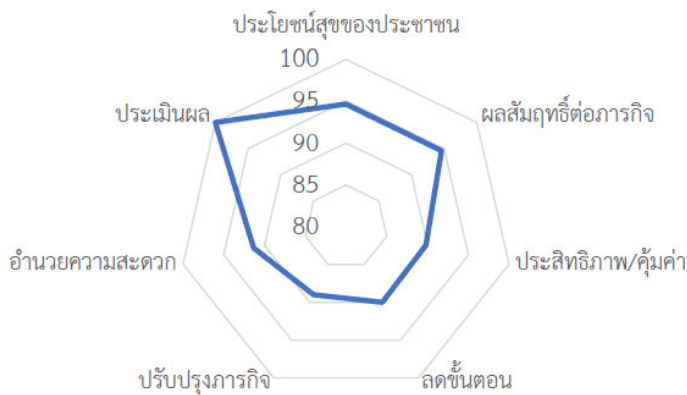
- 1) เกิดประโยชน์สุขของประชาชน
- 2) เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ
- 3) มีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ
- 4) ไม่มีขั้นตอนการปฏิบัติงานเกินความจำเป็น
- 5) มีการปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการให้ทันต่อสถานการณ์
- 6) ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกและได้รับการตอบสนองความต้องการ
- 7) มีการประเมินผลการปฏิบัติราชการอย่างสม่ำเสมอ

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความตระหนักรู้ของเจ้าหน้าที่รัฐต่อภารกิจทั้ง 7 ด้านพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ประชากรกลุ่มตัวอย่างจำนวน 100 คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 63 มีช่วงอายุตั้งแต่ 35 ปีขึ้นไปมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 76 มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโท ร้อยละ 50 และเป็นพนักงานสายสนับสนุนตอบแบบสอบถามสูงสุดร้อยละ 53 โดยผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ปฏิบัติราชการมากกว่า 16 ปีขึ้นไปถึงร้อยละ 56 และมีประสบการณ์ในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติราชการมากถึงร้อยละ 66

2. ผลการวิเคราะห์ความตระหนักรู้ของเจ้าหน้าที่รัฐต่อการบริหารกิจการที่ดีของส่วนราชการมีค่าเฉลี่ยความรับรู้ที่ร้อยละ 92.77 โดยความตระหนักรู้ด้านการบริหารราชการเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขของประชาชนมีค่าความตระหนักรู้ที่ร้อยละ 94.67 ด้านการบริหารเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐมีค่าความตระหนักรู้ที่ร้อยละ 94.60 ด้านการบริหารราชการอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐมีค่าความตระหนักรู้ร้อยละ 89.80 ด้านการลดขั้นตอนการปฏิบัติงานมีค่าความตระหนักรู้ร้อยละ 90.00 ด้านการปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการมีค่าความตระหนักรู้ที่ร้อยละ 89.00 ด้านอำนวยความสะดวกและการตอบสนองความต้องการของประชาชนมีค่าความตระหนักรู้ที่ร้อยละ 91.33 และด้านการประเมินผลการปฏิบัติราชการมีค่าความตระหนักรู้ที่ร้อยละ 100 แสดงดังภาพที่ 2

ค่าความตระหนักรู้ของเจ้าหน้าที่รัฐต่อภารกิจการบริหารราชการตามกฎหมาย
การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

ภาพที่ 2 แผนภูมิเรดาร์แสดงค่าความตระหนักรู้ของเจ้าหน้าที่รัฐต่อภารกิจ
การบริหารราชการตามกฎหมายการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี
ที่มา: พนารัตน์ มาศฉมาดล

3. ผลการศึกษาเมื่อเปรียบเทียบเชิงซ้อนแบบ Multiple Comparison โดยใช้
วิธีทดสอบ Least-Significant Different (LSD) พบว่า

3.1 สายการปฏิบัติงานต่อความตระหนักรู้ของเจ้าหน้าที่ในการบริหาร
กิจการบ้านเมืองที่ดี พบว่า ในตำแหน่งสายวิชาการมีค่าความตระหนักรู้ในการบริหารกิจการ
บ้านเมืองที่ดี โดยมีค่าเฉลี่ยที่ 83.50 มีสัดส่วนความตระหนักรู้ที่ต่ำกว่าสายการปฏิบัติงาน
ด้านสนับสนุนการเรียนการสอนที่ค่าเฉลี่ย 96.20 และเจ้าหน้าที่รัฐที่เป็นลูกจ้างชั่วคราว
ที่ค่าเฉลี่ย 92.90 เนื่องจากเจ้าหน้าที่รัฐสายวิชาการปฏิบัติภารกิจหลักในการให้บริการ
สาธารณะประเภทการสอน วิจัย การให้บริการทางวิชาการ ดังนั้น ในหลักเกณฑ์วิธีการ
ในการประเมินการปฏิบัติราชการที่ดีตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการ
การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 จึงสามารถนำมาปรับใช้กับเจ้าหน้าที่รัฐสาย
วิชาการได้เพียงหลักเกณฑ์จึงทำให้ค่าความตระหนักรู้ของเจ้าหน้าที่รัฐสายวิชาการมีค่าน้อย
กว่าเจ้าหน้าที่รัฐสายสนับสนุนและลูกจ้างที่ทำหน้าที่รับผิดชอบตัวชี้วัดในการปฏิบัติราชการ

3.2 ประสบการณ์ในการจัดทำแผนปฏิบัติราชการต่อความตระหนักรู้
ของเจ้าหน้าที่ในการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พบว่า เจ้าหน้าที่รัฐที่ไม่มีประสบการณ์
การทำงานด้านการจัดทำแผนปฏิบัติราชการเพื่อดำเนินการตามตัวชี้วัดให้เป็นไปตามหลัก

เกณฑ์และวิธีการที่ส่วนราชการกำหนดมีค่าความตระหนักรู้ที่ต่ำ มีค่าเฉลี่ยที่ 78.10 เมื่อเทียบกับเจ้าหน้าที่รัฐที่มีประสบการณ์มากกว่า 1 ปีขึ้นไปมีค่าความตระหนักรู้ถึง 94.76 เช่นเดียวกับเจ้าหน้าที่รัฐที่มีประสบการณ์การจัดทำแผนปฏิบัติราชการเพียง 1 ปี มีค่าความตระหนักรู้ที่เพิ่มมากกว่าเจ้าหน้าที่รัฐที่ไม่มีประสบการณ์เลย โดยมีค่าเฉลี่ยที่ 93.81 ดังนั้น การสร้างความตระหนักรู้ต้องให้เจ้าหน้าที่รัฐได้มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติราชการทุกคน เพื่อให้เกิดประสบการณ์ในการปฏิบัติและการรับรู้หลักเกณฑ์ แนวทาง วิธีการในการบริหารราชการที่ดีต่อไป

3.3 อายุในการปฏิบัติราชการต่อความตระหนักรู้ของเจ้าหน้าที่ในการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พบว่ามีค่าความตระหนักรู้อยู่ในบริเวณยอมรับ HO หมายความว่า ค่าความตระหนักรู้เฉลี่ยของเจ้าหน้าที่รัฐทุกกลุ่ม ๆ ไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 หมายความว่า อายุการปฏิบัติราชการไม่มีผลต่อการสร้างความตระหนักรู้ให้แก่เจ้าหน้าที่รัฐ ดังนั้น เจ้าหน้าที่รัฐที่มีอายุการปฏิบัติงานน้อยกว่า 2 ปี มีค่าความตระหนักรู้ที่ 95.24 เจ้าหน้าที่รัฐที่มีอายุราชการระหว่าง 3-10 ปี ที่ค่าเฉลี่ย 90.66 รวมถึงเจ้าหน้าที่รัฐที่มีอายุราชการตั้งแต่ 11-15 ปี มีค่าความตระหนักรู้เฉลี่ย 93.89 และ อายุราชการตั้งแต่ 16 ปีขึ้นไปมีค่าเฉลี่ยความตระหนักรู้ 92.81 ดังนั้น เจ้าหน้าที่รัฐที่มีอายุราชการแตกต่างกันจึงมีความตระหนักรู้ที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

อภิปรายผล

ด้านที่มีอิทธิพลรวมสูงสุดต่อการตระหนักรู้ของเจ้าหน้าที่รัฐด้านการประเมินผลการปฏิบัติราชการมีค่าความรับรู้ถึงร้อยละร้อย นั้นหมายความว่า เจ้าหน้าที่รัฐมีความตระหนักรู้ว่าส่วนราชการที่ตนปฏิบัติหน้าที่จะต้องมีการประเมินผลการปฏิบัติราชการเพื่อให้บริการแก่ประชาชนหรือผู้มีส่วนได้เสียทั้งสิ้น แต่เมื่อมีการสอบถามถึงความตระหนักรู้ในส่วนของการละเอียดของการปฏิบัติราชการกลับพบว่า เจ้าหน้าที่รัฐมีระดับค่าความตระหนักรู้ที่แตกต่างกันไปในส่วนของภารกิจแต่ละด้าน โดยค่าความตระหนักรู้ที่ได้น้อยสุด (รู้น้อยที่สุด) คือ ด้านการปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการมีค่าความไม่รู้ต่อภารกิจถึงร้อยละ 11 สอดคล้องกับที่ (Dieter Heyer & Rainer Mausfeld, 2002) ได้กล่าวว่า โครงสร้างแนวความคิดที่ของแต่ละบุคคลมีความแตกต่างเชิงความหมาย ซึ่งแสดงลักษณะเฉพาะของผลลัพธ์ของระบบการรับรู้ ที่มีวิวัฒนาการในเชิงธรรมชาติของมนุษย์แตกต่างกันไป (Donald D. Hoffman, 2018) จึงขึ้นอยู่กับอัตวิสัยของแต่ละบุคคล (สิทธิโชค วรรณสันติกุล, 2524) ที่สะท้อนออกมาในรูปของการตอบแบบสอบถามของเจ้าหน้าที่รัฐที่มีการตอบไม่รู้ในภารกิจบางประการของหน่วยงาน จึงสะท้อนผลในทางตรงกันข้ามกับการตอบที่เจ้าหน้าที่รัฐตอบสรุปว่าหน่วยงานของตนมีการประเมินผลการปฏิบัติราชการ

ประเด็นที่เจ้าหน้าที่รัฐมีความไม่รู้ในภารกิจของรัฐ เช่น ความไม่รู้ต่อเพื่อนร่วมงานของตนคอยรับฟังความคิดเห็นจากบุคคลรอบข้างร้อยละ 10 ความไม่รู้ในเรื่องการรับดำเนินการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของหน่วยงานโดยเร็วร้อยละ 10 ความไม่รู้ต่อการกำหนดเป้าหมายและผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติภารกิจของหน่วยงานร้อยละ 12 ความไม่รู้ถึงการจัดทำบัญชีต้นทุนในการดำเนินงานของหน่วยงานของตนเองร้อยละ 19 ความไม่รู้ต่อการจัดทำแผนภูมิแสดงขั้นตอนการให้บริการ และระยะเวลาในการดำเนินการแก่ผู้มารับบริการร้อยละ 17 ความไม่รู้ต่อการทบทวนโครงการที่ต้องดำเนินการต่อเนื่องหรือโครงการที่ไม่ต้องดำเนินการต่อร้อยละ 13 เมื่อคัดแยกประเด็นที่เจ้าหน้าที่รัฐไม่รู้ออกเป็นหัวข้อแบ่งพิจารณาได้เป็น 2 ด้านหลัก คือ

1. ปัจจัยอัตวิสัยส่วนบุคคล เป็นการประเมินผลการรับรู้ของเจ้าหน้าที่รัฐส่วนบุคคลที่มีต่อเพื่อนร่วมงาน ต่อระยะเวลาการให้บริการ เช่น ระดับความรวดเร็วของแต่ละคนมีความแตกต่างกัน

2. ปัจจัยของเจ้าหน้าที่รัฐที่เป็นผู้บริหารระดับสูงส่วนราชการในระดับการกำหนดนโยบาย เช่น การกำหนดเป้าหมายและผลสัมฤทธิ์ การจัดทำบัญชีต้นทุนการทบทวนโครงการกิจกรรม

สอดคล้องกับตัวแบบกระบวนการของระบบราชการสมาชิกทุกคนล้วนแต่มีอำนาจในการตัดสินใจในการปฏิบัติหน้าที่ของตนโดยที่ผู้บังคับบัญชาไม่อาจจะควบคุมได้ ดังนั้น หากมีการดำเนินโครงการใหม่ ๆ ที่เจ้าหน้าที่รัฐในระดับปฏิบัติการไม่ทราบที่มาของการดำเนินโครงการนั้น อาจส่งผลกระทบต่อหรือมีการเปลี่ยนแปลงต่อการปฏิบัติงานในชีวิตประจำวันของข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่รัฐอันเป็นสมาชิกขององค์กรเหล่านี้ โครงการใหม่ ๆ เหล่านี้ ย่อมจะไร้ผล เว้นเสียแต่การนำนโยบายเหล่านั้นเข้ามาปฏิบัติจะต้องได้รับการยอมรับหรือปรับนโยบายแนวทางการปฏิบัติงานเหล่านั้นให้เข้าเป็นส่วนหนึ่งของหน้าที่ประจำวันของสมาชิกในองค์กร (วรเดช จันทรศร, 2548: 45-50) ทั้งนี้ ระดับของความเข้าใจและตระหนักรู้ของผู้บังคับบัญชาต่อการกำหนดนโยบายจึงต้องสอดคล้องกับระดับของการยอมรับนโยบายของเจ้าหน้าที่รัฐจึงจะทำให้การปฏิบัติตามสายบังคับบัญชา (Line of Authority) โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่รัฐในระดับปฏิบัติการที่มีทำงานใกล้ชิดกับประชาชนผู้มาใช้บริการหรือกลุ่มผู้รับประโยชน์จากนโยบายโดยตรง หากเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติการมีความจริงใจและจริงจังในการปฏิบัติงานย่อมจะส่งผลดีและก่อประโยชน์ให้แก่ประชาชนได้เป็นอย่างดีอื่นทำให้การนำนโยบาย แผนงาน โครงการ หรือกฎหมายบรรลุมิติประสงค์ได้แน่นอน หรือ กล่าวอีกนัยคือ ความตระหนักรู้ของเจ้าหน้าที่รัฐมีส่วนเกิดจากระดับความตระหนักรู้ของเจ้าหน้าที่รัฐซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาด้วย ดังนี้

หากความตระหนักรู้ของเจ้าหน้าที่รัฐจำกัดเฉพาะกลุ่มผู้บังคับบัญชาย่อมทำให้วัตถุประสงค์ของกฎหมายการบริหารราชการที่ดีไม่สามารถบรรลุผลได้เป็นแน่แท้ สิ่งสำคัญคือ การสร้างความตระหนักรู้ให้แก่เจ้าหน้าที่รัฐในทุกระดับในการร่วมรับรู้และขับเคลื่อนการปฏิบัติราชการเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ เกิดความคุ้มค่าและสามารถให้บริการแก่ประชาชน โดยเจ้าหน้าที่ระดับหัวหน้าหน่วยงานควรใช้อำนาจเพื่อการตรวจสอบ กำกับ ติดตาม ผู้ปฏิบัติหน้าที่โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่รัฐฝ่ายปกครอง โดยหากเจ้าหน้าที่รัฐผู้บังคับบัญชาปฏิบัติราชการไม่เป็นไปตามกรอบยุทธศาสตร์ นโยบายที่กำหนดโดยผู้บังคับบัญชาย่อมมีสภาพบังคับตามลักษณะของผลการดำเนินงานและถือเป็นการไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาหรือกรอบของกฎหมาย

ในองค์กรทุกองค์กรหรือทุกหน่วยงานที่ประกอบด้วยผู้ปฏิบัติงานนั้น ย่อมเกิดปัญหาอุปสรรคอันเกิดจากการทำงานขึ้นได้ เพราะการทำงานทุกอย่างย่อมเกิดปัญหาอุปสรรคขึ้นมาได้ทั้งสิ้น กล่าวได้ว่า ไม่มีองค์กรใดที่การดำเนินงานนั้นปราศจากซึ่งปัญหาและอุปสรรคเพียงแต่การดำเนินงานจะให้ผ่านพ้นหรือราบรื่นไปได้ แต่หน่วยงานจะดำเนินการในการขจัดปัดเป่าปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างไรสิ่งนี้เป็นสิ่งที่สำคัญยิ่งกว่า งานวิจัยที่ผ่านมาพบว่าปัญหาในการปฏิบัติราชการคือการขาดความชัดเจนของระเบียบจึงสะท้อนถึงความพึงพอใจของผู้มาใช้บริการและความเชื่อมั่นในคุณภาพการให้บริการของหน่วยงาน (จันทร์เพ็ญ ขุนพิลึก, 2557) และเพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหา หรืออุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ราชการภายใต้หลักนิติธรรม การกำหนดนโยบาย ระเบียบ ข้อบังคับเพื่อให้เกิดการปฏิบัติราชการสัมฤทธิ์ผล เจ้าหน้าที่รัฐระดับผู้บริหารควรนำหลักความได้สัดส่วนเข้ามาใช้ กล่าวคือ การออกกฎหมายเพื่อจำกัดสิทธิ เสรีภาพของประชาชนต้องสัมพันธ์และได้สัดส่วนที่เหมาะสมระหว่างสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เป้าหมายและการตัดสินใจ

ปัจจัยที่มีผลผลักดันต่อการเสริมสร้างความตระหนักรู้ของเจ้าหน้าที่รัฐเพื่อให้เกิดการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี คือ

1. ความเจริญก้าวหน้าในสายอาชีพ ส่งผลให้เกิดการสร้างความสำเร็จหรือรันทนในการสร้างพลังผลักดันให้เจ้าหน้าที่รัฐมีความสนใจในงานที่ตนเองรับผิดชอบเพิ่มมากขึ้น และถือเป็นการให้รางวัลแก่เจ้าหน้าที่รัฐตอบแทนการปฏิบัติราชการด้วยศักยภาพที่เต็มเปี่ยม ผู้รับบริการมีความพึงพอใจต่อคุณภาพของการให้บริการ เช่น การประเมินผลขึ้นเงินเดือน การให้รางวัลพิเศษตอบแทนการปฏิบัติตามนโยบายของส่วนราชการอันนำไปสู่ความสัมฤทธิ์โดยไม่เพิ่มค่าใช้จ่ายตามแผน รวมถึงสามารถลดค่าใช้จ่ายได้ตามแผน เป็นต้น
2. การกำหนดตัวชี้วัดและประเมินผลโดยส่วนราชการที่เหนือกว่า ภายใต้หลักการควบคุมแบบบังคับบัญชา หรือ การกำกับดูแลให้ส่วนราชการปฏิบัติราชการ

ตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี โดยมี ก.พ.ร. เป็นองค์กรหลักในการกำหนดตัวชี้วัดของส่วนราชการทั่วประเทศ

3. การนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีที่เป็นตัววัดคุณสมบัติของผู้ที่จะเป็นเจ้าหน้าที่รัฐ กล่าวคือ การสอบเพื่อวัดความรู้ความสามารถทั่วไป (สอบ ก.พ.) เพื่อคัดเลือกบุคคลที่มีความต้องการเป็นเจ้าหน้าที่รัฐในส่วนราชการต่าง ๆ ดังนี้ การนำหลักเกณฑ์ตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 แลที่แก้ไขเพิ่มเติมมาเป็นความรู้ในการออกข้อสอบเพื่อวัดประเมินผลจะช่วยให้เกิดการประชาสัมพันธ์หลักเกณฑ์การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีให้เจ้าหน้าที่รัฐได้ตระหนักรู้เพื่อให้เมื่อได้ปฏิบัติราชการแล้วเจ้าหน้าที่รัฐดังกล่าวได้ทราบแนวทางตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด อันส่งผลให้กฎหมายบรรลุวัตถุประสงค์ที่สำคัญได้

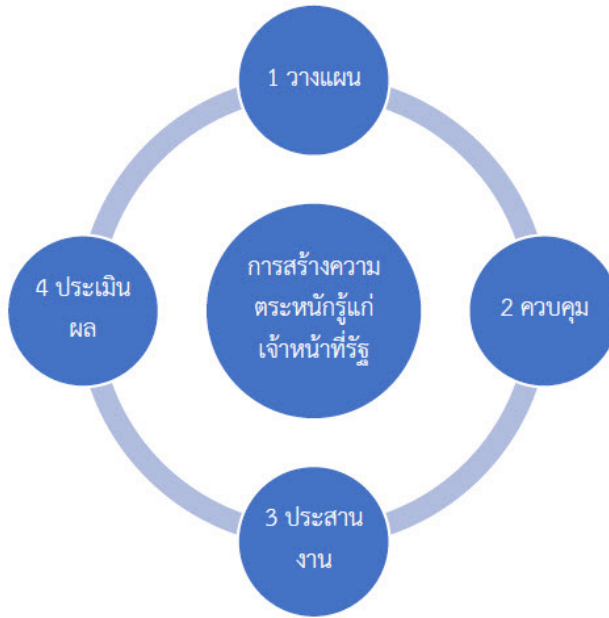
4. การลดปัจจัยอัตรวิสัยส่วนบุคคลให้เกิดความสนใจอยากเรียนรู้ หรือ ศึกษาเพิ่มเติมการต่อยอดการปฏิบัติราชการของเจ้าหน้าที่รัฐ เช่น การให้งบประมาณสนับสนุนตนเองของเจ้าหน้าที่รัฐ การกำหนดหลักสูตรระยะสั้นเพื่ออบรมการปฏิบัติราชการของเจ้าหน้าที่รัฐอย่างต่อเนื่องเพื่อเป็นการเพิ่มพูนความรู้และทักษะให้พร้อมกับการเปลี่ยนแปลงไปสู่ภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management) เป็นต้น

5. ส่วนราชการต้องตระหนักให้มีการสร้างองค์ความรู้ ความเข้าใจอันดีในกรอบกฎหมาย และการปฏิบัติที่ถูกต้อง เหมาะสม การสร้างจิตสำนึกในการบริหารจัดการให้แก่เจ้าหน้าที่รัฐทุกระดับให้เกิดการปฏิบัติที่ก่อให้เกิดประโยชน์สุขทั้งภายในองค์กรและแก่ประชาชน เพิ่มการมีส่วนร่วมในเชิงการสร้างกรอบแนวความคิด สร้างความตระหนักรู้ตั้งแต่กระบวนการเริ่มต้นในการร่วมวางนโยบาย ร่วมปฏิบัติ และร่วมประเมินผล

สรุปองค์ความรู้จากการวิจัยนี้

จากการศึกษาการสร้างความรู้ความตระหนักรู้ของเจ้าหน้าที่รัฐต่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ต้องประกอบด้วยหลักการ 4 ประการ ได้แก่ 1) การวางแผน กำหนด ยุทธศาสตร์ นโยบาย กฎ ระเบียบ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติต่อไป 2) การควบคุม เป็นการควบคุมแบบบังคับบัญชา รวมถึงการกำกับดูแลเจ้าหน้าที่รัฐให้ปฏิบัติราชการภายใต้กรอบนโยบายที่กำหนด 3) การประสานงาน (การถ่ายทอดงาน) เพื่อให้การบริหารงานเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ ด้วยการถ่ายทอดนโยบายให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานรับทราบในรายละเอียดในทุกส่วนเพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และลดอัตรวิสัยส่วนบุคคลของเจ้าหน้าที่รัฐลงนำไปสู่การรับรู้และร่วมปฏิบัติราชการตามนโยบายที่กำหนด และ 4) การประเมินภาพรวมของผู้บังคับบัญชาแต่ละระดับของส่วนราชการเพื่อให้การบริการมีคุณภาพและเป็นไปตาม

เป้าหมายที่กำหนดรวมทั้งเป็นที่พึงพอใจแก่ประชาชน สอดคล้องกับหลักการและรูปแบบการบริหารของ ก.พ.ร. ที่มุ่งเน้นให้ส่วนราชการบริหารงานบุคคลและให้บริการประชาชนด้วยหลักเกณฑ์ที่ดี โดยเสนอเป็นรูปแบบดังภาพที่ 3 ดังนี้

ภาพที่ 3 หลักการสร้างความตระหนักรู้ของเจ้าหน้าที่รัฐต่อการบริหารราชการบ้านเมืองที่ดี
ที่มา: พนารัตน์ มาศมมาตล

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยได้นำข้อสำคัญของการวิจัยมาวิเคราะห์เพื่อพัฒนาเป็นข้อเสนอแนะในการพัฒนาการบริหารส่วนราชการภายในหน่วยงาน เพื่อประสิทธิภาพในการบริหารจัดการองค์กร ประกอบกับต้องสอดคล้องกับนโยบายการบริหารจัดการองค์กร เพื่อความสำเร็จและบรรลุเป้าหมายของพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 และที่แก้ไขเพิ่มเติม อันสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ที่ส่วนราชการต้องปฏิบัติราชการตามหลักนิติธรรมและตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี และเป็นไปตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 โดยในภาพรวมผู้วิจัย มีข้อเสนอแนะให้ส่วนราชการควรเพิ่มการรับรู้ต่อกฎหมาย ขั้นตอน หลักเกณฑ์ วิธีการในการปฏิบัติราชการตามแนวทางของกฎหมาย กำหนดสัดส่วน

ในการทำงานให้แก่เจ้าหน้าที่รัฐให้มีความชัดเจน เพิ่มผลตอบแทนการปฏิบัติราชการที่สามารถบรรลุผลสัมฤทธิ์ ลดค่าใช้จ่ายในการบริหารราชการให้แก่เจ้าหน้าที่รัฐที่มีความสนใจและใส่ใจการปฏิบัติราชการเป็นรางวัลพิเศษตอบแทน ควรกำหนดนโยบายการบริหารที่มีความชัดเจน เชื่อถือได้ มีมาตรฐาน และต้องให้เจ้าหน้าที่รัฐเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ในชั้นการวางนโยบาย การปฏิบัติ และการประเมินผล เพื่อสร้างความตระหนักรู้แก่เจ้าหน้าที่รัฐ

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาค่าตัวแปรเพิ่มเติมในแง่ของระดับของความตระหนักรู้เพิ่มเติม พร้อมกับการตรวจสอบคุณภาพของการทำงานต่อระดับของความตระหนักรู้ต่อไป เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้รับไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีให้เกิดประโยชน์สุขของประชาชน อำนวยความสะดวกและตอบสนองความต้องการของประชาชน เกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจ สามารถลดขั้นตอนการปฏิบัติงานหรือปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ถวัลย์รัฐ วรเทพพุดิพงษ์. (2539). **การนำนโยบายไปปฏิบัติ**. เอกสารประกอบการสอน วิชา รศ. 740 การนำนโยบายไปปฏิบัติ ฉบับที่ 1. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- บรรเจิด สิงคะเนติ. (2522). **หลักพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์**. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- พระราชกฤษฎีกากว่าด้วยหลักในการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 (แก้ไขเพิ่มเติม 2562). (2546, 9 ตุลาคม). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 120 ตอนที่ 100 ก. หน้า 1.
- พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 (และที่แก้ไขเพิ่มเติม). (2553, 7 ธันวาคม). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 127 ตอนที่ 75 ก. หน้า 51.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (2560, 6 เมษายน). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก. หน้า 1-90.
- วรเดช จันทรศร. (2548). **ทฤษฎีการนำนโยบายไปปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ: สหાયบล็อกและการพิมพ์.
- สิทธิโชค วรานุสันติกุล. (2524). **จิตวิทยาสังคม: ทฤษฎีและการประยุกต์**. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.

- Heyer, D and Mausfeld, R. (2002). **Perception and the Physical World**. [Online]. Available form: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/book/10.1002/0470013427> [accessed 7 March 2022].
- Hoffman, D. D. (2018). The Interface Theory of Perception. **Wiley Online Library**, Volume 2, Abstract.
- Donald, S., Van Meter and Carl, E., Van Horn (1975). The Policy Implementation Process: A Conceptual Framework. **Administration and Society**, 6(4), 445-448.
- Walter, W. (1975). Implementation Analysis and Assessment Policy Analysis. **Public policy paper, University of Washington Institute of Governmental Research**, 1(3), 531-566.
- Yamane, T. (1973). **Statistics: An Introductory Analysis**. (3rd Ed.). New York: Harper and Row Publications.

บทวิจารณ์หนังสือ สงครามเย็น (ใน) ระหว่าง โบว์ขาว

ผู้วิจารณ์: สมชัย ภัทรธนานันท์
อาจารย์ประจำภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
กนกรัตน์ เลิศชูสกุล เขียน

ข้อมูลหนังสือ: กนกรัตน์ เลิศชูสกุล. (2564). การเมือง. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน

การรัฐประหาร 19 กันยายน 2549 ได้นำสังคมไทยเข้าสู่วังวนของความขัดแย้งทางการเมืองครั้งใหญ่ ที่ยืดเยื้อยาวนานมาร่วม 16 ปีแล้ว ในความขัดแย้งดังกล่าวเราได้เห็นการปรากฏตัวของตัวแสดงทางการเมืองอันหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นชนชั้นกลางและชนชั้นสูงอนุรักษ์นิยม ชาวชนบทผู้สนับสนุนประชาธิปไตยอย่างแข็งขัน และล่าสุด ได้แก่ นักเรียน นิสิต นักศึกษา ซึ่งเป็นกลุ่มคนที่ไม่ค่อยมีผู้คนคิดว่าจะมีบทบาททางการเมืองในยุคสมัยปัจจุบัน อะไรคือปัจจัยและเงื่อนไขที่ทำให้เยาวชนเหล่านี้เข้ามามีบทบาททางการเมือง ?

หนังสือ สงครามเย็น (ใน) ระหว่าง โบว์ชว ตอบคำถามดังกล่าวผ่านการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างรุ่นคน (generation) ที่เติบโตภายใต้สภาวะการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองที่แตกต่างกัน ส่งผลให้พวกเขามีจุดยืนทางการเมืองที่แตกต่างกัน ผู้เขียนหนังสือ (ผศ.ดร.กนกรัตน์ เลิศชูสกุล แห่งคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย) ได้เก็บข้อมูลการเคลื่อนไหวของเยาวชนด้วยการสัมภาษณ์ในพื้นที่การประชุมตั้งแต่ต้นปี 2563 ซึ่งเป็นช่วงเริ่มต้นของการเคลื่อนไหวจนถึงช่วงปลายปีเดียวกัน โดยได้เดินทางไปเก็บข้อมูลจากผู้คนประมาณ 350 คน ในพื้นที่การประชุม 27 แห่ง และกลุ่มพูดคุย 2 กลุ่ม ใน 10 จังหวัด ได้แก่ กรุงเทพฯ นครปฐม สมุทรสงคราม ราชบุรี เชียงใหม่ สงขลา สุรินทร์ กาฬสินธุ์ เพชรบุรี และปัตตานี โดยเน้นความหลากหลายของผู้ให้สัมภาษณ์ทางด้านระดับการศึกษา สาขาวิชาที่เรียน ประเภทของสถาบันการศึกษา ความเป็นเมือง-ชนบท ความตื่นตัวและระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง เพศวิถี และเพศสภาวะ

เนื้อหาของหนังสือมีทั้งหมด 6 บท บทที่ 1 เป็นการศึกษาคนรุ่นสงครามเย็นว่าโครงสร้างเศรษฐกิจและสังคม ในยุคนั้นส่งผลต่อความคิดและจุดยืนทางการเมืองของพวกเขาอย่างไร กนกรัตน์ชี้ว่าเศรษฐกิจหลักในยุคสงครามเย็นอยู่ที่ภาคการเกษตรและอุตสาหกรรมขั้นพื้นฐาน การผลิตจึงเน้นการใช้แรงงาน ผลิตสินค้าซ้ำ ๆ กัน ความสามารถในการแข่งขันคือความสามารถในการผลิตสินค้าในปริมาณมาก รวดเร็ว ด้วยต้นทุนที่ถูกที่สุด ทำให้ธุรกิจต้องการแรงงานที่ทำตามคำสั่ง บริหารงานโดยการสั่งการของผู้เชี่ยวชาญจากบนลงล่าง ภาคเอกชนไม่ต้องการบุคลากรที่มีความคิดสร้างสรรค์ ความเป็นตัวของตัวเอง แต่ต้องการคนที่พร้อมทำตามคำสั่งของ หัวหน้างาน เมื่อเป็นเช่นนี้ จึงเน้นการสร้างคนที่มีความจำดี มีทักษะในการแก้ปัญหาที่มีคำตอบอยู่แล้วได้อย่างรวดเร็ว และอดทนต่อการทำงานซ้ำ ๆ ติดต่อกันเป็นเวลายาวนาน กนกรัตน์สรุปว่าคติประจำใจของคนทำงานในยุคสงครามเย็นคือ ‘อดทน มีวินัย ใฝ่ท่องจำ ทำให้ถูก’ นอกจากนี้ คนยุคสงครามเย็นยังอยู่ภายใต้การศึกษาและสื่อที่กำกับควบคุมโดยรัฐภายใต้กรอบคิดแบบอนุรักษ์นิยม

สภาพการณ์ดังกล่าวทำให้คนยุคสงครามเย็นมีโลกทัศน์ที่สำคัญ 4 ประการ

1. **หวาดกลัวความเปลี่ยนแปลง** สังคมยุคสงครามเย็นที่ไม่ค่อยเปลี่ยนแปลง เศรษฐกิจเติบโตสม่ำเสมอ ทำให้คนรุ่นสงครามเย็นยึดติดกับความสำเร็จในอดีต หวาดกลัวการเปลี่ยนแปลง และไม่คิดว่าการเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ ชีวิตของคนรุ่นนี้ไม่มีแรงกดดันหรือท้าทายพวกเขาถึงขั้นพลิกฟ้าคว่ำแผ่นดิน ทำให้พวกเขายึดติดกับความสำเร็จในอดีต

2. **เชื่อมั่นในกฎระเบียบ** คนรุ่นสงครามเย็นเน้นการแก้ปัญหาแบบอำนาจนิยม ชอบใช้คำสั่งและการบังคับ มองว่าการใช้อำนาจของทหาร ตำรวจเพื่อควบคุมคนในสังคม เป็นสิ่งจำเป็น ส่วนสิทธิเสรีภาพของประชาชนเป็นสิ่งที่อาจทำให้เกิดความวุ่นวาย

3. **ยึดมั่นในสายบังคับบัญชา** ไม่ว่าจะเป็ฝ่ายซ้ายหรือฝ่ายขวาต่างก็เชื่อมั่นใน โครงสร้างสังคมและการเมืองแบบลำดับชั้น

4. **เป็นพวกชาตินิยม** ฝ่ายขวาใช้ความคิดชาตินิยมมาต่อสู้กับฝ่ายตรงข้าม โดยกล่าวหาว่าเป็นพวกทรยศชาติหรือเป็นคนต่างชาติที่มุ่งทำลายศาสนา และพระมหากษัตริย์ ฝ่ายซ้ายใช้ชาตินิยมมาต่อต้านจักรวรรดินิยม ผู้รุกรานที่มาสมคบกับรัฐบาลเผด็จการทหาร

5. **ไม่ไว้วางใจประชาธิปไตย** ทั้งฝ่ายขวาและฝ่ายซ้ายไม่เชื่อมั่นในระบบ ประชาธิปไตย ขณะที่ฝ่ายขวา ชื่นชอบการปกครองของคณตี ผู้มีการศึกษาที่มีความ เชี่ยวชาญ เปี่ยมไปด้วยศีลธรรม และมารยาทงาม ส่วนฝ่ายซ้ายก็เชื่อมั่นในเผด็จการชนชั้น กรรมมาชีพ

บทที่ 2 เป็นการวิเคราะห์คนรุ่นโบว์ขาว (Gen Z) คนรุ่นนี้เติบโตในยุคการปฏิวัติ เทคโนโลยีครั้งที่ 3 อันเป็นการปฏิวัติทางเทคโนโลยีสารสนเทศ การปฏิวัติครั้งนี้ก่อให้เกิด การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วอย่างไม่เคยมาก่อน ทำให้เกิดความไม่แน่นอนในระดับสูง เช่น คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต โทรศัพท์มือถือ ส่งผลต่อธุรกิจอย่างกว้างขวาง เช่นเดียวกับ ธุรกิจดิจิทัล ตลาดออนไลน์ ที่ทำให้ธุรกิจแบบเดิม ๆ ต้องปิดกิจการ ในขณะที่ธุรกิจแบบ ใหม่ประสบความสำเร็จแบบก้าวกระโดด นอกจากแทนที่เครื่องจักรแบบเก่าแล้ว เทคโนโลยี ใหม่ยังทำหน้าที่แทนคนในหลายด้านด้วย อาชีพที่มั่นคงในอดีต (นักบัญชี หมอ เกษกร ฯลฯ) กลับกลายเป็นอาชีพที่ไม่มีความมั่นคง การสร้างฐานะด้วยความขยันอย่างเช่นคนรุ่น สงครามเย็นเป็นสิ่งที่ไม่เพียงพอสำหรับคนรุ่นนี้

ครอบครัวของคนรุ่นโบว์ขาวต่างก็ได้รับผลกระทบจากความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว บางส่วนได้พยายามปรับตัวเพื่อความอยู่รอด พวกเขาตระหนักว่าลูก ๆ ของพวกเขาจำเป็นต้องมีการศึกษาแบบใหม่ที่รู้จักคิด วิเคราะห์ มีความริเริ่มสร้างสรรค์ จึงจะอยู่รอดในโลกยุค ปัจจุบัน ผู้ปกครองจำนวนมากได้ส่งบุตรหลานเข้าศึกษาในโรงเรียนที่เปิดกว้างเสรี ที่กระตุ้น ให้เกิดจินตนาการและการถกเถียง แต่ส่วนใหญ่แล้วเด็กรุ่นนี้ยังคงศึกษาในโรงเรียนแบบ ดั้งเดิมที่หลักสูตรไม่ทันสมัย เน้นระเบียบ วินัย และการใช้อำนาจควบคุมนักเรียน ทำให้ เกิดความไม่พอใจและผิดหวังกับระบบการศึกษาที่เป็นอยู่

หลังการรัฐประหาร 2557 ทำให้เกิดความคาดหวังในหมู่คนรุ่นโบว์ขาวว่าจะมีการปฏิรูปประเทศให้ดีขึ้น แต่เวลาผ่านไป 6 ปียังไม่มียะไรดีขึ้น รัฐบาลไม่ได้ทำตามสัญญาที่ให้ไว้ ไม่มีความสามารถในการบริหารประเทศ และใช้กำลังปราบปรามผู้เห็นต่าง รวมทั้งพยายามสืบทอดอำนาจอีกด้วย ทำให้คนรุ่นโบว์ขาวเห็นว่าการอยู่ในอำนาจของรัฐบาลประยุทธ์เป็นการทำลายอนาคตและความหวังของพวกเขา

ความเปลี่ยนแปลงที่กล่าวมานี้ทำให้คนรุ่นโบว์ขาวมีโลกทัศน์ที่แตกต่างจากคนรุ่นสงครามเย็นดังนี้

1. นิยมความเป็นประชาธิปไตยคนรุ่นโบว์ขาวมีความสลับซับซ้อนกว่าคนรุ่นสงครามเย็น ขณะที่คนรุ่นสงครามเย็นมีความคิดต่อต้านประชาธิปไตย เน้นระเบียบวินัยเพื่อความมั่นคงอันหนึ่งอันเดียวกันในสังคมดังที่กล่าวมาแล้ว คนรุ่นโบว์ขาวเชื่อในความหลากหลาย แตกต่าง เชื่อในเสรีภาพ และความเท่าเทียม ชอบความสัมพันธ์แบบแนวราบ เน้นการมีส่วนร่วมของทุกคน

2. เป็นอิสระจากพรรคการเมืองและแกนนำ แม้ว่าพวกเขาจะสนับสนุนพรรคการเมืองแต่ก็เป็นอิสระจากพรรค พวกเขาสนับสนุนพรรคเพราะเห็นว่านโยบายพรรคตอบสนองความต้องการของพวกเขา ไม่ใช่มาจากความจงรักภักดีต่อพรรคหรือคำสั่งของแกนนำ ส่วนแกนนำเป็นเพียงคนที่ออกมาปราศรัยคนแรก ๆ เท่านั้น ไม่ใช่ตัวแทนหรือผู้นำของพวกเขา

3. ทศนะต่อคนเสื้อเหลือง-เสื้อแดง คนรุ่นโบว์ขาวเห็นอกเห็นใจคนเสื้อแดงและมีทัศนคติด้านลบต่อคนเสื้อเหลือง กนกรัตน์สรุพบว่าคนสองรุ่นมีแนวคิดแบบคู่ขนานที่เข้ากันไม่ได้ ขณะที่คนรุ่นสงครามเย็นเป็นผู้ปกครองอนุรักษ์นิยมที่ไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลง คนรุ่นโบว์ขาวกลับเห็นว่าความเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งจำเป็น

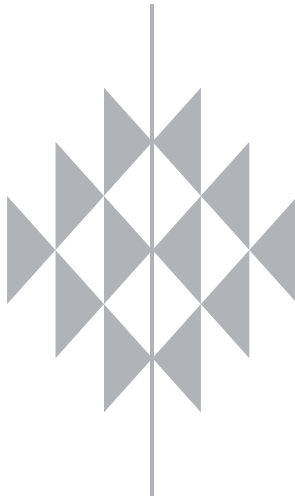
บทที่ 3 และ บทที่ 4 วิเคราะห์การเคลื่อนไหวของคนรุ่นโบว์ขาวจากการเป็นผู้เฝ้ามองในโลกออนไลน์ สู่การสนับสนุนพรรคการเมือง (พรรคอนาคตใหม่) เมื่อพรรคถูกยุบทำให้เกิดความไม่พอใจ การอุ้มหายวันเฉลิม สัตย์ศักดิ์สิทธิ์ นักเคลื่อนไหวทางการเมือง ซึ่งลี้ภัยในกัมพูชาเป็นอีกกรณีหนึ่งที่สร้างความไม่พอใจในหมู่คนรุ่นโบว์ขาว รวมทั้งความไร้ประสิทธิภาพของรัฐบาลทำให้พวกเขาออกมาประท้วงบนท้องถนน การเคลื่อนไหวของพวกเขาช่วงแรกเป็นการเคลื่อนไหวอย่างกระจัดกระจาย ช่วงที่สองเป็นช่วงของการขยายตัวของการชุมนุม การเคลื่อนไหวอย่างกระจัดกระจายค่อย ๆ ก่อตัวเป็นเครือข่ายแบบหลวม ๆ ในขณะเดียวกันก็มีการโต้แย้งเกี่ยวกับแนวทาง ในการต่อสู้ด้วย ช่วงที่สามเป็นช่วง

การเคลื่อนไหวแบบไร้แกนนำ หลังการจับกุมแกนนำครั้งใหญ่และการสลาย การชุมนุมด้วยความรุนแรง การชุมนุมก็ไม่มีรูปแบบที่แน่นอน และไม่มีแกนนำหรือผู้ปราศรัยหลัก ช่วงที่สี่เป็นช่วงที่มีการชุมนุมที่หลากหลาย

บทที่ 5 เป็นการศึกษาบทเรียนจากประเทศอื่น ๆ เพื่อชี้ให้เห็นว่าความขัดแย้งระหว่างรุ่นคนเป็นเรื่องปกติสามารถพบเห็นได้ทั่วโลก บทที่ 6 เป็นการศึกษาคนระหว่างรุ่นคือคนที่เลี้ยงดูโดยคนรุ่นสงครามเย็นในขณะที่เดียวกันก็เป็นผู้ให้กำเนิดคนรุ่นโบว์ชวคนรุ่นนี้แม้ว่าจะรับเอาความคิดคนรุ่นสงครามเย็นที่ยึดมั่นในสถานะดั้งเดิมไม่เปลี่ยนแปลง แต่พวกเขาก็เผชิญกับความผันผวนในสังคมทำให้วิตกกังวลสับสน พวกเขาจึงตระหนักถึงความจำเป็นในการปรับตัวเปลี่ยนแปลง แม้ว่าคนระหว่างรุ่นจะเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งที่เกิดได้ยาก ในสังคมไทย แต่ก็เปิดรับความคิดของคนรุ่นโบว์ชว ด้วยเหตุนี้พวกเขาจึงเป็นพลังสำคัญในการขับเคลื่อนให้เกิดความเปลี่ยนแปลงร่วมกับคนรุ่นโบว์ชว

ไม่ว่าเราจะเห็นด้วยหรือไม่กับข้อสรุปที่กล่าวมาข้างต้น หนังสือเล่มนี้ก็เป็นแหล่งข้อมูลที่มีประโยชน์มากในการทำความเข้าใจความคิดของเยาวชนที่ออกมาผลักดันการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการเมืองในขณะนี้

.....

ข้อกำหนดการเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัย เพื่อตีพิมพ์ในวารสารมนุษยศาสตร์กับสังคม

1. เป็นบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ ในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ พร้อมบทความย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
2. ระบุชื่อบทความ และชื่อ-นามสกุลจริงของผู้เขียนบทความ พร้อมวุฒิการศึกษา ตำแหน่งและสถานที่ทำงานอย่างชัดเจน เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
3. บทความมีความยาวของต้นฉบับไม่เกิน 15 หน้าตามรูปแบบที่วารสารฯ กำหนด
4. เป็นบทความที่ไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ที่ไหนมาก่อน
5. บทความที่ไม่ผ่านการพิจารณาให้ตีพิมพ์ทางกองบรรณาธิการจะแจ้งให้ผู้เขียนทราบ แต่จะไม่ส่งต้นฉบับคืนผู้เขียน
6. การอ้างอิงให้ใช้วิธีการอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหา โดยวงเล็บเฉพาะชื่อ-สกุล ผู้แต่ง ปีที่พิมพ์ และเลขหน้าเอกสารที่อ้างอิงต่อท้ายข้อความที่ต้องการอ้าง (ชื่อ-สกุล ผู้แต่ง, ปีที่พิมพ์: เลขหน้า) หรือการอ้างชื่อผู้แต่งก่อนข้อความอ้างอิง ให้วงเล็บหลังชื่อ-สกุล ผู้แต่ง ปีที่พิมพ์ และเลขหน้าเอกสารที่อ้างอิง ดังนี้ ชื่อ-สกุลผู้แต่ง (ปีที่พิมพ์: เลขหน้า) ต่อด้วยข้อความที่อ้างอิง
7. รูปแบบบรรณานุกรม มีลักษณะดังนี้

ตัวอย่างบรรณานุกรม

หนังสือทั่วไป

บุญชม ศรีสะอาด. (2539). **การวิจัยเบื้องต้น**. มหาสารคาม: ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

Bayber, J. (1960). **The Process of education**. New York: Vintage.

หนังสือแปล

นิเวิล, เดวิด และ แคนนอน, โรเบิร์ต. (2535). **เทคนิคการสอนครบวงจร**. (สุนทร โคตรบรรเทา, ผู้แปล). พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.

Kireev, V. (1979). **Physical chemistry**. (G. Peck and F. Leib, Trans.) 2nd ed. Moscow: Mir.

บทความจากหนังสือ

- อุกฤษณ์ แพทย์น้อย. (2536). หลักการที่แท้จริงของทฤษฎีสัญญาประชาคม. ใน ธเนศ วงศ์ยานนาวา (บรรณาธิการ). **รัฐศาสตร์สาร; ปรัชญาและความคิด.** (เล่มที่ 2, หน้า 55-75). พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง กรุ๊ป.
- Shuman, R. B. (2003). Aggression. In Piotrowski, N. A. (Ed.). **Magill's encyclopedia of social science: Psychology** (Vol. 1, p. 71). 2nd ed. Pasadena, CA: Salem Press.

บทความในหนังสือพิมพ์

- ต่อเวลา (นามแฝง). (2542, 12 ตุลาคม). ศูนย์สารสนเทศ กกท. แหล่งข้อมูลกีฬาไทย. **มติชน,** หน้า 22.
- Ames, P. (1993, May 1). EC Urge China to open markets. **The Nation.** pp. 35.

บทความในสารานุกรม

- ลีนา ผู้พัฒนาพงศ์. (2533). มะเกลือ. ใน บุญพฤกษ์ จาภูมาระ บรรณาธิการ. **สารานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน.** (เล่มที่ 22, หน้า 14615-14616). กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- Steffe, L. (1990). Overview of the action group A 1 : Early childhood years. In Steffe, L. and Wood, T. (Eds.). **Transforming Early Childhood Mathematics Education.** (Vol.11, pp.80-83). Hillsdale: Lawrence Erlbaum Press.

วารสาร

- สุรจุมิ ปัดไธสง. (2540). การสร้างองค์ความรู้: ศึกษาจากปริญญาานิพนธ์มหาบัณฑิตภาคพิเศษมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พ.ศ. 2535-2538. **วารสารบัณฑิตศึกษา,** 1(1), 24-41.
- Chibber, P.K. and Majumdar, S.K. (1999). Foreign ownership and profit ability: Property rights, control, and the performance of firms in Indian industry. **Journal of Law & Economics,** 42(1), 209-238.

อ้างอิงจากบทนิพนธ์/งานวิจัย

ธีรนนท์ ตานนท์. (2536). ปัญหาของครูผู้สอนในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด. ปริญญานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.

Wongchoo, K. (1998). The relationship between self-concept, basic personal and family factors with self-care behaviors of HIV and AIDS person. Master Thesis in Family Nursing The Graduate School, Khon Kaen University. [In Thai].

Boonmathya, R. (1997). **Contested concepts of development in rural northeastern Thailand.** Ph.D. Dissertation, Department of Anthropology, University of Washington, U.S.A.

การสัมภาษณ์

มี ภูเขาใหญ่. (14 เมษายน 2546). **สัมภาษณ์.** ราษฎร. ที่บ้านเลขที่ 84 หมู่ที่ 4 บ้านโพหนอง ตำบลทุ่งหลวง อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด.

Stueart, R. (2009, March 25). **Interview.** President. Academic Resource Center, Mahasarakham University.

จดหมายเหตุ คำสั่ง ประกาศ

กรมศิลปากร. (2445, 27 พฤศจิกายน). **ลายพระหัตถ์กรมหลวงดำรงราชานุภาพกราบพูลกรมหลวงเทวะวงษ์วโรปการ.** เลขที่ 3/198.

หอสมุดแห่งชาติ. (จ.ศ. 1206). **จดหมายเหตุรัชกาลที่ 3.** เลขที่ 12.

มหาวิทยาลัยบูรพา. (2533, 13 กุมภาพันธ์). **เรื่อง กำหนดการเกี่ยวกับการเรียนการสอนประจำปีการศึกษา 2534.** ประกาศมหาวิทยาลัยบูรพา.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2533, 13 กุมภาพันธ์). **เรื่อง เปิดสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ เป็นวิชาเอกในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษาชั้นสูง.** คำสั่งที่ ศธ. 030303/1462.

ราชกิจจานุเบกษา

พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยบูรพา พุทธศักราช 2533. (2533, 29 กรกฎาคม).

ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 107 ตอนที่ 131. หน้า 1-20.

เว็บไซต์ทั่วไป

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. (2553). **เพลงประจำมหาวิทยาลัยมหาสารคาม**. [ออนไลน์].

ได้จาก: <http://www.web.msu.ac.th/aboutmsu.php> [สืบค้นเมื่อ 14 กุมภาพันธ์ 2553].

European Space Agency. (2008). **ESA: Missions, Earth Observation: ENVISAT**.

[Online]. Available from: <http://envisat.esa.int/> [accessed 3 July 2008].

8. ตัวอักษรและรูปแบบการพิมพ์

ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 16 Point

รูปแบบการพิมพ์

- ด้านบน 2.5 เซนติเมตร ด้านซ้าย 2.5 เซนติเมตร
- ด้านล่าง 2 เซนติเมตร ด้านขวา 2 เซนติเมตร

รายการ	ลักษณะตัวอักษร	รูปแบบการพิมพ์	ขนาดตัวอักษร
ชื่อบทความ	เน้น	กึ่งกลาง	18
ชื่อผู้แต่ง	ปกติ	กึ่งกลาง	13
บทคัดย่อ	เน้น	ชิดซ้าย	16
หัวข้อแบ่งตอน	เน้น	ชิดซ้าย	16
หัวข้อย่อย	เน้น	ใช้หมายเลขกำกับ	16
เนื้อหาบทความ	ปกติ	-	16
ข้อความในตาราง	ปกติ	-	14
ข้อความอ้างอิง	เอน	-	14
เอกสารอ้างอิง	เน้น	ชิดซ้าย	16

จริยธรรม การตีพิมพ์ผลงาน

บทบาทและหน้าที่ของผู้เขียนบทความ (Author Ethical Responsibilities)

1. บทความที่จะได้รับการพิจารณาลงตีพิมพ์จะต้องเป็นบทความที่ไม่เคยตีพิมพ์ที่ใดมาก่อนและไม่ส่งต้นฉบับบทความซ้ำซ้อนกับวารสารอื่น
2. เนื้อหาของบทความจะต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของวารสาร
3. บทความต้องไม่คัดลอกผลงานของผู้อื่น
4. ผู้เขียนต้องอ้างอิงผลงานของผู้อื่น หากมีการนำผลงานเหล่านั้นมาใช้ในบทความของตัวเอง เช่น ภาพ ตาราง เป็นต้น
5. ผู้เขียนต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการเอกสารอ้างอิง ทั้งในแง่ของรูปแบบและเนื้อหา
6. ผู้เขียนบทความจะต้องปรับบทความตามรูปแบบและขนาดตัวอักษรตามแบบฟอร์ม (Template) ของวารสาร
7. ผู้เขียนที่มีชื่อปรากฏในบทความทุกคน ต้องเป็นผู้ที่มีส่วนในการดำเนินการบทความจริง
8. ผู้เขียนต้องระบุแหล่งทุนที่สนับสนุนในการทำวิจัยนี้ และ/หรือมีผลประโยชน์ทับซ้อนจะต้องระบุในบทความ และแจ้งให้บรรณาธิการทราบ
9. ผู้เขียนไม่ควรนำเอกสารวิชาการที่ไม่ได้อ่านมาอ้างอิง หรือใส่ไว้ในเอกสารอ้างอิง
10. การกล่าวขอบคุณผู้มีส่วนช่วยเหลือในกิตติกรรมประกาศนั้น หากสามารถทำได้ผู้เขียนบทความควรขออนุญาตจากผู้ที่เกี่ยวข้องจะขอบคุณเสียก่อน
11. ในบทความผู้เขียนจะต้องไม่รายงานข้อมูลที่คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง ไม่ว่าจะเป็นการสร้างข้อมูลเท็จ หรือการปลอมแปลง บิดเบือน รวมไปถึงการตกแต่ง หรือเลือกแสดงข้อมูลเฉพาะที่สอดคล้องกับข้อสรุป
12. กรณีที่ผลงานเป็นการศึกษาวิจัยและทำการทดลองในคนหรือสัตว์ทดลอง โดยการทดลองในคนอาจส่งผลกระทบต่อศักดิ์ศรี สิทธิ ความเป็นส่วนตัว และสุขภาพของคนที่ให้แนบหนังสือรับรองจริยธรรมจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์หรือสัตว์ทดลอง ทั้งนี้ การอนุมัติให้ลงตีพิมพ์ขึ้นอยู่กับพิจารณาจากกองบรรณาธิการวารสารฯ ถือเป็นที่สุด

ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 (ก.ค.65-ธ.ค.65)

- ☀️ มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองย่านชุมชนประวัติศาสตร์ในประเทศไทย
ตุลญา ไชจน์ทั้งคำ
- ☀️ วิธีการสืบคำค่าไทย: การศึกษาตามแนวภาษาศาสตร์
จินดา งามสุทธิ
- ☀️ กลวิธีการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อดำยทอดคำทางวัฒนธรรมไทย
กัญชลิศา ตริภักฐาน, อังคณา สุวิเศษ, นันทันลิน อินเสมียน
- ☀️ การถอดเสียงพยางค์ภาษาเวียดนามเป็นภาษาไทยโดยใช้หลักการเปรียบเทียบทางภาษา
หนึ่งฤทัย จันทระคามิ
- ☀️ เนื้อหาและรูปแบบบทหนังสือเรียนรายวิชาภาษาไทย ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงหลักสูตรปริญญาตรี พุทธศักราช 2557 และหลักสูตรปริญญาตรี พุทธศักราช 2563
ปิยะพงษ์ ยอดอินทร์
- ☀️ แนวทางการเสริมสร้างศักยภาพเกษตรกรเข้าสู่การรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมของเครือข่าย
เกษตรอินทรีย์วิถีชัยภูมิ
สุนันทา ไชจน์เรืองโร, กรรณวิวัฒน์ ช่วยอุปการ
- ☀️ โครงการพัฒนาถนนจากไร่สู่ตลาด (FMR) ในสาธารณรัฐฟิลิปปินส์: วิเคราะห์สัญลักษณ์ในอุดมการณ์เสรีนิยมใหม่
ที่ครอบคลุมสังคมยุคหลังประธานาธิบดีมาคอส
มา โจจิทิน เทเรส อิมลี จี ทีเวส
- ☀️ การศึกษาลงมือการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่มีความเสี่ยงต่อการมีภาวะซึมเศร้าและแนวโน้มฆ่าตัวตาย กรณีศึกษา
กลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ ในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม
สกาใจ ทุ่งจันทร์, ศศิวิภา เสริมศิริ, ศิริลักษณ์ เจริญจิตต์พรชัย, วิชญา รัตนธาวารี, สุจิตตา สุระภี
- ☀️ ความตระหนักของเจ้าหน้าที่รัฐต่อการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี
พนารัตน์ มาค่อมาคล
- ☀️ บทวิจารณ์หนังสือ สงครามเย็น (ใน) ระหว่าง โนว์ฮาว
สมชัย กัทรณานันท์
- ☀️ ข้อกำหนดการเสนอบทความวิชาการ/วิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารมนุษย์กับสังคม
วิจัยธรรมการตีพิมพ์ผลงาน

ส่งบทความตีพิมพ์ได้ที่: <http://human.msu.ac.th/husocjournal>

ติดต่อกองบรรณาธิการวารสารมนุษย์กับสังคม

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม อำเภอกันทรวิชัย
จังหวัดมหาสารคาม 44150

อีเมล: husoc.msu.journal@msu.ac.th

โทร: 095-167-4698

ISSN 2286-6779

9 772286 677009